

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

**Svenska
medeltids
dikter och rim
utg. af G.E.
Klemming**

28889 e. 5

2/4

B

77 *shortly*

Ant

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORSKRIFT-SÄLLSKAPET.

//

MEDELTIDS DIKTER OCH RIM.

(FÖRSTA HÄFTET.)

STOCKHOLM, 1881. KONGL. BOKTRYCKERIET.

Pris för köpare 2 kr. 50 öre.

—
—

—

—

—

SVENSKA
MEDELTIDS DIKTER

OCH RIM

UTGIFNA

AF

G. E. KLEMMING.

STOCKHOLM 1881, 82.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

INNEHÅLL.

Andliga Dikter.

		Sid.
1	Christi pina.....	1
2	Adam och Christus.....	7
3	Christi förtjenst.....	19
4	Christi pina.....	26
5	Sång om Christi pina.....	45
6	<i>a</i> Marias sju fröjder.....	49
6	<i>b</i> " " " annan uppteckning.....	55
7	Vår Frus pina.....	61
8	<i>a</i> Tio Guds Bud.....	79
8	<i>b</i> " " " annan uppteckning.....	84
8	<i>c</i> Tio Guds Budord.....	91
8	<i>d</i> Sju dödeliga synder.....	91
9	<i>a</i> Kroppens och Själens träta.....	92
9	<i>b</i> " " " " annan uppteckning.....	108
10	Kroppens och själens skilsmessa (fragment).....	121
11	En syndares omvändelse.....	123
12	Bön till vår herre.....	137
13	Bön till Jesus.....	138
14	Bön till Jesu sår och pinoredskap.....	142
15	Böner om Jesu fyrahanda gråt.....	146
16	Böner vid Gudstjenstens sju tider.....	150
17	Böner till Jungfru Maria.....	158
18	Bön till s. Joachim.....	160
19	Bön till s. Josef.....	162
20	Böner vid Gudstjensten.....	163
21	Bön till din apostel.....	165
22	Bön till din helga ängel.....	165
23	Bön till alla helga guds änglar.....	166
24	Bön till din patrona.....	166
25	Psalm: Een rikir man.....	167
26	Psalm: Marias fem fröjder.....	172
27	Psalm: Then signadhe dagh.....	172 <i>c</i>
28	Psalm: Glätz Maria.....	172 <i>f</i>

Verldsliga Dikter och Rim.

		Sid.
1	Inledning till sogsstadga för Trögden.....	175
2	Om konung Albrekt.....	177
3	Riddar s. Görän.....	185
4	Schack-tafvels lek.....	201
5	Historia sancti Olai.....	313
6	Julens och Fastans träta.....	382
7	Engelbrekt och Karl Knutsson....	385
8	Friheten.....	391
9	Troheten.....	393
10	Konstens och Dygdens förakt.....	398
11	Erik förste kung i Göthaland.....	401
12	Striden om Visby 1449.....	403
13	Thord Bondes mord. 1456.....	412
14	Slaget vid Brunkeberg 1471.....	415
15	Konungen.....	419
16	Sveriges lag.....	422
17	Klokskapsråd för hushållning.....	424
18	Om Bohag med mera.....	427
19	Skara Biskopskrönika af biskop Brynolf III.....	432
20	Riddar Paris och Jungfru Vienna.....	443
21	Om ett gyllene år.....	451
22	Slaget vid Brännkyrka 1518.....	471
23	Peder Månssons förspråk till Läkebok.....	475
24	” ” ” till Strids-Konst.....	477
25	” ” ” till Strids-Lag.....	479
26	” ” ” till Barnabok.....	481
27	” ” ” till Bergsbok.....	483
28	Linköpings Biskopskrönika.....	485
29	Gillevisa.....	511
30	S. Annas skål.....	512
31	Brudgummens skål.....	512
32	Brudens skål.....	513
33	Glädjens skål.....	513
34	Kärleksvisa.....	514
35	} Rim ur lagböcker.....	516
t. o. m.		
42		
43	En Svensk Man.....	518

ANDLIGA DIKTER.

Medeltids dikter.

1

CARL SNOILSKY

EGNAS

SÅSOM KONTRAST TILL HANS EGEN RIKA DIKT
DESSA STACKARS MINNEN FRÅN FORNA TIDER
DÅ 'SÅNGEN EN BOJA ÄN TVANG'.

Tillgifnas!

skaldens beundrande när

utgiftsareml.

1.

Christi pina.

Adamas ær en sten sua harpar han gitar ængen
brutit vtan m; bucka bloþ ok m; angom androm
slagum :

adamas ær mins hiarta moþ
ii guz pianist hart ok þørt :
iak gitar þæt eigh vekt alla styrt :
ihesu guz son ihesu goþe
5 bløt mit hiarta mæþ þino bloþe
at þankia m; þakom þina pino :
af allom hugh ok hiarta mino :

17

Simon sagþe tel mariam
¶ þessa samu profeciam :
10 pit lif som hans suarþ skal ginum gangha :
þæt sannapes hænne fredaghen langa

¶ ihesu goþe : mæþan þin pina :
var min skuld : for ængha pina :
gif at þinna pino sara suarþ :
15 þin bla sipa ok bloþogh hærp :
naghlar ginum hændar ok fōtar :
groe ginum mina hiarta rōtar :
Sua gaar annars men hanom nær :
som han ær hanom liuuar ok kær

- 20 Guþ biuþar os hua han iui alt mæran :
 iui faþor ok moþor liuan ok kæran :
 Vare þæt aldre buþit vi skuldom þo huaro :
 hua han kærare liue uaro :
 handen takar gen houoþ sare :
- 25 sva som þæt hænna eghet vare
 ¶ Gøþr hænne men þæt houoþet liutar :
 þy at handenna lif af hoþþeno flytar :
 vi hauum lif af varom hærre :
 hans lif æn uart skal os vara kærre :
- 17 v. 30 viþ moþor dõþ gat iak fast gratet :
 sukat ok syrkt ok illa latet
 ¶ Mer skulde iak þinom dõþ varkunna
 æn iak hafþe eigh dygþ for þunna
 ¶ Mindre var minna moþor mõþa :
- 35 þa hon skulde mik tel dozens fõþa
 ¶ æn þins hælgha likama nõþ
 ¶ þa þu kõþte mik lif mæþ þinom dõþ
 ¶ helso ok lif som aldre fa ænda
 ¶ slikt mate guþ likan ælskogha tænda
- 40 ¶ þu æst blomstar huit ok rõþ
 þu liktar lust ok riukar sõt
 ¶ huit ok rõþ for vtan last
 ¶ Rõþ for þy þu blõde fast

- M**in hærre þin pina ær sent tald :
 45 horo sar hon var ok manghfald
 ¶ Min hærre þin pina ær miok lang
 ¶ aldar þin aldar var mõþa ok þrang
 ¶ þu fõdes fõrst a gatum ute
 ¶ sueptar ok vafþar ii fatõkom klute
- 50 ¶ himirikiz frygh ok ængla glæþi

- ¶ þu græst nykomen ii uar klæpe
 ¶ þaghar nyfðdar atunda dagh
 ¶ þolde þu saklòs moysi lagh
 ¶ þolde saar ok saran værk :
 55 þurpe giua bloþ firi var værk
 ¶ daghleka siþan þu fðdes fðrst
 ¶ þolde hungor ok myken þðrst
 ¶ daghleka vast þu i lifsen[s] vapa
 ¶ firi þæt mæst nutum vi þina naþe
 60 ¶ firi þom þu fralste af þrældom
 ¶ som farao kunug þðm i kom
 ¶ firi þðm þu ledde iui þðrt haf
 ¶ ok sänkte farao kunung ii quaf :
 ¶ firi þðm þu fðde uip himna brðþ
 65 ¶ firyritighi ar þa iorþen var snðþ
 ¶ firi þðm þu valde þik tel folk
 ¶ ok gaf þðm land m; hunagh ok miolk
 ¶ valdar ok flytar iorþen al
 ¶ þe skakto þik þær firi atikio ok galla
 70 þe þu kände goþ siþi ok rap
 ¶ þe giorþo mæst af þik spot ok haþ :
 ¶ þe gouo þik ful ok smalek orþ
 ¶ firi manght got iartigne giort
 ¶ þe sagþo þik vara galin . ok diæw[l]s man .
 75 iui alt þit fðlghe . lysto þe ban .
 ¶ æ þa þu giorþe . aldra bæst
 ¶ þe talapo vm þik . aldra varst
 ¶ þe sagþo þik bryta moysi lagh .
 ¶ þa þu bðte siukom vm hælghan dagh
 80 ¶ Sua var iuþen galin ok uildar
 þe vitu þik at þu uast syndoghom mildar
 ¶ at þu for gaf þðm synda brut

- ¶ ok vrakt .v. folke diawlin vt
 ¶ Slikt var þin skuld ok anghen annur
 85 ¶ for slik þolde þu snyngo ok bannor
 ¶ þe callapo þik vara timbremanz son
 sæl se þin moþer mō ær hon
 ¶ ena lund sannas iuþans lygh
 al vǫruld ær af þinom fæpar bygd
- 90 Þæt var eigh minst ii þina þranga
 ¶ þu sat þina moþor ganga
 ¶ vafeleka þunga ok langa
 ¶ þa herodes vilde þik fanga
 ¶ fōrþe þik liten mællan landa
 95 ¶ ok hafþe mō barnet manghen vanda
 ¶ baþe dagh ok nat vm þit lif ræd
 ¶ mōd ok hungrogh ok þunlika klæd
 ¶ Sua liten þu vast þu viste þæt væl :
 99 þu hafþe ii moþor liue ful skæl.

(Efter codex Bureanus i Kgl. Bibl., med gammel sign.
 (Antiquitets-Arkivets) A 34; blad 17, 18. Är från
 andra hälften af 1300-talet.)

Rättelser.

v. 8 Simon r. fr. Sinon 12 mæþan r. fr. mæþam 34 moþor
 r. fr. moþor 38 som r. fr. sam 63 : *uppflyttadt framför* ¶
 67 ok *flyttadt efter* ¶ 91 þu r. fr. þa. *Bokstäfver satta i*
klammer äro tillagda af utgifvaren. I hds. är v. 22 hvaro r.
fr. haro och v. 23 æn tillagdt framför liue. I hds. v. 28 kan
lif sägas snarare, men icke nödvändigt, vara lif, hvilket ger ingen
mening.

2.

Adam och Christus.

Her äptir star fager tingh utaff adam oc 24 v.
werlzens uphaff huilken th; vil höre

Gudh skop adam förste man
han gaff honom swa erligh san
han giorde ok swa dygdeligh
th; han skulde liffuå åwerdeligh
5 wttaff adams vinstre riiff
ther togh han th; liffuande wiiff
Adam oc ewa hethe the bade
först finge the swa mykin nade
swa th; alskons fogle oc diur
10 ok aldrehanda creatur
the skulde them til teniste wåre
th; war them en högeligh åre
han gaff them en mere priis
han satte them i paradys
15 han badh them ther wel styrå
thy ath engillen war therå natura
han fek them ther tha eith th; trä
ok badh them ther ey koma när
th; han skulde ther aff thake
20 ware swa giorth th; matte ey sakå
gudh sade wilen j ther aff åthe
ok mith bodh ey storlige gåthå
tha skulen i fa en harden dödh
ok ware osagde aff paradys ödh

- 25 tha fek diäffuulen anger oc sorgh
ath the ij (2) ware i paradiis borgh
diäffuulen segh til heluite steigh
äptir th; ihesus war adam oc ewa wredh
han slank som en orm i paradis quisth
- 30 diäffuul m; sinne onde listh
J sin mun tha togh han then fructh
ther mankynith fek aff kranke lucth
eth ther af sagde han til ewa
ok thu math ther inthet aff ödhe
- 35 En thu ther aff ätha wilth
- 40 tha faar thu witha goth ok ilth
tha warden i wiis som siälffuir gudh
ok alle englä sta tith budh
Alth thenkte ewa th; santh wäre
- 45 th; diäffuulen wildhe for henne bära
Adam togh äpleth i sine handh
tha forgath han then helge andh
tha ewa haffde budordith brothith
ok sith radh swa ille gotidh
- 50 tha thaladhe hon thil sin man
wel är megh sagde hon til han
thette är söth ok ekki swrthh
th; haffuer jek nw fyrre sporth
th; sagde megh en iomfrv liike
- 55 wy wordom bade wiise ok riike
Adam togh widh äplith tha
widh fyrste bitha han beith ther a
han them baden naken sa
ok sagde segh bade we oc wa
- 55 ther kom farandhe swa bradeligh
en engil oc sagde swa wredeligh

J haffuen brotith swa jammerligh
 widh wan herrä i himerik
 J himerik eller i thesse roo
 60 tha mogen i ey nw lenger boo
 tha war diäffuulen glader oc loo
 ther engillen them aff paradys slo
 tha kome the i thesse werldh
 som i är bade sylth oc wsäldh
 65 Aff ärffuodhe skule the segh födhe
 ther thil gudh them löste aff nöde
 thu hundreth oc v tusath aar
 ther mankynith alth fortapath war
 huar som ther haffuer giffuith acth aath
 70 ther war eno are i faath
 Alle skulle til heluitis fara
 j then fule diäffle skara
 huat man goth eller ilth munde göre
 tha munde diäffuulen han til heluitis före
 75 han hade mankynith sa for wilth
 man formatte ey mer en en pilth
 tha war sorgh tha war nödh
 huath man liffuandis war eller dödh
 Alth hade diäffuulen i sinne hende
 80 säl war then han aldre kende
 ther til gudh aff himerik
 han war os sa nadeligh
 han togh a sik man; nature
 oc loth segh syrgeligh i werdene truge
 85 han sende nider aff himerik
 sin signade son sa nadeligh
 thil maria mö the reine
 ther werdogh är drotningh kallas eine

25 v.

- th; war engilsens fyrste rösth
 90 ther nider war sendh i gud; trösth
 hel maria i thettå landh
 thil thin komer then helge andh
 th; signade barn tha scalth thu föde
 ther mankynith wil frelse aff nöde
 95 Maria stodh ok tenkte ther a
 huru ma th; ware swa
 th; jek skal barn i werdenne fa
 ther aldrih sagde manne ja
 Sidan maria stodh oc tagde
 100 engilen bratlige til henne sagde
 thil thin komer then helge gesth
 som är sanner gudh oc höxte presth
 ath hans namn tarffth thu ey leite
 ihesus christus scal han heitha
 105 Maria thalade til engilen swa
 som wars herra wile war tha
 Jek är gud; teniste quinne
 han vnne megh sine nade finne
 x manede war th; swa
 26 110 th; jomfrun medh barn munde ga
 swa som th; fulkomneth war
 skär mö barn i werden bar
 ther matte al werden glädiäs vider
 th; gud; son kom til jorderike nider
 115 han munde sek milden görä
 thy han wilde menniskone til hörä
 han wilde segh sa mykith ödmiwke
 ther waldh haffuer bade offuer hele oc siuke
 sa th; jak ey segiä kan
 120 huru fatiker födder war han

- sin son lagde maria mö
 j iätunā nider i asnā hō
 asnen ther widh stallen stodh
 han kendes widh th; signāde blodh
 125 oxen som ther stodh oc wider
 ther aff warth han oc sa bliidher,
 the samā thu oc alskons diur
 the thente honom aff reth nathur
 them war badom inte kärre
 130 än — — — — —
 the — — — — —
 the — — — — —
 ther — — — — —
 kan — — — — —
 135 aff — (tomrum i codex) —
 thy — — — — —
 ther — — — — —
 wttan — — — — —
 som — — — — —
 140 erodes — — — — —
 huarth — — — — —
 J skulen mek ther wider ware
 huarth i haffuen huxat fara
 the konunge tre oc mestere godhe
 145 the ware mykith i werdenne frodhe
 the sagde nw är föth eith barn sa balth
 ther riikare er en werls god; alth
 th; thees os enā stiärnā swa skär
 th; han offuer os födder är
 150 ther werlden skal badhe rade oc styre
 th; gudh är offuer all nathure
 herodes sidan stodh ok tagdhe

awi han i sino hierthe hugdhe
 tha i konunge komin til han
 155 biden for megh ath jek kome til han
 orloff toge the konungä tha
 the sagde segh wiliä göre swa
 Sidan the koma aff hans hus
 tha sagho the the stiärna lius
 160 th; hus the munde sidan finne
 ther war gudh oc hans moder inne
 Jek tro the ware mykith gladhe
 ther the sage the stora glädhe
 the gingo fram oc beidis nade
 165 then signade gudh for os radhe
 Han gaff ok mere nade them
 thy annen wegh wiiste han them heim
 tha fek herodes anger oc mein
 th; the konunge ey kome i gen
 170 ok matte honom th; barn wiise
 ther han wnthe ingen liise
 Herodes war tha wordhen wredh
 aff harme swor han thenne eidh
 swa niwte jek nw minä walde
 175 han skal th; alth ath eino gielde
 Al the barn the kunne finne
 thu aar eller nokoth mjñne
 han huxade segh tha göre wel
 han loth them al sla i hel
 180 j then skare huxadhe han wäre
 th; barn han mundhe angist for bäre
 engilen segh aff himilen lette
 nider til iosep som jomfrune gätte
 j sömpne thalade han til honom swo

185 thu skalth upsta oc hedan ga
 barn oc moder oc al i thry
 j skulen raskelige hedan fly
 thy ath herodes oc alle hans men
 the wiliä drepå barnith her en
 190 the wiliä barnith drepa oc myrdhe
 thy scalt thu th; i annen stadh hyrdhe
 gak ok tagh them i thin handh
 ok-leedh them i egypthelandh
 ther skulen i ware oc megh bidhe
 195 ther fanger herodhes ey uppa ider stridhe
 the stodhe up oc fore thedhan
 som engilen sagde fulsköth hedan
 tha the ware thedan farin
 tha kom ther then gryme skarin
 200 the wildhe ath barnith leithe
 oc wildhe honom sörgelige weithe
 th; war thera höxtä käre
 ath th; barn war swa färre
 the sorgh ma them aldre forwinne
 205 ath the matte ey barneth finne
 ther munde ey lankth mellom wara
 ath herodhes munde til dödhe fara
 ok alle the barnith-wildhe ende
 bödh gudh alle til heluitis sendhe
 210 tha kom engilen atter i gen
 thil josep oc then signadhe swen
 kom nw atter til landith tith
 ther är nw alth wordeth frith
 faren i gen ok komen ider wider
 215 ther är nw alth worden frider
 th; seger jek ider a mine san

27

- th; barn waxte oc warth en man
 thretigi winther oc en thre
 wilde gudh sin jertekne i jorderike the
 220 han forbödh huar widh annan kiiffuā
 ok ingen skulle wille widh annen kiifue
 haffua huar widh annan helan hugh
 oc lathe borth alth hadh oc trugh
 Allom kende han snille oc radh
 27 v. 225 thy hade iudhā han for hadh
 the fangadhe han oc bundho fasth
 badhe m; rep oc swa m; bath
 the drogho han for pylatum fram
 a honom giordhe the segh mykin skam
 230 the sputtade han oc pustom slogo
 sidan stode the m; haadh ok logho
 sidan sagde ein iudhe tha
 wy wiliom alle segiā swa
 Ath han scal fordömes illa
 235 thy ath han wil os alle wille
 han siger segh liffuande gud; son wāre
 th; är thil hans war höxte käre
 pylatus thalar thil them
 j dagh loffuar jak ider alle hem
 240 Jek wil han siälffuer proffuā oc rōnā
 th; han skal wanlige ingo lōnā
 Pylatus thalar til ihesum cristh
 kompan thu haffde när liffuith misth
 āsth thu gud; son segh th; megh
 245 thy jak haffuer waldh frelse tegh
 th; stander nw alth til minā waldā
 thegh lathe liduge eller haldhe
 Pylatus mykith sidan up lagde

ther til gud; son honom sagdhe
 250 th; walddh är tegh af himnum senth
 ein liithen stundh är th; tegh lenth
 En thy ath thu scalth megh her döme
 saluge menniske swa ath öme

Annen morgon for dagh war lius
 255 tha kome jvdhå for pylatus huus
 Medh onde listh mundhe the tith gange
 thy ath gud; son wilde te fange
 siälffuer pylatus leidde han fram
 j theth leidh iudhe glam

260 Her är then man i fengin megh
 han är bade liffuande oc quik
 Jek haffuer han pinat i alle sinne
 jek kan hans sak inge finne
 alle iudhe swaradhe tha

28

265 then same liugere sagde swa
 Jek är gud; son i himerike sither
 wil han megh frelse han th; gither
 J dagh wil jek pröffuå huat heller är
 thy jak wil ware ider tro oc kää
 270 pylatus thu scalt th; ey forglöme
 thil korsith scalth tu os han döme
 dömen som i haffuen eth
 j withen allen wan land; räth
 tha fangadhe iudhe sannan gudh
 275 som ein tiuff the drogo til studh
 m; gilslom struke the han oc slogho
 sarlige the iudhe han drogho
 tha the hade han sa sarlige barth
 swa th; hans liiff war iammerlige sarth
 280 tha droghe the han oc sarlige sypthe

- ther the honom a korsith lypthe
 the slogho han ginom hender oc föther
 oc stungo han i hierte röther
 langinus stak han medh eith spiuth
 285 swa ath blodith stak aff hans liiff wth
 tho war han blinder oc matte ey see
 tha wilde gudh honom sina nadhe the
 th; han sculde stryke th; same blodh
 vm sin ögon tha wrde the godh
 290 th; war stor sorgh ath thenkä uppa
 mellom thwa röffuare pinthe the han tha
 then einä röffuaren sagde swo
 min herre vn megh nade fa
 tha thu komer til thith riike
 295 thy ath thin är ingen liike
 28 v. then andre röffuaren sagde a moth
 han ma segh siälffom ey [fa] both
 han är slagin genom handh oc foth
 oc stungen genom sin hierte röth
 300 hui bider thu han sa nadeligh
 han forma ey helpe siälffuom segh
 then andre röffuaren sagde en tho
 jak haffuer til honom stadlige tro
 th; han wil megh nadogh ware
 305 ther han komer til toligh äre
 Jhesus christus ther corstester war
 han gaff honom fulgoth answar
 thu scalt fa fulgodh nade
 wy finnes i dagh i paradys bade
 310 tha war moder then herrä godh
 hans signadhe blodh a korset stodh
 han badh segh tha drikke fa

thy ath döden war honom när tha
 th; giorde tha the onde iudhe
 315 wilde honom galle oc ätigel biude
 tha war myrkth vm werlden al
 ther ihesus christus a korsith gal
 tha war th; there iudhe skal
 frels tegh siälffuer oc af korsit fal
 320 th; är crisne manne tro
 th; gud; son tha a korset do
 sool oc mane miste sith lius
 borger brusto sunder i krus
 Jorden skalff oc haffuit röth
 325 ther gud; son swa harden dödh löth
 Al himils tungel the gaffuos ther vidh
 ther gud; son hadhe sa liithen frith
 vttan the forbannede men
 the kennes ey widh sin skapare en
 330 tha iudhe hade wnneth th; mordh
 tha lagde josep hans liik i jordh
 thwa netter han i iordenne la
 a tridiä dagh wilde han upsta
 oc steigh han til heluitis nidher
 335 swa ath al heluitis makth gafs ther wider
 ther banth han then leide fiände
 ther man wil sarlige skende
 Han togh utaf heluitis käfte
 the helge män ther ware hepthe
 340 the fortapade loth han apte
 j heluite inne i diäffuulsens kepte
 han togh ther wth bade adam oc ewa
 the hedne wilde han ther apther leiffue
 goth cristeth folk tenkiom ther a

29

345 huru hardan dödh han tolde for os tha
 gudh lathe os then fagneth fa
 himirikis glädi m; engilen na
 th; giffue war herrä ther warde swa
 nw bidiom wy gudh i himerik
 350 th; han warde os nadeligh
 oc giffue war siäl godh endelykth
 oc lathe henne ey til heluitis plicth
 wttan lathe os swa aff werlden liidhe
 th; war siäl tarf ey quidhe

Amen

(Efter Skoklosters-codex n. 156 folio, skrifven vid medlet
 af 1400-talet, för att läsas i Norge.)

Rättelser.

*I rubriken: fager r. fr. fader v. 17 trä r. fr. tro eller tiio
 67 v tusath r. fr. v s tusath 102 är r. fr. ar 221 kiifue är
 mycket osäkert; endast bokstäfverna kii och e äro tydliga 221
 efter skulle står ett oläsligt ord wy? som utelemnas 296 sagdhe
 r. fr. saghe 297 fa tillagdt 301 forma r. fr. formä 347
 himirikis r. fr. himikis*

3.

Christi förtjenst.

Her äpter stande fager tingh

21 v.

EN wiis man seger til sialffuen segh
 aui huath sorgh tha thvinger megh
 ther dödjens stank komer megh i moth
 mith hierte brenner for uttan both
 5 mith hierte swiider min ögon gratä
 min angisth är for uttan matte
 sa haffuer jek ther vm mykin qual
 ath jek [weith] ath jek dö skal
 tho weith jek ey fulgiöla nar
 10 oc ey huath lön jek sidan faar
 tho bider jek gudh i himerike boor
 thz han megh viise i then koor
 som helge män plegä inne boo
 ok liffuä medh glädhi ok alskens ro
 15 then tiidh iapmth ligger hoffuudh oc foth
 tha är senth til nokra booth
 tha holeth är bade liiteth ok trangth
 i mi;sto matte rumpth ok lankth
 ther fylles badhe näsä ok tender
 20 kinder ok härder föther ok hender
 tha acthes ey werl; glädhi meer
 en then fulastä träk man seer
 tha synder seger jek fulde tegh
 thy jek weith thu giorde megh
 25 tha er ey goth til nokrä booth

22

en thoth man wilde segiã a moth
 tenk uppa huilken harden dödh
 som the thola i heluitis nödh
 femtuseuth oc iij hundreth aar
 30 Aui the pine war for hardh
 tenk th; inthe creathur
 som bade ar fisk fugl oc diur
 oc ingen ormer sa leidh
 aff os her i werdenne seedh
 35 ath han flyr th; honom bodith ar
 aff gudh som al thingh uppã bär
 th; gör tho then arme man
 som höxte nadh af gudi fan
 tenk uppa ath gudh then riike
 40 tegh skop apter sine liike
 tenk a huath waldh han tegh gaff
 offuer jordh skogh fiske ok haff
 tenk huath glädi tegh star i wonom
 vm thu wilth ey bryte moth honom
 45 tenk oc huru thu munde falla
 j syndh oc tappade thine glädi alla
 tith we for uttan ende stode
 vm ey ware then skaparen gode
 thu weisth han torffte tegh inte wider
 50 ath fare ther til iorderike nider
 mint; uppa huath fatighdom
 han tolde sidan han hith kom
 fatigdom munde han segh wäliã
 ok loth sek siälffuen pine til heliã
 22 v. 55 think ok huru han munde fastã
 for inge sine egne lasta
 wttan allom os til aptherdöme

aff diäffuulen segh ther til thöme
 ath före os syndeligh tingh uppa
 60 m; fasto skulom wy honom moth sta
 the tha ware medh syndom mesth
 them skipade han segh aldre nesth
 thera synde forloth han thäm
 ok gaff them glädi i annen hem
 65 for thy skalth thu ey haffua wanhop
 til gud; nadh som all tingh skop
 alth th; han haffuer bodith tegh
 th; fulkomnade han medh sialffuom segh
 tenk oc th; han munde wäliä
 70 ok han loth segh for peninge säliä
 han war bade köpth oc salder
 som himil oc jordh ok heluite walder
 Han war rykter ok hardelige dragen
 m; torn in til sin hierne slagin
 75 the kronä bar han for thin högferdh
 ok ey for thy ath han war thes werdth
 Han sparde ingen liidh han atte
 ther til ath han tegh frelse matte
 then herra ther alle nige oc buge
 80 han loth iudä segh sa trugä
 Jngen tolde spoth swa storth
 som himerikis konung war tha giorth
 Huat ma thu armä man tenke tha
 som thin jamcristen sa forsma
 85 tha han thalar til thin eith ordh
 tha höter thu honom m; drap oc mordh
 thenk heller huath gudh tha vmbar
 then tiidh han pinader war
 war wis wm thu ey ther a thenker

- 90 thin högferdh tegh til heluite senker
 23 gud; pine duger tegh ey tha meer
 en the ögon thu ey m; seer
 thenk ther han hustruken war
 ok huru önkelige han korseth bar
 95 Alth fra hans hiesse oc thil hans tha
 war han slagen m; tornom swa
 th; man ey heelth a honom funne
 än tho man granlige leitā kunne
 som eith lamb for uttan oop
 100 leddis then herren som al thingh skop
 for tegh til then harde dödh
 ther han tegh frelste m; aff nödh
 tenk uppa huru iudā han drogo
 ok m; naglom a korsith slogo
 105 huarth bein war fra andre tanth
 tenk a thu thin skapare banth
 Han korsfestes mellom iudā thwa
 som daglige munde til onde ga
 then tiidh han war genom siden stungen
 110 tha war han mykith af törsth forthwngen
 the skenkte honom edike ok galle
 som himelin skop oc werdene alle
 Saluger man wilth thu nw tenke
 gudh mener tegh beskare dryk ath skenke
 115 inte diur sa fatikth är
 aff allom them i werdenne är
 ath th; haffuer segh ey eith th; bo
 ath th; haffuer stundom nade oc roo
 wttan th; reine moder barn
 120 som pineth war m; torn ok jarn
 hoffuudith wenth a brystedh nidher

thy th; haffde ey stydiās wider
 sidan gaff han up sin andhe
 tha löstes al war synde bande
 125 englane tysnade i then thima
 al creathur the fiolle i swime
 solen war bade myrk oc swarth
 som allom haffuer sith lius osparth
 hon war huarke lius eller rödh
 130 sa gafs hon widh sin skapare dödh
 the stora stenā the brusto swnder
 Jek tror th; ware inthe vnder
 medan mannen aller syndoger är
 oc swa storth hierte i bryste ber
 135 th; man; hierthe gaffs ther ey wider
 tha the signe[de] sool fel nider
 som lyste alth th; skapath är
 bade i himerike oc jorderike her
 jek seger th; inthe creathur
 140 sinom skapare är swa suur
 som then arme syndoge man
 han är tho then gudh be;st an
 al the pine som gudh war giorth
 m; sarligh slagh oc hadeligh ordh
 145 han acther henne ey widh eith basth
 vm thu wilth fly bade syndh ok lasth
 wilth thu tegh ey widh syndene skiliā
 wttan al tiidh sta moth hans wiliā
 Jek seger thu han mere möder
 150 en bade hans pine swa hans döder
 th; pröffuadis oc th; thu han drap
 m; thine fule synde kraffth
 then herrā som allom liffuith giffuir

28 v.

loth döden offuer thegh winne siger
 155 alle wile segh for döden wäriä
 han loth sielffuer döden häriä
 thenk huath thu wilth ther til sware
 ther thu skal til domen fara
 han wilde segh ey for iudä löne
 160 ath th; skulde nokon thima koma til röne
 th; propheta hade aff honom spaath
 ther han hade them frelse jath
 nw medan thu weisth ath th; war han
 som bade war gudh oc sanner man
 24 165 Jek rader tegh th; syndogh man
 ä huath syndh thegh henda kan
 wanhopes aldre til gud; nadha
 som thegh ma frelse aff allom wadhe
 thu kanth tegh aldregth thil hans lathe
 170 j nokor tingh medh nokor mathe
 Swa mykith lather han til thin
 oc lokker tegh thil nade sin
 th; tykte gudh ware aff thakke
 th; iudas loth segh ther til lokke
 175 siälffuan segh til dödhe quäliä
 en tho han mundhe gud; son säliä
 hadhe han th; ey giorth widh segh
 gudh wrdhe honom en sa nadeligh
 th; han toke ey then heider aff honom
 180 ther honom fyrre stodh i wonom
 vm han wilde thil gudh kalle
 oc ey i tholigh wanhop falle
 wilth thu höre huath honom hendhe
 thy ath han segh m; wanhop skende
 185 hans arme liiff th; riifnade swnder

jek tror th; war ey mykith vnder
 thy th; brödh ihesus hade wiikth
 oc sinom likame giorth fulkomith likth
 radh jek ider allom, segiã wil
 190 vm jek finner ther nokrä matte til
 Aff then signade ihesus christ
 os biuder liffua m; gudlige listh
 han wñne os sa i werdenne wære
 ath th; se honom til loff eller äre
 195 then helge andh wil os th; läre
 medan wy wiliom hans wiliã göra
 ok bidiom wy the himerikis ros
 th; hon haffue bön for allom os
 til sin signede son hon födde
 200 ther diäffuulen bantth ok heluite ödde
 han werffuã os the nade fa
 ther wy mogom gernã äpte sta
 J himerike m; ihesu christ ath bygge
 säle ere the ther a bygge Amen 24 v.

(Efter Skoklosters-codex 156 folio, skrifven vid medlet af
1400-talet, för att läsas i Norge.)

Rättelser.

*I rubriken: fager r. fr. fader v. 8 weith tillagdt 19 ther
 r. fr. then 68 medh r. fr. megh 113 Saluger har ett öfver-
 flödigt förkortningstecken 136 signede r. fr. signe 156 sielffuer
 r. fr. silffuer*

4.

Christi pina.

10 Her star äpter al wars herre pine fager ath
höre oc lese

JEk er ein arm synderinne
ther syndh haffuer offuer alle quinne
ther jek a mine synder tenker
thin retwiise megh til heluite senker
5 a nar jek lyptis til tin miscundh
tha frygdis min siäl aff hiertens grundh
thy dirffuis jek ath loffua tith helge napn
ther alle werdena aff heluite wan
fyrst loffuer jek fader son oc then helge andh
10 som er iij persona oc eith oskilelikt bandh
jek loffuer tegh ihesu i thin guddom
ther wttan ende sither i himerikis tron
tu m; fader ok swa then helge ande
skopth himil oc jordh oc alle handhe
15 himil planetor oc alle stierne
äpter tith bodh the tene tegh gerne
elementa eldh wäder waten oc jordh
skopth tu wttan möde m; eith ordh
aff alt hierte ta loffuer jek tegh
20 thy ath liiff oc sel tha gaff tu megh
aff with oc sinne minne oc skel
j allom thessom skopth tu megh wel
ihesu jek er thin miskunne megh
inte liikth forma jek atter gielde tegh

25 tu skopth mine siel thegh alle liike
 aff guddoms bilathe giorde tu henne riike
 sote ihesu jek loffuer ok tegh
 ath tu wilde nider fare aff himerik
 aff jomfru liiff take liikam
 30 köth oc blodh oc manligh ham
 m; guddom kom tu i marie liiff
 frelste al werden aff wasaldh oc kiiff
 j thins faders sköth sate; thu j himerik
 oc hultes i thinne moder liiff i jorderik
 35 j himerik oc jorderik wast tu i sender
 j moders liiff styrde al natur m; guddoms hender
 m; guddoms fridh ok himerikis lius
 tha lyste thu thinne moders huus
 thu födes aff helage moder thinne
 40 wttan we oc alle pine
 j thenne werdl kom tu manne wenesth
 m; mykith ödmiwkth ok fatigh tänesth
 äpter hus oc heim for tu tha willer
 ther allom i himerik är swa milder
 45 aff allom stadom sköt; tu tha borth
 ther allom opnedhe himerikis porth
 söthe ihesu huru storth war thit engesinne
 maria josep huarke mer eller minne
 thin guddom han sither öwarsth
 50 m; taknom mandom lagde tu niderst
 engle kome äpter tith bodh
 kendis ath thu wast sannder gudh
 j armo klede sweiptis thu
 ther öwarsth j himerik sither nw
 55 thu lagdis j ieto for oskeligh diur
 tha miwktis for tegh al creatur

10 v.

Jhesu jek loffuer tegh tu est min gud
 giff megh ath fylge tith helge bodh
 thu sweiptis som barn m; thare ok grat
 60 thegh ðnkade thin moder m; gratelig lat
 then tiidh tu wast aren tolff
 tha sattis tu i mynster m; mestere a golf
 offuer them tha kunde tu wel
 thu thalade wiisheith vm ret oc skel
 65 th; war them eith stort vnder
 huru tu slet; thera wiisdom swnder
 the sagdo nar nam tu sa mykin bok
 han thalar wiisdom behendeligh oc kloc
 Alle the thin viisdom hördhe
 70 aff blygdh oc wnder fran thegh körde
 thu tholdhe her bade hunger oc törsth
 ther nw i himerike sither höxsth
 m; mannom wmgekth tv vel xxx aar
 för thu giorde thin makt opinbar
 75 Alle the tegh gerne hörde
 i kerleik oc sötme thu them fördhe
 söte hade jek tegh hörth eller seeth
 huat othenkelik ware megh teth
 hade jek hörth tin söte ordh
 80 tha sathe jek nw widh liiffsens bordh
 O söthe ihesu war nw söther
 aff allom syndom radh megh böther
 Thu gikth wm alth iude landh
 aff ende til ende bade vatn oc strand
 85 ok tolde for them the ðnkelige möde
 ok losth tegh sidan pine til döde
 thu wiiste them wegh til himerik
 the guldo thegh atther fals oc swik

thu reiste wp dödhe oc heilade siuke
 90 äpther alles thera viliä wilde tu tegh miuke 11
 Söte ihesu forgiff th; megh
 ath jek swa diärfilige talar til tegh
 Thu walde thegh apostolä oc kennesweine
 thine tro wm werdenne spreide
 95 the hörde thin kennedom m; frygdelig ordh
 ther rordhe bade himel oc jordh
 the ware fasth groffue m; there snille
 tho hulpo mangom aff pukans ville
 wm alle werdene predica the
 100 ok frelste mykith folk aff we
 the lyste thine tro m; mykin guddom
 wm alle werdene oc in til rom
 thu gaffth them waldh löse oc bindhe
 hele bade siuke oc blindhe
 105 thu elste offuær alle men
 thu elsker i himerik thine swene en
 O ihesu war megh söteste win
 kalle megh til tith riike in
 Thu gaff os ena gaffua swa stor
 110 fyr en thu aff thenne werdenne for
 Et swa kerlikth testementh
 gudh oc man i eith sacramenth
 thette är ein kärlex gaffua
 offuær gul oc sylff oc werdenne haffua
 115 ther lykkes inne bade gudh oc man
 sannare jek ey tenke kan
 medh köth oc blodh oc heilagh siäl
 th; skulom wy tro oc göme wel
 th; göre gud; ordh i prestens hender
 120 thith kommer ihesus christus aller i sender

- thette er kosth maktogh oc söther
 han giffuer os aff allom syndom böther
 thette er war siäle födhe
 ther os hielper aff qwal oc mödhe
 125 th; är dryk suffl oc brödh
 ther frelser ware seel aff dödh
 th; är söth oc wnderlikt
 jnte er i werdene annat slikth
 th; gar offuer al naturligh skel
 130 ensamem gudh forma th; well
 huru th; skupas th; weith han
 oc medh honom ingen man
 Aff thy gafth thu os otenkelighe goth
 frestilse oc syndh ta körde thu borth
 135 aff maria rene jomfrudom
 11 v. skop gudh os thenne läkedom
 Han lekte os badhe siäl oc liiff
 oc frelste os moth krankelikt kiiff
 giff os ther uppa swa gode tro
 140 ath th; matte os leide til äwerdelige ro
 ok warde th; war yterste math
 ok frelse os fran diäffuulsens hath
 giff ós thine pino m; grath at tenke
 ok alle ware siäl i henne senkia
 145 söthe ihesu badhe edle oc balder
 for xxx peningä wast tu salder
 Judas hwi wilde tu sa swiike tin herre
 tha gath thw inte huxat werre
 th; giorde thu m; diäffuulsens swik
 150 til heluitis grundh tha förde han tegh
 tu hadhe [wanhop] til gud; nadhe
 siäl ok liiff tappadhe thu badhe

- thu wilde ey nader aff honom tigge
 fran gud; miscundh sköt; tu tegh til rygge
 155 æpther tith yterste natwarde bordh
 gik tu ihesus oc fel a jordh
 thu tenkte a iudhā harde radh
 som tegh skulde hende m; spot ok hadh
 thu badh til thin fader swa innerligh
 160 ath han the harde pine skule late tola teg
 tha fek thu honom thin wilie i wald
 ödmiwkth ok wilie war ther til haldh
 æpther thenne bön thin fader tegh hörde
 ok thu hans viliā swa gerne giordhe
 165 thu gik til thinne kennesweine
 ther thu haffuer giorth swa gudelige oc rene
 the ware alle swa mykith dröffde
 aff sorgh ok reddogā som them mödde
 thu badh wp sta ok m; tegh gaa
 170 a moth thine owinir the giorde swa
 Judas forredere m; iude skara
 m; grymom wapnum ok swerdh bara
 moth them gek [thu] som faar mot wargā
 ther tegh swa ille wilde sarghā
 175 thre resor sköt; thu them til jordh
 m; thins guddoms maktuge ordh
 fram gik iudas m; fals ok swik
 m; falskom mun mintis han widh tegh
 päder togh til wern ok kiiff
 180 ney sagde war herra hal oc biidh
 wildhe jek haffua hielp ok take til wernā
 alle mine engle holpo mik gerna
 thy ath th; propheta haffua aff megh sakth
 th; haffde tha ingen makth

- 185 thy stik thith swerdh i thine sliidhe
 huath aff megh skriffuat ar th; ma jek liide
 the fiolla a han alle i sender
 som aa thiuff bundhe the hans hender
 the slogo jernlenker a hanns hals
 190 kallade han forradere th; war fals
 Awy huat sorgh oc jammerligh grath
 finge hans vini m; biterligh lath
 tha wiltos hans vini ok flydde borth
 han leddis fangin ginom stad;ens porth
 195 the sagho huru therā gudh bunden leiddis
 Aui huat we them tha teddis
 the fiolle a jordh ok opte m; grath
 huath sculom wy nw haffuas ath
 Alle ware glādi haffwm wy misth
 200 war mestare er fangen ihesus cristh

- for annam presth tha leiddis han in
 ther helde iudhe eith maktokth tingh
 han spurde tegh kennedom
 thu swarade honom m; mykin odmiukdom
 205 Th; matte thegh ther inte dugā
 the wroko thegh apther sagde tegh liuge
 The slogo thin kin oc drogo thith haar
 huar man scal ther a tenke m; gratande thar
 the slogo tegh m; neffuom nider
 210 thin klene lime th; rōnte som togo wider
 the fredax nath war tegh swa langh
 thu tolde spoth hadh ok iude bandh
 engin wilde for tegh swara
 thine winir thorde ey ner tegh wara
 215 Pader ther fyr thalade swa storth
 han nekade tegh tryswar oc rymde borth

- th; angrade sidan swa honom sare
han wtgöth ther fore mange thara
sidan leiddis tu til cayphas
- 220 ther tegh war swa grym ok huas
Han sporde tegh vm thu wasth gud; son 12 v.
th; kendes thu m; thin signedhe mun
han stodh wp m; ilsko oc wrede
äpther iudhe sidh slar han wp sin kläde
- 225 han blotar gudh th; haffuen j hörth
m; falske predican aff rette tro röρθ
huat tykker ider huat er hans reth
han är saker til dödh swarade the alle slet
the slogo han ok pinto som fyr
- 230 m; spoth oc hadh han sköfs a dör
the ledde honom bunden for pylati dom
ther haffde keisarens welde aff rom
han spurde sak hwi han kom tiidh
han forstodh wel ath honom giordis oliidh
- 235 The körde han m; öpande röρθ
puken gaff them ther til tröρθ
Aff galilea ok thil iudhe landh
haffuer han farith m; swik ok klandh
komith os alle i willé oc röρο
- 240 som thu math nw forsta oc hörä
medan han är aff erodes lande
m; wiliä wil jek honom til hans sende
sidan han war for erodem leidder
slagin barder oc aff allom hädder
- 245 The bundhe hans ögon m; fule klute
for alle there ilsko wilde han lute
J eith smälikth kläde han förde
spoth oc hadh han ther hörde

- the kronade han m; tornkrone stor
 250 ther nw ber krone j himerike kor
 the ledde tegh til pylatum ather
 m; blygdh ok last oc smaligh lather
 Jhesus huath thu wasth opte korder
 ok mange stadhe smalige rorder
- 255 Sidan han kom atter til pylatum herre
 tha pintho the han mykith werre
 han stodh for domaren swa odmiuker
 skalf oc danade swa som siuker
 han slo sith hoffuudh nidh til jordh
 260 ok swarade for segh m; foge ordh
 Pylatus stodh wp ok spurde thil
 huath i thenne man skyllen jek witä vil
 til megh atter leiden han
 megh tykker th; ware en menlös man
- 265 the skrigede offuer han sköth ok rath
 13 han forbödh göra konungen skath
 han sade segh ware liffuandis gud; son
 th; hördom wy aff hans mun
 ok sagde segh ware konung oc iude herrä
- 270 han kundhe thil döden inthe göra werre
 Pylatus badh han fore segh swara
 ath han matte til liiffuith bihalden ware
 han stodh oc tagde swa som dumbe
 som fanyter ok dare ther inthe kunde
- 275 Pylatus sagde swara oc gör megh skel
 thu esth i mino walde th; weisth thu wel
 Jhesus sagde thu hade waldh ey offuer megh
 wttan th; ware tegh giffuith aff himerik
 Jek kom i werdenä wnder juda haath
- 280 ath jek sculde bera vitne oc sigiä sath

Pylatus stodh up ok wreddis brath
 huath er sanindh jek spyr thegh ath
 han hade gerna warith widh christum skilder
 tha [war] pylatus honom mykith omilder
 285 Han bödh honom m; lime flenge fasth
 ok bindes widh stodh som tiwff m; basth .

J fange huus tha leidde the han
 ther klädde the aff hanns fagra likam
 Ther stodh han naken allom til syne
 290 ok tolde for os the blygdh oc pino
 huru munde hans helge siäl dröffuis tha
 then klene likamä skulde til pino gaa
 the löpe til m; helüitis harm
 flengde ok slito hans signedhe likam
 295 the flengdo tegh fran hiesse oc til föther
 söte ihesu lääk mine synder ok giff megh böther
 then werk oc swida tu tolde
 the siäle ere säle th; tenke kunde
 sidan han war sa jammerlige flengder
 300 tha löste the hans blodogä hender
 the förde honom i eith klädhe smälikth
 kalledhe th; purpura th; war hädelikth
 hans hender stode blotte oc bara
 folke til atlöge ok the blodogä wara
 305 Aff torn pigge kronadhe the hans hoffuudh
 himerikis oc jorderikis werdogh gudh
 the toge stor rör aff haffsens strandh
 ok satte i hanns helge högre handh
 the slogo hans hoffuudh m; the rör
 310 huath han tolde thu granlige hör
 The fiölle a kne ok giorde honom kland
 stath heil konung aff iuda landh

13 v.

- Engle oc manna konung war han
ther ta spottadis aff huarium man
315 swa kronadh in; toligh wanheider
for iuda skara war han wt leiddet
Pylatus sagde sem thenne man
huru flenkh ok pinat haffuer jek han
hans are borto war wenleik oc heider
320 jnthe tottis fulare en han swa war han leder
the sago hans likame ok gleddis aff hans we
han er saker til dödh swa öpthe the
Pylatus sagde hui gören i honum swa mykin hath
jek finder in; honom inge dödjens sak
325 Aff keisarenom haffuen i naden tesse
j mogen vm paskä ein fange frelse
thette är ider aff keysarenom wisth
wilen i frelse barbam eller cristh
the swarade alle in; ein hös
330 barbam röffuare giffuom wy lös
huat scal göras aff ihesus ther i kallen gudh
henk wp ok korsfest th; er warth budh
wp stodh pylatus oc thwo sine hender
hören ok i alle i sender
335 Aff thenne mans; blodh wil jek ware menlös
Judhä öpte th; gar offuer war barn oc offuer os
Pylatus sagde i haffuen reth ok skriffuen lagh
dömen han sielffue oc giffuen megh fordragh
Judä sade hui talar thu moth keisarens walde
340 han är werder dö oc thola onden ende
swa haffuer thenne man margfaldelige giorth
th; weisth thu wel oc haffuer th; hörth
wiltu thu han frelse ok late han fara
th; warder tegh tunkth for keiseren swara

- 345 æpther th; pylatus hörde the ordh
 tha war han mykith reddere en fyr
 O pylate tu giorde mykith ille
 m; hõtিলse losth thu tegh aff skelom wille
 thu sagde han war retwiis ok menlös man 14
- 350 moth reth ok skel fordömde thu han
 thu dömde han til skemligen dödh
 jngen man giter fulsakth the nödh
 tu giorde honom en mer til last ok skam
 honom thwa röffuare fylge thu leidde fram
- 355 wm iherusalem losth thu öpe
 til ath se hans dödh the skulde löpe
 ther ringdis klokkom oc bleste i luder
 then falsare skal dräpas som ein tiuffuer
 J iherusalem war sa mykin muge
- 360 ther sago hans pino m; gab ok löge
 the hölle sine paske m; gledi ok dramb
 tha leddis wth ihesus th; paskä lamb
 the lagde uppa hans hals th; tunge kors
 th; bar han gernä m; swidä for os
- 365 han leddis wth bunden som ein tiuffuer
 bloduger oc bla oc fam tha liuffuer
 Hans moder fulde ok bar hans kors
 hon göth wth tharä som fallande fors
 Honom fuldo quinnor ok önkade hans nödh
- 370 ty the sago han menlös ledis til dödh
 han wende segh wm ok [sagh] thera lath
 Jherusalem dötter i laten ider grath
 grathen offuer ider syner oc ider siälfh
 the megh kaste medh stok ok sten göre megh oskel
- 375 Awi huath th; war ein önkeligh ganger
 ther hördis skri ok enkeligh sanger

- Al hans fieth ware blodogh
 th; skulde os optā komā i hugh
 mellom thwa skalke hengde han wp
 380 th; war gudh skapare warth hōxte hop
 tha ōktis hans werk ok opnedhe hans saar
 ther stodh han blodogh naken ok bardh
 Jungen wilde hylia hans blygdh ok skam
 för hans moder gik gratande fram
 385 hon wmfemde han m; bloduga hender
 m; eith liithet klāde hulde hon hans lender
 the skuffuo han oc bade til korsith ga
 Awi iudhā huat gudh tolde we oc wa
 m; rep the thando wth hans liikam
 390 giorde honom werk swidā ok skam
 14 v. hans riiff matte teliās ok upnadis hans sar
 th; bōr os tenke m; gratende thar
 the wroko naglā gōnom hender oc fōther
 huat werk gik genom hans hierte rōther
 395 the hambre slagh hōrde gudh fader wel
 the ginge ginom hans moder maria siāl
 swa neglden a kōrseth lypthe the han up
 m; skra oc skri oc jammerligh rop
 j hans likame war ey liise eller roo
 400 j langlik āller wiidleik th; sculen j tro
 the raktho wth sina tungor ok blotade han
 āsth tu gud; son hielp tegh vm thu kan
 han wilde tho for sine owinir bidie
 os til āptherdōmilse miscundh ath giffuā
 405 Fader forgeff them th; the gōra
 them haffuer puken wilt th; math thu hōra
 rōffuaren ther hengde a hans hōgre handh
 han fek hielp aff them helge andh

- han kendis sin broth ok fik nadhe
 410 han fek miscundh i paradis glädhi
 han sa sin moder ther hon stodh
 ful aff werk ok lithath m; hans blodh
 Han önkade henne mer en segh
 han talade til henne fa ordh oc önkeligh
 415 Min söte modher sakte tu tegh
 min likam som nw tol pino togh [jek] aff tegh
 M; hans pino oc guddoms makth
 frelstes al werden aff pukans kraffth
 Min söte moder grath ey sa sare
 420 äpter min helge faders wiliä skal th; ware
 Hans werk öktis grym ok langer
 han öpte til sin fader m; thara oc anger
 ely ely lamazabatani
 min gudh min gudh huar haffuer tu megh forlatith
 425 thu seer min likam j mykin otyldh
 thu haffuer offuer megh nw ingen miscundh
 matte min pine ware alle til atherlösn
 th; ware helge fader til thegh min böñ
 Sidan hans blodh war alth aff honom trysth
 430 tha fek han swa grymme hierte tyrsth
 Megh tyrster matte jek drikke fa
 etige oc galle gaffue the honom tha
 th; war beskare dryk then edle herre
 m; warom syndom skenköm wy honom werre
 435 Sidan han hadhe smaketh the beske blande 15
 tha ledh honom fasth til liifsens endä
 Alth th; propheta haffuä aff megh skriffuath
 th; haffuer jek nw til ende driffuith
 ok sagde consumatum esth
 440 swa nigedhe han then helge gesth

Hans kinder giordis bleke ok ögon myrk
 han miste sith megin ok mäktogh styrk
 Han slo sith hoffuudh til sinne moder nider
 söte moder bliiff hel oc gör th; jek bider
 445 tha min likam tax aff korsith til tegh
 aff thin iomfru liikam födde tu megh
 tenk huath tha tol thin helge siäl
 . tha hon skildis fra likamen hon wilde sa wel
 Han öpte hökth m; grateligh rösth
 450 os til kennedom hugnath oc trösth
 Mine siäl offrä [jek] tegh min fader godh
 ok alle siäle jek haffuer lösth m; mith blodh
 tha skalff bade himil oc jordh
 ther han fram förde dödzens ordh
 455 Sool mane planeta tolde nödh
 huldo sith lius oc angrade hans dödh
 Bergith riffnade oc mynstreth brasth synder
 al creatur önkade sin skapare m; tolik vnder
 the opnade hans siide ok stungo m; spiuth
 460 watn och blodh ta löp ther wth

Sidan hans likam han war döder
 the toko han aff korseth nider
 Huath munde hennes siel tha liidhe
 allen hiertewerk ok qwiide
 465 Hon sa hans diupä blodugä vnder
 ok hans signade likam slagin swnder
 hon ropade til himerik oc sagde swa
 Aui huath mith hierte er we oc wa
 Mykith heller wille jek nw ware dödh
 470 en liffuä oc thola thesse nödh
 betra ware nw döde megh
 en liffuä lenger epter tegh

Thith kom päder oc greth sa sara
 th; han nekade sin gudh sa opinbare
 475 Maria magdalena hon grät ey min;th
 th; hon sin mestare hade misth
 Han giorde jertekne ok stilte there thar
 han giorde segh helan ok läkthe sin saar
 wttan the helge vnder fäm
 480 som han i himerike gömer en
 the swepte hans likam äpter iude sith 15 v.
 ok lagde han swa i grauena nidh
 Johannes ledde mariam i staden ather
 bleke oc blodugä m; sorgh ok grather
 485 Ther likamen war widh siälen skildh
 huarth han for ok giorde th; är mangom wilt
 Aff engle skara oc guddoms makth
 banth i heluite al diäffwlsens kraffth
 Han slo wp hardaste heluitis porth
 490 ledde alle sine wini tedan borth
 Adam ok ewa ok thera afföde
 aff heluitis myrk ok thera armöde
 Them i skärsheldh gaff han liisä
 ok sepde them alle til paradyse
 495 Oc sidan han hade os frelsth aff nödh
 for ather thil likamen oc reiste han aff dödh
 Han stodh wp som leo a paske dagh
 gaff os hop til himerik oc upstandilse lagh
 Han stodh wp aff dödh stolt ok balder
 500 ther i jordh hade ligat dödh ok kalder

 Sinne moder teddis han fyrsth m; engle skara
 alle sunge gled; maria i himerike scal tu wara
 Se wp maria ok se thin gudh oc son
 söte maria th; war thegh ein glädis stundh

- 505 Aff tharaful ðgon sa hon wp
 tha widerkweiktis hennes glädís hop
 Hon sa sin son i sin guddoms ham
 som hon fyr hade seeth m; lasth ok skam
 Hon kyste hans mun hender ok föther
 510 huar then kos war henne söther
 Han sagde moder tu scalt ey inere qwidhe
 epther megh [är] huarke werk eller swidä
 Aff guddoms makth stodh jek up aff döde
 oc frelste jek alle werdene aff nödhe
 515 Min söthe sön aff alle hierte bider jek tegh
 Jek weith tu wilth inte syniä megh
 Jek bider for alle synderä man ok quinne
 th; jek matte ware wallogh hielperinne
 Aff syndom siukdom ok alle angisth
 520 stadfesth th; megh ok gör th; wisth
 Min käreste moder tu bider medh skel
 thin böñ är gangligh ok tekkis megh wel
 Thin miscundh scal rekke til werl; ende i jorderik
 vm wiidleik langleik ok höglek til himerik
 525 Födde ok ofödde skulle thegh niwte
 16 the til nadh ok miskundh segh wiliä luthe
 J miscundh skule the alle bygge
 ther tegh heidrä ok thine miskundh wiliä tigge
 Ther nesth teedhe han segh magdalena the
 synderinne
 530 ther leette m; grath ok wilde han finne
 Huat gladh tha war maria magdalena
 hon sa sin gudh ok hans anlite renä
 Hon fel til jordh ok wilde kysse hans föther
 hon gräth aff glädi oc fek alle synde böther
 535 Ther nesth teddís han apostolis opinbarä

m; glath anlite ok önkeliĝ saar
 Han lyste them friidh ok stärkte thera tro
 loffuade them glädi ok himerikis ro
 Thomas apostol war ey tha ner
 540 the sagde honom war mestare han war her
 Thomas swarade jek tror th; ey
 th; i han sagen jek seger fore ney
 ffyr jek se hans siide röde
 jek sa opne äpter hans dödde
 545 Jhesus teddis honom oc fem vnder sine
 thome se mine vnder oc mine harde pino
 Stik thin finger i myne siido
 äpther thenne dagh scalt thu ey qwide
 Jek kennes tu est min gudh for rette san
 550 thegh ma loffua huar jorderikis man
 Thomas thu haffuer nw seth tro a megh
 endelik lön scal jek giffuä tegh

Äpther th; tha wilde han ey lenger wara
 thil sin signade fader wilde han wp fara
 555 Han samnade sine swenä i iosaphat dal
 til mith riike jek nw wp fara skal
 dröffuiins ey wttan gläden ider
 jek sender ider then helge andh nider
 Honom kom a moth eyth fagerth sky
 560 til tenisth som honom bör skapat ny
 Han helsade alle sine wenir i sender
 ok signade m; sine hender
 Swa munde han til himerikis fara
 m; engle ok mannom twefallom skara
 565 Huath glädi tha war i himerik
 offuer alle engle satte han segh
 Han komer her m; blodogh saar

han scal warā herre war
 han haffuer warith j en harde striidh .
 570 th; synes a hans helge liiff
 A huat hans vnder äre grymelige store
 16 v. m; them wil han fülle engle korā
 Wm pin;dagh sende han them sin ande
 ther styrker hans wenir j alle wande
 575 Han kom them m; eldh ok toligh liike
 ok predikā hans kärleik offuer al hans riike
 Söte gudh thettā skreff [jek] aff fatigh sinne
 j thin heider oc tegh til aminne
 Söte ihesu jek bider tegh
 580 j thino riike thu min; a megh
 Thu ästh war sander herrā oc gudh
 hielp os ath fulkomna tith bodh
 aff synde bätringh tu giff her god ende
 j döð; stundh verdugas os thin engil ath sende
 585 senth os thine ängle os matte verna
 os til tegh före th; viliom vy gerna

(Efter Skoklosters-codex n. 156 folio, skriven för Norsk
 räkning vid medlet af 1400-talet.)

Rättelser.

v. 24 atter *r. fr.* alter 36 guddoms *r. fr.* guddos 62 a golf
 åtskilda 81 efter war står ett w? som utelemnas 91 forgiff *r.*
fr. fogiff 105 i elste är bokstafven l som det tyckes, ändrad
 till f 130 forma *r. fr.* formä 134 frestilse *r. fr.* fretilse
 138 oc *r. fr.* os 139 giff *r. fr.* gifh 147 herre *r. fr.* hre
 151 wanhop tillagdt 165 til *r. fr.* thit 166 gudelige *r. fr.*
 guddelige 173 thu tillagdt 218 mange *r. fr.* mage 230
 sköfs *r. fr.* sköps 231 pylati *r. fr.* pylatu 249 stor *r. fr.*
 storn 258 skalf *r. fr.* skal 284 war tillagdt 371 sagh
 tillagdt 416, 451, 577 jek tillagdt 427 atherlösn *r. fr.*
 atherlosn 512 är tillagdt 521 medh *r. fr.* megh 537 stärkte
r. fr. stakte 543 hans *r. fr.* han

5.

Sång om Christi pina.

1

- [M]Aria modher loffuat wardhe tw 216 v.
 loffuadhā wardhe thina helghā nadhe
 Thw fööddhe aān son som os lösthe aff we
 profetha ther aff spadho 217
- 5   Waar skapare war
       then maria baar
 han skuldhe m; vndhom sinom.
       lösa swa mangghan krop
       aff helwithe vp
- 10   som dombdher war nidher til pino.
       han haffuer os löst
       oc giffuit os trösth
       ther skulom wi latha a skina

2

- tolff waro the pinor gudh tholdhe for os.
 15   som wi maghom här ath hōra.
 han loth sich hedhna judha thagha.
       oc marthil aff sich göra.
       badhe skuthin oc slaghin.
       oc hardhelika draghin.
- 20   th; wildo the judha egh latha.
       badhe stungghin oc runnen.
       oc hudhstrukin. oc spoththadher oc bundhin

oc pinther offuer allä mathä.
 han gaff sich egh för en tha.
 25 han sagh sina sighnadha modher gratha.

3

ena krono aff thorn. the sätto aa han
 hon stagh in til hans hiärna.
 blodhrin om hans öghon ran
 th; toldhe han alt fwlt gerna.
 30 the lotho han swa.
 a korsit slaa.
 the stungho han ginom hendher oc föther.
 the stungho han swa
 ther hans sighnadha hiärtha laa.
 35 th; han gaff vp sin helgha andha
 i the sama stund.
 aff helwitis grund.
 löstis swa mangh siäl aff wandhä.

4

Maria maghdalena hon gall oc greth.
 40 oc swa iämmerlika leeth. oc sina hendher wreedh.
 hon wenggadhe sich widher sik ena.
 hon sagh alla hans helghä vndher blödhä.
 217 v. all wärlhdin skalff.
 badhe mure oc hwalff
 45 th; gaf; alt widher hans dödhä.
 badhe foghla oc diwr
 oc all liwandhis creatur.

thön tappado with oc sinne.
 apostholana hanom fylghdho
 50 waktha oc göma skuldho.
 the foro swa jämmärlike wille.

5

Openbarä.
 thz är en dare
 sith himmerike fore sich spiller.
 55 the thogho han ther aff
 the laghdho han i graff.
 som jac haffuer hörth aff säghia.
 swa sörghelich maghom wi at latha
 oc iammärlika gratha.
 60 oc thänkia ther vppa.
 hwru then sighnadhe härrin
 som offuer alla wärldh haffuer waldh.
 himmerikis kunnungher. som alt for maa.
 hwru han war pinther til hälia.

6

65 han löste os egh m; gull allä jordh.
 han löste os mädher sith helgha benedhidha
 wärdhoga blodh
 som han vt gödth for os.
 tolff waro the pinor gudh toldhe for os.
 hwru skulom wi hanom thz löna.
 70 vtan maria modher the mildha roos
 the sighnadha iumfru som for allom bidher
 hon haffui for os sine bönä

7

enä langgha naath oc hardha stridh.

tholdhe waar sighnadh eskapare ihesus christus
then söthe.

75 sighnadhä herrä nw bidher jac tik.

for thin helgha benedidha bitherra döödh
th; tw gör mina syndher thes färe
tha magh iac bliua
oc äwärdhelika liffua

218 80 j himmerike m; warom herra Amen

(Efter Nändendals-codex i Kongl. Biblioteket, med gammal
signatur (Antiquitets-Arkivets) A 49. Är från medlet
af 1400-talet. Alltsammans skrifvet som prosa utan
någon indelning.)

Rättelser.

v. 8 mangghan *r. fr.* magghan 67 gööth *r. fr.* gööth 76
herrä är osäkert; kan läsas härd om man så vill.

6 a

Marias sju fröjder.

Här byrias läsas vij fryghde marie

214 v.

1

Glås maria gud; modher fröghdha tik,
 thinne glädi är anghgin glädi lik,
 thina glädi munno margha wara,
 tho wil jak thöm ankannelika vij ära,
 5 thin första glädi war vndherlich.
 Tha gudh mädh angelin bodhadhe tik.
 Han waldhe tik for alla frwr j rätha matha
 Han wilde sich siälwan af tik födha latha,
 Then tidh thin siäl war rädh giordh
 10 Aff thöm sighnadha ängillins gabriels ordh.
 Tha kom j thin sighnadhe likama sannärlich
 War herre som gud; lamb kalladhe sich
 Ther for war then skäre likamin thin
 En skärane än eth forgylth skrin
 15 Thin siäl är skärane än gullith rödh
 Ther lagh i mangha ängla brödh
 Thw äst en blomstrande wandh Aronis
 fagher vldh herre gäddionis
 Tha ful daghghin aff himmerik.
 20 Hon wäthis for thin öghon sanärlik,
 For thesse första glädi sighnadhe jumfru bidher
 jach tich,
 bidh thin sighnadha son for mik
 Th; han mik glädi j ytherste nödh
 Oc giffui mik kristheliken dödh, Amen

Medeltids dikter.

4

2

- 25 Gläs maria himmerikis sol oc drötingh,
 215 fwl m; allä glädi oc fåghrin
 Thina andhra glädi hedhrom wi thes,
 ty at th; helga barnith sanctus johannes
 j sinne modher liffue logh m; frygdh
 30 Oc sanghghin sangh m; glädi oc dygdh
 Then sangh man kallar magnificat
 Ther for är tu th; sanna balsama faath
 Ther os for dreff then bithera dödh,
 Thu föddhe ihesum som os löste aff nödh
 35 Thu är oc then boske obrändher m; allo,
 Som moyses sagh brinna oc aldhre falla
 Man menär tik m; then yrtha gardh
 Som gudh siälffuer j lychther wardh
 Thw är the sanna kwnungher dawitha
 40 Thw är oc the wāna abbasāxsana mitha
 Thu är oc en vtwald jumfru,
 m; hwilkā koninghin wilde haffua sina roo
 Th; hwiltis i th; helgha hws
 badhe gudh oc man oc then signnade jesus
 45 For thesse andhra glädi signnadhā jumfru bidher
 jac tich.
 bidh thin signnadhā son for mik
 Hiälp mik signnadhā jumfru sötha
 Th; jach maghā mina syndhe bötha

3

- Gläs maria aff ihesu släkt Eth blomsther wthan riis
 50 For alla glädhi i paradis
 Thina tridiā glädi kan anghghin forstandha

- Som gudh fadher sendhe tich til handha
 Tha tu födhe then *sighnadha crist*,
 Hwilkins dotther oc modher tu är for wist
- 55 Thu är en porth i sichelis
 Th; högga bärgh herrä danielis,
 ginom then porth gich war herre
 Han war aldhr vplathin förra
 Aff th; bärgh kom j en sten
- 60 For vtan hindher oc arffuodis meen
 Swa är for vtan al thingh oc reen
 Gudh födhis aff tik vtan alt meen
 Som solin skiin ginom eth klaar
 Som helth oc osmittat är
- 65 O rosin bloma hwat glädi tw fik.
 Tha tu sagh hans *sighnade* antlith
 Tw läghde han widher tith bryst
 Swa opta tu han helsadhe oc kösthe.
 For tesse tridia glädi *sighnade jumfru* bidher jac tich.
- 70 bidh thin *sighnadhä* son for mik.
 Hiälp mik *sighnadhe jumfru*.
 At jac matte hans *sighnadha* antlät see oc troo Amen

215 v.

4

- Gläs maria the *sighnadha* morghen stiärna
 Thina fiärdha glädi wil jac hedhra gerna
- 75 Som tw fich i then tidha
 Tha tu sagh the helgha tre konunga ridha
 The fördha thino barne rika ghauo
 Rökilse oc mirram oc gull til haffwo,
 Th; rökilse prästhe offra här
- 80 Ther os wäl betheknat m;.
 Thy är th; *sighnadha* barnit kärth

- Ther höxtha präster skuldhe wara
 Som sich siälwan offra kundhe
 for alla tesse wärls syndhe
 85 The biththera mirram betheknar hans dödh
 Som os haffuer alla frälst aff nödh
 Thz gull betheknas aff all thingh,
 ty är thit barn en wäldugh koningh
 Thu är oc eyn filsbens throna
 90 Ther inne sath konungh salomon
 Thu är eyn tyrtill dwua for vtan allan galla
 Thu är eyn krona offuer helghe men alla.
 For these fiärdhe glädi sighnadha iumfru bidher
 iac tich.
 bidh thin sighnadhä son for mik
 95 Thz han mik aldre döya lathe
 Än jac hans winskap tiäna matte Amen

5

- Gläs maria thön sighnadha roos for vthan thorn
 Aff dawidz släkth födh oc burin
 216 Thin fänthe glädi kom tich tha
 100 Tha tu blomstrandhe roos aff gheriko
 Vt gik aff bättilleem
 Oc in till tempillin till jherussalem
 Tha fördhe tu thz helgha barnith mädher tik
 Oc offradhe thz fadhrenom i himmerik
 105 Tha kom härrin simeon ther
 som af thöm helgha andha giffuin är
 Tha wildhe han egh längher i werldhinne wara
 Än han matte gudh a sinom arme bära
 Tha han haffdhe the helgha gaffua
 110 Tha lösthe hanom egh längher i wäraldhinne wara

Ther kom fru anna the profetissa
 Tha byriadis först quendil mässa
 Thön loffuadho all then sighnadha crist
 Hans helgha nadhe githom wi egh mist
 115 Hafdhe han sich egh lathit födha
 Tha warom wi egh än löst aff nödha.
 For these fämthe glädi sighnadha iumfru bidher
 jac tich
 bidh thin sighnadha son for mik
 Th; han mik frälse fraan hälwitis nöödh
 120 Oc giffui mik cristelikin döödh Amen

6

Gläs maria the signadha dagh randh
 Thin siättha glädi kom tik [til] handh
 Hona enghin full sägia kan
 Tha tu thin signadha son ather faan
 125 Som tu signadha iumfru reen
 Thre dagha tappadhe oc toldhe for meen
 Tho ware iac gerna thin thiänista quinna,
 Thy thiin renlicheyt mundhe alth for winna
 tw haffuer [aff] eth leon [eth lamb] giorth
 130 oc thaupt then willa arn som wi haffuom hörth
 Thu haffuer späkt th; willa pantheer
 Thu haffuer bethwinghat th; stora elpen deer
 Thu haffuer oc then willa pällicanum fanghit 216 v.
 Ther dawith haffdhe ginom eldhen äpther ghanghit
 135 Aff tich wart then gamble fenicx vngh
 Tha gudh sprangh th; högha sprangh
 Aff himmerik til jordherik
 Tha gudh loth sich födha aff tich.

For thessa siätha glädhi signadha iumfrw bidher
iac tich.

- 140 bidh thin signadha son for mik
Hialp mik signadhä iumfru nadhe faa
Tha iac skal skilias werldhinne fraa Amen

7

- Gläs maria dröthningh i himmerik
Thin sywndhe glädhi hon hedhrar tik
145 Tha gudh henthe tich thil siin trono
Cronadhe tik m; the äwerdhelike krono
Thu är en kloka abbakeel
Som koningh salmon swa wäl will
Thu är then wäna oc [kloka esther]
150 Som koningh asswärus haffdhe swa käär
for thin wisdrom oc thina snille
Tha waldhe han tich til köningghinnä
Hon satte tik til dröthningh offuer all siin rike

- 155 For alla thesse siw glädi bidher jac tik
signadhe iumfru bidh thin signadhä son for mik
Som han os frälste mädher sich
Swa giff tw os glädi m; tik i himmerik Amen

(Efter Nädendals-codex, nämnd sid. 48. Allt skrifvet som
prosa. Första bokstafven G i hvar fröjd är ej utskrifven.)

Rättelser (flera fel ej tjenliga att rättas).

v. 17 en blomstrande *r. fr.* eth blomster ane 17 Aronis *r. fr.*
Eronus 18 vldh *r. fr.* oldh 32 balsama *r. fr.* balsma 35 then
r. fr. än 56 danielis *r. fr.* danialis 62 efter födis står änyo
födbis 113 Thön *r. fr.* Thon 122 til tillagdt 129 aff eth lamb
tillagda 130 then *r. fr.* Thn 135 fenicx *r. fr.* fenicox 149
then *r. fr.* thon kloka esther *r. fr.* wäna är 156 son *r. fr.* som

6 b

1

Gläd; maria modhir aff frögghom riik, 124
 thinne fröggh war engin glädhy nokon tiidh liik,
 En tho at thina frögghdhe mono manga wara,
 tho wil iak syndirlika syu ath ära,
 5 thin första frögghd war vndarlik,
 tha gudh m; änglenom budhadhe thik,
 at han thik for alla quinnor j rätte mato
 hafdhe vthwalt oc wilde aff thik sik födha lata,
 tha thiin hälghasta siel gaff fulbordh
 10 til sancti gabrielis engils ordh,
 tha kom j thin hälghasta lykama sannelik
 Jhesus christus ther gud; lamb kallar sik,
 ther fore teknar renaste lykame thin
 aff sethim thrä th; forgylta skriin,
 15 thin siel är ämbarith aff gulleno rödh, 125
 ther inne laa manna hymerikis brödh,
 thu est then blomstrande wandin araonis,
 thu est the faghra vllin gedeonis,
 For thina första ffröggh manar iak thik,
 20 at thu bidh thit kärasta barn for mik,
 Oc glädh mik j minne ytirsta nödh
 oc bewara mik fran äwerdhelikom dödh

2

Gläd; maria hymerikis sool oc drotning, 126
 Ful m; frögghd oc glädhy oc alle fäghrind,
 25 Thina andra frögghd tha hedhrom wi thes,
 at th; hälgha barnit iohannes

j modhir lifwe rördhis ok loo m; mykle frögdh,
 oc thu renasta iomfru sang m; glädhy oc dygdh
 Een psalm man kallar Magnificat,
 30 thy est thu th; rena balsama fat,
 ther gudh the dyro balsamo in göth,
 som fran oss fordreff äwinnelikin dödh,
 Thu est then buske obrändir m; allo,
 ther moyses sa brenna oc ekki falla,
 35 Thu menas oc m; them yrtagardhe,
 ther gudh sielfwir lyktan wardhe,
 Thu est the sama konung dautis
 the wänasta abisagh sunamitis,
 th; war een vthwald skön iomfru,
 40 m; henne wilde konungen hafwa sina roo,
 Swa hwiltis j thith hälgha hws
 then höxte konungen ihesus,
 For thina andra frögdh bidhir iak thik,
 at thu mildasta iomfru bidh for mik,
 45 oc hielp mik ath faa j hymerike roo,
 m; thinom son oc thik äwinnelika boo Amen

3

127 Gläd; maria aff iesse slekt eeth blomstrande riis,
 thu est ofwir alla fäghrind oc lust eeth paradiis,
 Thina thridhio glädhy kan engin forsta,
 50 som thu j siel oc lykama monde vntfa,
 j the stwnd thu födde thin son then hälgha Crist,
 Hwilkins dottir oc modhir thu est for wist,
 128 thy est thu lucte portin ezechielis,
 thu est oc th; högha berghit danielis,
 55 gynom then portin gig war herra,
 Oc war ey vplatin tha ellir förra,

Aff th; bärg h war huggen een steen
 vtan händir oc ärwodhis meen,
 Swa föddis aff thik O iomfru reen,
 60 gud; son ihesus vtan smitto oc meen,
 Rät swa som solin skiin gynom th; glar,
 ther heelt oc klart oc faghirt är,
 O rosin bloma hwat frögdh oc glädhy monde thu faa,
 tha thu hans faghirsta änlite första sin saa,
 65 Oc laghdhe han ath thino bryste,
 Swa liofika thu han klappadhe oc kyste,
 For thino thridhia frögdh bidhir iak thik,
 wänt thina mykla miskund til mik,
 Oc hielp mik maria wälsighnadh iomfrua,
 70 At iak maghe gudz änlite m; glädhy skodha Amen

4

Gläd; maria faghirsta ledhe stiärna, 129
 thina fiärdho frygdh wil iak ära fulgerna,
 the thu fikt m; hedhir oc soma,
 tha the thri konunga til thik komo,
 75 Oc fördho thino barne rik hafwor
 Rökilse mirram oc gul for stora gafwor,
 Mz rökilse som prestene för offradho her,
 thin käraste son oss teknadhir är,
 at han höxte prestir wara skulde,
 80 ther sik siälfwan offra wilde
 For människionna synd oc hänna bruth,
 For hwilka han sik dräpa loth,
 The bitra mirram teknar hans dödh,
 ther oss hafwir löst aff store nödh,
 85 Gullit teknar offwir all thing
 thin son at wara een waldogh konung,

Thy est thu th; fälsbens säte,
 ther then wise salomon sik a hwilte,
 thu est een tyrtilduua vtan galla,
 90 Oc een arlikin krona ofwir hälgha män alla,
 130 For thina fiärdho frögdh fru bidhär iak thik,
 at thu bidh thin kärasta son for mik,
 th; han mik alregh för döghia late,
 fför än iak beggias idhra winskap forthiäna matte,
Amen

5

95 Gläd; maria rena roos for vtan thorn,
 aff konung dawid; släkt föd oc borin,
 Thin fämpta glädhy kom thik tha
 thu blomstrande roos aff iericho
 Gladhlika vthgig aff bethleem,
 100 til mönstrit innan iherusalem,
 Oc fördhe thin wälsighnadha son m; thik,
 181 oc offradhe han sinom fadhär j hymerik,
 Rätwise symeon kom ok ther,
 som aff them hälgha anda gifwit war,
 105 At han skulde alregh förra döo,
 än han finge ihesum thin son see,
 Sidhan han fik the hälgha gafwo
 lyste honom ey längir j werldinne lifwa,
 Thit kom ok anna prophetissa,
 110 ther begingin j gladhlika först kyndilmesso,
 Alle lofwadho piltin som wel til bör,
 thy ath aldregh [var] swa hälaghär sidhan ellir för,
 Haffdhe han sik ey latit födha
 tha warum wi ekki löste aff dödha,
 115 For thina fämpto frögdh fru bidhär iak thik,
 at thu bidh thin kärasta son for mik,

At han mik frelse j minne nødh,
oc gifwi mik een sølan dødh Amen

6

- Gläd; maria wälsighnadh daghrand 134
- 120 Thin siätta glädhy kom thik til hand
Swa stoor at engin th; fulsighia kan,
Tha thu thin kärasta son atir fan,
Hwilkin thu sötasta maria iomfruga reen
tapadhe thre dagha oc tholde fore meen
- 125 Han war thik lydhoghür tha thu han fan,
thin renlek then willa eenhörning wan,
Thu hafwir aff eeth leon eeth lamb giorth,
Oc tamt then willa örn som wi hafwom hörth,
Thu hafwir oc bundit then starka samson
- 130 Oc wnnit then wisa salamon,
thu hafwir then willa pellicanus fangit,
Oc salandra hafwir aff eldenom til thik sprungith,
thu hafwir spekt th; gryma panteer
Oc bundit th; stora elephanteer,
- 135 Aff thik wardh fenix then gamble vng,
tha gudh munde springa th; högha sprung
aff hymerike nidhür til iordhrik
Oc loth sik siälfwan födha aff thik,
For thina siätto glädhy bidhür iak thik nu
- 140 wänt thina nadh til mik O sötasta iomfru
Oc hielp at iak matte miskund faa
tha jak skal aff werldinne gaa amen

7

Gläd; maria hymerikis keysarinna, 143
thina syunda frögdh kan människian ey besinna,

145 tha gudh thik vphöghdhe ofwir ängla chora
 Oc kronadhe thik m; äronna kröno,
 Thy est thu the kloka abigail,
 Ther konungenom dauid thektis swa wel,
 at for henna wisdom oc kloka sin
 150 tok han hona til sinna drotning,
 Thu est oc kallat the kloka hester,
 Ther konung asswerus hafdhe swa kär,
 Han kunde ey finna hännä lika,
 Thy wart hon drotning ofwir alt hans rike,
 155 Swa hafwir hymerikis konungir aff thik giorth
 Ena drotning j hymerike th; hafwom wi spoort,
 När honom är thit säte nu,
 Th; est thu best werdh welsighnadh iomfru,
 For thina syunda frögdh bidhir iak thik,
 160 bidh thin kärasta son for mik,
 At han lati mik til siin koma
 oc vnne mik j hymerike äwerdhelika krono, Amen,

(Ur Sjärens Tröst, handskrift från förra hälften af 1400-talet; i Kongl. Biblioteket.)

Rättelse.

v. 91 fru står dubbelt i hds. 112 var tillagdt

7.

Vår Frus pina.

Her byrgias wor frw pinä thar honn hafde 5
tha hon saa sin signade sons pina.

Maria mit hierta löpter iak til tik vp
thy näst gudh thw est mit höxta hop
Jak talär till tik m; mykin röst
help allom syndarom & giff them tröst
5 Gläd; maria helogh ouer quinnä
nadh oc miskundh ma man j tik finnä
Gläd; maria j thi glädi thu budh fik
m; thy gabriel hafde helsat tik
Hann sagde heil maria ful m; nadh
10 gudh er m; tik ouer alle quinnä est thw signadh
Thu swarade honum eit gagnelik ordh
th; glädher hymmerik heluit oc jordh
Se her gud; tienisto quinnä
epter gud; willia skal thu mek redho finnä
15 Gudh m; threm personis j eth ögna blik
m; hymmerikis frygdh tha sökte han tik
Aff thit blodh oc jomfrwlikt köt
blandadhos the adhre persone swa sköt
Tha war j thit liff gudh oc man bade sänder
20 m; liiff oc seel oc guddoms hender
Tha ösde thu af guddoms kello m; alle siäl
engen man gittär thenkt hworo tik war wel
Hymmerikis sötma thw allan bar
aff them sötinä giff oss oc war ey spar

- 25 J thino liiffue laa gudh oc hwiltis tha
 m; englä tianist som foro till oc fra
 Maria for the frygdh thu fik opinbara
 help oss allom aff diäffuls snara
 Thw saat een personam födan af tik
- 30 thin son oc fader j hymmerik
 Vtan swiidha tha födde thu han
 Af osmittado liiffue th; engen thenkiä kan
- 5 v. Thin son oc gudh all j einä person
 j hymmerike sitter hann j höxta tron
- 35 Thw saat hans änlite faghurte & wänt
 som oss alle war til gläde sänt
 Thu sötlige kyste hans wiisdoms mwn
 thar thw swepte thin sötä sonn
 J armum klutum swepte thu hann
- 40 thar bade war gudh oc sanner mann
 Maria thine rikedoma the woro föghe
 ouer alle j hymmerike ero the nw höghe
 Aff thin fatikdom kann engin scriffuä
 jhesu gläde mwnde thu hann fordriffuä
- 45 Thu fostrade hann m; gläde & frygdh
 aff erffwode oc mödho wast thu ey stygh
 Gläd; maria ouer englä mann oc quinnä
 wi hopoms m; thine help wor nödh forwinnä
 Hwar then tiidh thw fikt hann see
- 50 tha munde thit jomfrolegä herta lee
 Nw thenker iak hwru tik edde tha
 thw skulde m; honom til monstret gaa
 Hann bleff thar kwar epter tik
 thw räddis at thet war giort m; swik
- 55 Thw saknade han oc grest m; taara
 Ä wi hwar mogh min son nw wara

Sidhann thu hann ey finnã kunnã
 Å maria hwat thit hierta tola munde
 Thw räddis at hann war slagin j hell
 60 thin söte son som thw wilde wel
 Thw komt raskelege til monstret ater
 thar wendis til glåde al thin grater
 J bland mestara fant thw sittiã thin son
 them kende han wiisdom m; sin mwnn
 65 Thu hörde hans wiisdom & thenkte m; tik
 th; er min son oc gudh af hymmerik
 Min söte son hwi wilde tw os sa görã
 m; angist haffuom wi tik sökt för wi fingom tik hörã
 Hann swarade iak er thin son & gudh
 70 tw weist iak scal göra mins faders budh
 Stat vp min son oc gak m; oss hem
 hann lydde sin moder oc war ey seen
 Gläd; maria thu saat hans jarteken
 thar engen matte görã vtan han een
 75 Han wende waten till vins natura
 hanom lydde waten weder & all creatura
 Hann reste vp dödha & gaf haltom föter
 hann läkte siwka & gaff allom böter
 Thetta war maria thin glädis fwndh
 80 Swo opta thu th; saat j hwario stundh
 Gläd; maria hymmerikis keisarinna
 for the frygdh thu skulde j hwarie stundh finne
 The förde tik af hymerik dryk & mat
 thar thine säel gaf so mykin makt
 85 Thw glädis j them oc the j tik
 Maria aff the glåde tha giff thu mik
 Gläd; maria aff the glåde tik opta rörde
 thar thw opta aff hans predikan hörde

- Såle woro the han opta hördho
 90 oc epter hans kennedom gernå giordo
 M; the ordh kallade hann discipulos til sik
 ther honom lydha skuldo vtan swik
 The lyddo honom oc giordo hans budh
 the forstodo hann wara sin gudh
 95 Maria the hedradho oc årådho tik
 som er gud; moder aff hymmerik
 All therå glåde war ihesus oc thu
 the tiente tik som moder oc frw
 Maria hwru skal iak tik loffuå & arå
 100 engla oc apostola tiåna tik fiåre oc nãrã
 Haffdo al thing eina twngo
 Aff thin priss kunno the ey lãssã & siwnga
 J thit loff er iak dumbe ma iak so seigha
 for thy iak litit kann bõr mik tighia
 105 Tha lyster mek maria spõriã oc finnã
 hworo lenge the frygdh munde tik vinnã
 Honn rãkte tik xxx aar oc thry
 siidhan sporde thu tithande hard oc ny
 Thu sporde thin son komen j fighande hender
 110 till sorg wendis thin glãdh all j sãnder
 Johannis thin syster sonn thar saa hans fiãnda
 bar tik thennã hordha thithandã
 Hann saa hworo the hanom bwndo som tiwff
 thenne tithende woro thik ey liuff
 115 Thin siel gaffs & thin õghon fãldo taar
 Å hwi hwar er nw min glãdis aar
 Tha stax j thit hiãrtã m; symons swerdh
 thw saat hann kõptan & saldã for okõpelikit verdh
 Thw saknade the glåde thw hafde hafft
 120 siãl oc likamm tapade sin krafft

- Hworo langh war tik the fredax nat
 m; graat oc sukkan & jammerlik laat
 Till thin komo thinna systra m; maria magdalena
 funno tik m; graat liggiande ena
- 125 Thu räddis maria the harda nödh
 at thu ey finne han fyr hann war dödh
 Hans kerlegh drogh & qwekte tik vidh
 thu stodh vp oc fiol ater nidh
 Thinä syster hulpo tik ater vpsta
- 130 äpter thinom son sörgiande leta gaa
 Thu sagde hwar schal iak min son finnä
 Mik forgaar makt wit oc sinnä
 O maria tik daghadis ein dagh so hardh
 hann war tik lengre en flere aar
- 135 Thu saat the sool so myrka vtga
 han haffde tholt slagh spot we & wä
 Ängla ärä wardh wrden folka skamm
 han ledis fram som ein forwnnen mann
 Thw saat thunkä lenkior om hans hals
- 140 Bundin som tiwff for lygnn oc fals 6 v.
 Thw saa til hanom oc hann till tik
 ä hwat the syn war önkelik
 Thw wilde hann omfengna & gernä finnä
 thw skösst borth som ein synderinnä
- 145 The läddo honom for herodem m; blygdh & skam
 j then omildä mogha hann gik fram
 Maria hwat litin war tha thin krapt
 thu folde tha epter thine makt
 Thu saa hann aterlädhas til pylatus
- 150 hörde hann spottas j hans hws
 Hann bödh hann nakun bindas vid studh
 flengas som tiwff the giorde hans budh

- Maria then werk war tik so hardh
 hann stodh for tik blodugh oc bardh
 155 Thw saat hann föras j eit smalik kläde
 m; thorn kronadhis aff ilsko brädhe
 Thw saat the setto rör j hans hand
 helsande honom heill konung af Juda land
 The sputtade hans andlite & slogo hans kin
 160 th; we gik diwpt j thit hierta jn
 Swo smalika leiddo the hanom vt
 for allä judä the öpto sa liwt
 Pylatus sagde seen then mann
 pinä eller plaga iak ey mere kan
 165 The öpto korsfest oc henk han vp
 maria so forgik alth thiit hop
 Thw tokt vp m; honom thin grymma dom
 thar nw sitter j hymmeriks tron
 M; honom thw thet twnga kors bar
 170 swa formöd aff sorgh som thw war
 Thw saat hann m; röffuerä lädhas vt
 the blästo j lwdher oc öpto liwt
 Gangen vt bade menn oc quinnä
 then falsar skal dö m; werstä dödh wi finnä
 175 Maria thet war tik ein harder ganger
 thw hörde öp oc skri oc saat thit anger
 Thw saat thin son lädhas til galga stadh
 Thar hann sin fader swa jnnerlik badh
 Thw saat han naken blodugh & saar
 180 hwat thw felde mangan beskan taar
 Thw saat hann leggiäs a korsit nidhr
 thit hiarta gaffs thar illa vidhr
 The tando vt hans likam allan sänder
 slogho nagla gönum hans föter & händer

- 185 Swa lypto the hann a korsit vp
 At aff hans likame blodhit lop
 Thw omfångde korsit oc sankade hans blodh
 thet ran af hans likam som watn & flodh
 J allom sinom werk han saa til tik
- 190 han önkade mere tik en sielfuan sik
 Han talade till thin m; lage röst
 giff thik makth oc mere tröst 7
 Söta moder lina thin grat
 thin hiärta sorgh & iammerlik laat
- 195 Then wärk iak toll tholl thw j thik
 allom androm er hann othenkelik
 Aff swiidha oc werk hörde thu han öpa
 Söte ihesu m; hwat beskelighet wilde thu os köpa
 Hymmel jordh oc elementa gaffws thar vidher
- 200 j then örlagh thin son wann then sigheter
 Engla j hymmerik the mato grata
 them burdhe wel önkelikä lata
 Jorden skalff & borghin riffnadhe synder
 hwat thu wast kwald j hiärta kumber
- 205 Thw saat hans siäl m; dröffuilsom quälias
 hon skulde m; likamen sa hardelika skillias
 Hann hengde sit hofwd til sik nidhr
 Min sötä moder tak nw widhr
 Hans högrä siidha staks vp m; eit spiwt
- 210 blodh oc waten löp thar wt
 Maria thin dröwilssso gitter engen fulthenkt
 thin siäl war j alt we nidher sänkt
 Aff korsit saat thw hann takas nidhr
 m; kerlikom hwgh tokt thw vidhr
- 215 Thw tokt hann j fampn & kyste hans mwzn
 Ä wi hwat iak nw see min sötä son

- Thw äst min glädhe oc alt goth
 thet er mek af rönt oc takith borth
 Dödher dödher thu äst sa jller .
- 220 hwi äst thw mik swa mykit milder
 Tak mek borth oc sla mek j hell
 hwat iak ware tha mykit siäl
 Thinom werk wilde iak matelika liisa
 thins guddoms makth opinbarlikä wiisä
- 225 The smwrdhe hann epter jwdha sidh
 tha gaffs thw sälugha hiertä widh
 Hann sweiptis oc lagdis jnnan jordh
 tha waro gratelikä hans moders ordh
 Latin mek m; min son dödha bliffuä
- 230 mädan hann matte ey lenger at liffuä
 J the dagha hann fraan tik war
 thw felde mangä otallik taar
 Tik langade epter honom m; fulla trow
 th; kom tik till frygdh oc roo
- 235 Änglä af hymmerike sungo for thik
 glä; mariä keisarinna af hymmerik
 Jhesus er vpstanden som tolth hauer dödhd
 tik oc all verlden hauer frelst af nödh
 Thw saat vp m; ögon full m; taara
- 240 thin sötä son standä m; englä skara
 Medh gläde oc frygdh tha saat thu han
 Swo stoltan bade till gudh oc mann
 Thu kyste hans mwn hender oc föter
 Af alle sorgh fikth thu tha böter
- 7 v. 245 Hann tok thik oc kyste thin mwnn
 gläd; min modher oc see thin sonn
 Thw skalt vare keisarinna j hymmerik
 oc mildh helpirske allom j jorderik

Thin miskundh scall allom hiälpa
 250 swa at diäffwls swikom skal them ey stielpa
 Miskun moder scal thu heta
 ängla oc men skulo tik tianist weta

Gläd; maria thw saat thin son til hymmerik fara
 m; englom oc mannom swa faghran skara
 255 Hann foor vp till hymmerikis helga bool
 sätte ouer ängla aa höxsta stool
 Tha gläddis alt hymmerik m; ängla anda
 the sogho siin gudh fara hem till landa
 Gläd; maria for the gläde thw fik
 260 thar gabriel hann budhade tik
 Till ihesum till hymmerik skal tw fara
 A hans höghra hand sittia ouer englä skara
 M; thinom son vidh korsit tolde thu dödh
 thy bör tik ey annat sinne tollä nödh
 265 Thin siäl skall skillias m; likamin vtan ve
 Swa gladh mwnde ihesus moth tik lee
 Hann took henne j sin fampnn
 oc klädde henne m; sin guddoms hampnn
 Hann förde henne till hymmerikis skara
 270 thar mwnde hon at th; sin ey lenger vara
 Hon kom till likamen oc reiste ater vp
 tha fulkompnädis thit glädis hop
 Thit komo apostlä allä j sänder
 thar thin likamä fördo m; guddoms hender
 275 The läso oc swngo m; taara oc graat
 at the skuldo skillias fran henne swa brat
 Fader oc sonn oc then hæghe andh
 the fördho henne till hymmerikis landh
 A mot thik kom thin söte son
 280 took tik j fampnn & kyste thin mwn

A mot tik komo all engla skara
 the som mꝝ frygdh the sogo sin fru till hymme-
 rikis fara

Allä siäla j skärs äldh [heet]
 the fingo nadh aff thin mildhet
 285 The foldho tik til hymmerikis boo
 thw hauer thar nw æuerdelikā roo
 Nw äst thu kronadh mꝝ gudꝝ högra hand
 keisarinnā j hymmerike j gudꝝ höxta wald
 Thw sitter hws alꝝ wallogh gudh
 290 al creatur the lydha thit budh
 J the gläde thar jngen är ända
 af the gläde hiälp oss nokit sändä
 Thw sitter mꝝ gudh j hymmerikis troon
 maria miskunnā oss oc hör wor böön
 295 Hiälp oss till æuerdelikā glädis ända
 oc wora siäl biudh till hymmerikis senda
 Liiff oc siäl offra wi for thinā föter
 aff thin naadh sende oss syndä böter
 8 Hiälp oss aff willo oc heluitis wä
 300 thin son giff oss mꝝ gläde sää
 Thꝝ skulo bidhiä bade menn oc quinnä
 at thet maa oss euerdelik vinnä

Haffuer thit hiertä en so storä makth
 Mot allo thy som nw är saght
 305 Aff the margha oc harda pinom
 som ihesus tolde aa likamme sinom
 Tha skalthu jnnerlika vakta
 oc fly the syndh som thu kant akta
 Ok thenk aa mariam jomfrw reen
 310 som barnn bar vtan syndh oc meen

Oc then son j werlden fødde
 som all vor syndä giäld for ödde
 Then som syndh aldre giorde
 m; gierningh ordh hwgh eller nokro ordhe
 315 Thet er then mö helager war
 ther moder henne j liffue bar
 Än alle the englä j hymmerik liffuä
 thar mwnde höxtä nadher giffuä
 Then gudh som helom wellugä giorde
 320 m; sinom signade milda ordhe
 Thar hann saa henne wara so renä
 at thar war jngen syndh till menä
 Hann loth sik tha aff henne födha
 for vtan syndh oc alskyns mödha
 325 Then signade likamme som oss löste
 oc oss till allä nadha tröste
 Tok hann aff henne then mildä gudh
 hon war till reidho at staa hans budh
 Hon war then wor gudh innan bodhe
 330 th; giorde hennes liffnadh godhe
 Hon war full m; alskyns dygdh
 gudh haffde for thy thar till frygdh
 At hann skulle till hennä koma
 verldenn bade till hiälp oc fromä
 335 Som eit blit regnän tha kom han nidhr
 then signadha jomfrw tok hann vidhr
 Jak seiger at thet hende tha
 at gudh took sik mandom vppa
 Then renä jomfrw fødde han
 340 Som tha war bade gudh oc manz
 Swä ren jomfrw war hon tha
 som hon j moder liiffue laa

J glädhe liffde honn m; honom
 till thän timä war j wanom
 345 At hann sik till th; ärende bar
 som han thit epter komen war
 Jak sigher som j scriptin staar
 at th; war iij oc xxx aar
 Th; hann bliiff her j mandom sinom
 350 före hann took vidh dödjins pinom
 Swa mykät som iak hauer makth
 thar aff sighiä th; är för sakh
 Hwat höghä nade han her giorde
 j verldenn m; sin helga ordhe
 8 v. 355 ther hans moder sa han leides
 ok iudä skara moth honom wredis
 til then dödh jek haffuer sakh
 thes haffuer ingen liffuandis makth
 the pine segiä swa war hon hardh
 360 som orsaker uppa korseth bar
 thenk hwru tha the moder reine
 segh mondhe for hans pine wene
 the pine hon a honom sa
 hon kwaldhe hennes hierte swa
 365 ath ingen dödh swa harder war
 som the sorgh hon i hierte bar
 dödjens swerdh genom honä stodh
 ther hon sa renne hans signede blodh
 th; sama swerdh hon toldhe tha
 370 th; mundhe henne symeon spa
 tha hon sin son til mönstreth bar
 som symeon wise lenge i war
 hennes rösth hon war aff sorgen tösth
 tha han war stungen genom sith brysth

375 hon wilde gerne widh han thala
 oc sine angisth ther m; swala
 hennes rösth war sarligh qwaldh
 oc pine sar i bryste dwaldh
 salogh man tu tenkh uppa
 380 huru gratandhe hon thaladhe tha
 awy awy huath jek nw see
 min son ath thu tolth wee
 awy ath modher thegh ey na
 m; thegh til dödhe a korseth sta
 385 th; är mesth jek megh nw wenä
 ath thu son söthe dör sa ene
 lath helder thine moder dö m; tegh
 th; ware thu ther glädde megh
 se til megh min son then mildhe
 390 th; är min bön wm tu wildhe
 ath henge m; tegh a korse tre
 wm tu wildhe megh the nadhe tä
 grymme iudhe jek bider th; ider
 j lösen min son aff korseth nidher
 395 ok lathen megh then dödh for honom jnne
 som i kunnen hardasth finne
 aller neglen megh wp m; honom
 ok thola the nödh tha er i wonom
 min son min son tu se til min
 400 tu weisth ath jek er moder thin
 lath megh ey äpther tegh dödhum liffuä
 the nader bider jek tegh megh giffuä
 thu esth min son ok fader badhe
 geff megh thinne moder thine nadhe
 405 harde dödh jek bider th; tegh
 tu spar min son ok ekki megh

- hör thu dödhær gester
 j thenne thime esth thu megh nester
 bryth mith hierte i thenne stundh
 410 men thin makth er swa mange lunddh
 bryth mith hierte i swime ligger
 th; er th; jek gerne tigger
 th; er megh ingen hierte roo
 9 j thenne werdenne lenger boo
 415 ilt hær megh i werdenne her
 mädan jek skildis widh then megh ær kär
 awy awy for harde nödh
 ath fra megh flyr then hardhe dödh
 gymme dödh fly ey fra megh
 420 thy ath jek stunder mesth til tegh
 a huath ærlige tu wast födder
 min milde son som swa æsth mödder
 for ingen lasth spoth oc haadh
 som thegh er giorth aff iude radh
 425 aui huath möde ok harmeligh spoth
 megh ær giorth for barn swa goth
 ingen moder war sa säll
 som jek war fyr th; weith jek wel
 ok ingen ær ok nw swa arm
 430 som jek ær worden aff thenne harm
 werden haffuer sith lius alth misth
 oc jek min son for falske listh
 ok for stor awundh som iudhe haffdho
 tha the til hans dödhe kraffdho
 435 gudh gaffue ath kunde segiä swo
 ath döden kunne til hierteth ga
 megh ware alth betra ath ware dödh
 en liffuä ok thola dödzens nödh

huath ma hardare pinã wara
 440 en dödzens swerdh j hierte bera
 swa ath liffueth ma ey endis
 oc siälen ey aff likamen sendis
 Aui huat te we ware mange
 som the sorgh the haffdo for thwanga
 445 liiffsens moder the iomfru reine
 hon munde segh tusendh sinne wene
 the mö os allom glädi fördhã
 hardaste sorgh hennes hierte rördhe
 thy ath liusens skapare war
 450 som hon sker mö i werdenne bar
 fem tusendh oc iij hundreth saar
 oc en sextigi al opinbar
 then herren haffde a liiffue sino
 hwo matte ey giffuas widh tolige pino
 455 stadukth folk the fielle i grath
 for the syrgende modher lath
 the gretho mer for henne mödhe
 en for then signedhe skapare dödhe
 huath man th; sage huru hon stodh
 460 widh blodokth kors the moder godh
 han ware omilder i hierte sino
 om han ey gaffues widh henne pino
 then man haffde ok hierte harth
 som ihesu likam saghe barth
 465 a korsene slikth hon th; sa
 en han segh ey rygedhe tha
 ther they hans likame nider toge
 oc nagle wtaff hans hender drogo
 The moder stodh up i dwala la
 470 th; signedhe liik hon wildhe vnfã

hon mintis widh trädh wel hundrede sinne
 fyr likaman munde nidher inne
 tha hon munde then likamen fa
 hon mintes ey fra honom ga
 475 hon swaladhe ther m; sine harmä
 ther hon togh han mellom sine arne
 ok minthe th; mer en tusendh sinne
 then likamen mundhe werden winne
 hon beiddes til then likame tigge
 480 j graff m; honom ath ligge
 swa sarligh ware the moder lath
 th; segh gath ingen haldheth aff grat
 hennes anlite blodukth war
 thy hon segh mesth vnder korsith bar
 485 then signede likam i iordh lagdes
 tha war th; fulkomneth fyrre sagdis
 aff patriarcha oc propheta
 som gudh munde wiisdom weita
 th; war moth hans moder wiliä
 490 ath hon skulde segh widh grauena skilia
 tha öste segh the reine mō
 aff harme tusenth sinne dō
 Maria helagesth alle quinne
 toligh nödh tha munde hon winne
 495 hardare pröuadis henne nödh
 en alle helge martirum dödh
 Salogh man tu scal merke
 ok lath tegh i thith hierte werka
 wm thu gör nokoth moth thin gudh
 500 war til reide oc stath hans bodh
 thenk ok th; gudh heluite bröth
 m; sino waldhe ther inte tröth

thz giorde tha then herre milde
 han togh tedan huem han wilde
 505 thenk ath the ther querre ware
 som segh mykith til syndhe baro
 the bliffue ther en i sinne nödh
 swa ath them helper ey theris skapares dödh
 the signede moder oc reine mö
 510 frelse os ther wy skulo dö
 wtaff allom siäle wadhe
 thz wy kome til himerikis nade

(Efter Skokloster-codex n. 156 folio, skrifven för att läsas
 i Norge. Är från medlet af 1400-talet.)

Rättelser.

v. 75 Han *r. fr.* Hans 98 i tiente år i tillagdt öfver raden
 117 tha i *hds. r. fr.* thar 121 nat *r. fr.* nät 122 sukkan
r. fr. sakkan 156 thorn *r. fr.* thor 160 gik *r. fr.* gikt 166
 alth *r. fr.* ath 197 hörde *r. fr.* hördo 207 hofwd *r. fr.* howfd
 224 thins *r. fr.* sins 238 sik *uteslutet framför* tik 243 Thu
r. fr. Thy 255 hymmerikis *r. fr.* hymmrikis 266 gladh *r. fr.*
 glädh 283 heet *tillagdt* 311 son *r. fr.* som 329 then *r. fr.*
 thy 353 Hwat *r. fr.* Hwwat 379 tenkh *r. fr.* tenkth 392
 tä *r. fr.* lä 487 patriarcha *r. fr.* patriacha 488 wiisdom
r. fr. wiidom

---

8 a

Tio Guds Bud.

59 **G**udh fadher oc [son oc] then helghe andh
 han frälse os af warth syndha bandh
 at wi mattom diawlskapit alt forwinna
 ok komma til signadha nadhe thinna
 5 hielp os maria m; thinne bön
 oc lät os j hymerike faa godh lön
 Jak är prophete oc moyses
 ther man af j scriptinne less
 gudh giordhe th; for sina nadhe
 10 at han lät mik sit folk at radha
 gudh war mik swa nadherlik
 at han lät mik siälwan se sik
 oppa eth bergh som hedher synai
 ther fik han mik siin budhordh tii
 15 th; war gudh fadher them screff
 ey j book oc ey j breff
 vtan j steen tafloer twa
 thy at han vilde them ey läta forga
 for vtan ändha säl är then man
 20 ther them stadhlika göma kan
 Nw vil jak idher redho göra
 for tio gud; budhordh haar them vil höra

Th; är wars herra forsta budh
 at tro vppa en sannan gudh
 25 ther al;vallogher skapare är
 oc weth bodhe färre oc när
 a flere gudha scal man ey tro
 vtan a then ena j himerike boo

Th; är th; andra os budhit är
 30 at hafua wan gudh m; os swa kär
 at wi änkte swäriom wm han
 a hwat os häljt tilkomma kan
 Jak tror han sighlar j ena onda hampn
 ther enkte thänkir a gud; nampn

35 Th; är th; thridhia wi sculum ära
 the dagha gudh biwdhir os j hedher halla
 Sunnodaghin oc flere gud; hogtidher
 om wi wiliom at gudh scal os wardha blidher
 wi sculum ey tha for nakra wärl; riikt 59 v.

40 at hafwa til ärwdeh nakra fikt
 wi sculum the dagha hafwa liisa
 mädhan gudh; budhordh mon os th; wiisa
 J thesso fara manghe wille
 swa at them doger litit therra snille

45 tha the thänkia wäl göra j thy
 at the sculu al;scons ärwde fly
 tha munu the drikka dubbla oc draghas
 oc göra alt th; illa ther them behaghas
 allan byn wafra the vm kring

50 m; oreth oc flere olofik thingh
 fwlan älscogha girnas the at fulkomna
 tholkin helghdh kombir them litit til froma
 the matto hällir äria oc saa
 än gud; hogtidher dyrka swaa

55 Jag sigher the komma for tholka hälgh
 tha the do j heluitis swälgh
 Nw wil jak idher sighia hulkom lwndom
 Man scal lifwa j helghom stwndom
 Man scal gernna til kirkio ganga

60 höra messo oc ottosanga

bidhia m; bönom innärlikom
 badhe for dödhom oc swa for quikom
 gud; ordh scal man gerna höra
 oc gerna foordha then wanföra
 65 oc sökia them som kranke liggia
 fatika oc rika badhe tiggia
 haa hälgha dagha dyrkir swa
 wäl är honum tha han scal til domin gaa

Thet fiärdha manar os margha falla
 70 at fadher oc modher j hedher halla
 thy war haa them gör nakat j geen
 han bindhir sik til eth heluitis meen
 han lönar them illa siina akt
 som egh älskar them äftir sinne makt
 75 gudhfadher oc gudhmodher scal man ära
 60 thy at the mono andelike frändher wara
 Swa oc klärka som os cristno gifwa
 ther os känna wäl j wärldinne lifwa
 the helgha kirchio waar modher är
 80 hedhrom oc hona som os tilbör
 thy wär at mange wille fara
 j thesso budhordh oc göra som daara
 the hafwa sik th; mäst til ära
 at the sculli prestum last tilbära
 85 wi pröwom naar man ny föddhir är
 swa hedhin som hundhir som honom tilbör
 heluitis ellir som aldrigh forgaar
 än han ey hiälp af prestenom faar
 än sidhan han hafwir cristno fangit
 90 oc syndin är aatir j han gangin
 tha thorf han daghlica prestin vidhir
 oc än wil han prestin thrykkia nidhir

thänk vppa hulkin thu äst
 for än thu lastar nakan prest
 95 han gällir siälfuer laste sina
 oc thu fa gäl for gerninga thina
 tha döðhrin kombir then hardhe gest
 tha fa thu vitha hulkin thu äst
 tha hiärtat warkir tha mont thu öpa
 100 ok bidhir tha rast moth prestenom löpa
 wakta thik ful wäl tha
 huru thit maal kan tha at gaa
 at thu mistir ey then gäst
 ther thik sculdhe fordha j väghenom bäjt
 105 Th; är th; fämta gudh; budhordh
 at wi sculum ey göra draap aller mordh
 wakte sik hwar man for thy
 som gudh; hämpd wil vndan fly
 at han sin jämcristin ey forsma
 110 om han wil af gudhi nadhe faa
 late sik th; engin wara wäl
 at sla nakan man j hääl
 th; thikkir tha sumum vara ena ära
 oc lata sik th; en priis at vara
 115 we är honum th; hafuer for gaman
 at skilia then thu som gudh satte saman
 th; är man; likame oc hans siäl
 ther gudh oc saman satte swa wäl
 Th; är wars herra budh th; siätta
 120 ä hwar th; wil pröwa til rätta
 man scal ey th; hafwa til sidh
 at taka th; vp man läggir ey nidh
 han dräpir illa sina siäl
 som annars go; aff andrum stial

- 125 Thz är wars herra budh thz siwndha
 at göma wan likama margha lundha
 aff lönska läghe hwar thz pläghar
 thz kombir then daghir thz honum thz träghar
 bāthre är sik hustru taka
- 130 m; gudhlik lagh oc gudhlik saka
 än länghe j them hoordhom blifwa
 swa sarlica mon thz siälena fordhriwa
 oc bōr them ther gipte ärw
 tha the wita helgh allir fasto wara
- 135 retlika saman bliwa tha
 een krankir loste kan them rat forga
 Thz är thz attonda os bōr at göra
 at wi sculum ey wrangē witne bāra
 Moth wan jämcristin haa thz gör
- 140 wi prōwm thz angrar honum naar han dōr
 Mik thikkir han dōmir som witnen bār
 a hwat manne dōmarin är
 Jak sighir han enkte dōma kunne
 än han ey vitnen förra funne
- 61 145 then orāth dōmir for awnd allir kiif
 aff andrum dōmir goo; allir liiff
 thz baal mon han sik siälwer tända
 ther brinna scal for wtan anda
 Thz nionda mon os allum raadha
- 150 at for storom siäla waadha
 man scal ey annars kunu lokka
 thy gudh prōwar thz wara en othokka
 Jak troor han illa for sik hātir
 som then tu swa illa forsätir
- 155 ther gudh bödh kärlica saman bliwa
 oc jätte them åwårdhelica glādhi gifwa

Jak troor at then dyawllin lucifer
for tholkom mannom forman ar

Tionda raadhir os ey at fikias

160 aff annars man; go; allir arwdhe rikias

Nadhe faar han j hymmerik

som ey wil afla go; m; swik

lat thik th; enkte forkunna

at gudh wil andrum nakat vnna

165 th; gudh gaff honum lat honum th; hafwa

for thinne siäl scal thu swa vāghia

lat thik th; enkte forthykkya

at gudh gaff andhrum bātre lykko

Nw hafwir jak idher gudh; budhordh sakt

170 äftir thy gudh gaff mik makt

gudh lati os them göma swa

at wi mattom gudh; nadhe faa

Jomfru maria modher reen

ther ihesum födde wtan alt meen

175 hon göme os af allom siäla vadha

Oc skipi os aff sinom signadha son nadher Amen

(Efter Kongl. Bibliotekets handskrift med gammal signatur
(Antiquitets-Arkivets) A 54, från början af 1400-talet.)

Rättelser.

v. 1 son oc bortrifna i hds. 5 hielp är kanske i hds. rättadt
fr. heelp 47 dubbla r. fr. dubba 51 fulan r. fr. fulam 67
67 dyrkir ar i hds. r. fr. dyrkiär 72 bindhir kan läsas biadhir
106 mordh r. fr. häordh 136 framför een står i hds. en
158 mannom r. fr. mannon 169 ett dubbelt iak uteslutet

8 b

Tio Guds Bud.

(Samma som föregående, men längre och med norska former.)

- 3 **G**udh fader oc sonn & then helge and
 frelse oss aff synde bandh
 Thz wi mwgom diäffwlsins kraft forwinnä
 oc komä till sötä nadhe thinä
 5 Help os maria m; thine bön
 at kommä till the signade lön
 Thet war propheta moyses
 then man aff j scriptinne les
 Gudh giorde thet for sine nade
 10 at hann fik honom siit folk at radhe
 Gudh war honom swa nadhelik
 At hann loth honom see siälfuan sik
 Vppa eit bergh som heit synay
 thar hann fik honom siin budhordh .x.
 15 Thz war gudh fadher som them screff
 Ey a book oc ey a breff
 Hann skreff them a stenstaffor twa
 thy hann wilde them ey latä forgaa
 for vtan endä er säl then mann
 20 Som them fulkomlege gömä kann
 Gudh er hans wen them gömir gernä
 hann will oc hann aff wadha wernä
 Nw hauir iak thenkt ider redho görä
 Aff the .x. budhordh om j willen hörä
 25 Thet er wars herrä förstä budh
 At trow vppa ein sannan gudh

Som allswellogh skapare är
 oc alt tingh weit bade fiär oc när
 A flere gudh skall man ey trow
 30 en then eina j hymmerike boor
 Hwa sik ey gömä for affgudha dyrk
 hann fanger ey andra gläde en myrk

Thet er thet annat oss bwdhit er
 At haffwa wor gudh m; os so kär
 35 Th; wi sweriom enkte fals om hann
 Ä hwat thet oss hendä kann
 Thi werr hann sigler j ein ödhä hampn
 som enkte aktar a gud; nampn

Thet er th; tridiä thar wi skulom ära
 40 the dagha thar gudh bödh helge wära
 Synodagh oc andre gud; höghtiidher
 om wi williom at gudh warda oss bliidher
 Wi skulom ey tha for werldjins rikt
 haffua till ärfuode nokor fiikt
 45 Wi skulom j the dagha haffuä liisä
 th; gud; budhordh oss thet wiisä
 J thesse fara mangä wille
 Swa at them dogher litit theris snille
 Tha the thenkiä wel görä m; thy
 50 At the skulo alskyns erffwode fly
 Tha mwn the dobla drikkä & draghas
 oc alt thet illt er thet them behafas
 Allann bynn skulo the tha vakta om kringh
 for fwl oc oädhla thingh
 55 The prydhä tha sik m; alle makt
 oc liggiä oc gaa m; kranke akth
 Fullann elskogh girnas the fulkompnä

3 v.

tholik helgh komer them til litla froma
 The matte helder bade äriä oc saa
 60 en gud; höghtiidher heidhra swa
 Jak seiger the komä for tholik helgh
 tha the ero dödh j heluitis swelgh
 Willen j nw höra hwilkom lundom
 man skal liffuä j helgom stwndom
 65 Mann schal gernä till kirkiä ganga
 at hörä messo oc dyghdelik sanga
 Ok bidhiä m; bönom innerlika
 badhe for dödhä oc swa for quikä
 Gud; ordh skal man gerna höra
 70 oc gierna fordha then vanföra
 Oc sökiä them thar siwka liggia
 fatikä rika oc badhe twiggia
 Weit mann them som oweni ärä
 tha fiin thet swa at the matte viniir vära
 75 Hwo helgä dagha dyrkar swa
 wel er honom tha hann skal domen faa

Thet fiärda manar oss munga falda
 ffader oc moder j heider at halda
 Thy wer hwa gör them nokot igen
 80 hann brytir sik sielff til höghelik men
 Hann löner them illa thera vakth
 som them ey elskä effter sine makth
 Gudhfader oc gudhmoder scal man & ärä
 for thy the mwn andelike frender vära
 85 Swo ok the klerkir oss cristindom giffwä
 oc kennä oss wel j verldinne liffuä
 The helgä kirkiä wor moder är
 heidrom henne som oss tilbär

- Thy wär mange wille fara
 90 j thette bwdhordh oc ganga som dara
 The haffwa oc thet till mestä ära
 At the kunnä klerkom lasta tilbära
 The woro nödhugh j nokur stadh
 hwat the woro wreide eller glädh
 95 Swo at the sculdo ey klerkom skenda
 the thenkiä full litit a sin ända
 Wi pröffuä ther man ny födder är
 Swo heiden som hwn dh honum redho star
 Heluitis eldh som aldre forgaar
 100 om hann ey help aff presten faar
 En sidhen man hauir crisman fangit
 oc synden hauir m; honom jngangith
 Tha thorff hann dagligä prestin vidhr
 en will hann thryckiä prestin nidhr
 105 Jhesus christus sielffuir sighr
 iäk er then liffuandis brödh som nidhr
 Aff hymmerike komen, oc wighis ey th;
 verldenne all forginge ret
 Gudh sielffuir gaff prestin th; wald
 110 All cristindomen till tröst oc hald
 At wiighä th; signäde helge brödh
 som then gudh er oss frelste aff nödh
 Jhesus christus sighr oss och swa
 then mann som ey liffuä maa
 115 Som ey ätir aff thet engla brödh
 hann fangir pino for vtan öd
 Hwi skall thu prestin tha forsmaa
 som thik skall thette brödhit faa
 Think vppa hwilkenn thw est
 120 för thw forsma nokor prest

Hann gieldr sielffuer laster sinā
 oc thw faar löön for gerninga thinā
 Thar dödhen komer then harda gäst
 thw finder wel hworo godher thw est
 125 Ther hiertät werker tha mwn thu öpa
 oc bedher tha effter prestin löpa
 Wakta tik ful görla tha
 at thu thet ey til hemdā fa
 En thw miste tha then helge gest
 130 thik schulde j weigen fördha best
 Jak troer then mann will illa rapa
 som ey wil elska prest eller papa

Thet er thet fempta gud; budhordh
 thet wi skulom fly bade drap oc mordh
 135 Waktā hwar mann sik for thy
 som gud; högha hempd will fly
 At hann sin iamcristin ey forsma
 Swo framt hann will af gudh nadhe faa
 Vaktā hwar mann sinna doma
 140 om hann will till gud; rike komā
 Haffue thet idelikā j thine akth
 At hann tik helpā m; ordh oc makth
 At hans iamcristin ma illā fara
 hann pröffwās for wisso drapare wāra
 145 Mann skal gernā hallā hann atar
 thar sik till nokor drapskap latar
 Hwo thet ey gör mädan hann formaa
 thy wer hann pröffuās m; draparom omgaa
 Siäle dreper heiter och hann
 150 som thar till lokkar annan man
 Thet the skulo nokot illt fulkompnä

th; thera siel komir ey til fromä
 Lati sik ingen thekkias thet wel
 at hann slaer nokor mann j hell
 155 Th; thycker somlegä wära ein ära
 oc latä sik thar af hellogh werä
 We er them thet haffua for gamman
 at skillia the twa thar gudh sätte saman
 Thet er man; likame oc hans seel
 160 som gudh hauir saman satt ful well

Thet er wors herrä budh th; siätta
 thet maa mann proffuä wel till rettä
 At man skall th; ey haffuä til sidh
 at taka thet vp hann leggir ey nidh
 165 Hann dreper illa sinä siäl
 som annars goo; af androm stiäl

Thet er wors herrä budh th; syunda
 at gömä wor likame mangä lundä
 Aff löske leghie hwa th; plegar
 170 then dagh hann komir ther honom th; trägher
 Betträ är sik hustro taka
 m; gudhelig laugh & rettä saka
 En lenge j them liffnade bliiffuä
 som sorgelikä mwn then siäl fordriiffuä
 175 En bör them tha som giptä äre
 thar witto helge eller fasto wära
 at liiffuä reinlikä saman tha
 Ein kranger lyste snart forgaar
 Th; er thet attandä oss bör at görä
 180 at wi skulom ey vrantk witne förä
 Mot wor iamcristin thy hwo th; gör
 honom angrar th; ä när han döer

4 v.

Mik thycker then döma som witnen bär
 & hwat mann som domaren är
 185 Jäk menir han ey döma kunne
 en hann ey förrå witnen funne
 Then oret witnar for awond eller kiif
 Swa at fra androm gar goz eller liif
 Thz baal mwn hann sik sielffuir tenda
 190 som brennä skal for vtten ända

Thet nionda mwn oss allom radha
 at see for storom siäla vadha
 gudh biwdher oss ey annars kona lokkä
 thy gudh sik proffuar thz wära othakka
 195 Jak troer then illa for sik heita
 som the two maa so osättä
 Som gudh bödh kerlegä saman liffuä
 oc iatte euerdelikä glädi giffuä
 Jak troer at diöffullin luciper
 200 tholika manna forman er

Thet tiunda rader oss ey at figias
 af annars manz goz nokot rigias
 5 Badhe her oc j hymmerik
 som ey will affla goo; m; swik
 205 Lat thu tik thz ey forkunnä
 At gudh will androm nokot vnnä
 Thz gudh honom an lat han thz äya
 thinnä siel skall tw ey so illa vtweigä
 At thw matte nokot aff thy faa
 210 swa at thz kann henne till vadha ga

Nw hauir iak ider gud; bwdhordh sakt
 effter mine litlä makth
 Gudh giffue oss them göma swa
 at wi inwgom hans nadha faa

215 Jomfrw maria moder rein
 som ihesum födde for vtan alt mein
 Hon frelse oss aff allom wadha
 oc skippä oss aff sinom nadha Amen

(Efter Skoklosters-codex n. 156, skriven för Norrmän, vid medlet af 1400-talet.)

Rättelser.

v. 70 vanföra r. fr. ey vanföra 79 hwa r. fr. hw 132 elska
 r. fr. skelka 133 framför fempta står förstä understruket.

---

8 c

X gwd; bwdhordh.

CRristen jak biwder tik,
 dyrk ey annan gudh en mik,
 fly edher ok swär ey meen,
 helga tidher haff them reen,
 hedhra fadher ok moder m;
 Fly drap, hwr, styld, sigh ok rät,
 beghära ekki hwstrw mans
 ekki häldher ägha hans.

---

8 d

vij Dödhelighe söndher.

Hoffwd synder ära siw,
 som fran dödhen fly them tw
 höghfärdh, awnd, wredhligheet,
 läti, giri, swalg, skörheeth.

(Båda efter Svenska Tideboken, Upsala 1525? Änyo ut-
 gifven Stockholm 1854, sid. lxxviij.)

Kroppens och Själens träta.

1 xiiij Här sigx aff huru siälin oc kroppin thrätto

JAk er en mästarte i boka list
 th; haffwer mik giffwith ihesus christ
 th; war mik aff gudhi weet
 et andelikt thing tha war mik teet
 5 tha iak nidher lagdhis om ena winter nat
 en andelik dwale kom mik til braat
 Th; war th; mik tedhis tha
 hwar eens man; likame dödhher la
 hans siäl gik til honum i then tima
 10 som wt war gangin aff honum forsnima
 hon stodh när honum m; syrghiande graat
 swa önelika hördhe iak henna laat
 hon lastadhe han fore synder sina
 th; hon war dömpd til heluitis pina
 15 hon taladhe til honum swa margha lwnd
 som i maghin höra i thasse stwnd

Hwi ligger thu arme likame swa
 hwa monde thik swa nidher sla
 tha städher oc land the räddos thik all
 20 tha thänkte thu litith a tholikt fall
 th; haffwer thu fore allan wärld; hedher
 th; thu ligger nw i muld swa ledher
 hwar äre nw thiin dyro klädhe
 hwar är nw thiin widha akers sädhe,

25 hwar är nw thin dyre kost
 hwar är nw wiin miödh oc most
 hwar ära nw yrter marghahanda
 oc the kraser fore thik pläghadho standa
 hwar är nw gull oc silff th; rena
 30 hwar äre nw alle thine dyre stena
 hwar är nw al;sköns willebradh
 hwar äre nw thiin kloko raadh
 Hwar äre nw thina sänga dyra
 mädhan thu ligger här fore orma oc myra
 35 hwar äre nw thiin torn oc borgher stora
 hwar äre nw thina rika foro
 hwar äre nw thiin dighro wald
 hwar är nw thiin makt swa marghinfald
 som thu war förra wan at haffwa
 40 thik fölgdhe swa litith ther aff til graffwa
 hwar äre nw thine swena thik skullo thiäna
 thiin barn oc thiin husfrv wäna
 hwar är nw all thiin wärl; ära
 mik thykkir thu skal nw hona ombära
 45 thu haffwer nw fangith en atergang
 thiin graff är ey siw fota lang
 ey haffwer thu meer nw aff allo thy
 som thit go; war i hwariom by
 awi awi fore litin froma
 50 thu haffwer giort os m; wranga doma
 helwite staa os opith til redho
 oc swa the marghe diäffa ledho
 awi th; iak war swa illa fortapath
 swa reen iak war äpter gud; liknilse skapath
 55 i döpile war iak giordh swa klar
 som the sool a himelin gaar

I xij v.

nw är iak fwl fore synder thina
 oc är fordömpd til helwitis pine
 a mädhan thu lifdhe tha giordhe thu illa
 60 bäggias wara hedher monde thu spilla
 oc enkte wille thu mik tha säta
 än tho at thik bordhe th; wäl til rätta
 iak war thik tho fore fruwo scriffwin
 oc thu wast mik til thianist giffwin
 65 hwru synis thik nw thetta hws
 som ey haffwer dagh oc enkte liws
 thetta hws är ey nw höghra än swa
 än thakith a thina näsa na
 th; händer aff en gudhlik rät
 70 th; syndoghe män the falla nidher swa slät
 alla wärl; tungor gita ey full sakt
 mina mint;sta pina m; alle sinne makt
 tho är mik th; mäst a moot
 th; iak thörff ey hopas a nakra boot
 75 iak wänter th; thiin dighra riikt
 thu saman lagdhe m; mykin fiikt
 m; fals oc oker thu th; saman kom
 m; menedhä oc wrangan doom
 thu skildis ther widh i enne stund
 80 tha dödhin sökte thit hiarta grund
 thu är nw fulder aff steen oc muld
 orma oc paddor slita thit huld
 thiin öghon äre blind thiin tunga är thyst
 til rikedom a haffwer thu nw änga list
 85 thinna husfrv sorgh fullskyt forgik
 tha hon th; rika arffwith fik
 thu thörff ey nw hopas a thina fränder
 tho the togho thit go; alt i sänder

the lösto os ey aff ware pino
 90 m; eno mintsto goze sino
 arme krop forstaar thu än
 hurw wärldin swiker sina män
 hon lykte thik rasklika fra sik wte
 oc holde thik i enom armom klwte
 95 hwar äre nw the bönder thik fördho skat
 mik thykker thu haffwer tik siälffwan flat
 wi komom än saman iak oc thu
 tha ma thu känna hwath iak thol nw
 waar pina for vtan ända staar
 100 iak thol th; we som aldre forgaar
 nw mädhan iak ma ey länger sta
 tha skal iak ater til helwitis ga
 miin ordh wänter iak fulsan at wara
 iak tror thu kan mik enkte swara

I xiiij

105 Tha siälin haffdhe thetta sakt
 oc syrghiande ordh swa margh op laght
 tha opsattis then likame som förra la
 tha hon haffdhe han awiit swa
 han grät oc lät swa rädhelik
 110 oc wenadhe sarlika siälffwan sik
 sidhan spordhe han hwa th; war
 som swa hwas ordh mote honum bar

Æst thu miin siäl swa talar til miin
 tha swarar iak swa til ordha thiin
 115 sompt är th; sant thu haffwer mik saght
 oc sompt är th; wranglika ther til laght
 iak kännis th; iak giordhe illa
 fore thy iak lät thik fara willa
 än tho likamin syndar stundom

- 120 siälin syndar swa marghom lundom
 th; är rät opta vnderlöst
 thy at diäwlin giffwer honum ther til tröst
 wärlidin swiker han annan wägh
 m; sinom wänleek badhe nat oc dagh
 125 the swika honum thässom lundom swa
 th; han kan ey a moot them sta
 tha likamin swikk m; thässe snära
 tha sigher siälin sik oswikna wara
 wäl är th; sant thu sagdhe mik
 130 th; gudh thik skop apter siälffwan sik
 han giordhe thik rika m; wit oc skäl
 iak tror thu weet th; nw ful wäl
 tha war iak thik til thiäniste giffwin
 oc thu war mik til frwo scriffwin
 135 thy pröffwar iak th; thu skulle os badha
 mädh thit wit badhe styra oc radha
 hwi lät thu mik tha göra illa
 oc wille mik aldre ther aff at stilla
 fore thy ma thu swa wäl som iak
 140 lastas nw fore the samo sak
 tha siälin wille sin frwdoom främia
 tha skulle hon daghlika likamin tämia
 m; fasto oc al;sköns aterhald
 tha styrdhe hon wäl sit frwo wald
 145 i siälinne är all likamans makt
 badhe liif oc gerninga oc all hans akt
 wille ey siälin tha styra honum
 tha tror iak at tholikt är tha i wanom
 at wärlidin ma han rasklika daara
 150 oc föra them badhin i döt;isins snara
 hwath är th; som likamin kan

tha siälin hon är skild widh han
 iak sigher th; thu haffwer alt th; waldith
 th; iak haffwer mik til synda haldith
 155 & hwath siälin fulkompna wil
 ther manar hon sin likama til
 hon fölgher likamans wilia allom
 m; synd oc al;skons döt;sin fallom
 th; haffwer iak pröffwath i thetta sin
 160 th; thin last är nw meer än min
 gak bort iak talar ey länger widh thik
 thy at orma oc paddor slita mik

I xiiij v.

Siälin swaradhe ater swa
 war wis iak skal än länger sta
 165 oc thräta än ena stund widh thik
 thy thu giffwer alla skullena mik
 awi awi thiin fwla iordh
 hwar namp thu swa kyndigh ordh
 tho at hwaro kännis iak th; wäl
 170 thu haffwer mik swarath sompt m; skäl
 th; är sant th; thu skulle lydha mik
 oc iak skulle styra oc radha thik
 mint; oppa thiin fwla mwld
 thu haffwer mik giffwith stora skuld
 175 tha iak wille thik styra oc radha
 m; fasto oc wako fra allan wadha
 tha lismadhe wärlin fore thik swa
 miin radh monde thu all forsma
 fwle forradhare th; sigher iak thik
 180 thu togh min frwdoom illa aff mik
 ther m; iak war swa illa forradhin
 thu sänkte os til helwitis badhin

Medeltids dikter.

7

nw mädhan iak skulle thiin frva wara
 oc iak lät thik swa willan fara
 185 for vtan styrilse th; kännis iak
 thy är iak ey lotlöös aff thässe sak
 thiin sak är tho meer än miin
 thu swek mik m; darskap thiin
 haffdhe thu diäwlsins swik forsmat
 ,190 oc enkte lyyt a hans fwla akt
 vtan helder giort wars herra budh
 tha matto wi liffwa m; siälfwan gudh
 tha wärlin swiklika mot thik lo
 hon iätte thik liffwa m; al;skins ro
 195 tha thänkte thu litith a thin dödh
 tha skildis thu widh al wär; öd
 tha til thik kom then dödhin hardhe
 oc fördhe thik aff thinom gardhe
 han satte thik aff thino säte
 200 i thässa graff m; ryghelik läte
 wärlin är rät som then man
 ther swik oc änga dygdher kan
 a hwem hon giffwer mästan hedher
 han wardher henne raskast ledher
 205 tha han thänker sik mäst hedher haffwa
 tha sänder hon han i döt;ins graffwa
 fwl döön oc madhka giffwer hon honum
 ey är tha mere hedher i wanom
 thine winir thik haffdhe förre kära
 210 the magho thik nw wäl ombära
 the thänkia nw litith a thit we
 iak tror the wilia thik ey nw se

Tha likamin monde thetta forsta
 som siälin haffdhe op talt tha

215 swa syrghiande monde han tha grata
oc taladhe til henna i thåssa mata

Tha iak i wärlinne liffwande war
th; rika herra nampn iak ther bar
tha mik mondo alle bwgha oc nigha
220 tha thänkte iak litith a tholik qwidhe
tha matte iak badhe rätta oc döma
gull oc dyra stena badhe haffwa oc göma
borgher matte iak byggia oc halda
iak thänkte lithit a graff swa kalda
225 nw seer iak wäl at alt wär; wall
rikedoom. släkt oc wänleek ball
the kunno ey all saman männin wäria
tha dödhin kombor oc wil han häria
badhin maghom wi lastas aff gudh
230 wi lyddom ey hans helgha budh
thin läst är meer th; weet iak wäl
th; ma iak pröffwa m; ful godh skäl
thu weet wäl th; som scrifftin sigher
ä hwem gudh mere hedher giffwer
235 meer bör honum gudhi ater giällda
än then som minna fik at walda
gudh gaff thik liif. wit oc minne
oc margha handa skäl oc sinne
m; them skulle thu vnderstanda
240 göra got oc fly th; onda
th; haffwer warith förra sakt
thu skulle os styra m; thinne makt
hwar fore hiolt thu m; mik tha
tha thu sa mik at illo ga
245 hwi stodh thu ey tha a moot
oc skipadhe th; iak rädhe thäs boot

1 xv

sigh nw mik m; wisso ordh
 th; likamin är enkte vtan iordh
 hwath är th; som likamin kan
 250 tha siälin hon är skild widh han
 hwath är th; likamin giter tha
 tha dödhin mon han nidher sla
 thu weet han kan sik enkte röra
 ey se ey ga ey tala ey höra
 255 thy thykker mik th; wara liikt
 haffdhe iak nakra handa fikt
 at döma nakra wranga doma
 iak sigher thu monde mik ther til koma
 satte iak mik nakath til kranka män
 260 th; wolte thu th; sigher iak än
 os swek rät ängin wär; makt
 vtan thu th; haffwer iak sakt
 än siälin haffdhe sin gudh fulkär
 i allom thingom som henne tilbär
 265 likamin aldre siälina forwunne
 oc änga lund hona swika kunne
 tha iak monde liffwande m; thik wara
 krank ordh monde iak litith spara
 thu seer wäl hwath iak thol for thy
 270 oc ther ma iak ey vndan fly
 iak weet th; wäl at iak skal op sta
 oc m; thik ater til helwitis ga
 awi awi fore hardha nödh
 at thola dödh oc aldre wara dödh
 275 Siälin swaradhe ater swa
 th; hwar man th; wäl thänkia ma
 1 r v. We är mik th; iak war skapath
 mädhan iak skulle swa wara fortapath

hwi monde gudh wilia skapa mik
 280 mädhan han wiste th; m; siälffwan sik
 th; mik skulle ey meer hedher hända
 än we oc dödh for vtan ända
 wäl är the oskälilik diwr
 som äm wäl äre gud; creatwr
 285 tha thera kroppa falla nidher
 thera siäl hon giffs ther enkte widher
 thy the forfaras m; siälffwom them
 the thola ey pino i annan heem
 gudh gaffwe th; syndogha manna dödh
 290 ther sik fordarffwa m; thenna wärl; ödh
 matte tholik wara hwat quidde iak tha
 tha thörffte iak ey nw til helwitis ga
 hwath ma nw pröffwas mere nödh
 än daghlika dö oc aldre wara dödh
 295 Sorghful siäl th; sigher iak thik
 th; iak thik spör thu sigh th; mik
 mädhan thu haffwer i helwite warith
 oc al;skins pinor seet oc farith
 om syndoghe män the haffwa nakath hop
 300 til then gudh ther all thing skop
 magho the hopas a gud; dödh
 th; han them frälse aff thera nödh
 Jak sigher tik likame th; ful wäl
 the ordh thu spordhe ära vtan skäl
 305 ä hwath siäl til helwitis komber
 ower henne ganger döt; sins domber
 hon thörff ey hopas a nakre nadhe
 hon kan ey koma aff diäwlsins wadha
 tho alt th; folk i wärl;ne är

310 som gudhlika lifwa oc gudh haffwa kär
 the badho til gudh badhe munka oc nunno
 oc loffwadho gudh th; mästa the kunno
 m; godha *gerninga* alla handa
 the gato ey löst ena siäl aff wanda
 315 the til helwitis komin ware
 tho wärlin alt sit go; ther til bare
 fore thy th; är alt vtan nadhe
 ther sik säter moot tholkin wadha
 iak sisher thik th; m; wisse skäl
 320 th; diäwlin läter ey ena siäl
 frälsa wt aff sinne nödh
 ena stund fore all wärlijns ödh

Likamen sagdhe än tha til henna
 som os mon thässe scrifftin kenna

325 Sigh mik th; m; ordhom sannom
 än nakath spars them ärlika mannom
 som i wärlidine haffdho wald oc doma
 än the til helwitis kunno koma
 magho the hopas a nakra boot
 330 aff helwitis nödh them staar a moot

Tha swaradhe honum the arma siäl
 til the ordh m; ful godh skäl

Ä thäs mere man pröffwas wara
 m; go; eller m; andre wärlij äre
 335 thäs mere pino mon han fa
 än han mon nakath mot rättin sta

xvi Komo twe grymme diäffla tha
 til the arma siäl mondo the ga
 m; oop oc roop oc mykith skraal

340 aff them gik eld som annath baal
 alle wärli; mästara the th; ey funno
 m; thera klokskap oc the ey kunno
 scriffwa thera liknilse swa waro the ledhe
 som mik tha fore øghon waro tedhe
 345 the mästara som wäl kunno scriffwa diwr
 fughla oc al;skins creatwr
 m; konst fulscriffwa th; är ey wist
 m; all klokskap oc al;skins list
 scriffwa twa diäffla swa rädhelik
 350 som the waro ther tedhos mik
 the waro som tiära swarte badhe
 m; thera laat war ångin nadhe
 iärnkroka the i händer fördho
 oc brinnande eld aff munne wt kördho
 355 thera tänder waro som annor plogh iärn
 mot thera krafft war ångin wärn
 aff thera nāsom gingo wt orma
 som redho waro mot siäline storma
 thera øghon waro som mulløgha twa
 360 ther brinnande eld monde aff ga
 war monde aff thera øghon flyta
 m; fwlan döön swa at ey monde thryta
 the haffdhe horn i ånne sino
 som siälina fördhe til helwitis pino
 365 thässe diäffla waro swa ledhe
 oc the waro siälinne illa wredhe
 the gripo the siäl m; kroka sina
 oc drogho henne swa til helwitis pine
 them mötte otalighe diäffla i thy
 370 m; stiim oc roop oc mykith gny
 the loffwadhe alle henna färdh

th; gud; likne war swa litith wårdh
 some diäffla skirpto at henne
 oc some riffwo alt henne äne
 375 oc brinnande bly i henne gutw
 oc alle sänder mot henne thutw
 some hona m; sik drogho
 oc some skinnith aff henne flogho
 some fylto henna öghon skäro
 380 m; mykin thräk oc all oäro
 än thy th; the diäffla waro snödhe
 the wordho än alle i sänder mödhe
 the m; alla kraffta sina
 girnadhos the sama siälina pina
 385 the sagdho sidhan til the siäl

Thu skal th; wita m; wisso skäl
 thetta är enkte aff pino thinne
 som thu haffwer tholt i thetta sinne
 thiin pina är meer än thwsand fald
 390 för än thu komber til thiin thiänista giäld
 oc alle the i wara thiänist ga
 tholik löön tha skulu the fa

Tha diäfflane haffdho talath swa
 oc siälin monde thera ordh forsta
 395 henna liwd war ey tha dighirt höght
 thy thet war swa m; pinom thöght
 1 rvi v. hon sagdhe thystlika widh siälffwa sik

Jhesus gud; son nadha mik
 ihesus herra se til miin
 400 som skapath är aff nadhom thiin
 iak weet th; iak är thit creatwr
 än tho miin pina är mik swa swr

The diäffla swaradhe henne i mot
 thu thörff ey hopas a nakra boot
 405 mik thykker thik wara alt for seena
 at kalla a ihesu nampn th; reena
 thik dugher ey nw bedhas nadhe
 mäthan thu ihesu nampn forsmadhe
 iak sigher thu skal nw m; os ho
 410 thu thörff ey hopas a nakra ro
 thu skal nw räknas i war skara
 oc m; os for vtan ända wara
 dagx liws faar thu aldre se
 oc ängin ände komber a thit we
 415 thiin glädhe är nw komin til ända
 oc ängin frygdh ma thik meer hända
 mat oc dryk thu aldre faar
 vtalike äre thiin kränka aar
 the äre flere än i soline är grand
 420 ther thu skal pinas i dötzsins band
 th; haffwa wi diäffla nw thik sakt
 thit hop giffwer thik nw änga makt

Sidhan iak haffdhe thetta seet
 som iak haffwer nw idher teet
 425 en storan räddogha monde iak fa
 aff th; iak thetta vnder sa
 iak badh til gudh swa innerlik
 th; han matte wardha mik nadhelik
 iak badh honum om sina helgha nadhe
 430 th; han frälse mik aff tholik wadha
 Th; skulle hwar man thänkia m; sik
 the stund man ware i iordherik
 thiäna war herrä m; makt oc mogha
 oc alla hans signadha gerninga loffwa

- 435 oc bidhia wara frv om henna signadhe nadhe
 th; hon sin signadha son thãth badhe
 th; wi mattom fa i himerike löön
 gudh vnne os the sama böön
 wãrlin år fagher at se oppa
- 440 man thãnker hurw man skal pãninga fa
 man röffwar then fatigha m; sit wald
 siãlin staa fore i synda giãld
 han thãnker skulo liffwa i thwsand aar
 th; han aldre til scriffa gaar
- 445 tha man wardher siwker tha falder hans makt
 litith haffwer han oppa tholikt akt
 tha låter han apter prestin fara
 oc kãrir sik tha swa iãmirlika sara
 han rådhis fast om sina siãl
- 450 hon faar tha pino th; weet han wãl
 han wil tha göra siin scriptomaal
 oc rådhis tha fore then onda graal
 dödhin ganger honum swa nåär
 the åre tha borto som han haffdhe kãär
- 1 xvij 455 tha komber prestin ey fore hans dödh
 siãlin skils widh kroppin m; mykin nödh
 hon säter sik oppa hans salgha bryst
 hans tunga mon tha wara thyst
 th; mik war a moot th; war thik söt
- 460 we mik th; iak giter ey m; thik dööt
 the læggia hãnder widh hans sidho
 ångin bår for honum qwidho
 tha haffwer han ångin sik til win
 orma oc paddor dragha han til siin
- 465 tha læggia the han i graffwina nidher
 litith dugher honum th; præstin bidher

honum dugher ey mässä ey otto sang
 siälin är i helwite oc haffwer ther thwang
 swa komber han i diäwlsins klo
 470 siälin är i helwite oc haffwer oroo
 war herra komber wredh aff domin nidher
 ängin är swa rätwis th; han giffs ey widher
 aff hans mwnne standa tw swärdh
 hans vnder blödha fore vtan flärdh
 475 vsal är tha then som illa haffwer giort
 han bidher them alla fara bort
 i then ledha ängla skara
 oc ther fore vtan ända wara
 wäl är them han helsa m; alle böön
 480 han giffwer them allom i himerike löön
 han säter them a sina höghro hand
 gudh skili os widh helwitis band

(Efter Kongl. Bibliotekets handskrift med gammal sign.
 (Antiquitets-Arkivets) D 4. Från 1430-talet.)

Rättelser.

v. 112 mote är i hds. ändradt till modh
 190 akt är af yngre hand ändradt till ræadh
 316 bare är af skrifvaren sjelf ändradt från gaffwe
 318 moot » » » » » » widh
 420 döt;ns rättadt från dot;ns
 435 bidhia » » bidhin

---

9 b

16 v. Her stände fager tingh ath höra huru ein siäl
oc ein likame huarth straffadhe *annath* thy
ath the ware badhen dömdh til *heluitis* for
thera syndh skuldh ok skulde man *gernä acta*

JAk er ein mestere i boke liisth
th; haffuer megh giffuit ihesus cristh
Th; war megh aff gudi weth
en andeligh tingh war megh teth
5 ther jak lagdis nidh ena vinter nath
en andeligh dwala kom megh swa brath
Th; war th; megh teedis tha
huar ens mans likame dödher la
Hans siäl kom til honom i then thimä
10 som wt gek aff honom for snimä
Hon stodh när honom m; syrgende grath
swa önkelige tha ware hennes lath
Hon lastade han for synde syne
for thy hon war dömdh til *heluitis* pine
15 Hon thalade thil hans mange lundh
som i mogen höra i thenne stundh

Hwi ligger thu arme likame swa
hwar munde tegh swa nider sla
tha steder ok landh the reddis tegh al
20 tha tenkte thu liithet a tolkith fal
Thu haffde sniman al värld; heider
nw liggir thu her swa leider

- Huar är nw al thin dyrä klädhe
 huar är nw thin wiidhe aker sädhe
 25 huar är nw tin dyrä kosth
 huar är nw win miodh oc mosth 17
 Huar är nw yrther mange handhe
 ok krase for tegh plegadhe ath stande
 Huar är sylff oc gul hith reine
 30 huar är nw alle ädle stenä
 huar är nw alskons vildebrath
 huar är nw thin kyndoge radh
 Huar är nw thine senge dyra
mädan thu ligger her for ormä oc myra
 35 Huar är nw torn oc borgä stora
 huar är nw al thin riike förä
 Huar är nw tith myklä waldh
 huar är thin makt sa mangafaldh
 som thu wasth wan fyr ath haffua
 40 thegh fylger ey aff thy til graffua
 Huar är the swene tegh skulde tiäne
 thin barn oc thin hustru wena
 huar är nw al thin wäräld; ära
 megh tykker thu skalth henne nw vumbera
 45 Thu haffuer nw fangith ein atergangh
 thin graff är ey wttan vij fote langh
 Ey haffuer thu mere aff alle thy
 som god; haffde i huarion by
 Awi aui for lithen frome
 50 thu haffuer os giorth m; wrangä doma
 Heluite star os opith til reidhe
 swa the marge diäffle leidhe
 Awi th; jek war swa fortapath
 sa wen war äptir gudi skapath

- 55 J döpile war jek giordh swa klar
 som the sol aff himelen gar
 Nw är jek fwl for synde thine
 ok for them dömdh til heluitis pine
Mädan thu lifde tha giorde thu ille
 60 war beggis heider munde thu spille
 oc thu wilde megh aldre sette
 theth burde thegh togh m; rette
 Jek war tegh for fruä skreffuen
 oc thu wast megh til teniste geffuin
 65 Huru tekkes tegh nw th; huus
 som huarke haffuer dagh eller lius
 th; är ekki högre en sa
 17 v. en takith a thine näsa na
 th; hende aff en gudeligh reth
 70 ath syndogä men the falla swa sleth
 Al wärl; tunge gither ey sakth
 mine minste pine m; sinne makth
 en är th; megh mesth a moth
 ath jek tarff ey hopes a nokra booth
 75 Jek wente ath thin mykle rikth
 thu *samnade* lenge m; mykin fikth
 Medh fals oc swik hon saman kom
 m; meneidhe oc wrange dom
 Th; skildes widh thegh j enä stundh
 80 tha döden sökte hiertens grundh
 Thu est fuller m; stenä oc moldh
 Orma oc paddor the sliite tith hol
 thin ögon äre blindh thin thungä tösth
 thil rikedome haffuer tu ey lösth
 85 Thinne hustru sorgh sköth forgik
 ther hon th; riike arwet fek

- Thu tarff ey hoppes a thine frender
 en tho the toge tith god; alt i sender
 the löste os ey aff ware pina
 90 m; eine minstä god;e sine
 Arme kropper forstat tegh en
 huru värden swiiker sine men
 Hon lökte raskelige fran segh wte
 ok huldhe thegh i einom klwte
 95 Huar är the bönder tegh förde skat
 jek wenter thu haffuer tegh nw flat
 Wy kome en saman jek oc thu
 tha math thu kennä huat jek tol nw
 War pine for wttan ende star
 100 tha öppes th; we ther aldre forgar
 Nw mädan jak ma ey lenger sta
 tha skal jak atther til heluitis ga
 Min ordh wente jek san ware
 jek tror thu kanth megh inte swara
 105 Tha siälen haffde thette sakth
 oc syrgeligh ordh mangh wplakth
 wp sattis then kroppen fyrre la
 sidan hon hade han awiith swa
 Han greth omate sörgeligh
 110 ok wenadhe sarlige siälffuan segh
 Sidan spurde han huar ther war
 oc swa huas ordh moth honom bar
 Est thu min sel swa thalar til min
 swa swarar jek til orde thin
 115 Sompt är th; santh thu haffuer sakth
 sompth är ther orettelige til lakth
 Jek kennis ath jek giorde ille
 for thy jek loth tegh fara ville

Eu tho at likamen lather stundom
 120 siälen synder swa margalundom
 th; är opte vnder lösth
 th; diäffuulen giffuer ther til trösth
 ok wärden lokkar han annän wegh
 m; sin wenligheith bade nath oc dagh
 125 The swiike han thessom lundom swa
 th; han kan ey inote them sta
 Ther likaman swiks m; these snara
 tha seger siälen segh swikna wara
 Wel är th; santh thu seger megh
 130 th; gudh tegh skop äpther siälffuom segh
 Han giorde tegh riike m; with oc skel
 jak tru ath thu weisth th; wel
 th; jek er thegh til teniste giffuen
 oc thu esth megh for fruge skriffuen
 135 Thy pröffuade jek at vi skulde os bade
 m; thine snille styrä ok radhe
 Hui losth thu megh göra ille
 ok vilde megh ey ther aff stillä
 for thy math thu jemuel som jak
 140 lastas for thenne samä sak
 Tha siälen wil sin frudom fremme
 tha skulde hon daglige likamen theme
 Medh fasto ok alskons atherhalde
 tha styrde hon wel sine fruge walde
 145 J sälenne är al likamens makth
 bade liiff gerninge swa hans acth
 Wil ey tha sälen styra honom
 jek tror th; är tha skioth i vonom
 ath wärlden ma han raskelige dara
 18 v. 150 ok före them badhen i dödzens snara

Huath är th; ilt thēr likamen kan
 tha sälen hon är skildh wider han
 Jek seger thu haffuer th; alth waldith
 th; jek haffuer megh til syndenne haldith
 155 Å huath sälen fulkomne wil
 tha maner hon sin likame til
 Hon fylger likamens wiliä allom
 m; syndh ok alskens dödjens fallom
 Thy haffuer jek proffuath i thette sin
 160 thin lasth är en mer en min
 Gak borth jek taler ey lenger widh tegh
 thy ath ormä ok paddor sliitä megh

Siälen swarade ather swa
 war wis jek wil en lenger sta
 165 Oc trätte eine stundh widh tegh
 men tu giffuer alle skuldene megh
 Awi aui tin fule jordh
 huar nampt thu the kloke ordh
 Tho kennis jek th; wel
 170 thu haffuer megh sumpth swarat m; skel
 Th; är santh tu skulde lyde megh
 ok jek skulde rade ok styra tegh
 Min; uppa tith fule fool
 thu wilde thēr ey til giffuä tol
 175 Tha jek wilde tegh styrä ok rade
 m; fasto oc waku fran allom wadä
 Tha lismade wärlden for tegh swa
 ath min radh munde thu forsma
 Fule forrädere th; seger jek tegh
 180 thu tokth min frudom swo aff megh
 Ther m; jek war sa forraden

tha senkte thu os til heluitis baden
 Nw medan jek skulde thin fruge wara
 ok jek loth tegh swa ville fara
 185 for wttan styrilse th; kennis jak
 ath jek är ey lotlös aff thesse sak
 Thin syndh är tho mere en min
 thy thu swekth megh m; dyske tin
 Hade thu diäffuulsens swik forsmath
 19 190 oc ey tith liith thil wärlden jath
 wttan helder giorth wars herrä bodh
 tha matthom wy liffuä m; siälfum gudh
 Tha wärlden swiklige til tegh loo
 ok jette tegh liffuä m; alskens roo
 195 Thu tenkte liithet a thin dödh
 för en thu skildis widh wärdzens ödh
 Tha til tin kom then döden harde
 han förde thegh aff thinom riike garde
 Han förde thegh aff thine höge säthe
 200 i thesse graff m; rygeligh läthe
 Wärlden är sa som then man
 som swik oc inge dygde kan
 Huem hon giffuer mesten heider
 han warder henne skiotesth leider
 205 Tha han tenkker mesten heider haffuä
 tha senker han honä til dödzens graffuä
 Ful dön oc matke giffuer hon honom
 ey är tha merä heider i wonom
 Thine wini thu hafde käre
 210 the moge tegh nw wel wmbäre
 The tenke liithet a thith we
 the wile tegh ey nw entiith see

Tha likamen munde th; forsta
 th; sälen hade thaleth swa
 215 sa syrgelige munde han grathe
 oc thalade til henne i tesse mate
 Tha jek liffuandis i wärlden war
 th; riike herra nampn jek tha bar
 Tha megh munde alle nige oc buge
 220 toligh sorgh kom mek liithet i huge
 Tha matte jek bade rade ok döme
 gul oc stenä affä oc göme
 Borger matte jek bygge ok halde
 tha tenkte jek liithet a graff sa kalde
 225 Nw ser jek ath al wärl; waldh
 rikedome slekth ok wenleik baldh
 The kunne [ey] alle mannen wäriä
 tha döden komer ok wil han häriä
 Bade mogom wy lastes aff gudh
 230 thy ath wy lyddom ey hans bodh
 Thin lasth är mer th; weth jek wel
 th; ma pröffues m; fulgodh skel
 Thu weisth wel huath skriffen siger
 ath then som gudh mere äre giffuer
 235 mere bör honom atter gielde
 en then som mindre fek ath walde
 Gudh gaff tegh liif skel ok minne
 ok margehande skäligh sinne
 Aff them skulde thu tegh vnderstande
 240 görä goth ok fly ilth alle hande
 Th; haffuer här warith fyrre sakh
 thu skulde os styrä m; thinne makth
 Hui holth thu m; megh tha
 tha thu sath megh til ille gaa

19 v.

245 Hui stod; thu tha ey a moth
 ok skipade th; jek radde booth
 segh mek th; m; wisse ordh
 likamen är ey uttan jordh
 Huath är th; han kan göre tha
 250 thär döden ma han nider sla
 Thu weist han kan segh inte röre
 ey se ey ga [ey] thale ey höre
 Ta tykker megh th; ware liikth
 ath hafde jek nokrä wärel; fikth
 255 tha munde megh ther til komä
 vm jek dömde nokra wrange doma
 Loth jek megh nokoth til onde men
 th; wite tu th; seger jek en
 mek sweik ingen werl; makth
 20 260 wttan thu th; haffuer jek sakh
 En sälen hafde sin gudh ful kär
 j allom thingom som henne til bör
 likamen siälens aldre forwnne
 jngelundh han henne swiike kunne
 265 ther jek syntes liffuandis m; tegh ware
 ondh ordh munde jek liithet spara
 Thu seer huath jek tol for thy
 ther ma jek ey nw vndan fly
 Jek weith wel ath jek scal up sta
 270 medh tegh til heluitis pine ga
 Aui aui for harde nödh
 ath thola for wttan ende dödh

Hui munde gudh wiliä skape megh
 mädan han wiste m; siälffuom segh
 275 th; megh sculde ey mere äre hende

vttan we ok dödh for vttan ende
 Wel erä the oskelige diur
 som jemwel äre gudh; creathur
 tha there kroppe falle nider
 280 there säle giffuas ther inthe wider
 The forfares m; siälffuom them
 ok tholä ey pino i annen heim
 Gudh [giffue] th; syndoge manne dödh
 ther segh forderffue m; wärlid; ödth
 285 matte toligh ware jek qwide ey tha
 jek torfte ey tha til pine ga
 Huath ma nw pröffues mere nödh
 en daglige dö oc ey ware dödh
 Sorgful siäl jek bider tegh
 290 th; jek tegh spyr thu segh th; megh
 medan thu haffuer i heluite warith
 alle pinor seth oc farith
 wm syndoge men haffue nokoth hop
 til gud; nadh som al thingh skop
 295 Moge the hoppes a gud; dödh
 th; han them frelse af there nödh

20 v.

Ek seger tegh likame th; ful vel
 th; thu spurde är vttan skel
 For thy huat sel til heluitis komer
 300 offuer henne gar strax dödzens domer
 Hon tarff ey hoppes til nokrä nade
 hon kan ey komä aff dödzens wade
 Alth th; folk i wärldenne är
 som wel liffuor ok gudh haffuer kär
 305 the bade til gudh bade men ok quinne
 ok loffuade gudh m; sinne kunne

m; godhe gärninge alle handä
 the gathe ey lösth enä säl aff wande
 the som til heluitis komen ware
 310 th; världen alth sith got; fram bare
 for thy th; är alth uttan nadhe
 huo segh setter moth tholigh wade

Ther siälen hade thaladh swo
 ther komä thwa gryme diäffle tha
 315 m; op oc rop oc mykith skral
 aff them gik eldh som af eith bal
 The ware swarte som tiäre badhe
 m; there lath war ingen nade
 Jernkroke the i hender förde
 320 brennestens eldh af munne körde
 The hade horn i änne sinne
 ther aff flöth etther til selenne pine
 These bade diäffle leide
 sarlige ware the selenne wrede
 325 The gripe the sel m; kroke sine
 ok droge m; segh til heluitis pine
 The sagde sidan til the säl
 21 thu skalth th; witä m; wisse wel
 ath al th; er inte af pine thinne
 330 thu haffuer tolth i thette sinne
 The natte the droge henne borth
 medh segh til heluitis porth
 Hon thalade tyslege widh siälffue segh
 ihesus gud; son nadh thu megh
 335 Jek weth jek är thith creathur
 tho ath min pine är megh swr

The diäffle swarade henne a moth
 thu tarffth ey hoppas a nokrä both
 Jek tror tegh ware alth for senä
 340 ath kalle til gud; nampn hith reine
 Thegh doger nw liithet ath beidis nade
 medan thu hans signade bodh forsmade
 Daxlius far thu aldre see
 Ingen ende kommer uppa thith wee
 345 Nath oc dagh thu aldre faar
 otaligh ere thin ille aar
 The äre flere en solenne grandh
 thu skalth pines i dödzens bandh
 th; haffue diäffle tegh nw sakth
 350 thith hop giffuer tegh ingen makth

Sidan jak hade thette alth seeth
 som jek haffuer nw for ider teeth
 en storan räddoga munde jek fa
 j thy jek halffwaken la
 355 Jek badh til gudh i himerik
 th; han worde megh nadeligh
 Ok bad jek han for sine nade
 megh frelse af dödzens wadhe
 Thenne falske wärldh forsagde jek
 360 th; giorde jek for wisse sak
 thy ath hon är bade m; sten oc gul
 i al thingh odygde ful
 Jek loth mek alle til min gudh
 warfru giffue os ath göme hans bodh
 365 se uppa huru wärlden star
 ok huru skemmelige hon gaar
 Al thingh ere aff rette wendh

21 v.

rettwiisen är al borth sendh
 j alle stade är kiif oc trätte
 370 retwiisen är bortä alth skulde rette
 then nw wil m; retwisenne fara
 han proffues raskest til ein dare

(Efter Skoklosters-codex 156 fol., skriven vid medlet af
 1400-talet, för att läsas i Norge.)

Rättelser.

v. 9 thimä *r. fr.* thinä 45 är *r. fr.* ein 65 ett dubbelt
 tegh *uteslutet före* tekkes 150 dödzens *r. fr.* dodzens 190 jath
r. fr. jalh 192 siälffum *r. fr.* siälffuer 204 warder *r. fr.*
 warden 213 forsta *r. fr.* fosta 227 ey tillagdt 252 ey tillagdt
 270 medh *r. fr.* megh 283 giffue tillagdt 285 matte toligh
r. fr. matte jek toligh 289 Sorgful *r. fr.* Sorful 321 horn
r. fr. horm 338 hoppas *r. fr.* hoppos 358 megh *r. fr.* med
 372 raskest *r. fr.* raskes

10

Kroppens och Själens skilsmessa.

(Fragment.)

---

hon wilde segh wndher winna 1
 alle the twangh all werldhen kunne fynna
 om hon kunde werua th; gudh wilde giffua
 th; hon motthe lengher m; kroppen bliffua
 5 tha sielen är i swa dana quall
 th; märkis a likamens lidhmot all
 öghnane siwnka och brystet sigh bändher
 rösthen bortgar och swärua tändher
 ånlitidh bliknar al lidhmot stranghna
 10 huat sielen lidher th; beuisas alle wagna
 tha kroppen och sielen swa bedröfft är
 tha dödjens bodh tik tidhende bära
 tha sänckis til hopa oc för öghena wancka
 gerningha och ordh begärilsa oc tancka
 15 the ära honum sändebod hordh oc ondh
 the wilia han withna til heluittis grundh
 tha then tid komber thä skulu segh skilia
 tha ära the när hona anama wilia
 wppa ena sidha sta store dieffla skare 2
 20 wppa andra ärw ångla som m; wilia fare
 endelychten plägher th; kunnogh göra
 hulkom thera siele skal til höra
 find; hon wthan syndena wangh
 hon lockas aff kroppen m; liwfflica sangh
 25 gud; ångla the siungha oc henne wth kalla
 oc föra ginom diäfflana hopar alla

en fin; m; henne syndh och skam
 tha ga borth ängla oc diäffla go fram
 the skiutha i sielene kroka och spiuth
 30 och rycke henne m; grymheith wth
 m; skral oc rop wthan alla miscundh
 oc före m; segh til heluitis grundh
 tha sielen är skyldh fran likamens bandh
 tha kan inghen seghia aff henne stora vonda
 35 the starke för saath oc greseliga stridher
 3 som hon aff diäfflana samlighin lidher
 the äru starke och hope store
 sombligha fylghia och some staa före
 the springa fram grymma oc gripa oc fanga
 40 the göra henne alla wägha tranghe
 th; är tha icke annath rodh
 en änglana hielp och war; herre nodh
 th; hon haffuer ey liffuandis för tiänth
 tha är hennes hop til heluitis wenth

(Efter ett handskrifts-fragment från slutet af 1400-talet.
 Löstaget ur Burei Sumbla i Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

v. 8 bortgar är i hds. skrifvet öfver haffwer som är alldeles
 odugligt 8 swärua tycker i hds. vara ändradt till swärtna
 17 tid r. fr. til 35 greseliga r. fr. greseliga 38 sombligha
 r. fr. sambligha

En Syndares omvändelse.

De vno peccatore qui promeruit gratiam 89

Alt got folk j hören här til
 mādan jak edher seya wil
 jak hafwer eth arende j fan th; hōra
 jak wil th; raskelika fram föra
 5 gudh giffwi them lön j himerik
 som lydha pa ok hōra mik
 th; war j werlden een synder til
 han öfwade swa mang vnderlikin spil
 jak wil ey lenger ephther honom leta
 10 vrtislaus tha monde han heta
 j werlden hafde han stora makt
 til himerike hafde han enga akt
 hans synder waro flera en nager tunga
 kan nw aff läsa eller siwnga
 15 han tog om sider tenkia med sik
 jhesus gud; sōn nadhe mik
 han foor til een helgan man
 sanctus procopius swa heet han
 then helge man war honom goder
 20 han bad honom fly til miskunna moder
 han giorde swa ok war ey seen
 ok flyde til the jomfrw ren
 han tenkte swa ok huxade m; sik
 jomfrw maria tu nadhe mik
 25 thw är then ena ther hielpa kan
 jak bliffwer annars een armbær man
 jak haffwer hwaske syster eller broder

89 v.

hielp mik maria miskunna moder
han fik nadher for henne bön
30 ok sidan m; gudi j himerike lön
thy bidher jak idher j thetta rim
j standen al qwar ok gören ey stim
tha fan j lön j himerik
th; siger jak edher for vtan swik

Her gar vratislaus til sanctum procopium
seyande

35 Stad hel procopius häloger man
tu är then samme som scripten kan
jak teer mina synder nw for tik
at gud han wili nada mik
ok swa the helge manne alla
40 jak tör ey oppa them kalla
jak hafwer swa skemeliga mot gudi giort
th; jak honom bade th; hulpe ey stort
min siäl är fwl m; last ok skam
jak tör mik ey biwda fram
45 Än tha at nager fore mik bade
jak rädis jak foor aldrig nade
jak hafwer swa mykit mot gudi warit
swa wit om werlden hafwer jak farit
Röuat ok stulit ok giort alt illa
50 engen kunde mik ther aff stilla
köt;ens lvsta war mik söther
th; öfwade jak med [hender] ok föther
j swalg ok dryk tha öfwade jak mik
jak tenkte lithet a diafwlsins swik
55 jak buldrade fast mädan jak war vnger
nw är jak warden j synden tunger

then är vsal som swa lifwer,
 at han enkte om siälena gifwer
 jak tenkte th; aldrig förre m; mik
 60 at werlden war swa ful med swik
 hon hafwer mik gripit som een fanga
 swa hafwer hon let til heluitis manga
 jak räknar mik j th; samma tal
 som samma wäghen faræ skal
 65 o herre gud tu nadhe mik
 swa skemmeliga hafwer jak giort mot tik
 nw ma [jak] sörgia ok illa latha
 ok mina synder altid grata
 jak hafwer hwaske fader eller moder
 70 hielp nw mik min käre brodher

90

Procopius swarade

Goder man jak wil tik swara
 ok lata tik swa fran mik fara
 jak sigher tik a mina san
 een tolkin syndar jak aldrig fan
 75 a hwad rad jak kan tik radha
 tha är thw stadder j storan wada
 jak wil tik seya för sant
 diäfwlen hafwer thin wissa pant
 gud nade tik om tw nader kan fa
 80 thin siäl är gripin ok bundin swa
 thu är nw komen j mykit qwal
 gud nadhe thina siäl th; swara skal
 syndena thima war tik for langer
 thy är tik himerikis wägen tranger
 85 O thu stuppader ok syndoger man

see hwat kötzens luste tik hielpa kan
 a hwart thw tik biwder fram
 tha følger tik badhe last ok skam
 wil thu nagat sin warda goder
 90 tha went tik til miskunnena moder
 hon hafwer manga til aronna hulpit
 a hwart the hafwa j syndena stulpit
 th; sigher jak tik aa mina san
 hon ar then ena ther hielpa kan

vratisslaus swarade

95 Herre herre hwad skal jak göra
 jak rädiss hon wil mik enkte höra
 hurw skal jak mik for henne thee
 jak rädiss at hon wil mik ekki see
 skemmande gar jak for henne fram
 100 thy jak ar fuller m; last ok skam
 jak hafwer henne inga ära giort
 thy kan iak pröfwa th; hielper [ey] stort
 at jak nw kallar aa henne
 jak rädiss th; hon mik ey kenne
 90 v. 105 mädan jak ar worden swa snöder
 gud gafwe at jag ware dödhher
 tha matte jak brenna j pina
 ok taga lön for synder mina

Procopius swarade

Min käre wen tu gak aa stad
 110 ok bid til henne som jak tik bad
 wanhopas ey th; radher jak tik
 tu faar ey annat rad aff mik
 ware tu med diäffwlom fuller
 ok ingen j himerike ware tik huller

115 wil maria bidhia fore tik
 thin siel foor nadh j himerik
 gud; wrede kan hon fran tik wenda
 ok skippa tik nader for vtan enda

vratislaus swarade

Jak takkar tik gerna goder man
 120 et bätre rad jak aldrig fan
 jak wil nu gerna m; alla makt
 göra alt th; tw hafwer mik sakt
 hwat heller tu sitther eller staar
 m; gratanda tarom jak fran tik gar

Her gar han til jomfrw maria

125 O jomfrw maria tu höra mina röst
 til thin är nw al min tröst
 a hwart jak th; nw lenger wender
 tha är jak nw til thin sender
 jak bedis nader ok miskund af tik
 130 o jomfru maria tw bidh for mik
 thin son är mik alstingx wredet
 for syndena skuld är jak honom leder
 jak är swa fuller m; last ok skam
 for honom tör jak ey ganga fram
 135 mädan tw kallas miskunnena moder
 hielp mik at jak warder goder
 vtan tu wil mik nw hielpa
 tha ma min siel til heluitis; stielpa

Her tiger jomfrw maria ok wänder baken
 aat honom

Min kära iumfrw swara mik
 140 jak är then vsle som roper til tik

th; är mik kommit til enkte later
 jak staar her fore tik ok grater
 hurw mon th; [thin] wilia wara
 at tw wilt mik enkte swara
 145 gud nade mik at jak war födder
 swa mykit är jak j syndena mödder
 91 min kära jumfru thw tenk oppa
 gud talade til tik ok sagde swa
 min kära modher for thina bönn
 150 skal jak gifwa syndarom lön
 med mik sielfwom j himerik
 tha the ropa ok bidhia til tik
 thy roper jak ok gerna bade
 at min siel matte faa nadhe

Her gar han lithet til baka ok tha sagde
 vratislaus

155 Nw hafwer jak hwaske syster eller broder
 wred är nw mik miskunnena moder
 hon wände bort sin ögon tw
 armbær oc wsal är jak nw
 mik är nw borta glädi ok later
 160 mik staar fore äwerdeligen grather
 jak hopas nw aa enga nade
 en tha maria for mik bade
 O jumfru maria jak talar til tik
 mädan tu wil ey hielpa mik
 165 thy wil jak taga min hwasse kniff
 ok stinga ginom mit egit liff
 ok tagi siälen diäfwlen sielfwer
 jak wander ey hwart th; hwelfwer

nw wil jak wenda vdden til
 170 see nw then som siia wil

Her sætther han vdden pa brystit tha gik
 jomfru maria fram ok fik om hans hender
 ok sagde swa

armber man hwar ar thin akt
 thit hop ar borto th; hafwer jak sakt
 hwi wilt tu fordarua tik
 hwat tror tw ey got til mik
 175 en tha jak ey pa tik saa
 min miskund war ey langt j fra
 tha tu togt pa mik kalla
 ey skulde tu j wanhop falla
 mangom vslom hafwer jak hulpit
 180 som diwpt j syndena hafwa stulpit
 swa skalt tu rön finna oppa
 nw wil jak gerna när tik staa
 ok möda mik for thina skul
 j allom tingom wara tik hwl
 185 jak skal bidhia fore tik swa
 at thin siel skal nadher faa
 jak skal wara tik for modher
 ok hielpa tik at tw wardher godher

Her wart han glader ok sagde swa

91 v.

wel ar mik at tu wilt mik hielpa
 190 engin kan mik nidher stielpa
 min kära jumfrw jak ar nw glader
 war mik bade for moder ok fader
 jak ma bade lofwa ok takka tik

Medeltids dikter.

9

at jak ey sielfwer fordaruade mik
 195 til thin staa al min akt
 bidh for mik som tw hafwer sakt

Jomfrw maria swarade swa

jak kan th; ey lenger dölía
 jak wil tik for domaren fölia
 jak wet han är tik illa wredér
 200 for syndena skuld är tu honom leder
 tha skal jak bidhia for tik swa
 at thin siel skal nadher faa
 gaam aa stad tw ok jak
 ok hörom alla thina sak

Her ga the baden for domaren ok jumfrw
 maria sagde swa

205 Min käre son wilt tu mik höra
 ok nagat epter min wilia göra
 jak wil mit ärande for tik thee
 th; walder then syndare tu nw seer
 giff honom miskund ok nader thina
 210 ok lat honom niwta böner mina
 jak wet wel at han är ey goder
 min käre son hör thina moder
 han tör ey sielfwer ropa til tik
 hans hop th; staa alt til mik
 215 thy käre son hör mina bön
 gif honom med tik j himerike lön

Domaren swarade

Min kära moder jak swarar tik swa
 huru kan han nadher ffaa
 han hafwer ey dygd j sina siel

220 min kära moder tu west th̄ wel
 miskunnena thima tog han ey til wara
 retwisan skal honom enkte spara
 han gaf ey om hwart han foor
 om min harda död han altid swor
 225 alla thima ok alla stunder
 swor han om mina helga fäm vnder
 min pino ok mina hierta röther
 tröd han vnder sina föther
 hans tungo ok hans skemliga mwn
 230 war när mik snöd som en hund
 O hwad smelighet han mik giorde
 om mina fäm vnder han swäria torde
 ok lystadis han j skörom wilia
 enghen kunde honom ther af skilia
 235 hwad jak sisher meer eller minne
 han skemde bade mö ok qwinne
 han skötte lithet werldena swik
 han elskte sin wilia meer en mik
 thy skal han for synder sina
 240 ewerdeliga brenna j häluitis pina

92

maria swarade sin son

Min käre son thin ord ärw san
 jak ey rättare seya kan
 han hafwer illa mot tik warit
 a hwart han hafwer j werldena farit
 245 nw flyr han ok bidher til mik
 och bedis nadher ok miskund aff tik
 thy at wäghen är honom tranger
 gif honom for mina skuld syndena anger
 th̄ är godha barna sidher

250 göra gerna hwad modhren bidher
 myn käre son hör thina moder
 giff honom nadher at han warder godher
 giff honom nadher for mina bön
 med tik äwerdeliga himerikis lön

Domaren swarade

255 Hwad bidher tw kära modher mik
 tu wet th; wel med sielfwen tik
 miskunna thima är honom forlidin
 th; hielper lithet jak wardher bidin
 retwisan skal nw ganga fram
 260 han skal taga lön för sina skam
 han skötte lithet hwad jak honom böd
 ok tenkte lithet aa heluitis nöd
 jak war for honom bunden ok flengder
 ok sidan aa korset nakin hengder
 265 mik blödde for honom hender ok föter
 jak gaff for honom mina hiärta röther
 han är mina pina antbwd
 korss ok nagla krono ok stud
 jak stod for honom j iudha handom
 270 ok allan bunden med starkom bandom
 jak saa enghen mik wilde hielpa
 alle waro redha mik wilde stielpa
 O hwad jak war stadder j storum wanda
 jak saa enghen när mik standa
 275 hwaske fadher eller brodher
 vtan ensam tw min kära modher
 O hwad kerlek thetta war
 alla rymdo ok thw stodh qwar

swa redh jak honom ok allom böther
 280 th; trudder han vndher sina föther
 thy kära modher jak swarar tik swa
 at han skal aldrig nadher faa

92 v.

maria swarade honom swa

Min käre son let honom th; niwta
 jak wil mina tara for honom vtgiwta
 285 jak bidher tik for thin harda död
 ok swa for thina stora nödh
 see ok skoda mina hender
 som tik hiölda bada j sender
 ok hafde opta möda for tik
 290 min käre son thu hör nw mik
 thetta är th; bryst thu wider laa
 tha jak tik först j werldena saa
 m; glädi jak tik i werlden födde
 ok opta jak mik fore tik mödde
 295 jak lagde tik opta j warma lög
 här ärw the spena thu af sög
 Min käre son thu tenk oppa
 hurw när miölken hiärtat la
 tha thu pintis j thinom död
 300 ok tolde for werlden stora nöd
 tha wilde enghen standa qwar
 wtan jak som sorgena moder war
 tha thu lyptis aa korset nidher
 mit hiarta hafde när brustit wider
 305 tha jak swa sörgiande när tik stod
 tha waro min ögon fwl m; blod
 hafde th; nagat til mik standit

jak hafde gerna j döden gangit
 Min käre son hör thina moder
 310 tha seya alle at thw är goder
 lat thenne niwta mina bön
 ok giff honom m; tik j himerike lön

Domaren swarade

Min kära modher jak wil tik höra
 ok gerna epter thin wilia göra
 315 mädan thw swa gerna bidher mik
 ok swa mykit mödher tik
 for thina skuld ok thina bön
 skal han fanga himerikis lön
 welsignat är thu som hielper alla
 320 allom them som aa tik kalla
 enghen syndar är swa ledher
 ok aldrig warder jak honom swa wreder
 at jak skal jw göra thin wilia
 enghen syndare skal os atskilia
 325 alla the som troo aa tik
 the faa nadher ok miskund af mik
 jak kan ey mera seya ther til
 98 gör aff honom hwat tu wilt
 han hafwer nw nadher ok miskund mina
 330 ok är han skilder wid heluitis pina

Jomffrw maria swarade

loff ok ära wari tik
 at thw swa ärliga swarar mik
 wel är mik at tu är godher
 nw ma jak kallas miskunnena modher

Her bidher maria mannen opsta

335 stat vp man ok war nw glader
 blider ar tik miskunnena fadher
 tag nw anger for synder thina
 thu ar nw skilder wid heluitis pina
 thin thime skal nw raskeliga lidha
 340 jak wil ey lenger äpter tik bidha
 et got rad tha radher jak tik
 a hwar tu ar thu thiäna mik
 tha skal tu medh mik j himerike bo
 ok ewerdeliga lifwa medh roo

Her stander mannen op ok sigher swa

345 jak takkar tik gerna min kara jomfru
 loff ok äro wari tik nw
 wel ar mik ok wel ar mik
 at jak nagan tid kom til tik
 wel ar them som aa tik kalla
 350 tha the diwpt j syndena falla
 enghen ar swa wsal eller snoder
 ropar til tik ok bedis nadher
 tw ar then ena ther hielpa maa
 swa hafwer jak funnet ron pa
 355 nw wil jak ganga ok fara wel
 maria stat badhe heel ok seel

maria som thenne syndare löste
 j allom wanda hon os tröste

ok bidhi for os ewerdelik
 360 at wi faam lön j himerik
 th; bör os bidia bade quinnor ok men
 thær til sighiom wi alle Amen

Deo gracias

(Efter codex Askabyensis eller Arnæ Magn. 191 folio på
 Univ. Biblioteket i Köpenhamn; från 1492.)

Rättelser.

v. 52 hender *tillagdt* 53 öfwade *r. fr.* öfwada 67 jak *tillagdt*
 102 ey *tillagdt* 124 tik *r. fr.* til 142 tik *r. fr.* til 143
 thin *tillagdt* 175 tik *r. fr.* til 325 alla *r. fr.* allo

12

Bön till vår herre.

En godh oc fagher bön aff warom herra 181
ihesu christo bidh för mik i a

O aldra mildaste herra ihesu cristh,
thu äst min skapare th; är wist,
miskundh oc nadh gör thu m; allom
som op wilia staa aff syndenna fallom,
5 Min käriste herre jak bidher tik
För thina modher wärdoghet, miskunna mik
För the torn krono thit hwffuodh trängde
För riset oc gislonar thin likama flängdhe
The spikana gönom gingo badhe händer oc fföther,
10 giff mik aff syndinna siwkdöm böther,
För spiwtet gönom thina sidho staak, 181 v.
För blodh oc watn ther wt aff sprak,
fräls mik aff alle minne nödh
fran diäffwlsins wald j minom dödh
15 För thin dyra blod aff thinom likama ran,
Göm mik fran hwffwdh syndom, oc wärld;sens skam
För thino pino oc bitherlika dödh,
fräls mik aff äwärdhelike nödh,
läth mik äwärdhelika m; tik liffua,
20 För thins hälgasta likama wärk oc swedha Amen

(Ur Ingegerd Ambjörnsdotters bönbok. Handskrift i Kongl.
Biblioteket, med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets)
A 43; från början af 1500-talet.)

Rättelse.

v 9 spikana r. fr. spikadha

13

Bön till Jesus.

- H**Eel Jesu myn härre käre.
 Heel ihesu alla världina äre
 bliglīga gaar iak tik saa nääär,
 For thy thw weth wäl huilkin iak aar,
 5 O söthe herre ihesu crist
 Alla mina synder weth tw wisth,
 O söthe herre forlaat th; mik,
 Ath iak saa nääär ganger tik.
 Tw weeth wäl hwar iak effter traar,
 10 ty kom iak hith ath skoda tyn saar.
 Jak weeth at the haffwa tolka makt,
 ath hwar tom önkär m; gwdelīga akt.
 Han faar nader ok werder fry,
 aff allom tom syndom han är wty.
 15 O söthe herre iesu myn,
 ömliken är nw skapnadhin tyn.
 Thyn wäna skapnader är nw omwender,
 tw äst forpynter ok aller wttänder.
 Aller forpinter ok wdnödder,
 20 fortröter wnder korsith ok formöddher.
 Aller fortander ok vthdragen,
 aller forstöther ok forslagen.
 Rygger ok ryff ok lymi flära
 Swidha ok ärw wthaff lidi therä.
 25 Tw hänger nakwder ok baar om alth,
 Skywlder m; enom armom klwtha palth.
 Blodh fforlöp tik alth j sändher,

aff howth liff föter ok händer.
 Fran tyn hiessa ok tyl tyn thaa.
 30 Alth fwl m; blodh ok saar oppaa.
 Tw äst aller fulder m; saar,
 saa ath ey meer oppa tik gaar.
 Femtwsand sexhwn drat ok sixtyge räknar man tom,
 Thyna wnder flytha tyna sinwr ärw saara all om.
 35 Tyth anlyth är ffalnadh sorgfwlth ok blecht,
 skorpit aff blodh ok önkeligit.
 Tyt howth hänger nedher aa tyth bryst,
 m; hwasso torne alt ginom tryst.
 Saa spwttath är tith signadha äne,
 40 at ffor tråk tha kan man tich ey känne,
 öghonen ärw ffwldh m; blodoga taara.
 Mundnen är bäsch aff galla saara.
 Holstwnghen j sidana meth hwasso spiwth,
 Blodh ok watin strömde ther alt j sänder wth
 45 Tith signade hiärthe ok jnelwer thyna,
 drööffdis ok skolwa y dödsins pina:
 Händer ok ffötther ärw gynom saar,
 ty ath stor järn nagla genom thom gaar.
 O hwath tyn pyna giordhe tik we,
 50 Thw hängde här aa nagla tree.
 Thw hängde här m; värk ok nödh,
 blodit löp tik tyl dödh.
 Tik wanskas bodhe makt ok modh,
 oppa jordena flyter tith signade blodh.
 55 Then maa vel dröfwas aff all makt,
 sin herra seer döö aff tolka akt.
 Jach seer tik pynas som iak bäst an
 sander gwdh oc sandher man.
 Tolke we och tolke nödh,

- 60 saa stora pino ok harden döddh.
 Th; haffwer tw alt tolth for mik,
 hwat skal iac ther for gella tik.
 Jak haffwir aller läsit eller sporth,
 Ath noger haffwir saa fore sin wen giorth.
- 65 Som thw myn herre ihesu crist,
 haffuir for mik giort alt wisth,
 Jak tacker tik gudh som alt formaa,
 som for mina skwld wille strida saa.
 Jak tackar tyk ffor tith signat blodh,
- 70 som for myna schul waarth saa pinter ok modh.
 For mina skwl haffwir tv standeth eth kiff,
 m; tin signade dödh löste thw mith lyff,
 Jak tackar tyn signadh saar,
 som al min glädi ok helsa j staar.
- 75 jak tacker tyne pino saa mangfalt,
 som mik hafwir löst aff diäffwlsins wald.
 Nw medan döder ok pina tin,
 hafwir et sin warith lösn myn.
 Mädan tw wille tik for mik giffwa,
- 80 laath mik ey fortapath bliwa
 Jak rädis pino forwtan enda,
 wtan tyn pina wil myna forwenda
 O hwrw gerna iac bidder,
 see til mik aff korsset neder.
- 85 En thaa iak är aff syndom leedh,
 Myn käre herre war mik ey wredh,
 ä hwrw min siäl hwn är oren,
 siwk ok smittat aff synda men.
 Söta härre [wänt hen]na alla om,
- 90 m; tinom helga läkad[om]
 [Jak] bidder tyk ffor tyna bitterliga pina

[forlaat] mik alla syndeer myna.

Myn sötaste herre wn th; mik,

at iak ey skwle döö wtan tik.

95 Härre ihesus giff mik thyn naadhe,

ath thw ok tyn welsignath modher baadhe

Y dödhins stwndh wille när mik wara,

tha iak skal här aff werldine fara.

Ath iak maatte eder täkliga see

100 Tha wardher iak skildher widher helwitis wee.

Ok ath iak mik saa nw tyl edher wända

Ath iak bliffwer m; edher e forwthen ändha.

AMEN.

(Efter Tideboken, tryckt i Upsala 1525? Ånyo utgifven
Stockholm 1854, sid. cj—ciiij.)

Bön till Jesu sår och pinoredskap.

- 51 **H**Eel gud; dyraste hiertans saar
 som all nadh ok miskundh aff gaar
 thu rensa mik aff alle the tanke
 som tik bedröfua syndogha ok kranke
 5 lath mik aff tine godheth tolo moth lära
 til alth t; iak skall for syndene bära
 iak helser m; kerligh gud; högre handh
 som korsfest var i iudhe landh
 iak biddher tik for tin wndhe werk
 10 thu gör mik i allom dygdhom stark
 heel see tw gud; venstre hand m; repom vtdragin
 m; stubbothen spiik til korsseth slaghin
 iak bidder tik for the werkfulla wndh
 thu frel; mina siell i dödsins stwndh
 15 iak helser tin högre foth ärene kunungx riik
 som ginom var slagin m; stubbothen spiik
 51 v. iak bidder tik for then werken swara
 giiff mik for syndena ryghielse taara
 ok föör mina föther oppo the wegga
 20 iak motte hymerikx gledhi ewerdelige egha
 iak lofuar tina odhror sinor oc been
 som spiken giordhe myken meen
 tha han var ginom tin wenstre foth trengdher
 ok tw var aller oppo korseno hengdher
 25 iak bidder tik for tith dyra blodh
 som nidher flöth oppe the iordh

iak bidder for vapn tik giordhe pine
 forlath mik alle syndher mine
 lath mīk them saa gudhelige ära oc prisa
 30 iak motte m; tik faa ewerdelige liissa
 O herre ihesu christe iak tacker tigh
 for alle the dröfuelsse thu toldhe for mik
 tha tin helge cropp var ginom flengdh
 oc tith signadhe hufudh m; torne trengdh
 35 velsignat vari th; repet tw var m; bundin
 tha tw var aff iudhomen slagin oc vndin
 velsignat vari the helge stodhin aff sten
 som thu tolde vidher saa mykit meen
 velsignat vari the tornecrone tith hufudh trengdhe
 40 saa gislen oc risen tin likome flengdhe
 velsignat vari the rören thu var medh slaghin 58
 saa ok th; clädit om tith anlithe var dragit
 velsignat vari th; purpura thu var i cledher
 oc margfallelige aff iudhomen heddher
 45 velsignat vari th; korss tik blodoghen baar
 och ther oppo [thu] korsfester waar
 velsignat vari then swampen tw galle oc etikie aff drak
 och saa spiuthet ginom tith dyraste hierta stak
 velsignat vari then hamaren som spikane inslogh
 50 ok saa tonghen som them vthdrogh
 velsignat vari then stighen som tin likome baar
 tha thu dödher afftaghin var
 velsignat vari the helgha graff
 i huilka thu ladhes om langefredagh
 55 iak bidder tik for tin hordha död
 tw varkunne mik i alle mina nödh
 ok alle mest i the hordha stwndh
 tha dödhen söker mith hiertans grundh

then halfdödhe kroppen maa sigh ey röra
 60 ey m; öghomen see oc ey m; öromen höra
 ok hiertadh bidhar sielene hardha vtgangh
 m; bitterligen werk oc stora twongh
 samvethet ran;aker synderne mina
 och sielin rädhes ewerdelige pina
 52 v. 65 iak bidder tik for tine helge fem vndher
 tw forlath mik alla mine syndher
 och for tith velsignadhe dyra blodh
 var mik i the stundene godh
 thin hordhe dödh oc bitterlige pino
 70 setter iach millen tine retuise ok synder mina
 och lath tin vapn mik fullelige tilstaa
 ath diefulen maa ey valdh öffuer sielen faa
 vthen aff tine godheth giiff th; mik
 iak motte ewerdeliga lifua m; tik
 75 Maria modher bidder iak ok tigh
 for sorgiene swärdh ginom tith hierta gik
 for tina sorgh oc bitterlige nödh
 frel; mik aff ewerdeligh dödh
 ok lath mik ewerdeliga m; tik lifua
 80 for tin hiertans werk ok bitterlige swidha
 for tine dygdh tw gör ok saa
 then helge andes nadh iak motte faa
 som syndoge manne tilflycht är
 iach bidder tik gud; modher keer
 85 forlath mik alle synder mina
 for store gledhi ok nadher tina
 naar mik hendher aa tik kalla
 thu frel; mik fran dyefuelar alla
 lath mik glädhi m; tik hendha
 90 m; englom boo ok hafua roo for vthen endha Amen

Huilkin meniskia thenne förschrifne bönin läser 53
hvar dagh for vars herres korss m; v aue maria
oc v pater noster tha fortiärer the meniskia xx
tysende aar afflath for huarie resone oc for huarie
bönene

(Efter cod. Schürer 104, från slutet af 1400-talet; i Kongl.
Biblioteket.)

Rättelser.

v. 46 *thu tillagd* 64 *rädhes r. fr.* radhes 72 *sielen r. fr.*
sielien *sista ordet* bönene *r. fr.* bonene

Litet fragment i samma hds. bl. 51.

lathin mik swa til idher wendha
och blifua medh idher vthen endha
om huilköt bidhiom vii alle saman
m; ödmyucth hiertha ok segie amen

15

Böner om Jesu fyrahanda gråt.

- 112 Her sigx aff fyra handa grath som war herra
 ihesus christus gräth her j werldinne j sinom
 mandom som scriptin talar vm

1

Iak thakkar thik herra ihesu christ,
 thu est min helsa hop oc tröst,
 Ath thu alþwaloghír gudh oc herra
 wilde for mina skuld människia wardha,
 5 Oc thik for mina synd swa ödhmyuka,
 Oc tha thu föddis thiin taar vthgiuta,
 Alth thit liffwirne til thin dödh
 war enkte annat vtan pina oc nödh,
 Een fatik iomfru war thiin modhír,
 10 een tymbírman thin fostírfadhír,
 Thiin wagga war een krubba aff sten,
 thu tholde for mankönit mykyt meen,
 Husit war alment thu föddis inne,
 oppa th; alle magho thik finna,
 15 godhe oc onde alle lika,
 the sik wilia bátra fatike oc rike,
 Thu wilt enga människio forsma,
 vtan alla wilt thu til miskund vntfa,
 Jak bidhír thik for thin första grath,
 20 at thu mik mina syndír forlath,
 Oc giff mik grath oc hiártans trägga
 ffor alla mina syndír mädhan iak maa lifwa,

Ath iak maghe äptir min dödh
koma til thik for vtan nödh Amen

2

25 **I**ak thakkar thik ihesu käraste herra,
min sötaste gudh och all min ära 113
For thin bitirlika taar thu vthgöst tha
thin win lazarus j grafwinne lla,
Oc magdalena thik grötölika saghdhe,
30 At the han dödhan nidhir laghdhe
For fyrom daghum oc monde nu lukta,
At th; skulde thik mödha munde hon fructa,
Swa haffwir iak allan min aldir til thenna dagh
Söolt mik vsal j syndanna graff,
35 Oc thy wer iak kan th; ey forstaa
Vm min siel är dödh ellir lifwa maa,
iak weth oc enga wisso ther aa,
Hwat iak skal hymerike allir hälfwite ffa,
O lifsins käla jak flyyr til thik,
40 For thina bitirlika pyno miskunna mik,
Ok lak min dödhölika synda saar,
oc giff mik angir oc hiärtans taar
Som thu giordhe magdalena,
Ther all thing gaff owir vtan thik all ena,
45 oc lat mik alregh aff werldinne gaa,
För än iak maa thina hyllyst faa

3

O sötaste ihesu thu est min thröst,
aff diäfwlsins wald hafwir thu mik löst,

thyna warkunnan oc miskund
 50 bewisar thu människionne marghalund
 Palma sunnodagh gräzt thu sara
 owir thera nödh thine fiande waro,
 Tha thu redh asnan til iherusalem,
 oc wiste the ysäld koma skulde them,
 55 The vth aff stadhenom moth tik gingo,
 Som een konung thik vntfingo
 M; loff oc sang oc myklom hedhir,
 thu wart them brat ther äptir ledhir,
 the giordho thik sidhan mera nödh
 60 an nokontidh ledh människia til sin dödh,
 M; hedhir oc äro wast thu vntfangin,
 ther äptir nakin til studhinna bundin,
 M; gislom oc risom wart thu slaghin,
 som thu ware m; knifwom flaghin,
 65 For hedhrin tholde thu korsins dödh,
 Oc an wilde thu bitirlika grata thera nödh,
 For thina bitirlika tara bidhir iak thik,
 at thu forbarma thik ofwir mik,
 114 Oc bewara mina siel j dödsins stund
 70 ffor diafwlsins willo och listogha fwnd.

4

Min sötaste gudh iak thakkar thik
 ffor thin stora kerlek thu hafdhe til mik,
 Oc mik bewiste alt til thin dödh,
 tha thu hängde a korseno j största nödh
 75 wille thu aff hiärtans grwnd
 bitirlika grata for mina synd
 Oc bidhia thin fadir for mik tha

at iak vsal skulde ey forga,
Oc tholde for mik ohörelig thing,
80 dödh oc pyno oc mesta thwing,
Aff mere kerlek kan engin sighia,
En fore sin win sith liif ath vthgiffwa,
Offwir allan kerlek tha gig thin,
Thu vthgaff thit liiff for thin owin,
85 Jak bidhär thik for thiin grötöliko taar,
ffor thina bitirlika pyno oc all thiin saar,
ffor thin kerlek oc thina miskund,
Hielp minne siel j dödsins stwnd,
Oc läth hona när thinom winom blifwa
90 Oc awinnelika in; them j hymerike lifwa,

(Ur Själen's Tröst. Handskrift från början af 1400-talet; i
Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

v. 51 gräzt r. fr. grärzt 69 bewara r. fr. bebewara

- 20 For thy at thu aff thins mandombs kranklikheth,
 j natsangx tyma swettis blodhughan sweth,
 Oc gig j mote m; godhum wilia,
 them thik sökte fran lifwit skilia,
 Thu kystis aff iwdas m; fals oc swik,
 25 som iwdhom saalde oc förrädh thik,
 Genstan wardh thu bundin m; starkom bandom,
 oc bort leddir aff iwdha handum,
 som then ther lifwit hafdhe forbrutit,
 stulit oc myrt oc giorth annat tholkit
 30 Judhane the thu hafdhe kära,
 the thu pläghadhe lära,
 bundnan the thik bort m; sik leddo,
 oc falska kärara the sik reddo,
 Tha flydho alle thine känneswena,
 35 ffran thik vtan thiin modhär all ena,
 Som stadhugh stodh j thinne nödh,
 ok bleff när thik alt til thin dödh,
 Thu wardh for annas biscop draghin,
 Oc a thinom hælgha halse slaghin
 40 Jhesu christe for thiin band,
 thu mik skapte aff mwl oc sand,
 Lös mik aff minom synda bandum,
 Oc frälsa mik aff ondum andum,
 Oc went thina miskund nu til mik,
 45 at iak alregh skilis fran thik

3

Aff otosangx tidh

Iak thakkar thik min herra ihesu christe,
 thu est min gudh skapare oc atirlösare,

107

At thu wilde om ottosangx tidh,
 bindas oc ledhas oc gaa j stridh,
 50 Oc lösa mankönit v sinne nödh,
 thy wast thu bundin oc tholde dödh,
 For biscop cayphas tha leddo the thik,
 Kärddho ok röghdho m; fals oc swik,
 the gingo til saman j eeth radh,
 55 at dräpa thik m; lygn oc hadh,
 The nekadhö thik wara sannan gudh,
 the forsmadhö thik oc häddo thin budh,
 The gabbadhö thik som een dara,
 oc atirbundo thin öghon clara,
 60 The slogho thik badhe a kinben oc hals,
 oc saghdho thik hafwa giort swik oc fals,
 Spa nu sadho the hwa thik hafwir slaghit,
 sputtat gabbadh oc hardraghit,
 Herra for thit gab sput oc hadh;
 65 gör m; mik miskun oc nadh,
 Giff mik syndara synda both,
 for alt th; iak hafwir brutit thik a moth

4

Aff prins tidh

Loff ok hedhir wari thik ihesu christ
 som aff diäflenom frälste mik,
 70 thu wilde bindas aff iwdha handum
 oc ledhas bundin j starkum bandum,
 108 For pylatum domara om prins tidh,
 tha stodh thu j ene starke stridh,
 The saghdho tik wara een falskan predicara,
 75 thu som est lykama oc siäla läkiara,

pylatus thik til herodem sände,
 ther aff wardh han hans win oc frände,
 Herodes girnadhiss tekn at see,
 thu thighdhe qwar th; giordhe honom we,
 80 Thu wilde honom enkte swara,
 han gabbadhe thik m; sinom skara,
 Han fördhe thik j eeth hwit dara klädhe,
 oc sände fran sik m; brädhe,
 til pylatum j gen,
 85 tha wordho the wini vtan meen,
 Tholikt qwal oc tholka nödh,
 thu tholde for mik til thin dödh
 Herra for thit sput oc spe,
 werdhoghas til mik mildelika see,
 90 giff mik for thit spe oc sput.
 Forlata ont oc göra got

5

Aff terd; tidh

Ihesu christe min käraste gudh,
 thu wast kronadhär oc bundin widh studh,
 vm terd; tidh for mina syndir,
 95 J allom limom tha tholde thu vnde,
 Enkte war heelt a thino liffwe,
 thu wast saar som flaghin m; knifwe,
 blodhit vthran som een strömbär,
 thin lykame war badhe saar oc ömbär,
 100 the fuylto thit änlite m; slem oc spoth,
 th; thykte them allom wara goth,
 J purpur klädhe the thik kläddo,
 ffullo a knä oc alle heddo,

Judhanna konungir heel the saghdho,
 105 gab spot ok hadh the til laghdho,
 For thina krono oc gisla saar,
 giff mik sorgh oc öghna taar,
 For alla mina syndir iak hafwir giorth,
 thenkt talat smat oc stort,
 110 glädhy m; thik for vtan ända,
 gudh lati os th; allom hända amen

6

Aff sext tidh

109 **I**hesu chreste min skapare oc höxta tröst,
 thu hafwir mik m; thinne pyno oc dödh atirlöst,
 Thu dömdis til dödhin m; röfwarom twem,
 115 oc ledis vth aff iherusalem,
 Thu bar thit kors a thinom herdhom,
 thit blodh syntis j thinom ferdhum,
 Tha thu ful vndir korsseno nidhir,
 tha gafs maria hiarta widhir,
 120 til caluarie bergh the thik ledö,
 Necht ok blygdh thik alle reddo,
 the festo korssit j bärghit nidhir,
 110 stenane rifnadho oc gafwos ther widhir,
 Tha thu wardh a korssit hängdir,
 125 J handom oc fotum oc limom thrängdir,
 Solin mörktis oc iordhin skalff,
 tha darradhe bärghit mwr oc hwalff,
 Thu antwardhadhe thina modhir iohanni j händer,
 J största troskap ofwir alla frändir,
 130 Thu thigde aff thinom hälgha fadhir
 thinom draparom miskun oc nadhir,

Thu gaff th; allom til äptedömö
 Owinom at wara j hiärtat ömö,
 Älska them som oss hata,
 135 klädha kyssa skänkia oc mata
 Rofwarenom gaff thu glädhy m; thik,
 th; sama herra giff oc mik
 Fräls mik aff pyno for thin hardha dödh,
 Fräls mik aff diäflom oc hälwitis nödh

7

Aff nons tidh

140 **I**ak thakkar thik min herra ihesu crist,
 thu est min gudh oc frälsare th; är wist,
 thu ropadhe a korsseno m; höghö röst,
 Hwi hafwir thu mik forlatit min gudh oc miin thröst,
 Judhane ropadho thik fast j moth
 145 Stigh aff korsseno oc radh thik booth,
 Est thu gud; son oc sandir gudh,
 tha wiliom wi alle sta äpte thit budh,
 the släкто thin thörst m; ätikio oc galla,
 thinne pyno til större värk oc kalla,
 150 thv taladhe m; sorgh til tin hælga fadir,
 oc beddis aff honom lisa oc nadher
 Min hæghe fadhír j thina händír,
 mina siel iak thik sändír,
 Sool oc iordh bärgh oc stena
 155 gafwos all widhír vtan iwdha all ena
 Een sprang fram m; bräd;ko oc hast,
 Han stak thit hierta at th; brast,
 ther strömadhe vth watn oc blodh,
 th; war siälinna helso fiodh,

- 160 Hwilkin alla synde thwadhe,
 ther dopit fik aff makt ok nadhe,
 For thin bitirlika dödh bidhir iak thik,
 wänt thina nadh oc miskund til mik,
 Kom mik til thröst j minne ytarsto nödh,
 165 oc bewara mik fran äwerdelikom dödh,
 The toko tha wan herra aff kors seno nidhir,
 Smordho oc swepto oc gräto widhir,
 Maria iohannes oc magdalena,
 Nichodemus iosep hans känneswena,
 170 The iordhadho honom vtan iherusalem,
 Sörghiande oc gratande gingo the hem,
 Lofwin hedhrin oc ärin gudh,
 staan j throne oc halin hans budh,
 Minnins altidh a ihesu dödh,
 175 swa wardhin j frälste aff hälfwitis glödh,

I syu tymom som nu är sakt
 skudhin gud; pyno m; alle akt,
 Glömin ey marie sorgh oc nödh,
 som sörghdhe mest j ihesu dödh,
 180 tha faan j lön for hänna bön,
 j dödsins stwnd thes faan j rön
 Glädhy m; gudhy for vtan ända,
 Maria lat th; os allom hända amen,

Människia thykkir [thu] thetta wara ledho-
 sampt oc lankt tha läs thessa bön m; inne-
 likom athanka som thu best kant,

O milaste herra ihesu crist,
 185 thu est min gudh oc frälsare th; är wist,

Miskund oc nadh gör thu m; allom,
 som vp wilia staa aff synda fallum,
 Min käraste herra iak bidhär thik,
 For thinna modhär wördhning miskunda mik,
 190 Oc for thina hælgha fäm vnde,
 Forlat mik alla mina synde,
 Jak bidhär thik for thith hælgha kors,
 ther thu tholde dödhin oppa for allom ooss,
 For spytit gynom thina sidho stak,
 195 For blodhit oc watnith ther vth sprak,
 Fräls mik herra fran alle nödh,
 Fran diäfwlsins wald j mynom dödh,
 For the thorn krono thit hofwdh thrängde,
 For gislana oc risin thin lykama flängde,
 200 For spikana ther gynom gingo thina händer oc fötir,
 giff mik aff syndanna sjukdom bötir,
 For thith dyra blodh aff thinom lykama ran,
 göm mik for syndom oc werldinna skam,
 For thina pyno oc bitirlika nödh, 112
 205 Fräls mik aff awerdhelikom dödh,
 Och lat mik awinnelika m; thik lifwa,
 For thins hælgha lykama werk oc swidha,

(Ur Sjärens Tröst. Handskrift från början af 1400-talet;
i Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

v. 96 heelt r. fr. heet 164 thröst r. fr. thrörst I sista
rubriken thu tillagd

Bön till Jungfru Maria.

Aff jomfrw maria een ärlik godh och mikit
nöttog bön.

- O** Maria haff thw loff heder och ära
ffor allan then prys tig bör ath bära
Oc saa thin signadha son then käre
som är alla werldine äre,
5 som lat [sig] aff dyre jomfrw födha
som thw fødde maria vtan alla mödha
Nw wil jach tigh mille modher maria thee
ena lönlica angist som mich gör wee,
een syndeliken sorgh fordriffuer myn skäll,
10 th; lös thw maria th; westh thw wäl
hon haffwer mik fölgt saa mongth th; aar,
Thy är myn hoger oc hierta saar,
borta är myt weth oc alla mina snillä
dagelica stund ta faar jac illa,
15 Jac giter huaske seet eller hört,
swa är samwith ffran mich fört
Maria som är fwl med then helgha anda,
lös mina angist oc allan myn wandha,
som diäflen [hafuer] til mich sent
20 saa sara vthi mijt hierta tänth,
swa nadhe mik dyre jomfru söte,
lath thinna miscundh mich at möta,
mädhan thyn son haffuer giffuit tigh the ära,
bidher jac tigh maria modher käre,
25 gyff mik swa langth lijffs freest

at jac warder skyld widher diäffwlsens listh,
 tagh mich j thyn signadhe fryd,
 hielp jomfrw maria tha jac torff widh,
 kom mich til tröst som thu wel maath
 30 Tha siälin hon tagher j lichämsens hand,
 hon sigher hon schal j frömundhe land,
 bära wp then schat ther hon haffuir fortiänt
 oc göra hanom skäl som henne haffuer länth
 Kom tha jomfru maria oc war ey seen:
 35 giff myn salige siäl eth nadelikit heen
 Thu tagh henne j tith signadhe wald,
 thu giff them diäflom inthet haldh
 Maria for thit werdogha nampn
 tha göm mich badhe fran syndh oc skam
 40 Thu giff mich swa, liffua mijt liffwerne fram
 thz tw giffuer mine siäl en godhan hampn
 Nu bidher jach tigh marie keisarynna
 Lath mich tessa nadher aff tig fynna,
 som tw äst vtwaldh offuer alla möö,
 45 j the stundh tha jach schal döö.
 Nw bidher jach tigh ihesu criste for thyn helga
 fäm vnder
 ath thu hela myne fäm synne j alla stunder.
 Och göm myna lyder vppa myna liffue är
 j the helgha kors krafft ihesus cristus Amen

(Efter Tideboken, Upsala 1525? Änyo utgifven i Stockholm 1854, sid. lxx, lxxj.)

Rättelser.

v. 5 sig tillagdt 19 hafuer tillagdt

Bön till s. Joachim.

137 v. En godh bön aff sancte Joachim:

- 138 **H**äl ärofullir Joachim hæghe fadher
 ofwer alla fädher bäste madher
 Rätwis äpther allom gud; laghom
 ärlikin oc dygdhelikin j thinom daghum
 5 Langan tima war thu ofruitsamber
 Huilkit thik war til storan iamber
 Thik th; forbradhö wener oc fränder
 Biscop oc präste alle i sänder
 Oc thy aff ängsla oc mykin thraa
 10 Nöddis thu i skoghin gaa
 Än gudh är thöm snarast til hiälpa
 Hwem som människior wilia stiälpa
 Om the säthia til hans sina trösth
 Ropande hiälp m; ödmiwke rösth
 15 Gudh gath ey länger tik dröfdhan lidhit
 Thy gaff han tik meer än thu hafde bidhit
 Han sagde tik affla the iomfru reen
 Hwilkin skulde födha wthan alt meen
 Hon skulde wara modher och tha okrenkt
 138 v. 20 Huilkit all wärldhin haffde ey tänkt
 O thik är th; til mykin mon
 Ath thu haffwir gudh til dottherson
 O hwath är thu ther aff mykit gladher
 At thu är gudsons modherfadher
 25 O sancte ioachim innerlika käre iak mina ysald
 for thik.

- Mina trösth säther iak nw alla til tik.
 Jak är kaaldh oc ofruitsam.
 J allo godho mykit laam.
 Thy forwerff mik gud; miskundh.
 30 At iak mik bätre stundh fran stundh.
 Bidh thina dotther the iomfru reen.
 Th; hon mik göri gudh til wen.
 Bidh Jomfru maria the skära möö
 At hon mik beware nar iak skal döö
 35 Bidh oc thin dottherson ihesum christ
 At han mik tha wärne fran diäffwlsins listh
 Oc wili mik til himerikis sända.
 Hwar iak skuli bliffwa for wtan ända. 139
 Thu oc thin släkth all til samän
 40 Sighi her til liwfflika Amen

Ora pro nobis beate ioachim pater marie virginis
 Vt digni efficiamur gloria eterne beatitudinis

(Efter Christina Hansadotter Braskas bönbok. Handskrift från början af 1500-talet; med gammalt märke (Antiquitets-Arkivets) A 38; tillhör Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

v. 6 storan r. fr. storam 8 präste har ett oriktigt förkortnings-
 tecken på p 16 hafdhe r. fr. hafdh 26 säther r. fr. säthr
 34 döö r. fr. dödh

19

Bön till s. Josef.

135 En godh bön aff sancte Josepe.

- O** sancte iosep herra godher.
 aff konungx släkt födder aff fadher oc modher.
 Thu äst iomfru oc Jomfrune fäster.
 Joachyms dotther alla manna bäster.
 5 Thin wander blomstradhis offwer alla.
 Siälffwer gudh wärdoghadhis til kalla.
 Jomfruna anama i alle färdh.
 135 v. Henne bewara for alþskona flärdh.
 Tha thu saa iomfruna trotmande qwidh.
 10 Vndradhe thu oc gaffs ther widh.
 Gabriel ängil thik thogh forbödh.
 Vidh iomfruna skilias i nakre nödh
 Biudhandis thik thu tak til wara.
 Thz ar thiz gudh hon haffwer mþ fara.
 15 Tha thu hördhe herodis grundh.
 Hwilkin som wilde dräpa barnit i sammo stundh.
 Tha flydden i i egipto landh.
 Mädh storo rädde oc mykle thwang.
 Thz faghra barnit thu wäl kände.
 20 Kyste oc klappadhe oc opta vmfämpde.
 J thry i haffdhen i bland idher.
 Fatikdom ödmiwkt oc renlek widher
 Värdoghis gudh os the thry giffua.
 Oc ther mþ idher i himerike äwardhelika liffwa
 25 O sancte Josep herra bäster.
 J minom dödh tha war mik näster.

For diäffwlsins swik oc alle nödh.
 Waktandis mik fran äwardhelikom dödh Amen 136
 (Efter nyssnämnda bönbok.)

Rättelser.

v. 2 släkt *r. fr.* släkt 5 offwer *r. fr.* offwor 8 bcwara *r. fr.*
 beffwara 27 swik *r. fr.* siwk

20

Böner vid gudstjensten.

1

O wälsighnadhär herra ihesu Crist 117
 thu est höxte prestir ther böriadhe först
 th; hälgha sacramentit som nu skal göras
 j natwardhenom tha thiin pina skulde börias,
 5 Hielp prestenom werdhelika th; fulkopna
 thik til hedhär oc oss til froma
 Siälomen j skärsloeld til hughnadh oc thröst
 som thu hafwir skapat oc fran hälfwite löst,

2

O äwerdhelikin herra ihesu christe gud; lamb, 118
 10 iomfruna son lifsins källda oc werldinna helsa,
 wälsighnadhär wari thin hälghaste lykame, hwilkin
 thu wisselika tok j iomfru mario renasto lifwe,
 Oc for mina skuld oppa kors seno hängde

som iak nu seer j prestins handom
 15 lös mik aff allom synda bandum
 O äronna konungir oc lifwandis brödh
 kom mik til thröst j minne ytarsto nödh

3

O sötaste ihesu mildir oc godhír,
 wälsighnadhír wari thin blodhír,
 20 som thu for mina skuld j syu stundom
 vthgöt aff thinom wälsighnadha vndom,
 oc offras nu daghlika j prestins handum,
 Forlat mik alla mina synd O lifsins drykkir
 gud; dyra blodh kom mik til hielp j minom
 25 dödh amen,

4

O wälsighnadhe ihesu gudh fadhirs son,
 119 thu est th; lifwandis brödhit aff hymerike kom
 Gör mik werdhoghan thin lykama vntfa
 at iak maghe diäfwlsins swik vnga
 30 Oc lath han äwinnelika m; mik blifwa
 oc mik han aldregh m; minom syndom fordrifwa,
 Han wari min thröst oc mit ytirsta brödh,
 Oc beware mina siel for äwerdhelikom dödh Amen

(Ur Sjärens Tröst. Handskrift från början af 1400-talet;
 i Kongl. Biblioteket.)

Rättelse.

v. 30 äwinnelika r. fr. äwinneka

21

Tyl thyn helga apostel.

HEel myn helgha apostel thu ther stadugher stod
 j alla thina pina m; storth tolamoth.
 for ihesu cristi kärlek ledh thu pyna och dödh.
 werdoghas ath hielpa mich j alla myna nödh.
 5 händir mich j tassin dagh ath synda dödhelik.
 war mic tha en hielpare th; jach maa bätra mich.
 jach wil tig gerna tiäna medhan jach maa liffua,
 ath jac ffaar j hymmerike sedhan m; tigh blyffua
 Amen.

22

Een bön til thin helga ängel.

HEel myn helga ängel gud; kära riddare.
 10 til war herre ihesum war tw myn biddare
 Th; jac maa frälsas aff dyäffuilsins handom
 Oc lösas vthaff allom minom synda bandom.
 oc ther med warda gömdher ffran hans falscha
 ffundom
 badhe dagh och nath, och saa j allom stundom
 15 Oc här saa lenge liffua th; mich motte hända
 med tigh at glädhas ä ffor vthan ända. Amen.

23

Een god bön til alla helga gud; ängla.

ALle gud; helgha ängla och hans helga ande
 J frälsin oss aff allom warom storom wandä
 ther os kan at henda til lifff eller siäl
 20 aff allom warom syndom tha rensin oss wäl,
 giffwin oss at wndirsta wan älskeligh gudh,
 honum med kerlik rådhas oc fulkompna hans budh
 loffua honun nw först här och sidhan med edher
 j hymmerikes rike swa som ther är sidher Amen.

24

Een bön til thin patrona.

25 **H**Eel min helga patrona wars herra kära brwdh
 mykit wäll tha äst thw prydh mädh faghrom
 ängla skrwdh
 werdogas ath haffua mic ffor thin fatigha wen.
 aff allo mine hierta tha wil jach ware thin,
 hielp mic til ath älska gudh aff alla mine siäl
 30 öffuer alth thed schapath är och wilia honum wäl.
 altidh honum loffua här och sydhan j hymerik
 med tigh och hans helghon all äwinneligh. Amen.

(N. 21—24 efter Tideboken, tryckt i Upsala 1525? Ånyo
 utgifven Stockholm 1854, sid. lix, lx, lxi.)

25

Psalm.

¶ **E**en rikir man
 ok welloger han
 en bryllops kost til redde
 aat sinom son
 5 m; mykin mon
 syna stora äro beteddhe
 Ther til bödh han
 swa margan man
 swa faam the ära togh skeddhe.

10 ¶ Han sände wth wijth
 bode hijt ok tijth
 han badh til bryllops koma
 the bwdhne waaro
 the giördho som daara
 15 the aktadhe ey hans doma
 The hadhe forfall
 ok sagdhe tom all
 the wille forsökia sin froma

¶ Han badh sin wijn
 20 än koma til sin
 han wille han gerna wel pläga
 han swarade swa
 iak ey forma
 th; komber ey swa til wäga
 25 jak wardha tijn gäst

iach hawir nw fäst
ena qwinno the iach wil agha

¶ Han sände een annan
bade wissan ok sannan
30 tw bijdh han til mich fara
ok göra sig gladh
som iak han badh
iach wil mijn kost ey spara
For mjna böön
35 och haffwi till lön
alt th; som goth kan waara

¶ Han sagde ney
iach giter th; ey
iak bygger en gaardh aff nya
40 tär iak wil boo
ok haffwa mjna roo
iak haffwer ok flere byia
Jak wil thöm skodha
swa maa tw bodha
45 iach see hwrw the sigh flyia

¶ Han sende ten tridia
ok loth honom bidia
och töffwe ekki forlänghe
skynde sigh brath,
50 th; warder sköth nath
ok folkith gaar til sänghe
Jak hawer nw bijdh
swa langan tijdh
iach wil mjna porta stänghe

55 ¶ Han sadhe ney
 iak seger for hwi
 iach hawer fäm starka öke
 iach wil aake
 alt for then sake
 60 ath iak thera kraft forsöke
 Jak hafwer täs akt
 m; alle myne makt
 iach mijth god; foröke

¶ Jak tänkir alt aa
 65 hwrw iak skal faa
 wil werden m; mich gaangha
 m; oräth ok räth
 iak tager alt släth
 ä män iach kan god; fanga
 70 Jak brwkar fast til
 iak gör hwat iak wil
 iack daarar marga och manga

¶ Han älthe ok körde
 ok saman förde
 75 hans wxa gingo at liggia
 qwellen kom aa
 ok mörker blaa
 han wille tha hwilo tiggia
 hans hwstrw hadhe stänkt
 80 ok sig om tänkt
 hon wille han ekki sighia

¶ Honom böriade longa
 ok wille tha gaanga
 ok konwnsens gästher wardha

85 tha war forseenth
 honom war formeenth
 och dören waaro läst swa hardha
 han motte staa wtha
 the retter ey nywtha
 90 som förra waaro ospardha

¶ Gak snarlīga borth
 fra thenne porth
 mjna gester ära alle sätthe
 the ära skeer
 95 tik aldrigh meer
 ath tw äter aff mjna rätthe
 tag nw raadh
 aff then tik badh
 ath tw mith bwth ey sätthe

100 ¶ Mik är alt a moth
 ok jnghen booth
 mijn hwstrw mith god; mith welle
 hwart skal iak roo
 hwar skal iak boo
 105 hwar tager iak hws aat qwelle
 gwd laste the stwndh
 iak sionkir y grwndh
 swa stor är mijn misfelle

¶ wärld tw stänger
 110 nw mädan mik tränger
 iach litthe alt a thina nadha
 nw staa alt skrifwid
 hwrw iak hafwir lifwid
 hwad skal nw warda til radha

115 hymmerik är stänkt
 tijth hade iak tänkt
 nw staar iak aater y wadha

¶ Nw komber dödhjn
 som mik är ödhjn
 120 iach kan ey wndhan ridha
 wärlidinna swik
 hafwer daarat mik
 thz är mijn högliga qwidha
 alskons nööd
 125 m; hälwitis glööd
 thz warder iak tär fore lidha. Amen

Uxor villa boues celum clausere vocatis

Jstud euangelium transtulit de latino in swecum
 ad modum carminis Venerabilis pater magister
 Ericus olai sacre theologie Professor quondam
 Decanus alme ecclesie Vpsalensis Per cuius merita
 deus iugiter magna facit miracula

(Efter den i Upsala af Paulus Grijs 1514 eller 1515
 tryckta upplagan på två quartblad, s. l. & a. Nu i
 Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

v. 43 skodha *r. fr.* skodda 44 bodha *r. fr.* bodda

Punkter satta för att särskilja hoptryckta verser äro här
 bortlemnade; i det gamla trycket är nemligen hvar stanz satt
 på sex rader.

26

Psalm.

276 v. **T**hen första frigh marie mö at hende
 th; var the gledhi ther hænne kom til hand
 th; var the gledhi then aldri^{gh} takir andä
 maria thu est m; thän helghä and
 5 gabriel hænne the budhin bar
 thu skal vara modher gud;
 sker jomfrw oc clar

The andra frygh fik maria vtan mödhä
 th; giordhe gud for hænna reno digh
 10 tha hon skulle thän signadha jhesum födha
 for vtan thwang m; gledhi oc mykin frögh
 m; fulkommit hiarta tha frighdhadhis hon
 tha hon sa alt j äinne persona
 sin skapara oc sin son

15 Then thridhia frygh kom marie vel til trösto
 tha hon sa ihesum standä vp aff dödh
 alla världin han aff heluitis pino löste
 hans signadha vndä varo aff blodhin rödh
 tha forvan han alla vara nödh
 20 signat se hans helgha blodh
 th; slekä vt heluitis glödh.

Then fiärdha frigh fik maria oppinbara
 tha hænna sighnadhä son til hypna for
 han haffdhe m; sik faghran skara
 25 han fördhe thöm til hymerikis kor

th; var jomfrw mario frigh
 at heluite var brutit oc hymerike vplätit
 th; nywtom vi hanna digh.

Theen fänta frigh gud siälfwir marie sende
 30 m; then ängil aff hymerik
 th; var thän gledhi ther aldrih takir andä
 alla världinna gledhi är ey the gledhinä liik
 the fördhe hona til hymerikis vp
 offwir alt hymerikis härskap mot hännä for
 35 oc alle ängla kor

Nw sitir hon j hymerikis trono
 vallogh drotning owir alt hymerik
 gud gaff hännä ewärdelika krono
 th; an han siinne modher ewärdelik
 40 vi thiänom hanne gerna vi haffuom thes akt
 hon haffwir mere digh oc makt
 än nakor gitir fulsakt

(Efter en uppteckning i ett samlingsband af teologiska uppsatser på Latin, i Upsala Universitets bibliotek, n. 4 i quart, rättare sedes, af Benzeli katalog. I Vadstena kloster hade boken signaturen I 2° 4°, som förmodligen utmärkte 1:a bokpulpeten, 2:a raden, 4:e boken. — Handstilen i detta stycke är från medlet af 1400-talet, och alltsammans skrifvet som prosa.)

Rättelser.

v. 3 efter var står ett felskrifvet ord, förmodligen the eller tha, här utelemnadt 18 signadha är skrifvet två gånger 26 frigh är orätt ändradt till dygh

Psalm.

277 **T**hen signadhe dagh ther jak nw se
 aff hymelin at komä,
 han os lyse badhe lengger oc meer
 han kome os til gledhi oc fromä
 5 swa j dagh at vs ey sker
 ey last ey sind ey vadhä

¶ gud fadher oc son oc thän helghe and.
 ther alla nadher haffwir at vallä
 han signe os m; sinne hand,
 10 han störce os j van alder,
 hwat vi ärum heller a vatn heller land
 gud signe os m; sinne nadhä

¶ [Jak] bidher thik skapare for thin dödh
 th; tu os frälse fran alle vare nödh
 15 the ther man kan skadha heller skenda
 then herran jak saa j vin oc j brödh
 leet os j världinna at henda
 rät formäle oc cristelikin dödh
 oc gledhi for vtan ända

20 ¶ nw är os then myrkia nat forlidhin
 vi seem then dagh gudh haffwer os giffwit
 alt nidher til iordhinna at standa
 gudhi befeller jak os i dagh oc swa thän helgha anda
 sancte peter oc sancte paul
 25 oc allom gud; hælghom mannom

oc alt th; gräs a iordhinne är
 oc sandkorn aff haffsins grwnde
 55 oc all the grand j solinne farä
 varo the swa vis som salomon
 the gatho ey fulsakt mario digh
 oc swa hänna signadha soni

¶ The samw viso j haffuin hört
 60 hon är nw komin til ända
 hona haffwir sancte johannes giort
 nidher til iordherika at senda
 hwar hona gömir oc giffwir thes göm
 hans mal faar än godhan ända Amen

(Efter samma codex; samma hand. Allt skrifvet som prosa.)

Rättelser.

v. 13 Jak tillagd 25 hälghom är orätt och otydligt skrifvet
 35 vid alla står ett omöjligt tecken 49 rinder tillagd 52 skoghin
 r. fr. skodhin

Psalm.

Af Warfru en Wisa.

Glät; Maria, himmerikis keysarinna,
 ther wardoger war at finna
 for qwinnor andra glädi och frygd,
 med sonnen Gudh jak wil tik lofwa
 5 med alla mine fem sinne.
 Tu fik then frygd ther länge skall winna,
 tha Gabriel bar thik then budh
 [at thu skulle födha siälfwan Gudh.]
 Ave Maria jungfru ren
 10 thess helgans nadur kom in til tin
 förutan alt men.
 Thu wast ey seen
 vntfa Gud; son i himmerik.
 Glä; Maria then Jesum födde
 15 ther diefwlen mödde,
 alla pinir förödde,
 angist ok langlikt wee fördref.
 Thet war ingen honom ther til nödde
 tha han a korsit hängde och blödde,
 20 som Ysaias skref,
 war sputtader och häddir,
 j purpura kläddir,
 tolde nagla ginum hendir och fötir,
 kronader ok flängder,
 25 a korsit hängder.
 Swa reed han warom syndom bötir.

- Glä; Maria modhir och reen jungfrua,
med makt och mogha oss bör at buga
tinom son warom skapara Jesum Christ.
- 30 Wilia wi honom tiena [wist]
mik hoppas thet skal oss duga,
han hafwer oss frälst af helwetis luge
och hafwer forwunnit diefwlsins list.
Han helwiti bröt
- 35 och ey fortröt,
han tolde for menniskione mykit omak
a lange fredag
bade pust och slag.
Thet tolde war herre for engin sin sak.
- 40 Glä; Maria skär för vtan galla,
tu hielp oss alla
bade fol och snialla
j lijf och död fran alla ostund.
Säll är then man ther stadelika a tik kalla,
- 45 han torf ey rädas at han skall falla
wti thet diupa helfwetis grund,
ellir pino och död.
Fran helwetis nöd
tin milde son han hafer oss löst
- 50 med sitt helga blod
och blodige flod
rann af hämdir, fötir och bröst.
- Glä; Maria, tin glädi kan aldre forganga.
Af sorg ok tranga
- 55 mik taker at langa
til the glädi Jesus til for.
Nu bider jag tik at tu mig lös af twanga,

- lat mik glädi ok frygd att fanga
 med tin son i himirikis koor,
 60 ther thu rader
 med Gud fader
 eld och wäder watn och land
 med tine macht
 och gudlike acht,
 65 Gud fader son och then helge and.
- Glä; Maria, tin glädi kan engen fulskrifwa,
 thu skalt blifwa
 och ewinnerlika lifwa
 med then helga trefaldoghet.
- 70 Tu äst the ena ther allom frygd kan gifwa
 angist och wee [och] alla sorg fordrifwa
 med tine dygd och dygders kärlek.
 Tu nu äst
 och sitter Gud näst
- 75 och rader med honom
 af tik med tine bön.
 Tu fik och lön
 ewinnerlikit lijf i himmerik. Amen.

(Efter Peringskiölds aftryck i Fragmentum Runico-Papisti-
 cum, Sthm 1721, emedan de af honom åberopade schedæ
 antiquæ nu mera ey synas vara i behåll.)

Rättelser.

v. 7 är hel och hållen tillagd 21 sputtader r. fr. spättader
 23 fötir r. fr. fotur 30 wist tillagdt 71 och tillagdt. Oaktadt
 Peringskiölds moderniserade aftryck måst följas äro dock hans stora
 bokstäfver och kommatering icke iaktagna; på 5 ställen är c fram-
 för k utelemnadt.

115 hymmerik är stänkt
 tijth hade iak tänkt
 nw staar iak aater y waadha

¶ Nw komber dödhjn
 som mik är ödhjn
 120 iach kan ey wndhan ridha
 wärlidinna swik
 hafwer daarat mik
 th; är mijn högliga qwidha
 alskons nööd
 125 m; hälwitis glööd
 th; warder iak tär fore lidha. Amen

Uxor villa boues celum clausere vocatis

Jstud euangelium transtulit de latino in swecum
 ad modum carminis Venerabilis pater magister
 Ericus olai sacre theologie Professor quondam
 Decanus alme ecclesie Vpsalensis Per cuius merita
 deus iugiter magna facit miracula

(Efter den i Upsala af Paulus Grijs 1514 eller 1515
 tryckta upplagan på två quartblad, s. l. & a. Nu i
 Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

v. 43 skodha r. fr. skodda 44 bodha r. fr. bodda

Punkter satta för att särskilja hoptryckta verser äro här
 bortlemnade; i det gamla trycket är nemligen hvar stanz satt
 på sex rader.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR

innefatta hittills:

- Flores och Blanzefflor.*
Sanct Patriks-Sagan.
Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.
Vadstena Kloster-Reglor.
Herr Ivan Lejon-Riddaren. (Fullständig i 3 häften.)
Namnlös och Valentin.
Ett Forn-Svenskt Legendarium. (Fullständigt i 11 häften.)
Konung Erik XIV:des Krönika.
Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. (Fullständiga i 6 häften.)
Sagan om Didrik af Bern. (Fullständig i 3 häften.)
Hertig Fredrik af Normandie.
Konung Alexander. (Fullständig i 3 häften.)
Skrä-Ordningar. (Med fyra plancher.)
Heliga Birgittas Uppenbarelser. (Första — nionde häftet.)
Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne. } (I ett
Legenden om Gregorius af Armenien. } band.)
Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)
Helige Bernhards Skrifter. (Fullständiga i 2 häften.)
Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. (Fullständiga i 7 häften.)
Suso, Gudeliga Snilles Väckare. (Fullständig i 3 häften.)
Själens Tröst. (Fullständig i 4 häften.)
Skrifter till läsning för klosterfolk. (Fullständiga i 2 häften.)
Gersons bok om djefvulens frestelse.
Klosterläsning. (Fullständig i 3 häften.)
Svenska Medeltids-Postillor. (Del. 1, 2.)
Gersons Lärdom huru man skall dö.
Medeltids-Dikter och Rim. (Häft. 1.)

Mera har ej utkommit intill Juli 1881.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR:

1. *Flores och Blanzeflor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Reglor.*
- 5—6. *Herr Ioan Lejon-Riddaren.* Häft. 1, 2.
7. *Namnlös och Valentin.*
- 8—9. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 1, 2.
10. *Konung Erik den XIV:des Krönika.*
11. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 1.
12. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 3.
13. *Herr Ioan Lejon-Riddaren.* Häft. 3 (slutet).
- 14—15. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 1, 2.
16. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 2.
- 17—18. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 4, 5.
- 19—20. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. II. Häft. 1, 2.
21. *Hertig Fredrik af Normandie.*
22. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 3 (slutet).
23. *Konung Alexander.* Häft. 1.
24. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. I. Häft. 3 (slutet).
25. *Konung Alexander.* Häft. 2.
26. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. II. Häft. 3 (slutet).
27. *Skrä-Ordningar.*
28. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 6.
- 29—30. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 1, 2.
31. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 7.
32. *Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne.*
33. *Legenden om Gregorius af Armenien.*
- 34—38. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 3—7.
39. *Konung Alexander.* Häft. 3 (slutet).
40. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 1.
41. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 1.
42. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 8.
- 43—44. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 1, 2.
45. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 2 (slutet).
- 46—49. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 3—6.
50. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 1.
51. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 7 (slutet).
52. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 9.
- 53—54. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 2, 3 (afslutad).
55. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 2.
56. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 10.
- 57—60. *Sjärens Tröst.* Häft. 1—4 (afslutad).
61. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 11 (slutet).
62. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 8.
- 63—64. *Skrifter till läsning för klosterfolk.* Häft. 1, 2 (afslutad).
65. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 9.
66. *Gersons bok om djefvulens frestelse.* Tryckt 1495 (facsimile).
67. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 3.
- 68—70. *Klosterläsning.* Häft. 1—3 (afslutad).
- 71—72. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 4, 5 (afslutad).
- 73—76. *Svenska Medeltids-Postillor.* Del. 1, 2.
77. *Gersons Lärdom att dö.* Tryckt 1514 (facsimile).
78. *Medeltids-Dikter och Rim.* Häft. 1.

719 19/80 B Auct

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORSKRIFT-SÄLLSKAPET.

MEDELTIDS DIKTER OCH RIM.

(ANDRA HÄFTET.)

STOCKHOLM, 1881. KONGL. BOKTRYCKERIET.

Pris för köpare 2 kr. 50 öre

VERLDSLIGA DIKTER och RIM.

1

Inledning till skogsstadga för Trögden
omkring år 1320.

Tröghbolagh

191

Gudh hafui loff hedhir oc ära
oc swa ok hans signadha modhir the kära
Fore marghfalla dygdh oc mökla nadhe
ther the hafua giffuit os badhe
5 Tha gudh scopp först badhe hymel ok iordh
thet giordhe han m; et enast ordh
Ok ther till ängla j hymmerik
ok mannen äpter sielfwm sijk
Fischa och fugla ok al;skons diwr
10 oc alla handa creatwr
Ther badh han mannen ofwir radha
oc hafua thet sielfwm sik till nadha
Fran hedhendom oc till thenna dagh
hauir trögdh hafuat en synderlik lagh
15 Hwar bonde göre widh annan liikt
huat han hafuir mera ellir minne rikt
J konwngx vtgärdhom allom släat
tha hafua th; haft aff gambloom rät
Swa är ok om alla tridhiwngx scogha
20 än gamble rätten ma them dogha
Till gifua ok sälia äru the lika
swa then fatighe som then rike
Gudh löne them herrom j swärike bodho

- thenna räǟt hafua stȫrkt m; allo godho
 25 Awi huat een högheliken scadha
 swärike fik om thöm brödhir badha
 Härtik erik ok waldemar
 som hans yngxte brodhir war
 Twe dyre första oc edhelä herra
 30 the dödhö oskylloghe thy är wärra
 192 Gudh sende them till hymerikes ödh
 som ä är liff och aldre dödh
 Nu hafuir gudh innan hymmerik
 nadhelikit giort medh swärik
 35 Oc hafuir oos sänt än vngan man
 magnus konwnger hetir han
 Härtigh erik heet hans fadhir
 gudh gifui hanom j hymmerike nadhir
 Then milde crist lathe thenna liffua
 40 länge ok well oc allom giffwa
 Godhan räǟt som vnder honom boo
 tha faar han hymerike th; är war troo
 Nu bidhia th; alle spake män
 som äptir lifua j mädhäl tridhiung än
 45 At the nytha thenna räǟt oc sith eghit
 som the hafua länge boeth widhir
 Tha gifui gudh honom sin signadha lön
 krono j hymmerike thet är waar bön
 Then rätter ther thöm war fordhom gifwen
 50 han star genstan her äptir scrifwen

(Efter en handskrift från 1400-talets senare hälft i Skoklosters bibliotek; n. 50 af Magnus Erikssons Landslag hos Schlyter.)

2

Om konung Albrekt.

Här byrias aff swerikis rike

k i v.

Aue maria iomfrv oc aldra wårdhoghast
 oc thin signadha son som all thing kan bäst
 badhe lönlik thing oc oppinbara
 han gifwe mik miin ordh swa taka til wara
 5 th; iak matte them swa fore idher föra
 th; i mattin idher thäs gladhare göra
 wilin i gifwa liwdh en litin stwnd
 tha wil iak idher sighia aff en wānan lwnd
 then wānasta man haffwir m; öghon seet
 10 han är os allom m; glädhe förra teed
 margh man som haffwir farith land oc rike
 han hafwir ey opta funnith hans lika
 thy ther wāxer i swa margh godh frwkt
 som frwr haffwa aff badhe smak ok lwkt
 15 som är äple päror oc kirsebär
 th; är the frwkt som frwr haffwa kää
 ther wāxir i the owirmärkis kryde
 som wäl smakar i bikar oc gryte
 som är muskaat oc kardemoma
 20 man findir ther äro hwa thiit wil koma
 hwilkin som lystir hoffwera oc dança
 ther wardher han wäl vnfangin aff frvr m; rosin
 ther wāxir i the adhla paradiise korn [krança

k v

them plāghar man skipta m; silffkar oc horn
 25 nw mādhan silffkar oc horn āru aff landeno gāst
 tha āru bollin oc bekarin almoghanom bāst
 wt i then lund ther ligger en haghe
 han haffwir mykin āro in at dragha
 ther wāxir i ādhle dyre stena
 30 the magho wāl liknas widh gullith rena
 hwilkin sik wil ther til giffwa stwnd
 han ma ther aff taka wāl thusand pwnd
 ther til skal han haffwa giri oc losta
 iak thānkir th; wil tho pāninga kosta
 35 en rikir hōffdhinge lundin atte
 iak thānkir at honum th; forthotte
 at the ādhla frwkt war wordhin swa mār
 thy wille han ey haffwa henne kār
 thy lot han ther in siin otama diwr
 40 som ār wlwalla oc oskālik creatwr
 panteer oc leon oc oskālik diwr flere
 thy at fruktin skulle ōdhas thās mere
 ther kom om sidhe badhe wlwa oc biōrna
 swa at ey bleff ater vtan riis oc thorna
 45 swa kom ther i then snōdhe rāff
 som wiste badhe hwl oc graff
 ther war i aldre swa ārlīk qwist
 han haffwir han fordarffwath m; sinne list
 ther war wti aldre swa diwp en root
 50 han haffwir hona op riffwith m; sin foot
 tha then rike hōffdhinge sat owir bordh
 honum thokte th; wara gamans ordh
 th; han gaff bort the ādhla frwkt
 swa at han hafdhe hwarte smak eller lwkt
 55 soma gaff han kran; aff gull

oc some fingo säkkia full
 somom gaff han the frwchtsama trä
 the foro till landa. köpto sik badhe iordh oc fa
 hwilkin fram kom m; skällo eller klokko
 60 han skulle siälffwallogher frwktena plocka .
 somom gaff han badhe hws oc iordh
 swa at rät äghande fik litith til sit bordh
 hafdhe then herran hälder warith swa wiis
 oc giffwith ey sina radhgiffwara swa mykin priis **kvv.**
 65 **v**tan hälder haft th; til sin eghin kost
 tha matte han ther aff än drikka badhe wiin oc
 |most

Nw wil iak miin ordh om wanda
 thy at iak wil thetta rasklika anda
 oc wil iak idher nw thetta thydha
 70 än i wilin miin ordh märkia oc lydha
 Then ädhla lund menar iak m; swerikis land
 som nw haffwir warith i hardhin band
 the swensko herra oc wälborne män
 the koma siin ordh nw ängin stadh fram
 75 fore the starka thydhiske tungo
 the wilia forthrykkia badhe gambla oc vnga
 konung albrikt then höffdhingia menar iak m;
 honum thokte thetta alt wara wäl
 at swänske riddara skullo honum thiäna
 80 oc skullo enkte fanga til löna
 tho at the misto badhe sadhla oc hästa
 han wille them enkte giffwa til nästa
 tho at the fortärdho badhe hws oc iordh
 han gaff them enkte til sit bordh
 85 han kom aldre swa arm aff thydhisland
 hafdhe han et swärdh wti siin hand

- kunne han danja springa oc hoppa
 han skulle haffwa skällo oc gylta klokko
 oc ther til hundradha lödhigh mark
 90 thy at [han] war komin aff byrdh swa stark
 tho at han hafdhe til fadher en skinnara eller smidh
 thy at the thorffwo alle frändrena widh
 the taldo han genast til sin nästa frända
 än tho at the han aldre kändo
 95 the släkt war wordhin om sidher swa stark
 han fylte i swerike badhe skogh oc mark
 M; thässe owirmärkis kryde
 som wäl smakar i bikara oc gryte
 ther menar iak m; fläsk smör oc ost
 100 swerike war et ädhla land til kost
 th; hafwir os giort the fäddara oc oma
 swa at alla äru taskor oc wisthws toma
 Nw hwath iak menar m; then hagma
 oc hwath the ädhla stena haffwa in at dragha
 105 ther menar iak m; badhe kopar oc iärn
 ther haffdhe herran aff badhe störk oc wärn
 han hafdhe ther aff badhe silff oc gull
 tho at han wille haffwa kistor full
 för än th; swa illa fordarffwath war
 110 badhe lönluka oc swa oppinbar
 then herran matte vndirlika om nätter dröma
 tha han kunne ey tholik äro göma
 M; thässa grymmo diwrin wredho
 som sarlika waro sinom herra til ledho
 115 the haffwa bykt i hans bryst swa stark en borgh
 som daghlika ökir nw hans sorgh
 the thänkte lata een mwr omganga
 han haffuer aff daghliga storan twanga

haffde the häller i tysklande bliffuit
 120 oc ey om swenska herrars god; kijffuat
 swenske män hade honom lyd oc sätt
 haffde han them holdet wid lijka oc rätt
 ey haffuom wij ther opta hort
 at swenske män haffua sit fäderne i tyskland for-
 125 th; skulle han förra at thänkia |giort
 han lät tyska frwger C [100] lödug mark i nötter
 märker til sielffua hoo the ära |skänka
 iak talar opa inga frwgers ära
 frwr oc möör them bör mik prijsa
 130 i min dijkt oc m; min wijsa
 i min rijm oc i min sang
 är hon i sit hionalag fijn
 i himmerijke bär hon m; englom skjijn
 är hon oc sin herra hul
 135 i himmerijke bär hon krono aff gul
 M; the leon oc swa pantere
 meenar iak hans radhgiffuare oc andra flere
 som haffua forradhit sin rätte herra
 m; thera radh oc thy är wärre
 140 han gaff them alt for stora gälde
 at han behölt iw sielffuer the minsto wälde
 söloff oc gul bade dysing oc smijde
 oc bondans häst altijd at rijde
 swenske herrars god; idkelige skatte
 145 the reffwos ther om som andra katte
 th; reff är them gangit til leda
 thera egen nakka monde thet bereda
 M; thessa wloffua oc grymma biörna
 som altijd waro rede at törna
 150 ther meenar iak m; hertuga oc greffua m; sin fijkt

i swerige thänkte at läggia samman rijkt
 hwar the kommo i bondans huus
 the leffuade hwarken maat eller lius
 the fordarffuade badhe höö oc korn
 155 röffuade bort sölf kläder oc diwrshorn
 the lato til stocholm m; slädöm köra
 sidan til tyskland m; skipom föra
 gud oc sancte eric them sände een näffst
 at the torffua ingen läkiare vtan prest
 160 Jak wil idher thydha aff then räff
 som wäl weet badhe hool oc grääff
 ther menar iak m; then legodräng
 som haffuer fordarffuat badhe aker oc äng
 the wilia alle til hoffua rijda
 165 widh bondans kornladu at strijda
 fik han eena kogerbyssö oc pijla vti
 tha skulle iw bonden til skogen fly
 spangat bälte oc krusat haar
 rostad swärd oc staalhandske widh hans laar
 170 rijdher i gardh oc gar i stuffua
 sidan wil han fatiga bondan truffua
 hustru huar är tin vnga höna
 then skal tu ey länger for mik löna
 ligger hon sik i bänk eller pall
 175 bär henne fram oc äggen all
 hon sitter ey sa högt a rang
 iak slar henne nider m; min spiwt; stang
 haffuer tu ey meer än ena gaas
 then skulom wij i apton haffua til kraas
 180 han beder vptända fempton lius
 han drykker oc skrölar i fullan duus
 th; monde the edela bönder söria

at legodrängiar skola tolkin leek vpböria
 hans brede timp th; war hans lad
 185 hoffman oc knape war han i stad
 han saa högt oc blijgade breet
 som han hade supet heet
 gudh giffue edela ffrw drotning ära
 hielpe ther til at them matte galgan bära
 190 later läggia a reep oc herda a fast
 wända tijt knuten som ladet brast
 Edla herrar i swerige rada
 wilde the lyda mine rada
 legodrängia i fyra lute skipta
 195 iak wille vnderlika thera hoffue lypta
 förste lata sända til greep
 then andra skulle the offra til reep
 tridie skulde tha bondanom thiäna
 oc ey länger sina frändir röffua äller räna
 200 fierde matte tha rijda til hoffua
 sidan matte bonden gudi loffua
 at i swerige war kommen then sid
 at hwar komme ater til sin egen idh
 th; thotte then herran at löije wära
 205 at bonden kom fram med sina kära
 söte herra konung i skipen os rät
 lk kan trowen nicht beter leue knecht
 thetta fingo the tha alle til boot
 ty gik then herran mykit i moot
 210 hadhe han sina radhgiffuare bätter tämpt
 tha matte han än sin wilia främt
 haffde han lyt sweriges wälborna män
 han haffde warit i swerige än
 oc hafft ther badhe frögd oc gläde

215 th; han wilde aket i forgyltom släde
 the gerna vnder hans fötter silke breda
 til thes at the skullo ey rädas hans wreda
 the tyske herrar woro moot sa stærke
 iak troor thet kom them somplika til wärke
 220 gudh giffue them glädi for vtan ända
 som allan ofrid wille fran os sända
 til at fanga dygd oc ära
 som sweriges almoge haffua kära
 iak bedher idher alla m; gamman
 225 som thetta hören i sägen alle Amen

(De 116 första verserna äro tryckta efter Kongl. Bibliotekets handskrift med gammalt märke (Antiquitets-Arkivets) D 4. De följande, 117—225, hvaraf nu mera ingen handskrift finnes, meddelas efter Messenii aftryck 1616; han har följt en annan handskrift, hvari skiljaktigheterna dock varit af ingen vigt. Några jemkningar äro gjorda för att rätta det moderniserade aftrycket.)

Rättelse.

v. 90 han *tillagdt*

3

Riddar s. Göran.

Här byrias aff ridder sancte yrian

I xvij

Loff hedher oc äre haffwe gudh
 ther m; sit al;wäldogha budh
 gör swa marghfald nadh oc ära
 them som i hans thianist wilia wära
 5 m; stadhigheet oc rätte tro
 i them wil han siälffwer bo
 oc haffwer sina nadher ther redhe til
 ä hwa som hona thiggia wil
 m; ödhmiwkt. idhkn. oc gudhlik skal
 10 han är allom lundom säl
 här är oc swa i himerik
 hwar man är ihesu christi liik
 som iämwäl wil froma oc kan
 at lösa hwar nödhstaddan man
 15 ther här fore honum genwärdho thol
 then milde crist the rena sool
 han haffwer th; opta latith se
 oc latith margh iärtekne ske
 fore sinna hälgha manna bön
 20 ther a haffwer fangith röön
 margher man i store nödh
 ther wäl hafdhe tholt twäfaldan dödh
 badhe til liiff oc swa til siäll
 them är marghom holpith wäl
 25 dödhre äre reeste op aff dödhä

I xvij v.

- oc siwke äre hele oc löste aff nödha
 döffwe haffwa hört oc blinde seet
 hwem nakar krankdoom haffwer skeet
 the haffwa fangith ther a moot
 30 aff hælghom mannom rika boot
 oc faar man daghlika nadher än
 aff gud; dyra hælgha män
 the sina böner til them bära
 thy haffwe gudh loff. hedher oc äre
- 45 Nw bidher iak til then milda crist
 th; han mik läne konst oc list
 aff hans nadh grunlösom brun
 i min arma syndogha mwn
 at sighia aff en hælghan man
 40 aff ridder sancte yrian
 ther alla sina nödh forwan
 oc annars nödh wäl skodha kan
 hwru han tholde margha pino
 oc sidhan m; stora nadher sina
 45 haffwer holpith marghin man
 ther m; rätte tro haffwer bidhith han
 ther skal ängin iäffwa oppa
 i the nödh ängin wara ma
 ther honum bidher m; kärlikheet
 50 hans böön wardher aff gudhi weet
 Ok hwilkin man i striidh skal wara
 oc gör han honum nakra ära
 fore wist a then sama dagh
 skeer honum enkte döt; sins slagh
 55 wi thiänom honum fore thy gerna
 th; han aff gudhi os wili ärna

lösn aff æwerdhelikin dödh
 oc fa m; gudh himerikis ödth
 tholka glädhe som han ther fik
 60 th; wne os gudh i himerik

Then herra ther iak sagdhe i fra
 han war aff capadocia
 en wäldigh greffwe mykith riik
 han thiänte gudh i himerik
 65 aff konungx släkt han borin war
 honum thiänte margher riddare skar
 hans liffwerne th; war skipath swa
 hwem han i nödh staddan sa
 eller oc i nakrom fatighdoom
 70 til hiälpa han them allom koom
 oc war the dygdh aff honum giordh
 aldre gik wt osant ordh
 aff hans mwn i naghre stwnd
 han thiänte gudh i alle lwnd
 75 Ther när war et hedhith land
 them plaghadhe gud; mäktogha hand
 for vtan stadhin som i rikith la
 war et kär fullitith fra
 en drake oc haffdhe sik ther laght
 80 ond oc mykin war hans makt
 han kuzne m; sin onda anda
 alt wädhrith illa eterblanda
 oc bläste swa i stadhin inne
 hwath th; war man eller qwinna
 85 ther aff wädhrith nakath fik
 han fik the soot til dödhin gik
 konungin bodhe oc siälffwer ther

I xvij

han m; them i sama wadhan ar
 Tha wardh them th; til radha
 90 a mote thenna stora wadha
 th; the skullo stilla drakans röök
 hwar dagh m; en helan yxnaök
 hwath dagh draken th; ey fik
 bläsande han til mwrin gik
 95 oc giordhe them swa stora nödh
 th; margh hundradha folk lagho ther dödh
 Tha draken haffdhe them swa ööt
 th; landith war aff få alt snööt
 tha nöddos the hwar then dagh som war
 100 giffwa wt en man. oc tw faar
 m; lotan gik th; rät om kring
 ther war tha et sörghelikt thing

Ther äpter innan skaman riid
 tha öffdho the then skadhlika sidh
 105 the lotha hwa th; wara skal
 ther wt skal sändas til th; maal
 loten a konungxins dotter fiol
 gudh han wardhe henna skiol
 konungenom gad; ther illa aat
 110 honum war tha all glädhe faat
 hans laat waro tha syrghelik
 han kändhe sik swa iämerlik
 hans eenda barn the iomfrv war
 thy fälde han swa modhogha taar
 115 the wänasta man wille m; öghom se
 thy öktis ä meer oc meer hans we
 konungin tha til almoghan gik
 oc m; önke röst badh höra sik

the stodho oc lyddo ther oppa
 120 han hooff op oc sagdhe swa
 Jak bidher idher almännelik
 badhe fatigha oc swa riik
 fore alla hælgha gudha skuld
 i taghin silff oc yffrith guld
 125 hwath i bedhins i th; mästa
 th; wil iak idher gerna lästa
 iak idher mera giffwa wil
 alt mit rike än ther til
 oc latin mik mina dotter behalda
 130 som idhra nadher haffwa at walda
 För än han haffdhe wt talath wäl
 tha wreddis almoghin vtan skäl
 the frästo oc ropadho vtan mato
 the wiste ey hwru the willo lata
 135 then öper meer som meer for ma
 m; gramheet swaradho the honum tha
 Herra th; war idhart raadh
 oc idhart budh. th; drakans graadh
 skulle bötas m; wart köt
 140 swa är hwariom wara söt
 hans barn som idhart idher är
 mädhan war barn all op ätin är
 oc aff them är ey mera qwart
 swa skal idhart barn wara ospart
 145 mädhan th; haffwer idher sömpt
 th; i th; siälffwe haffwin dömpt
 oc th; bör idher aff lotins rät
 th; sighiom wi här alle slät
 Tha badh han swa nadhelik
 150 siw dagha dagha at giffwa sik

I xvij
v.

- th; han matte henne graata
 för än han skulle hona wtlata
 M; store nödh han th; aff them fik
 m; iämber han tha fra them gik
 155 tha han the stolta iomfrv sa
 sörghelika tha sagdhe han tha
 Awi hwath oliikt her är skipt
 iak tänkte thik haffwa rikelika gipt
 m; stoor äre et annath hion
 160 en första riik en konungx son
 oc konunga til thit bryllöp kalla
 oc frwr oc möör oc första alla
 oc haffwa ther alt andra lost
 m; hoff oc dan;. oc leek. oc diost
 165 mik giffs her en annar storm
 thik slita skal swa leedh en orm
 iak thänkte sang oc pipara höra
 m; graat til drakan skal iak thik föra
 we mik th; thik ä modher baar
 170 we mik th; iak thin fadher war
 we mik thiin wäno vngo aar
 han reeff sin klädhe oc sit haar
 oc wiste ey hurw han skulle lata
 swa war hans sorgh ower mato

 175 Tha the wikan lidhen war
 almoghin tha til konungin gaar
 oc bidhia han sina dotter sända
 til drakan. oc them fra sik ända
 thy at han bläste som han matte mäst
 180 oc ther dogho marghe fore hans bläst
 Tha han ropith fik at höra

tha loth han the mö aff stadhin föra
 oc lät hona sätia hoos th; kär
 ther then ledhe draken är
 185 swa sörghelika waro henna laat
 gudh önkadhe sik ower henna graat

I xix

Ther the iomfrwn bedroffwigh stodh
 thiit kom en vnger riddare godh
 the wapnklädhe som han haffdhe thiit
 190 a man oc häst the waro all hwiit
 hwiit war hans hiälm. oc hans banere
 haffdhe oc en hwitan gera
 ther ower gik oc et röt kors
 han red oppa et weydhelikt örs
 195 i stadh han sina tokt begik
 the iomfrv han toktelika vntfik
 oc sagdhe swa i ädhla iomfrw
 hwi graten i swa saara nw
 Hon sagdhe honum aff then draka
 200 som hona skulle thädhan taka
 oc badh han som hon kunne bäst
 th; han skulle ater til sin häst
 oc flyyn hadhan swa skiotelik
 oc sagdhe. thy bätra är ey mik
 205 th; i idhart vnga hwl
 tappin her fore mina skul
 Tha rätte sik op drakin widher
 oc swälgha wille han hona nidher
 Tha ropadhe iomfrwan ther hon stodh
 210 fly nw. fly nw riddare godh
 Han swaradhe henne dotter kära
 i skulin ey nw rädda wara

wi komom än wäl hädhan badhe
 m; ihesu christi miskund oc nadhe

- 215 Han sik til drakan diärflika wändä
 oc swa skiotelika til honum rände
 han gaff honum marght et saar
 för än draken forwunniin war
 Then godhe herran sancte yrian
 220 drakan genast tampde han
 oc badh iomfrwna m; sin linda
 genast then onda drakan binda
 oc ledha han m; sik i then stadh
 swa giordhe iomfrwan som han badh
 225 tha the i stadhin fingo drakan se
 the fly oc skräna alle we
 hwath skadha gör os thänne mö
 wi wardha nw all saman dö
 Tha swaradhe them sancte yrian
 230 hwath th; är qwinna eller man
 i skulin rädhas enkte wätta
 än i wilin mik at sätta
 crist haffwer mik til idher sänt
 th; är m; thenne plagho änt
 235 än i wilin widh hans tro taka
 tha frälsar iak idher fra thenna draka

- l xix v. Han prädikar them wars herra tro
 hwru han war föd oc hwru han do
 hwru han stodh op aff dödha qwik
 240 oc hwru han foor op til himerik
 oc hwru han i siin store äre
 om domadagh komber ater häre
 at giffwa glädhe eller pino
 hwariom äpter thiänist sina

245 Tha han haffdhe swa op talt
 konungin oc th; folkith alt
 the trodho a gudh oc loto sik döpa
 swa mondo the sik himerike köpa
 oc fingo ther äwinnelik löön
 250 ther til halp them sancti yrians böön

Then sama tiidh tha war i room
 en wäldigh keysar riik oc froom
 han war en mykin striid; man
 dacianus swa heet han
 255 han thwang vnder sit stora wald
 landin ower wärlden all
 alla the första ther han fan
 han them vnder sit wälle wan
 hwa herra namn skulle ther bära
 260 han skulle i hans thiänist wara
 swa wiit som wärlden war tha bygdh
 th; sigher kronika vtan lygdh
 illa nytiadhe han sit wald
 til diäffwlsins thiänist marghinfal
 265 han haffdhe honum off mykith kaär
 oc thiänte honum alt off näär
 alla the han wita fik
 ther thiänto gudh i himerik
 them thwang han m; allehanda pina
 270 at dyrka fanyta gudha sina
 oc the diäffla ther han trodhe pa
 eller drapos alle genast tha
 Thil offers som tha keysaren badh
 war tha komith i then stadh
 275 for mykith folk aff marghin land
 at offra offer diäwlin til hand

tha folkith war alt komith fram
 i siin doomstool tha sattis han
 oc folkith stodh alt i en ring
 280 aff all the land ther om kring
 han haffdhe oc ther latith redha
 margha handa pino oc ledha
 the ambitymän ther monde wara
 them bödh han tha fram at bära
 285 alla the pinor oppinbara
 hwariom manne ther thil fara
 then omilde höffdhinge oc gryme man
 som et leon fräste han
 tha han the pinor fore sik sa
 290 han öpte höght oc sagdhe swa
 hwilkin ther iak finder a
 ther ey falder a siin knä
 oc hedhrar the ärlika gudha mina
 iak latar them dräpa i thenne pina
 1 xx 295 honum skal skäras lidh fra lidh
 ther gaffs marghin kristin widh

Sancte yrian han kom oc thäre
 m; mykith ridderskap oc mykin äre
 heman fra capadocia
 300 han haffdhe fört m; sik tha
 gul oc silff oc rika haffwa
 oc mykith go; ther honum gaffwo
 the högxste städher i hans land
 ther waro ädhla stena i bland
 305 ther wille han keysarin ära m;
 th; wille han göra oppa th;
 th; keysarin skulle tha i stadh
 taka han op i sit raadh

thy at han war en förste oc wiis
 310 aff fromheet oc milde bar han priis
 oc war han aff the högste byrdh
 som tha war i nakra lande hördh
 han wille enkte radha tho
 vtan koma han til rätta tro
 315 Tha sancte yrian thetta sa
 th; folkith aff allom landom tha
 loot sik genast ther til rådha
 th; the skullo gud; nampn hädha
 oc hedhra diawlin oc ekki gudh
 320 fatigho folke sände han budh
 oc gaff them gull oc silffwer tha
 oc alla the haffwor iak sagdhe fra
 oc signadhe sik m; gud; nampn
 oc sprang swa mit i kredzin fram
 325 oc öpte höght th; monde han göra
 at th; skulle hwar man höra

Diäffa äre all hedhninga affgudh
 then himelin skapadhe th; är gudh
 vtan diawlin haffwer wantrona män
 330 swa blinda giort th; the kunno ey än
 känna then the haffwa mist
 himblanna skapara ihesum christ
 Thu weest th; keysar sialffwer wäl
 th; begripa wäl thiin eghin skäl
 335 th; thenne gudha som thu biwdher ära
 aff thetta folk som nw är häre
 the äre giordhe aff mäna hand
 oc haffwa hwarte liiff eller and
 some äre aff silff oc some aff gull
 340 aff trä. aff sten. oc aff tighel mwll

oc gömas badhe dagh oc nat
 th; thiwwa skulu ey koma ther aat
 at stiäla them. hwath gudh är slikt
 som forgangas ma aff thiwwa fiikt
 345 oc hwar man ma them sunder sla
 hwath är th; thu tror oppa

Keysaren wardh swa grym oc wredh
 oc lät illa. oc sagdhe thässa leedh
 känd; nw widh hwath thit nampn är
 350 oc aff hwath lande thu komin äst här
 Cristen är iak swaradhe han
 oc mit nampn th; är nämpnt yrian
 I xx v. aff capadocia är fädherne mit
 thry hundradha greffwaskap. thädhan kom iak hiit
 355 th; wil iak til thäs alt ombära
 oc alt wald. oc all wärldins äre
 th; iak matte gudhi bliffwa när
 som then dygdhelike keysaren är
 Tha swaradhe honum then omilde man
 360 nw far thu wilder yrian
 offra nw m; ödmiwke tro
 them owunna gudhi opollo
 oc warkunna ma thin daarskap han
 oc gör thik til sin tro thiäniste man
 365 Han swaradhe. hwath mon bätra wara
 än älska ihesum christum oc ära
 som löste wärlidina m; sit blodh
 fra diäwlin som hon til panta stodh
 oc giffwer glädhe for vtan ända
 370 än appoloni them snödha fiända
 ther then wärste diäwl är
 i helwite m; siälff lucifär

Tha wardh then keysaren swa grym oc wredh
 hans gryma giäld war marghom leedh
 375 tha bödh han ther sina drängia
 then ädhla herra oc första hängia
 oc räkkia wt hans lidha moot
 badhe händer. hoffwdh oc swa foot
 oc bödh them sidhan fram at bära
 380 iärn kroka the fulhwasse äre
 oc ther m; aff hans liffwe rykkia
 hans köt oc sener alt sunder i stykke
 sidhan bödh then gryme man
 ena lampo som heet bran
 385 halda widh hans hwaria sidhe
 th; bödh han swa länge idha
 til thäs at hwar man matte se
 hans inälffwe wtga m; mykith we
 tha thäs ädhla herrans hull
 390 swa pinath war fore ihesu skull
 kesarin bödh han nidher taka
 oc göra honum meer omaka
 oc kasta han wt aff stadhin tha
 han bödh th; hwar man skulle han sla
 395 oc läggia honum döt;ins lagho
 m; alle handa onde plagho
 Tha han haffdhe tholt th; alt
 sidhan bödh keysarin taka salt
 oc kasta th; i saarin wt
 400 oc wridha them swa m; en haarklwt
 Gudh giordhe ther et vnder stort
 tha the haffdho th; alt giort
 oc alla the pinor a han laght
 ther iak haffwer nw aff saght

405 hans hælgha [krop] helbrigdho war
th; honum skadde ey et haar

Tha th; war keysarenom saght
th; oforwunnin war hans makt
tha bödh keysar dacianus

410 læggia han i fanga hws

l xxi til thās han finge fulgot rwm
at thānkia sik ther görla om
m; hwath pino oc hwath nödh
ther han matte fa aff hardhan dödh

415 gudh loot ther sina miskund skina
the kunnno han m; ånge pino
skilia widh the hælgho tro
aff hans prædikan wordho tho
margh thusand folk döpte ther

420 i gud; nampn oc wordho gudhi kär
oc loto ther halshugga sik
oc foro m; gudh til himerik
m; rike krono oc ångla sang
ther glådhe år oc ångin thwang

425 Tha dacianus thetta kände
th; han swa mykith folk vmwände
the sama stund han domin gaff
oc bödh hans hoffwdh hugga aff
Tha kom en ångil aff himerik

430 oc taladhe til honum swa lioffwelik
hålagh åst thu yrian
fore ridderskap thu öffwa kan
m; thyld oc store stadhigheet
m; ödhmiwk oc skålikheet

435 thik halder her til löna
gudh siålf oc wil thik krona

m; sins hælgha rikis fane
 oc wil thik föra aff thenne fane
 m; mykin priis oc tholik äre
 440 som bör hans dyra marteläre
 thit ridderskap är gudhi thäkt
 th; är thik fore sanno sakt
 th; hwilkin riddare ther är i nödh
 i striidh eller i andre mödhe
 445 eller nakar annar man
 om han a thik minnas kan
 gudh giffwer honum mykla nadhe
 oc lösn aff all hans stora wadha
 ther m; hugx hans hoffwdh aff
 450 hans likame lagdhis i een graff
 oc siälin for til himerik
 at glädhias ther äwinnelik
 A herra ridder sancte yrian
 som thu thina nödh forwan
 455 oc alla thina marghfalla pina
 oc konunxins dotter sina
 giff oss thänkia a thin dödh
 th; wi matto forwinna wara nödh
 oc himerikis glädhe ewinnelika fa
 460 th; giffwe os gudh ther alt for ma

(Efter Kongl. Bibliotekets handskrift med gammal signatur
 (Antiquitets-Arkivets) D 4, från 1430-talet.)

Rättelser.

v. 92 yxnaök har i hds. prickar på a så som till ö 167 sang
 r. fr. säng 180 dogho r. fr. doho 365 mon r. fr. man
 405 krop tillagdt 458 nödh r. fr. nodh

Schack-tafvels lek.

1 **J** gud; namn oc til hans loff
 som är alla tinga ophof
 skal man al godh tingh begynna
 som godan ända skule winna
 5 swaa böriar jak och tänne bok
 som os skref en mäster klok
 ꝑerces war hans egit namn
 skaftauils lek han först aafan
 för tränne sak then vise man
 10 then förste sak är tänne här
 ath i babloniam war en konnung mär
 oliwet honom somme kalla
 oretwis och grym m; alla
 j bland ondh teken aa mannen är
 15 th; första thaa är tätta här
 ath han egh ath enast räddis gud
 ath brytha moth hans hälga budh
 jämwäl människior om saa kan hända
 som honnom wilia j fraan ondo wända
 20 them hatar han och slaar j häl
 som honom läre ath göra wäl
 swaa läsom wi aaf nero nequam
 han drap sin mästara senecam
 thy han maatte egh ath höra
 25 straf thaa han wille illa göra
 oliuet han giordhe och swaa

- som jak sagde j iaadans j ffræa
 han togh sins egin's faders krop
 och kastade för gamma the aato han op
 30 nabagudonosor then wraange man
 oliwet; fader thaa war han
 orätwisa waaro the baadä
 thy faa the sent aaff gudi naade
 honnom drömde ena nat j dröm
 35 han glömde honnom och gaf egh göm
 tha lot han strax til hopa kalla
 wisa mästarä aaf babilon alla
 them wille han alla til döden döma
 thy the wisto egh huad honnom monde dröma
 40 thaa þarces saa ath engen torde
 straffa then konung som saa illa giorde
 tha fan han aa tässa liist
 skaftauels lek och th; war wist
 han gefwer j leken tässa läre
 45 hurw huar man skal lefua m; ära
 konnwng frwr lekt och lärd
 läre han för wtan flärd
 bönder och bokarla och ämbit;män alla
 hurw the m; ära skulo sik haalla
 50 som märkis m; leksens tauil
 som mangskons är för wtan drauel
 m; konnwngen jak alla första menä
 m; drotnyngh frwr och jomfrwr renä
 olin teknar domara lärde
 55 m; riddarom alla som fäcta m; suärde
 m; rokkinn drot; och alle marskalkä
 j blandh them finnas opta falske
 som konungen egh rätraadughe ära

fför giri skuld och andra begära
 60 ja herre mon the wara alle
 thy händer opte konnwgenom falle
 mot sin edh och moth sin eghin almoghe
 thy drifts opta konungen til skoghen
 och mister landh och konungx ära
 65 thy hans raadh wraang raadoge ära
 the haalla inthe aaff sina edher
 thy warder gudh them opta wreder
 gudh setter them nider aa sit wälle
 the witta egh huar the huilas aat quälle
 70 the skulo och framdelis ath förstaa
 huat finnor tekna aa taffit gaa

framdelis märk i tenne bok
 hurw wislik giorde then mäster klok
 riddara och suäna böriade han lära
 75 tänna lek m; tokt och ära
 och wiste them fiäl aa tauils gaanga
 them böriade allom sammom laanga
 som ther waaro i konungs gaardh
 thaa the saago leksens aardh
 80 the willo honnom alle lära
 th; war allas tera begära
 mäster þerces paa en tidh
 lekte m; en ridder tänne stridh
 wtan weder konnwngxsens tiälle
 85 manlicha oppaa thes tawels fiälle
 oppaa then tidh th; skedde swaa
 ath konungen tänna lekin saa
 lekin war ny och mykit behenda
 thy lyste konungen han se til anda
 90 konungen byriade lysta thaa

then lek ath lära och honom förstaa
 och sagde mästare j skullen mik lära
 tänna lek och stor nymere
 mästaren lat; sik gefuas weder
 95 och sagde jak kan egh lära han edher
 för ty j ären en waallogh herre
 j maatten wredgas thaa wore mik werre
 thy huilken som naagot lära wil
 han skal gifua sit sinne ther til
 100 och gifua sik alstingx til läre jungha
 som diäkna göra j skola the wngha
 konungen suarade jak wil mik wända
 och lära thenna lek til ända
 och gifua mik mäster j edra haanda
 105 ssaa länghe jak maa tänna lek förstaanda
 thaa tok strax mästaren ath laangha
 ath lära konungen thäs tauels gaanga
 först hurw konungen borde ghaa
 ssuaa huar hans drotnyng skulle staa
 110 sedan hans riddara och suäna
 hurw the konungenom skullo tiäna
 och regera sin rike och sin landh
 m; räth och ära wnder sinne haandh
 och sagde herre j skulen här märkia
 115 j skullen ederth waald m; edra rätuisa styrkia
 myskund thaa skullen j hafua mäder
 ower landh och edra städer
 j hafuen manga m; orätta
 slagit som eder wilia rätta
 120 konungen sporde wreder och blek
 huy hafwer thw diktath tänna lek
 mästaren suarade wedh edra ära

lofuaden j ath j skullen egh wara omära
 och ther aaff warda wredher
 125 th; jak edher til dygdena ledher
 jak hafde edher gerna för myn herra
 waare dygden eder när som hon är fiärran
 willen j hafua konungs ära
 thaa skullen j edher siäluom först ath lära
 130 fför än j annan naakoth wetta
 thaa skollen j eder siäluan rätta
 och wara en herra öwer edhert synne
 sswaa älska eder alle baade mera och mynne
 huad här til är giorth m; oweruaaldh
 135 th; bätren som en konung baaldh
 och tänken aa baade dagh och nath
 ath wälle th; förgaanger rath
 laater edra frägd j godo liuda
 suaa maagen j androm manne biuda
 140 willen j göra dygda daadh
 suaa hören j wisa manna raadh
 än thy gudh gaf edher stora ära
 androm wisdom halfua mera
 wi läsom aaff konungen alexander
 145 han war en herra öwer marghe land
 4 han hafde när sik en ridder godh
 til dygdh och ära stodh alt hans modh
 han straffade konungen och war ospar
 och sagdhe hurw girwger han war
 150 och oppaa wärssens rike domma
 m; annars skada oppaa tin froma
 hafde gudh giorth tin krop ssaa godh
 och saa stor som nw är tith modh
 thaa säger jak och tro täs mik

- 155 ath wärden kunne egh wmfämna tik
 thy thw hafde m; the ena haand
 tagit op til himmels raandh
 m; the andra j ssamina stundh
 neder aa diupa hafsens grundh
- 160 nw mäden tith lif kan hugen egh suara
 thaa sigh mik haa thw monde wara
 antiggia gudh, man aller inthe
 th; waare goth th; thw tik siäluom minte
 ästw gudh thaa maa tik böra
- 165 människiom goda gärnynga göra
 ästw människia thaa tänk oppaa
 thw skalt [then bethra] döden wnfua
 och wänth tik om och gör egh illa
 thu skal egh fridh m; ofrid spilla
- 170 ästw inthe huad thw skal wara
 warit hafuer och tänk aa haarda (nägra ord fela)
 ok fik ey epther god; eller ära 18
 thw skalt hedan th; bliffwer hära
 wi seem wäl the leyan starka
- 175 som androm diwr slaar nidher til marka
 the liggia stundom openbara
 ith aas for andra sma fogla skara
 the första sak haffwa wi nw hört 19
 som mestaren haffwer os fram fört
- 180 hwi han giorde thetta spil
 then andra sak jak nw säia wil

Causa 2^a ludi scacorum

Jak sägher thom th; ekke weth
 thy man skal fly fafenklighet
 ok lädughet gör mangom skada

Medeltids dikter.

- 185 som manghe finna marga stadha
 seneca sägher j sinne lära
 at lädughet hon är omära
 hon är liffwandis människa graff
 ok til odygd en leyde staff
- 190 omerus han os lära saa
 at pälagrim är ey then som altid wil staa
 wtan tidh han wil tha skal han gaa
 swa är ok liffwit ma j höra
 man skal j thy nagat ärlikit göra
- 195 swa är ey at enast thenne lära
 ffwnnen, for then konungx ära
 jemwel at hwar een skal fly
 lädwghet j hwariom by
 thy then läduger gerna gaar
- 200 bedröffwghet han opta ffaar
 thy os scriffwar een mester godher
 at lädughet är bedröffwilsen modher
 aff thom födis ith onth drop
 diäffwlsins dotther som är wanhop
- 205 aff tom komber een synda bandh
 ok aldrig vt aff dieffwlsins hand
 Quintilianus j een stadh
 sägher at mangher warde swa glad
 aff stora lykka ok stoor framgang
- 210 at thiden böria hanom warda lang
 han faller j läti ther nest j synd
 ok sidan j marga handa okyndh
 sidan böriar han här j bägrisa
 at han kan aldrig til dygd vprisa
- 215 wtan bliffwer j synda fwndh
 swa lenge han komber til häluitis grund

Jak mena the ädela ok the rika
 ffrwr riddara ok swena ok teras lika
 the som haffwa goth ok nogh
 220 aff alla handa theras fogh
 the som ärw offwer almogan sette
 wtan arbeyd at halla widh rette
 the skulw haffwa tid ffor driff
 aff thenne lek for wtan kijff

Tercia causa jnuencionis ludi

225 Nw wil jak edher kunnoga göra
 the tridhia sak ok wile j höra
 hwi þerces han fan thetta spil
 ther jak edher säia wil
 Aristotiles giffwer os thessa lära
 230 At naturligit är höra ok lära nymära
 hwar en man j hwariom by
 han spör gerna tidende ny
 Athenenses the mestara klok
 thy lärdo gerna konster j bok
 235 at the wilde wetha nagat nyth
 ok höra hwad som wara tith
 ffor thy at likammelik sin
 som är vndher menniskios ögnabryn
 hon hindrar sinnom som hwar man weth
 240 at tenkia ok grwnda subtilighet
 swa är ok om thetta spil
 ho som th; wel lära wil
 han skal stadelig tenkia oppa
 hwar hans fiende sta eller ga
 245 ok tagha sith folk wel til wara

20

- ffor sina fiende hwar the fara
han skal sin ðghon nidher slaa
ok stadeliga tenkia oppa
hurw han skal sin fiende wiku
250 ok hanom annard; stad; beslika
thy skal hans ðghon ey mykit wanka
wtan haffwa här til en stadug tanka
wi läsom aff mester diometrio
han lot sik blinda pa mina troo
255 at hans syn skulle honom ey fortaga
begrunda ok tenkia th; honom behaga
(någon vers felar om Didymus Alexandrinus)
- 4 han wart blind ok fik the naade
ath gregorius och geronimus the tiänte honom bade
han war subtilis ath contemplera
260 thy monde tänna baada aaff honom lära
sanctus antonius til biskoppen kom
och bäggias tera samtal gladde thom
han sporde om sorgh hafde honnom vnfaangit
förty hans släkte war för gaangit
265 han suarade jak wndra ther oppau
ath thw ekki wil fförstaa
ath jak sörgful aaf ty är
jak miste th; jak hafde kär
5 jak vndrar at tw skalt th; qwida
270 som hwar man haffwer alment a sinne sidha
medh oskäligh creatur
fisk ok fogla ok ther til diwr
mädan tw haffwer qwart m; tine minne
hog ok tanka ok diwpa sinne
275 medh holko tu liknas wid engla skara
Thy gled tik lat th; andra fara

nw äro the j himerik
the hielpe os tidh bade edher ok mik

De dispositione regis

Frandelis wil jak nw scriffwa mera
280 hurw *konungen* skal sik regera
Han skal sithia j *konungx* loffth
m; äro snille ok stoor fornofft
Han skal wara kled j purpura hwit
som är ith klåde for vtan smith
285 th; teknar th; han skal ower alla
j dygdher skina ok ey at falla
j naghro smith han skal med nadhe
sin land at styra m; miskundh ok radhe
Haffwer han flere land en eeth
290 th; opta sker som hwar man weth
tha styre hwart m; inföda men
eller afwndhen wexer th; sigher jak en
ok körer vdhlen;ska thädan borth
ok *konungen* radher inthe storth
295 oppa sith hofwd ena krono aff gul
skal han bära dygda' fwl
Hans werdoghet medh *kronom* menas
som ower hans rike skal vt grénas
hans folx ögon skulu til hanom staa
300 ok göra hans bwd hwat the formaa
Han skal j sinne högra hand
ith ceptum haffwa som een wand
thy han skal rätwiso höra
ok nepsa thöm som illa göra
305 tok m; miskund warkunna sik
ther ephther som sakin haffwer sik

niskundh ok sannind the systra bada
 lära *konungen* hurw han skal radha
 rätwisa ok warkundh for wtan last
 310 the halla konungens säte fast
 Seneca scrifwar til nero nequam
 at engom bör wara swa warkundsaaın
 6 som *konungen* bör al wel til mattho
 om han wil älskas aff sina vndhersata
 315 ok stundom nepsa medh ena kranka hand
 om en han vil vel at styra sin landh
 philistartus en *hertog* swa godh
 war j athenis stad m; stort saktmod
 Han haffde en dotther bal ok rik
 320 j dygd fans ey hennes lik
 hon skulde medh sin modher ganga
 thit the glädi wille vntfanga
 thom mötthe en deglig vnger man
 tokt ok sinne haffde han
 325 han giorde som sidhwänia är
 then fager haffwer then wäna kär
 han tog then jomfrw om sin hals
 ok kyste henne for vtan fals
 hennes modher böriade warde wredh.
 330 sa fast ta henne til *hertogen* leedh
 ok klagade ower then vnga man
 ok badh läta halshugga han
hertogen swarade medh saktmodh
 th; gör jak ey min hustru godh
 335 han giorde th; aff kärlighet
 han til os haffwer jak th; wet
 skulom wi thöm döda som os elska
 hwat skulom wi göra [them] som os falska

ther m; fordreff han hennes modh
 340 ok het aff hwarion manne godh
 gud gafue th; herskap wille nw saa göra
 alla sake medh howe fföra
 tha skede ey swa mykin omära
 som wi nw sem ok en faa höra
 345 en nw takx opta lithen sak
 ok görs vtaff th; största omak
 gudh styre th; en j bätra matha
 elle mange som lee the faar en grata

De virtute regis

Ok skal en konung säia sandh
 350 hans ordh skal wara en wissare pant
 ok skal han haffua rätferdugheyt
 som salomon sigher som th; weth
 mith hiärta skal rätferdughet tenkia
 ok alla falskhet fraa wenkia
 355 Valerius han scriffwar saa
 at alexander fik forsta
 at lapsatus then stad stod honom j moth
 medh trwg ok spe ok mykit hot
 han wart honom grym ok mykit wredh
 360 m; en stor här han tingat redh
 ok wille han bryta ok brenna nidher
 folkit ther jnne gaffs ther weder
 ther war jnne en mester klok
 som alexander haffde lerth aff bok
 365 ok menthe sin ordh for hanom sa föra
 at han skulde jnte göra
 tha alexander then mestare saa
 tha kunde han wel strax forstaa

at han wilde ffor staden bidhia
 370 th; wille konungen honom qwidhia
 swor ok talade for en hin
 Jak hörer thina bön nw ey om sin
 tha sagde mester jak bider idher
 at j slan thenna staden nidher
 375 ok lather hanom ekki bliffwa saa
 at han skal medh fridhi staa
 alt th; folk som ther är jnne
 th; slaan j hæl j thetta sinne
 tha alexander thetta hörde
 380 at mester thenna bön fram förde
 tha sagde han jak wil mik stilla
 then stadhen han skal ey fara illa
 thina bön wil jak ey höra
 th; jak swer th; skal jak göra
 385 Jak skal mina edher holla rena
 Tha komma the ey mina gudhi til mena
 swa blef ok then godhe stadh
 frälster ffra th; ondha badh

De iusticia regis

Här aff bär konungen storan prijs
 390 at alle säia th; han är wijs
 Thy vtan rätwisa är inthe rike
 wtan röffwara neste like
 ho som augustinum läs
 han findher at en het diomedes
 395 Han haffde ena galleydo til siöds
 til röweri stod alt hans koos
 Han röwade alla the han kunde finna
 ther medh munde han mykit winna

tha alexand fik thetta hōra
 400 han lāt marg skip til siōs wt gōra
 dyomedem lāth han gripa tha
 ok loth hanom fagnan for sik gaa
 han sporde hanom hwi plāger tu rōffwa
 ok siglande men swa illa bedrōffwa
 405 han swarade konung jak bidher tik
 at tu rātviso skipt medh mik
 lykkan är mik wordhen wredh
 jak kan mik barga ingom leedh
 m; ena galleydo jak mik bärning skal leta
 410 ther ffor skal jak en rōffwara heta
 en thu som alla werld om kring
 rōffwar ok skinnar j en ringh
 ald; wärld; god; vpundher tik slaar
 alt th; tu haffwer m; oretta ffaar
 415 thw wilt aff allom keysare kallas
 ok som en gud skal aff tik hallas
 en wille lykkan warda mik blidh
 jak skulle ey haffwa tolka jd
 Alexand han swarar swa
 420 thu stil thin ordh lath th; besta
 Jak giffwer tik gull til thit behōff
 thu berga tik ffor wtan roff
 sidan warth then som sit god; wan
 medh oretwiso en dandhe man
 425 ok worth konung alexander
 myket bātre som for war wander

De dispositione regine

Framdelis j thessa scriff
 aff drotningom wil jak säia min dikt

hon skal thetta fforst at lära
 430 ath halla sik j tokt ok ära
 oppa en stool hon sithia skal
 ffor wtan smitto giorder all
 Oppa sit hoffwd aff ädela gul
 ena krono draga dygda ffwl
 435 m; äro skal then lilia wandh
 sithia a konungens winstra hand
 thy ner han wil for vtan haru
 maa taga henne vt i sin arm
 konung skal thes wara wijs
 440 at halla henne medh ära ok pris
 sith sin skal han haffwa til henne
 m; okyskheytt andra ffrwr ey kenne

In canticis scriffwar salomon
 Th; tykker mik wara storan mon
 445 mins kärista [wenstre] hand
 skal wara vnde mit hoffwdh bandh
 ok then högra th; sägher jak tik
 9 hon skal kärliga vmfämia mik
 hon gör mik j mith hiärta gladh
 450 badhe här ok annars stadh
 nw bör th; medh retta saa
 at tha ith landh skal konung faa
 han skal aff konungx slekte wara
 then elsta son skal man ey spara
 455 til konung epher sin fadher welia
 tha alrin slaar then gambla til hälia
 thy tha fadhrin han är godher
 ok haffwer ther til ena goda modher
 tha pläga barnen good at wara
 460 ok gerna j förälrid; kläde ffara

Een boren konung är bätra ffor wist
 en een korad medh arga listh
 thy tha mange skulle kesa een
 tha pläga the ther j wara seen
 465 thy somme wilia thenna haffwa
 ok somme een annan til konung draga
 som hwar wil til sik ath festa
 ffor egna nytto ok ey alment besta
 ok taa en konung inföddher är
 470 tha plägar hans folk honom haffwa kär
 ok rädas göra illa eller haffwa misdräkt
 tha the see then aff konungx slekt
 medh konung liffwer karsk ok fför
 som skal regera tha han dör

[De sapiencia Regine]

475 Drotningen henne bör wisa wara
 ok sith liff til okyskheyt spara
 sidelig ok snel j alt sith sinne
 hon inthe argt m; list beginne
 hon skal sin ffrwr ok jomffrwr skara
 480 medh tokt ath lära höwiska wara
 Riddara ok swena m; tokt ok ära
 göra glada ok haffwa kära
 togh ffor vtan al arga listh
 här skal wara j engen bristh
 485 hon skal wara aff ädela slekt
 henne öron ey til lygn opwäkt
 hon skal sin barn opföda m; ära
 m; stoor atwakt swa hafua them kära
 swa at the lära tokt ok snille
 490 at the alrin fara ekki wille

hon skal ok merkia hwad hon skal sija
 ffor en onyttu tala eller tija
 hon skal m; krafft j sith hiarta hylia
 th; hennes herre wil dölia th; skal hon dölia
 10 495 th; är tok mot qwinno natur
 om tungana haffwa tolken mwr
 at dylia nakra langa stundh
 th; som är j hiärtans grwndh
 tha the komma saman twa
 500 tha sägher hwar annan hurw tom gaa
 frandelis hwar for leko sinne
 säghia fram hwad i hogen är jnne
 sidhan the faa th; wetha try
 saa flygher th; kring om allan by

Muller 505 ¶ Macrobius scriuar j sinne bok
 nescit at j rom tha war een pilth swa klok
 celare Han kom medh sin fadher in
 j romara radhstwwffw pa ith sin
 ther the haffdo swa hemeligt raadh
 510 at engen skulle thetta daadh
 nagat sinne th; adh mella
 eller th; skulle hans liff at gella
 tho pilthen kom til sinne modher
 hwar wast tu min son saa godher
 515 Jak war a radhwsit m; min fadher
 swarade han j enne gladher
 hon sporde hwad ther war a ferdom
 j bland swa mangom mannom lerdom
 han swarade th; maa engen sija
 520 wtan han wil döö tha skal han tija
 hon badh hanom medh sööt ordh

ok sagde th; wilia dölia som ith mordh
 han wille tok th; ekki mella
 th; mwnde tha hans rygger gella
 525 Pilthen war redder samma stundh
 ok fan ena lygn ok thessa fwndh
 modher willen j engom lundh
 th; arinde sija nagor stwndh
 tha skulen j min modher godh
 530 th; raad faa wetha som jak forstodh
 hon swarade jak wil for bliffwa dödh
 en koma tik j naghra nödh
 han sagde the gingo här om til radha
 hwad batre ware m; minne hade
 535 th; en man medh stora ära
 matte haffwa twa hustrw kära
 eller en quinna til sit liff
 thwa men haffwa for wtan kiff
 tha hon fik thetta forsta
 540 som en galen konä leth hon thaa
 hon gat ey biith een fierdungx tima
 hon läth alt som hon skulle beswima
 for en hon til sinne grankona kom
 ffor henne talade hon strax här om
 545 sidan for androm hwem hon fan
 swa at ryktit om allan staden ran
 alla the quinnor ther waro j rom
 then ena til then andra kom
 tha the waro tha alla til hopa
 550 som galna konor the mwnde ropu
 ok gingo ffor th; adela raad
 ok badho styre tolkit daad
 at en man skulle ey haffwa twa

quinnor, vtan heller radha saa
 555 at en quinna skulle fira tagha
 men, som henne kunde best behaga
 radit ok romara wordo illa widher
 at thera quinnor hade fangit tolka osidher
 ok vndrade storliga här vppa
 560 hwi the munde latha saa
 Papius then wise pilth
 han bedhis nadhe ok rädis ilt
 herra jak edher säia wil
 hwro til komber thetta spil
 565 jak war j radhit j th; sinne
 j hemeliga raden war jak ther jnne
 tha jak kom til min modher j gen
 hon sporde mik ok war ey seen
 hwar jak hafde warit jak gaf henne swar
 570 pa radhwsit ther min fadher waar
 hon sporde mik swa jnneligh
 hwad the radho seg th; mik
 tha fan jak aa thessa snille
 for thy jak wille ey fara ille
 575 jak wille ok ey th; rad beropa
 som j radhen ther til hopa
 the prisade alle piltsens list
 ok tog han j radhet th; war wist
 sidan matte engen thadan j fraa
 580 swa vnger j thera radstwwfw gaa

De castitate et honestate regine

Een drotning hon skal hōwisk wara
 medh sinne hwariom manne swara
 som somme til hāne nadhe tala

bedröfda skal hon gerna hugswala
 585 aff henne kyskheyt är förra sakt
 hon haffwe vppa sik sielffwe wakt
 then höna är ondh jnne herpa
 som altidh wil sielff vthe werpa
 hon föia alting til th; besta
 590 tha hon är sin herra nestha
 Ok radha sin herra wara mil
 ok giffwa sit god; ey vt til spil
 wtan hwarlom som han fortiäna
 sa wel then fatiga som then wäna
 595 wil nagor brwka meer en konung wil
 sa legge sit egit god; ther til
 een drawels karl kan mera vpsluka
 en hans tia kunno at saman bruka
 tolkom skal man litit aff skära
 600 ok litit giffwa til at ffortära
 han läre tha tenkia ther oppa
 som gambla sagher ga j ffra
 then simber leth j watne källa
 som aunar skal hoffwdh vppe halla

12

De tollerancia regine

605 Ok skal hon haffwa godh tolomod
 som hwar dande quinna in; sin husbonda godh
 som jeronimus han scriffwar ws
 at j rom heet een duelius
 han war aff rom then förste man
 610 som til skips först stridh at wan
 han fik en jomffrw heet ilia
 til tolomodh en lilia
 tha mannen war gammal ok böriade grana

hans leppa böriade hengia ok blana
 615 han kom een tidh til sin owen
 han forbrade hanom ok war ey sen
 han sagde hans ande hafde onda lvkt
 thz giorde han aff stora otvkt
 mannin blygdis ther genstan widher
 620 ok kerde sinne hustru then wanhedher
 han straffade sina hustru ok sagde saa
 hwi sagde tw mik ey longa j fraa
 thz min mwn loktade jak matte hafwa gaad
 ok böther aff then siwkdome faadh
 625 hon sagde bonde jak ey annat wisthe
 en hwar man hafde tolkit brysthe
 thz war tol at hon sa lenge
 hans anda ledh j säte ok sänge

Aliud exemplum

Jeronimus in libro contra jovianum

Wi läsom aff ena hon heet Anna
 630 hon war vng komen til manna
 hon kom lit epther j the nödh
 hennes gode man at han bleff dödh
 hennes wener rade henne saa
 hon skulle sik en annan ffaa
 635 hon swarade saa, then man jak haffde
 13 gaff mik alt thz mith liff at krafde
 far jak een ondh jak sorger mik dödh
 at epter got jak lidha skal nödh
 thy wil jak heller j renlighet
 640 mith liff at endha thz gudh weth
 en god hustrw hon är dyr
 thy märk här epter ith äwentyr

Sik see om kring
 j hwariom ringh
 645 th; är inthe lyte
 til ekta nw
 sik taga hustrw
 th; är ey mära byta

 fagher skrud
 650 kläder gamla brwdh
 medh gola hare lokker
 stiärna prudh
 sel ladiska hwd
 en tok hon är forstokkat

 655 Är pigan vng
 hon är ey twng
 at ganga tit som dansas
 magha the rada
 the ära bradha
 660 hwas som pläga kransas

 en then som haffwer
 katta fagra
 jak giffwer hanom raad th; besta
 han skal ey gerna
 665 skinnara manga
 bywda sik til gestha

 for han seer om
 at sakna tom
 tha ärw hans kattor flagna
 670 han lathe sik tykka
 haffwa stora lykke
 the ärw ey all; borth taghna

- th; är pris
 på halan is
 675 ga th; man ikke faller
 then är klok
 som sina brok
 bär reen oppa sin aller
- ¶ En gammal man
 680 fawisk är han
 som tagher wnga maar
 han haffwer for hosta
 engen losta
 saa söker hon annars lar
- 685 han böria marra
 ok illa gnarra
 som hvnder a hölasse
 han haffwér oro
 hans kniffwa äro slio
 690 ok warda aldrig' hwasse
- ffore han ymtar
 bak han grymtar
 ok ligger medh stoort omak
 hon stoppar sina näsa
 695 ta han wil blå[sa]
 hwstrwn alt widh hans bak
- ey apoteka
 ey andhra leka
 kan hon aff hanom fanga
 700 thy är ey wndher
 hon andra stwndher
 böria til annan ganga

¶ En vnger man
 flug galen är han
 705 som tagher kärling gamla
 fför päninga skul
 silff eller gwl
 henna bwk han böria rambla

 som koto sek
 710 man kaster ower hek
 swa böria gumman grymtha
 thw skal tha haffwa
 tu mwnde tik taga
 thw kan ey tha bort skrymta

 715 thw böriar tha mwla
 ok sätia sorg swla
 th; skulle thw förra skönia
 thw skal ta draga
 th; tik illa behaga
 720 som vxen plägar drönia

 thw skal om fämia
 om idher skal sãm[ia]
 henne rynkiota bwk ok knokor
 henne bryst liggia när
 725 som swa slet är
 som en aker fwl aff kokor

 tw maa ey lee
 ey a andra see
 ok enga tagha j hand
 730 kan hon th; ffra
 at tw gör saa
 hon giffwer tik ether blandh

14

thy är got at taga sin lika
jemnan widh sin aller

- 735 swa plägar engen annan swika
om thera troo han haller
en är han j radhom besth
som är widh engin bundin
han tagher hwem han wil til gesth
- 740 op hustrw kör wt hunden
han wekker marga inethe waka
ok willet ther ey nappa
wil inthe hengia widh hans haka
tha kan han inthe tappa

Aliud exemplum

- 745 Jak sigher ith annat äwentyr
At j rom tha war en hustrw dyr
Som augustinus scriffwar j sinne bok
aff gud; stad then mestare klok
hon war til renlikhet en hamn
- 750 lucrecia war hennes nampn
[Constancius heeth hännes man]
dygda fwl tha war ok han
han bödh keysarens son til gesth
ok plägade han som han kwnde besth
- 755 tha han fik se th; wäna wiff
thil odygd böriade bredda hans liff
ok böriade tänkia ther oppa
hurw han skulle hennas wilia ffaa
ther ephther reed keysaren aff then stadh
- 760 lucrecia man sik fölghia badh
tha keysarens son thetta saa

at the waro borthē badhe twa
 han gik til lucrecia festhe
 ther han forra entidh gesthe
 765 hon bad hanom wel komen wara
 som henne borde m; tokt ok ära
 the drwkko m; glädi ok giorde sik blidh
 at th; ledh thil then afthen tidh
 hon loth vpgöra then samma qwäl
 770 ena sengh medh gwł ok pel
 ther han skulle hwilas aa
 tha hanom lyste til senga gaa
 han tenkte paa m; alla akt
 ok haffde här om stora wakt
 775 hwar hon haffde sin senga sal
 ther hon skulle hwilas wtan qwal
 tha alt war tyst ok folk j seng
 han stod op som en onder dreng
 ok gik hemelig thil henne jn
 780 ok tog vpvndher henne skarlaken skin
 ok tog a henne hwita brysth
 ok badh henne ey ropa vtan liggia tyst
 swa framt th; skulle ey gelle henne liff
 han hafde j hand en dragen kniff
 785 han bödh henne gwł ok gaffwor
 ok alla handha rika hawor
 han trugade ok henne m; hwas ordh
 ok saa m; slag ok ther til mordh
 han böriade ok henne ther til lokka
 790 tog föl th; ey j henne tokka
 som en mwr war hon stadug ok fast
 ok wille ey bedriffwa tolka lasth
 han wille tog ey ather wendha

15

sin wilia wil han komma til endha
 795 ok wende tha pa ith annat bogh
 ith onth radh ffor sik tog
 ok sagde jak skal [myrdha] then dreng
 ok læggia här j thina seng
 ok ropa ath han mördher är
 800 när tik thy thu hanom haffde kär
 medh okyskhet ok ondan lustha
 swa mane [th] thit lifff at kosta
 swa wil jak koma tith rykte j skal
 j ont ower thenna stadhen al
 805 hon böriade tha rädas th; onda rykte
 ok giorde th; som hanom tykte
 en tok henne krop han fik then wanka
 ok war th; moth henne wilia ok tanka
 hon läth hanom swa ather löna
 810 th; galt hans lifff th; fik han röna
 hon kerdet sin bonda then hustru bual
 16 ok alla sina slekte thetta waal
 en ärin j nagon tid men ffor idher
 tha hempnens här ower jak idher bidher
 815 en to at skede thetta onda dadh
 moth mith sinne ok mot mith radh
 tha skal engen quinna taga lära
 aff mik at göra tolkit omära
 wthan hon pino lidha wil
 820 som iak lidher for tolkit spil
 hon hafde een kniff vndher sit sköt
 hon stak sik ginom hon dödhin löt
 swa togho the then samma kniff
 som stod ginom hennes lifff
 825 ok slogo keysarens son j häll

som henne giorde then oskäl
 ok driffwo hans fadher vt aff rom
 swa at aldrig han ther ather kom
 m; alt hans släkte ok hans frendher
 830 wart han wt aff rom sendher

De modestia regine

Een ffrw skal haffwa alwara sidher
 ok blyghet skal kläda hennes lidher
 Thy strax een quinna blyghet mister
 höwid;shet strax henne bristher
 835 Simachus lot os forsta
 aff ädela quinnor ok säger saa
 then som är höwisk j sina hoga
 aff blyghet skal hennes enne loga
 aff alla kropsins däglichet
 840 mest tha skiner blyglichet
 en quinna är opta hallen kär
 ffor blyga opsyn bade här ok ther
 Är blygd enom manne en god tera
 quinnomen är hon halffwa mera
 845 ith toktelikt anlit gör henne leff
 högferd gör henne j dygdom skeff
 hon skal ok wara som ith lam
 jngom manne göra gram
 haffwer hon barn som henne är kära
 850 dygd ok konstør skal hon them lära
 thy en konung inthe leerdh
 är ena asnakrono werdh
 wi läsom at octavianus then kesare rik
 j werlden ta fand; engen slik

habetur
 in poly-
 cronicon
 libro
 vjo

- 855 han lot sina söner lära
 skärma skiwta ok renna m; spära
 ok alt th; til riddarskap kan höra
 th; lät han tom bada lära ok göra
 sina dötther wäfwä silke ok spinna
 860 ok alt th; som bör lära een quinna
 17 een hans wen han sporde swä
 hwi skulu thin barn ärffwode saa
 han swarade jak är een kesar rik
 lykkan maa wendha sik
 865 At jak maa ther eptther fatig wära
 tha mago min barn sik berga m; ära
 nw är aff drotning sakt til endha
 Aff ollan säia wil jak mik wendha

De dispoſicione alfinorum

- nw hören th; os lykka ske
 870 ollana the skulu wará twe
 the tekna twa domara som skulu wara
 ner konungen at retta offwer hans skara
 nw men sakar ärw twa
 the ena geller liffwit aa
 875 the skulu sithia a sin domstol
 som wise men ok engen ffool
 the skulo haffwa öpna böker
 ther man lagen wt i söker
 ther the wisdom skulo vt grwnda
 880 ok frid at störkia alla stunda
 then skal ten swarta lata retta
 ok spara engen nagot wettha
 vthan retta ower hand ok hals

höga ok lagha for vthan fals
 885 then andra sak är om ägadela
 som folkit pläger opta om dela
 them skal ten hwitā m; god wilia
 m; minne eller ret ath skilia
 thera embite tesses olla badha
 890 är at hielpa konungx raada
 ok dikta ret ok sätia laagh
 m; konungx raad ok hans behag
 ok ephther withnom säia doma
 ekki for sin eghen froma
 895 ey ffor wild eller nagra faara
 j retthen skal han engen spara
 raad bör hanom allom giffwa
 som medh retto wilia liffwa
 engen for awnd eller boordh
 900 döma til päningh eller mordh
 han skal wara stadug ok fast
 wit sith sin ffor wtan last
 Som seneca aff enom lees
 hans nampn th; war diogenes
 905 han war mektoger een alexand
 som al werlden stod til hand
 thy th; war meer han wille ey taga
 en hin kunde giffwa j sina daga
 hans raadara skule wara ospara
 910 raadha konungen ey girwgen wara
 staar girughet til konungx hand
 tha regera han aldrig wel sin land
 thy ta konungen är girwg ok nisker
 tha är han som en hunder sli;sker
 915 th; är girwga manna sidher

see the een skerff the torff han widher
 sa böriar han ffor wtan matta
 taga aff sina vndher saatha
 tha han wil ey wara godher
 920 tha stande han ith annat glas til rodher
 han slar nidh badha hök ok falka
 ok sätther vgglo a räkke balka
 tha han forsmar sina riddara ok swena
 ok skalka radha medh hanom al ena
 925 ok beskatta then mennighet
 sa fa the til konung hätiskhet
 ok driffwa honom j fatig ham
 vt aff sin landh j fendens nampn
 komber han jgen om swa kan henda
 930 ok wil ey aff sine giri wendha
 tha tenke paa ok ware ey seen
 ffara thit bort han kom j gen
 han trenger the adela fra sina agher
 han torff ey vndra at tom th; träger
 935 han säther oadela j thera stadh
 ther faar han opta fore ondh badh
 han gör tha som jak haffwer sport
 han stokkar flugur ok bin flygu borth
 Wi läsom aff marcus then goda första
 940 han hafde beskattat en stad then största
 the ther j staden waro jnne
 the tenkto swa j sina sinne
 at han giordet thy han fatig war
 ok aat ok drak vt aff träå kar
 945 the sende honom een hop aff gwł
 ok badhe honom sik wara hwl
 ok göra sik m; th; gullit glad

ok lata wara thera stadh
 han swarade jak wil heller rikom biwda
 950 en min mat j gullit siwda
 tha jak winner stadh ok landh
 tha staar tera god; alt til min hand
 tha haffwer jak ther aff mina foog
 ok the behalla gud [guld?] oc nogh
 955 tha en winna m; dygd oc sterke
 th; ar aff honom ith onth merke
 ath han th; foor giri sal
 han skulle aldrig fara wal
 — — — — — (någon brist) — — — — —

20

Aliud exemplum

[Gyrughe män äre siellan blydhe
 960 thy märk här aff ith annath frydhe]
 Girughet forderwade rom
 som ar j mang een helga dom
 tha rom regeradis m; wiliokt armodh
 alla handa ther wel j stood
 965 thera hersskap hafde ey annat begrunda
 dagh ok netther ok alla stwnda
 paa inthe annat war thera akt
 en holla thera stad m; frid ok endrakt
 ok haffwa ther til mögelig thära
 970 inthe war annath thera begära
 tha somme aff thom bliffwa dödh
 wiliokt armodh war thera nödh
 the mwnde ey swa mykit egit haffwa
 ath the ther m; kunno komma til graua

21

- 975 wtan th; stad;ens skatter skulle wära
 begingos ther m;, m; heder och ära
 suaa tänkto the aa th; menoga bästa
 och thaa stod wel för wärd och gästa
 thaa war j rom alla kistor fuwl
- 980 aaf god; och pännynga, sölf och gul
 the wisto wäl thaa tem gik oppaa
 huar the pännynga skulle faa
 the hiöllo ther m; makth och edh
 huar tykte annars skada ledh
- 985 the hafdo th; för tera endräkt
 öwer alla wärdena herskap och makth
 th; the waaro wärdens herra
 och th; betyder omnis terra
 Än sedan tera herskap böriade fikia
- 990 huar androm god; och ära aaf suikia
 saa kom th; i lönligit hat
 fördaruade rom ten goda stad
 suaa böriade huaar man slaa j häl
 sidan stod ther aldrig wäl
- 995 th; betyger the borger starka
 som nw alla falla til marka
 ther förra bodo j rika herra
 the staa nw öde ty är wärra
 man finder manga roma like
- 1000 sök ekki länger än här i suergis rike
 sidan saa manghe wilia konunga wara
 thaa monde suerge illa fara
 thaa naagor warde konung i suergis rike
 thaa kan engän finnas hans like
- 1005 som j girughet är saa för blinder
 rätuisonna wäg han ekki finder

somme resa op arme och onäcta
 och nedertrykke the ädla och äkta
 och trängia them fraan god; och ägor
 1010 om side tem th; illa träger
 almogen mon han och saa skatta
 han hafuer egh aater mer än en katta
 suaa wredgas baade herskap och almogen
 suaa warder konungen löpa til skogen
 1015 sitter sidan sokkar och graater
 stundom kombär han aldrig aater
 th; waaller opta hans rikis raad
 som honom städia tolkit daadh
 j skollen honnom rät raada th; är eder edher
 1020 ä huad han waare glader älla wredes
 wille han egh sig wända rat
 'thaa hauy oppaa sin egin hat

Aliud exemplum

Huad laghen rättare androm faar
 han tole ath th; honnom öuör gaar
 1025 och suaa wäl then rike som then arme
 j the maatta engän förbarme
 han döme engan för naagra wild
 för pännynga frändskap äller naagor mild
 egh för kärlek äller naagra wrede
 1030 ällegis warda the gudi lede
 wtän hafua j rätten rätta wägskaal
 om han wil wnfly häluitis baal
 Wy läsom ath cambises en konnvnng war
 öwer persia land j rätten ospar
 1035 han fik entidh th; förstaa

22

ath j domare giorde orät saa
 han dömdē sinom ouen aaf sit lif
 för awnd skuld och naagot kiif
 hör huad *konungen* honom giorde j gån
 1040 han stämnden för rät och war egh seen
 han lot honom flaa aaf sin huud
 och giorde hans son wtaaf en skrud
 och sagde, thu skalt här tänkia oppaa
 thaa thu skal tins faders säte wnfaa
 1045 och gör orät engom man
 aller thu warder flagin som nw är han

Aliud exemplum

Walerius skriuär tätta sät
 ath calericus satte tolken rät
 ath huilken man som giorde hoor
 1050 huad håller han war liten älla stoor
 han skulle baadon sin ögon mista
 then rät han skulle engom brista
 hans egnom son ther äpter hände
 ath han sig m; hordom skämde
 1055 hans fader lot domen öwer han gaa
 än folkit j staden badho han thaa
 ath han skulle then rät ath mylla
 än thaa ath han giorde illa
 han wille thera bön egh fraa sig vänkia
 1060 och sin dom ey håller kränkia
 han lot sig siäluom j öga wt stinga
 annad sin son th; giorde han ringa
 saa kunno the än baadon see
 thaa war th; egh wtan wee

- 1065 O huadh mangh land och städer
 herra första och rättara mäder
 haalla liteth aaf lagh och rät
 och somme geuas öwer slät
 Anastasius then mästare godh
- 1070 som sig aa wärdirne wäl förstodh
 han licknar wid et klent diurs nåat
 som nw plägas lag och rät
 ther nätiäs oppaa baade myg och fluga
 til brims och bij kan th; egh doga
- 1075 duärgen äter the myggen smaa 23
 the stora tor han egh raada oppaa
 suaa göra nw dommara och wärd;ens herra
 m; thera rät och thy är wärra
 for naagra sak the fatiga faanga
- 1080 the rika lata the wndan gaangha
 ther före börias strid och kiif
 och gäller manga manna liif
 ath tätta sker th; är egh wnder
 thy orät driifs saa marga lunder
- 1085 och ten gud; kärlek aaf ond;sko egh drager
 och lagsens pina ekki tager
 han pläger m; sialf;uaald j synder falla
 och sedan j diäwlsens waald m; alla
 thy bör allom som rätten föra
- 1090 honom siälue älska och göra
 och egh för girij aller awndh
 honom nederläggia naagra lundh
 Nw är giri saa mangom mäder
 kunno the fördarua land och städer
- 1095 ath thera säk kunne warda fuld
 the läta th; egh för giri skuld

Aliud exemplum de septem sapientibus

Wirgilius then mästare wiis
 han giorde j rom m; storom priis
 j spegil klar som sikh omuände
 1100 mot land och städer thaa suaa hände
 ath the willo stridh aath föra
 aller naagot moth tem illa göra
 j spegillen fingo te see ther
 ähuad the waaro färren älla när
 1105 allas tera fianda makth
 som sig mot them hafde lakth
 the giordo sig reda m; fulla fart
 och stodo moth sina fianda hart
 och slogo them ned m; tera makt
 1110 thy ath the föreusto tera akth
 thaa war j konung j apulia land
 som the hade wnnid til sijn hand
 hans sinne war ther aaf mykit wret
 thöm ath tiäna war honom leet
 1115 han loth sina mästara samman kalla
 och sporde them til raad; alla
 hurw han skulle th; förslita
 ath han skulle ekki til romara lita
 tre bröder kommo ther til röna
 1120 och sagde, herra welle j oos t; wäl löna
 24 then spegil som j rom är giord
 och room wärnis m; som gaar aaf ord
 honom wiliom wij neder brita
 och sedan skal them wärre tryta
 1125 han sagde wij wiliom eder th; wäl löna
 j laten th; aronde komma til röna

the beddos iii skrin aaf gul
 the fingos them genstan ful
 the foro aastad til romara stadh
 1130 och giordo sig ther mykit gladh
 om aftonen thaa mörkit kom
 the gingo til iii stad; porta j rom
 j hwariom grouo the neder eth skrin
 och gingo sedan hem til syn
 1135 crassus het tera kesare thaa
 then girugasta som sagur gingo fraa
 the bröder latho honom förstaa
 ath thera konst hon war och saa
 ath the kunno gul finna och graua
 1140 th; mästa kesaren wille hafua
 halftene skulle kesaren waalla
 och halftene skullo the siälu beholla
 th; monde kesarenom wäl behaga
 och giorde tem m; sik goda daga
 1145 the wildo thera lyfte ekki glömma
 om nattena böriade enom tera dröma
 om th; skrin för neder war sath
 och sagde ther aaf kesaren rath
 kesaren han wart ther aaf gladh
 1150 och gingo til then samma stadh
 och funno som then ena sagde
 strax gulleth j ii dela lagdhe
 och gingo aater j kesarens borgh
 och giordo sigh gladh wtan sorgh
 1155 ther äpter drömde androm tera
 om gul th; war halfua mera
 suaa gingho the til then andra port
 och funno som the för hafdo giorth

- engån glåde thaa kesarenom brast
 1160 och sade jdher konst är fast
 och badh them alstingx wälkomne wara
 j skollen aldrih illa fara
 then tridi nat en fik dröma
 ath wnder spegelen war en göma
 1165 som mera gul skullo j sigh hafua
 än siu hästa kunno draga
 och sagde herra skolom wij graua
 thaa maaghom wy th; gullad hafua
 25 keysaren swarar ok sagde ney
 1170 then spägil forderffwa th; gör jak ey
 han pläger romara rike wäria
 ffran allom thom th; wilia häria
 the swarade herre göre edher glada
 then spägil skal inthe skada
 1175 wile j mik th; m; wisso loffwa
 tha graffwen mädan andra soffwa
 the gladdis th; the fingo th; höra
 the glöndo ey th; the skullo göra
 ok groffwo ther then spägil om kwl
 1180 ther worth rom aff sorga fwl
 ok lotho strax sökia ephther the spamen
 the fwñnos ey th; the sökto en
 the komo wäl j thera behal
 en rom th; ledh then offwerwal
 1185 At konungen wan sit rike j geen
 ok giorde romara större meen
 tha böriade romara tenkia sik om
 then skade aff keysarens giri kom
 ok gripw tha then girwga man
 1190 sina giri wntgalt han

the lotho smelta brinnande gwl
 ok gwtu then kesare ther m; fwl
 tha th; war ginom honom gwtith
 tok war gullith ekki rwtith
 1195 th; war swa got som th; war fför
 en th; sende en girwgan man at dör
 jak wille th; at alle skullo th; ärfwa
 som land ok rike m; giri fordärfwa
 nw är nogh aff rettarom sakt
 1200 Aff riddara säia tha star min akt

De dispositione militum

Aff adela riddara scriffwa nw
 th; vnne os gudh ok then signade jomffrw
 som mestaren scriffwar j sinne bok
 han skal först wara wijs ok klok
 1205 god; wäria harnisk ok starkan hesth
 th; skal han haffwa snille nesth
 ffordom war th; sidher saa
 ho riddar skulle warda han skulle sik twa
 th; teknade han skulle fraa sik kasta
 1210 alt th; man kwnde a honom lastha
 ok redha sik alt vp aff ny
 Oärlig gerning altid fly
 ok wänia sik til gudhelig böner
 ok bidhia gudh som alt got löner
 1215 At han lathe honom riddeligh liffwa
 j thy naturen honom kwnde ey giffwa
 the skwlu aff konung eth belta vntfa
 ther skal hengia ith swerd oppa
 han skal tom halla näring m; ära

- 1220 thy the skulu hans gömara wära
 Wisdom trohet ok wara mil
 th; hörer allom riddarom til
 starkhet niskund ok menighet göma
 lag at stärkia th; skal tom söma
- 1225 at som the haffwa wapn oppa sin krop
 swa skal til dygd staa theras hop
 thy som tom bör göras heder ok ära
 swa bör tom ödmywk ok dygdelig wära
 thy heder är engen annar högh
- 1230 en hedra een for sina dygd
 engom bör wnfa riddara baandh
 wtan han th; forwerwer m; starka hand
 ok han sik wel j sin vngdom haffwer terat
 i rätfärduga strid sik wel regerat
- 1235 swa at han försökther är
 ffly oret, ok ret haffua kär
 een försökt j storm ok strid
 som th; haffwer plägat langa lidh
 han gör meer m; sinne snille
- 1240 en oförsökte men ok wille
 hans folk warde opta slagit nidh
 som een wil strida m; snille ok sidh
 wtan m; hoffmod ok galinskap
 wil at bruka riddaraskap
- 1245 ho som wil til stridha gaa
 fföre engen til vtan han kan föran ffra
 bätre är stundom litith wika
 en latha sik for osnille beslika
 thy skal man ey aff wnga men
- 1250 sätia til strid; fför höwid; men
 thy th; man opta aff tom spör

ära ey försökta som tom bör
 Alexander han wan mera
 tha försökte ok gamble mwndo regera
 1255 en han medh wngom wan j stridh
 som framfose wara j theras idh
 the tenkia sik om ald; inthe m; alla
 thy hender tom opta sigher lös falla
 then m; ofornoft wil werwa prijs
 1260 han är galin ok ekke wijs
 thy bör wisom regera th; spiill
 the wnga latha ther könheet tiill
 the gamble skullo spelet regera
 the wnga skullo sigh riddhelig thera
 1265 thogh epther thäss gambra radhe
 och wara ey tiill slaax for bradhe
 ok wännia sigh iw tiill harnisk wnger
 tha tykktis hans hiälm honom ey tungher
 och latha sigh ey aff sömne wäkkia
 1270 tha han skall sigh m; skiölle thäkkia
 och thagha swa wara the suälbe reem
 ath han ekke fore huggin heem
 [b]e ware sigh dagha ok nätter kaalla
 [ath] the sina fienda ey fulla halla
 1275 [m]angher haller annan for leek
 [oc]h hin gör honum kindher bleek
 [? thy] äro lerde altiid gode
 [? the faw]ise drwkna i sino blodhe
 [? thy bör the]m försth ath lära book
 1280 sidan i riidderskap ath ware klok
 och lära läsa och scriffua
 Sidan olagh m; lagh fordriffua
 Nw er thy wär saa landa sidher

620

621

- ath tolffaara pilther sig kono bidher
 1285 tha han er höger som en widia
 tha skall han sigh kwnu bidhia
 saa wil han haffua landh ok län
 ok tykker sigh wara wiiss ok wän
 han lad; wara kloker alla lundha
 1290 och kan ey skiptha sodh millan twa hunda
 for främade män aller herra tala
 han kan saa well som kraka gaala
 huru skall han en annan retthe
 som siälffuer weeth alt; inthe wätte
 1295 ther haffua förälra optha skuldh
 Ath barnen äro odygda full
 the getho ey aff barne seeth
 thy er ey wndher th; inthe weeth
 tha pilther kan offuer garda sia
 1300 tha skall han en ammo dya
 och löpa och gana i alla glugga
 tha skall en amman at han tugga
 tha han växer lithit bäter
 sa skall han haffua swen som honom säther
 1305 sa skall han siilff oc mardskin dragha
 och heem bliffuer födhas tiill aller da[gha]
 tha han framkomber aff egnom sopom
 tha liiknas han wiidh andrum glopum
 som haffue ey wiidh eller sinne
 1310 thy han er hem födher inne
 wee er the riika fiär ok när
 ther en pilther konung är
 oc saa ther aff wnghä radha mädher
 ther stoor illa i landha oc städher
 1315 th; komber opta här hast tiill

at hwar sina släkt ophögia wiill
 then som driffuer rooff och moordh
 oc hörör han konungin tiil aff bordh
 han dragher honom ouer goda tiill wa[lle]
 1320 offuer land och slot til högbelle
 alth th; han gör illa skall heth[a rät]
 thy han er aff konungx ätth
 ther er siällan fridh och nadhe
 som styris äpther tolko raadhe

622

aliud consilium

1325 En riiddare bör och sniellan wara
 ok stundhum sinom ordhum at spara
 och föga th; stundhum m; snille
 th; annar honum tala wille _
 _ Wi läsom at th; war j room
 1330 en riddare rik ok mykit from
 han mwnde sina hustrw fraa sik skilia
 thy hon ey wille fölia hans wilia
 hans m; stalbrödher wndrade aa
 hwi han mwnde göra saa
 1335 thy hon war welboren ok dygda fwl
 som thom tyktis ok rik aff gwl
 thy sporde the han hwi han th; giorde
 han swarade thom som honom sporde
 j seen jak haffwer ny skoo oppa
 1340 the sagdo han wel at fotin staa
 togh withe j ey hwar han mik enger
 eller hwar han mik om fotin trenger
 här j loffuade the thes riddars snille
 at han hustrunes okynd ey säia wille

26

27

1345 ok met the likning swarade brath
th; the honom sporde aath

Aliud exemplum

j room war en riddare het mulceta
epther hans lika skal man leta
tha dödhær war keysar theodosius
1350 som romara kroneka sägher ws
tha rees op een hærre heth gildo
han wille ey halla landen m; roo
han sloo thes riddars söne j hæl
han wan ok africam m; oskel
1355 Vndhær sik sielf m; oret draga
th; mwnde then riddara ekki behaga
han hatade cristna hwar han kunde
ok giorde illa marga lvnde
then wise riddare böriade betrakta
1360 hwad gud kan hielpa then honom wil akta
tha werld; wal ey hielpa kan
mot oäffle mangom man
han ffor til een [ö] heet capitaria
ther han wiste cristna wara
1365 som waro dömdæ fran sin landh
aff ocristna manna handh
han sankade thom wti een skara
ok badh tom alla medh sik fara
mot then onda man at stridha
1370 ok skwllö the alle dödhæn lidha
the giordo epther riddarens bwdh
han bad tom alla bidhia gwðh
th; giorde the nätther ok daga bade

bedes alle aff gudhi nadhe
 1375 sanctus ambrosius tedhe tom tha
 at the skulle winna lot thom första
 medh v^m rykto the hen
 mot lxxx^m theras awnd; men
 tha the skullo samman gaa
 1380 ther som striden skulle staa
 the sago ith tekn aff himilin nidher
 the ocristne gaffws alle ther widher
 ok ryndhe alle for thera handh
 m; skip ok baat til africa landh
 1385 ther epher for gwildo ikke wäl
 han wart aff enom strufter j häl
 then gode riddar fik loff th; mesta
 at han stridhe for th; mena besta

28

De fidelitate militis

Tro tha bör enom riddare wara
 1390 sinom herra hwart han skal fara
 om herren haffwer riddaren kär
 ok löner th; han troen är
 O hwad tro är en skinande steen
 tha retwisan är henne ledeswen
 1395 Paulus scriffwar aff lombardia
 at han mwnde entidh en riddare sjia
 hans nampn th; kallades portarik
 han stod for sin herra mang ondan wik
 han wart belwgin th; skede saa
 1400 konungen badh hanom til sik gaa
 han gaff hanom drikka wiin ok myöd
 ok wille han forrada til sin dödh
 ffor en [han] skulle ther aff nagat wetha

- at han skwlle sik ey wäria getha
 1405 han war felad j godha troo
 tog wille han göra thenna oro
 then riddare haffde en troen man
 Enulfum the kallade han
 tha han thetta fik forstanda
 1410 at nödh war komin hans herra til handa
 ok konungen leth waka ffor hans hws
 then nat wt offwer til dagen liws
 Enulfus tog ta sin egen dreng
 ok lagde j sins husbonda sengh
 1415 ok sin husbonda laat han bära straa
 Swa mwndo the bade aff husit gaa
 han talade til sin husbonda illa
 thy stodo konungens men ther til stilla
 ok tenkto th; wara hans egin swen
 1420 Enulfus gik heem ok war ey seen
 ok want sin husbonda ower mwren j stadh
 han kom j sith behal ok war fwl gladh
 konungens men the gingo tha jn
 at dräpa portarik j th; sin
 1425 the fwno tho enulfus dreng
 liggia ther j portarikx sengh
 ok portarik kom tom ey til handa
 tha tykte tom allom illa standa
 the waro ther til ekki seen
 1430 the gripo bada husbonda ok swen
 ok ledho thom ffor konungen bada
 tha stod thera liff til wadha
 konungen sagde j sägen mik rath
 hurw haffwe j portarik vntsat
 29 1435 strax som konungen hafde tom sporth

the sagdo santh hurw the haffdo giorth
 konungen sporde aat sith raad
 hwat är thera ret for tolkit dadh
 somme sagdo the skulo flaas
 1440 ok somme the skwle til stwpu slas
 konungen swor widh sina ära
 the äro wärd god lön vp bära
 at the wntsatto theras herra
 the skulo ther före ey fara werra
 1445 gudh giffwi tom allom glädi ok roo
 som sin hosbonda thiäna j troo

Riddarom bör ey sin herra al ena
 trona wara, vtan m; tro mena
 sik sielffwa inbördis haffwa kära
 1450 hwar gör androm heder ok ära
 thy manga pläga rädas then här
 som alle witha sik haffwer kär
 ok hwar for annan wagar sit lifff
 j strid ok storm j slag ok kiff
 1455 en ther som twädrekt hon är jnne
 the pläga siellan sigher winne
 gud han haffwer th; sielffwer sakt
 th; rike forgaas som haffwer twädrekt
 Är herren falsk sin wndher satha
 1460 thiäne honom j geen j sama matha
 th; är ikke teste wärra
 at swik han slar sin egen herra

Aliud exemplum

valerius libro iiijo capitulo vijo de istis duobus

Wi läsom aff ädela riddara twa
 at hwar wille for annan j dödhen gaa

- 1465 then eene het phiseas ok annan damon
om theras kärlek war stoor mon
om een tidh th; hende saa
at een war gripin aff the twa
then konung honom gripa leeth
- 1470 han war j sinne wrede heet
han wille ey böther aff honom fanga
wtan hans liff th; skulle forganga
hans stalbrodher gik for honom j pant
ok hiölt for honom troo ok sant
- 1475 thy konungen gaff honom loff
at fara til sit eghit hoff
ok skikka sina äghor ephther sin wilia
ffor en han skulle sik fran wärlden skilia
thimen förleed ok war ey seen
- 1480 at han skulle kome j geen
tha böriade konungen til hans kompan mella
ma ske th; faar thit liff at gella
at thin stalbrodher swiker tik
ok haller ey th; han sagde mik
- 80 1485 som the stodo ok talade ther om
swa braat hiin ginom dörren kom
ok talade til konungenom saa
j lathen min pant nw lösen gaa
ok men jak är nw komen häre
- 1490 tha gören aff mik hwad j begäre
konungen böriade tenkia här aa
tha han thera troskap saa
mädhan the hafwa til sik godwilia
ekke skal jak tom at skilia
- 1495 the takkade konungen for hans nadhä
ok liffdo sidan lenge baadhe

han lot honom sit liff behalda
 th; mwnde thera troskap walla
 här ma man merkia kerlex makt
 1500 ho han haffwer j godha ackt
 hans första makt hon är saa
 at en troen wen for annan wil gaa
 j döden ok ey sit liff at spara
 ffor en hans wen skulle illa fara
 1505 then annan at konungsens grymoghet
 wendhis om j blyglighet
 then tridhia at han awnd wendher
 til wenskap th; opta hendher
 fierde at een gör androm hoot
 1510 kerlek gör ther got j mot
 Wi läsom aff julius then keysar god
 epther mangom winnom han ekki stod
 en hwem han tog j sith kärlekxlandh
 han gaff honom aldrig ffra sinne handh
 1515 een stadug wen är bättre än gwł
 ok mange ärw swika ffwł
 mangher sägher androm goth
 ok gör honom sidhan haad ok spot
 hälsäl sägher mangher man
 1520 ok menar hans tasko ok ekki han
 gud giffwi honom ith fendens wädher
 androm säger got menar ilth mädher
 gudh giffwi tom allom himerik
 som halla troo for wtan swik
 1525 een mäster hether sipia
 han läre os ok sägher saa
 at bangsamt är om sa kan henda
 at halla wenskap til liffs endha

en then är wen som hielpar j nödh
 1530 ok haller wenskap til eens dödh
 ok wenskap halla paa mans rygh
 th; är een bryggia fast ok trygh

De liberalitate militis

Enom riddare honom bör millan wara
 om han tom haffwer, ey päninger spara
 31 1535 thy tha en herre alt vndher sik slaar
 ok hans folk alzinthe ffaar
 tha trengher han sin wndher satha
 at the honom snart ffor latha
 thy tha the skulo liffwit wagha
 1540 ok herren wil alt sielffwer aagha
 tha wenda the opta ryggen til
 tha öwas skulle riddar spil
 opta th; bland herskap hender
 tha han sik til giri wendher
 1545 nid;skap stöther nidher hans krop
 han kan honom sielff ey retta op
 opta [är] bätre een wen aff köth
 en een kista ful aff gulle stöth
 Altid kan bätre een liffwandis wäria
 1550 en päninga ta nagor wil annan bäria
 tha en haffwer lith aff kropsins makt
 ok giffwer nogh som för är sakt
 tha pläga manga hälade tröst
 komma til hans bade starke ok röst
 1555 sa kan päningin th; bedriffwa
 th; een kranker man han later bliffwa
 th; skal een herre fwltwel wakta

At han skal ey god; at akta
 tha han wenthør storm ok strid
 1560 tha göre sin pungh wel owan widh
 gör han päningen til sin herra
 han wärder om inthe tha är honom werra
 th; strid;men winna m; ridder spil
 th; skal tom allom höra til
 1565 som the ärw saman j hardom leek
 swa äthe ok alle aff eene stek
 Daid scriffwar ok säger saa
 at swa mykit bör the riddara ffaa
 som bliffwa ther thetas eghit är
 1570 som the som ferdas wt j een här
 thy hine ära hema paa thetas besta
 men the andre thera fiende gesta
 ok bidhia at tom skal wel at gaa
 thetas owener fanga ok slaa
 1575 ok sago the gerna at thetas herrä
 ware een konung en man thes werre
 thy bör allom herrom milla wara
 ekki god; eller päninger spara

Aliud exemplum de alexandro

Scripten sägher saa för ws
 1580 at j indhia war en konung het porus
 hans rykte war ower wärlden rakt
 aff hans welle ok stora makt
 th; sporde konung alexand
 ther han war j frömat landh
 1585 han kläde sik wt j riddars ham
 ok gaff sik annars riddars nampn

Antigonum han kallade sik
 han rede sik wt swa riddelig
 swa foor han j thes konungx gaard
 1590 ok wille forfara hans sidh ok aardh
 tha alexand til honom kom
 han vntfik honom som een konung from
 badhe m; dygd ok swa m; ära
 ok bad honom wel komen wära
 1595 han honom medh sik ätha bidher
 ok wille forfara alexanders sidher
 han lot thera mat for thom inbära
 m; gul faat ok silff ok stora ära
 ok ä som alexand han aat sin mat
 1600 tha gömde han bade stop ok fat
 the som mathin baaro in
 the sagdo th; for konungin
 tha konungin stodh op fraa bord
 han talade til honom thessen ordh
 1605 ok sporde honom hwi han th; giorde
 at han tog hans silff vtaff hans borde
 alexand honom tykte th; wara nymära
 jak bidher idher konung a idhra ära
 At j lathen idra riddara starka ok froma
 1610 alla for idher här jn koma
 jak wil tha idher latha höra
 hurw min herrä pläger göra
 konungin loot göra som han badh
 hans riddara koma ther alla j stadh
 1615 Alexand han talade som honom tykte
 herre jak hörde idhert stora rykte
 jak mente idher wällogan wara
 medh rikedom ok riddara skara

- en nw är konung alexand
 1620 thy tog jak orloff fraa hans hand
 ok jak antionus meente saa
 at jak skulle meer aff idhra faa
 en jak fik aff alexand
 thy kom jak hijt til idhert land
 1625 en tha jak tienthe then konung godh
 thenne sid wti hans garde stodh.
 At hwat silff stop elle gul faath
 hwar riddara fik m; wiin eller mat
 wille han ey th; sielffwer glöma
 1630 han matte th; for sith eghit göma
 han spar ekki silff eller gwl
 han giffwer allom pungen fwl
 swa meente jak här ok sidh at wara
 jak bedis loff nw hädan fara
 1635 tha thetta hörde hans riddara ok swena
 the wille ey lenger honom thiäna
 the togho orloff al til hoga
 Antionum the mwndo til sik ropa
 wj föliom idher a wara san
 1640 thil then rike walloga man
 han skal wara thianist j godho röna
 men han pläger swa rikelig löna
 tha the komo medh honom heem
 gul ok silff tha gaff han them
 1645 Å men the willo sielffwe begära
 the takkade honom for stora ära
 the böriade tha a porum stridha
 ok a hans landh bade när ok widha
 the slogo konungen j häl the wuzno hans landh
 1650 opwndher alexanders hand

thy tenk a herre hwar thu esth
 at mildhet hoon ar tik besth
 bindher thw thin pung m; starka rem
 han före tik aldrig sigrin heem
 1655 the flyga alle hólta mesth
 ther the finna a sith besth
 Ouidius han sägher th; en
 at gaffwor blidka gud ok men

De fortitudine militum

Riddarom bör starka wara
 1660 ok sit liff al; inthe spara
 honom skal inthe ather hectha
 hwar han skal m; ära fecta
 th; star ey alt a storom krop
 at een wardher högdher op
 1665 mangher ar stor ok strak til liff
 hans hoger dogher inthe til kiff
 th; mest a hoffwd ok hiarta staar
 ok een opta sigher faar
 th; merkis a dauid then lidiska swen
 1670 han slog goliam med slyngo steen
 mathelige men arw best j strid
 the arw miwke til alla idh
 een riddar honom [bör] wara miskundsam
 hwar han j striden gangher fram
 1675 inthe ar batre riddara merke
 en hwem han kan winne m; sinne starke
 ok owermarkt at sla j hä
 han giffwi honom liff th; star honom wal
 Pris tha skal man riddarom giffwa

1680 at hwem han matte sla han laten lifwa
 tha han ma annan ower winna
 th; ar hans adela sik besinna
 warkunna sik hwar riddar godh
 at ey som een vlff begära blodh

84

Exemplum

1685 Widh rom tha war en hertog iller
 een man frätare mykit omildher
 syw ok xx^M slog j hæl
 widh apulia stad han giorde ey wæl
 ok lxx^M en annan dagh
 1690 widh campaniam j ith annat slag
 tha sagde til honom ith hælade godh
 wenth nw i gen at gywta blodh
 tenk a miskundh ok war ey seen
 aff thetta mordh thu wenth j gen
 1695 thu lather wapnada men bort fara
 th; nakna folk wil tu ey spara
 th; ar een sigher ära fwl
 at skona th; man ma sla om kwl

Milites custodiant populares

Riddarom til bör menighet wäria
 1700 ok ey at stadia thom lata häria
 j rom war först funnen riddars ardh
 som skulle ower menighet halla wardh
 At menighet matte wara medh fridh
 ok bruka hwad the torfto widh
 1705 bondin kan ey bade lidha
 plöia ok wel til hoffwa ridha

- han skal annat ower giffwa
 eller hans hustru ok barn faa illa liffwa
 trädher han ekki wäl sina mark
- 1710 tha far han lära at ätha bark
 th; är togh ey alt bondans skwl
 thy werlden är nw swa swika ful
 Then bonden skulle mäst at wäria
 han mon honom först at häria
- 1715 the lata ey aff for the hafua tagit
 th; bonden haffwer saman dragit
 medh arbeyd ok mykin swit
 th; är gudhi mykit lith
 Engen kan nw ginom landit ridha
- 1720 vthan hundrada men wid sina sidha
 the snäria vp hwat the kunna faa
 han skal nw ridha som näpliga kunne gaa
 nw skulo alla ridha ok renna
 engen wil nw bondan thiäna
- 1725 tha legodreng han wardher hoffman
 engen är bondanom wärre en han
 som brymsin flyger wr kone rygh
 swa är drengen bondan otryg
 bonden legadrengin klappar
- 1730 drengin bondan ather nappar
 nw wil ingin akryn ffara
 alle wilia hoffmen wara
 Alle wilia wara riddara nota
 ok ingin wil j akren rota
- 35 1735 gudh th; weth th; wara sköt tidh
 at hwar wille brwka sina idh
 Ok hersskap wille haffua fridh
 ok bonden bruke sin gambla sidh

- ok skippe hersskap sina taringh
 1740 ok medh fridhi behalla sina näringh
 hoo bondan wille här wtj omaka
 them skulle hersskap aff dagom taka
 ok styrkia lag ok halla endräkt
 ok ey atenast sina släkt
- 1745 vphöia til welle eller priis
 vthan han som wille wara rätwis
 en riddare tenke thetta här
 At engen saak a jordhinne är
 kan honom ädela göra rena
- 1750 wthan hans godha dygd al eena
 ho war tha een ädela man
 tha adam groff ok eua span
 the födho aff sik söner twa
 thom skilde strax j dygd oppa
- 1755 Cain war ondh ok abel godh
 tok waro the badhe aff ith blodh
 ware alle j werlden like
 maktoge bal ok lika rike
 hoo ware bland tom ädelest
- 1760 then som dygden haffde mest
 thy ädela riddara tenk vppa
 lät aldrig dygden fraa tik gaa
 hwar tu esth j fridh eller stridh
 swa warde thin frägd j werlden widh
- 1765 Riddaren wil jak latha bliffwa
 nw wil jak aff rokken scriffwa

De disposicione rochi

Rokken haffwer konungx wal
 ower inrikes men, ok ower saal

- snil ok wijs tha skal han wara
 1770 retferdoghet widh engen spara
 konungx bwd ok hans legata
 äro the ower hans vnder satha
 skal th; wäl j rikit staa
 tha är nytta the äro twa
 1775 riket pläger with at wara
 ok konung kan ey alt sielffwer fara
 tha skulu the th; honom bör göra
 lagh ok ret j landit höra
 tom bör som konung hafwa en wandh
 1780 strengelig j sinne hand
 ok nepsa thom som göra illa
 ok them som wilia fridhin spilla
 The skulo ey til städia nya sidher
 vthan alt rikit ther om bidher
 86 1785 tha skal th; ske medh konungx nadh
 ok alt hans meena rikins raadh
 ok ey til städhia twa eller tree
 hwat the wilia th; skal skee
 thy th; skal them allom röra
 1790 th; skule ok alle samtykka ok höra
 nw pläger opta then radha skal
 at göra epter eens mans taal
 ok forsmar the andra m; honom skulu radha
 thy star han opta sielffwer j wadha
 1795 Thu som skal radha tenk ther vppa
 at mera besinna mange en twa
 gaar tik stundom nagat j moth
 tha kunne mange bätra booth
 En een som tror hans radh wara from
 1800 ok drunkna stundom j sinom wisdom

Swa wil tu aff fierom raad at leta
 the bidhia tik ga til thin egin profeta
 drotst ok marsk man pläger them kalla
 som skulo thenna lagh vp halla
 1805 en som före är sakt tha the vprisa
 sa wexer thom giri, ok forgaas retwisa
 sa komber ofredh ok omilhet
 for en konungin ther nagat aff weth
 sa böria menighet ather wandra
 1810 driffwer bort konungin m; the andra
 een rätwis herre pläger föra
 swena som pläga retwisa göra
 ärw swena omilde hwar the fara
 swa pläger gerna thera hosbonde wara
 1815 Romara satto retwis lagh
 ok waldo wt een aff theras behag
 som skulle wara howid; man
 at halla the lag vid troo ok san
 giorde han nagat mothe thom
 1820 the hengden op for vthan dom
 Ärw eens herra vndhersatha
 retwise ok mil j alla matha
 en tho at herren oretwis är
 tog haffwa honom alle kär
 1825 ok mena th; hans swena daat
 ske vt aff hans godha raadh
 Wi läsom aff the gambla retwisa
 the wille inthe til städia eller prisa
 ok at engen sidher war godher
 1830 vthan retwisan war hans modher
 for en the willo nagon froma
 ffaa m; last eller vranga doma

- for tha leto the th; fara
 ok sagde th; alle skalkhet wara
 1835 ok alt th; the willo sla oppa
 the leto retwiso fore gaa
 37 swa at them kundo engen straffa
 ok ey aa theras rygh at klaffa
 the som wille sik sielffue retta
 1840 epther skalka spordo the inthe wetta
 Wi lasom at een konung war
 j rom til strid ok storm ospar
 han förde een här mot kartago stadh
 til skips ok slogos ith fultaga badh
 1845 then konung wart fangin hans folk ok saa
 the aff kartago wunno tha
 han fik daga at fara heem
 tok skulle han swäria komma ather til theem
 th; war honom giffwit mädher
 1850 som nw plägas j landh ok städher
 at lösa fangna som gripne waare
 ok giffwa ther andra fanga före
 tha han haffde bereet thetta daat
 the romara bado honom först om raad
 1855 ther thil wil jak idher saa at swara
 mik tykker th; ey rad at wara
 thy somme aff os the äro for vnge
 ok somme äro aff aller tunge
 ok dogo ekki mykit til stridh
 1860 thy wordo wi grepne j theenne tidh
 en the fangne äro aff kartago
 the äro starke men ok ffro
 ok ärw lerde men til stridh
 thy haller tom en j thessa ridh

1865 swa for han til sin fiende j geen
 ok wille halla sina edhe reen
 heller wille han sina fiende gesta
 en krenkia stad;sens mena besta
 han hiölt sin eedh sina fiende troo
 1870 ok leedh ther fore stoor oroo

Aliud exemplum

Wi läsom aff at een het hanibal
 han kom medh een romara j fal
 han grep honom ther thil fanga
 han gaff honom loff heem at ganga
 1875 henta beskatning ok koma j geen
 sin eedh wille han ey halla reen
 thy han wille mot sin troo at ganga
 romara loto honom strax at fanga
 til hanibal the loto honom föra
 1880 thy han wille mot ära göra
 Valerius scriffwar j sinne bok
 at een förste war bade wijs ok klok
 han heet kamillus ith häled god
 oppa hofwerd sik wel for stodh
 1885 han haffde een här aff rom wt kallat
 palestinos han haffde bestallat
 een mester j then staden war
 til odygd war han ospar
 han skulle thera barnom lära
 1890 konst ok tokt ok sin ok ära
 han gik medh barnin wt spacera
 tha mwnde han sik illa thera
 euentyr han for them sagde

- ok skemtans ordh for them vp lagde
 1895 ok lede thom fra thera stadh
 ok tenkte them ith wärre badh
 ok kom them in til romara feste
 mente päninger fa for tolka geste
 kamillus saag then pilita skara
 1900 han bad tom alla welkompna wara
 han sporde then mester ther strax aat
 hwat är thin wilia eller vpsaat
 han sagde jak är een mester j skola
 lära vnge drenge ok foola
 1905 ok then barn är mik befelt
 nw haffwer jak thom saa bestelt
 at komit thom til idhra hand
 nw winnen j bade stad ok landh
 the ypperste ther j stadhen är
 1910 theras barn är thenna här
 ffor en the sta nagat ont bad
 ffor giffwa theras fädher thenna stadh
 kamillus swarade honom saa
 tha han fik hans girwghet forsta
 1915 thw haffwer kommit thenna barn j walk
 som een falsker kradan skalk
 tha jak winner land til mina handa
 barnom gör jak engen wanda
 wi hwessom ey wapn eller spär
 1920 mot tolka som är thesse här
 wtan thom som mot os föra wäria
 thom pläga wi bade sla ok häria
 Thu skal thin falskhet nw faa röna
 jak skal tik ater henna löna
 1925 vppa hans ryg han bant hans hender

- ok honom saa til staden sendher
 medh then fagra pilta skara
 medh gaffwor lot han thom heem at fara
 tha the kommo til sith heem
- 1930 alle j staden fagnade theem
 ok spordo hurw thom war gangit
 elle hurw the haffdo orloff fangit
 the swarade thom som thom at sporde
 hurw mestaren illa mot thom giorde
- 1935 ok at kamillus thom wel wntfik
 th; ryktit offwer staden gik
 Al stadin tha thil saman kom
 ok alle lotho ther wel om 39
 the for waro grymme som lebarda
- 1940 ok stodo mot the romara harda
 the letho strax op stad;sins porta
 glädhi mot thom ekki skorta
 kamillum the letho in
 medh stoor glädhi j th; sin
- 1945 the giorde honom gönst for sina ära
 ok haffdo sidan hwar annan kära
 the sworo sik j brödhra lag
 ok gerna giorde hwar annars behag
 then falske mester foor ondha ferdh
- 1950 ok fik the lön som han war werdh

Aliud bonum et pulchrum exemplum

Romara krönika thetta haller
 at pirrus war een konung baller
 Fabricius then welloge man
 pirri fiende tha war han

- 1955 eena nat th; hende saa
 til sengen ther fabricius laa
 een läkär kom war pirri swen
 hör fabricius godhe ween
 willen j mik gul ok päninger giffwa
- 1960 tha skal pirrus ey lenger liffwa
 ether wil jak honom blandha
 swa komber dödhon honom til handa
 han tror mik wel ok jak th; weth
 han frykther ey for thenna falskhet
- 1965 Fabricius han tenkte saa
 o herre gudh som alt fformaa
 hurw kunno herra glada wara
 som altidh haffwa liffsens fara
 ho kan sik wakta ffor tolkin gesth
- 1970 tha een wil swika som annar tror besth
 honom grwwade for then redeswen
 han stod snarth op ok war ey seen
 han grep then karlen widh sin hals
 ok bantin fast for wtan fals
- 1975 ok sende honom bwndan tha
 til pirrum ok leth honom forsta
 al hans falska wilia ok ordh
 hurw han wille driffwa thetta mordh
 konung pirrus vndrade tha
- 1980 th; hans fiende giorde saa
 han hafde gernna seet hin wara dödh
 ok hin halp honom vt aff nödh
 jak menar th; ffor wissa san
 at ingin är saa tro som han
- 40 1985 jak menar at solen skal fore brista
 sin naturlig gang ok sken at mista

En fabricius jak nw th; weth
 wil ower giffwa sin herlighet
 men hedne som wiste ey gud; lag
 1990 hafde tolkin äro tag
 ok kärlek til sit fadhernis landh
 ok goda frägd sik komma til hand
 O hwat skulle halfwo mera
 cristne men sik wel regera
 1995 en thy wer th; ekki skeer
 falskhet brukas halfwo meer
 Awnd slag haat ok mordh
 gör hwar androm for ith ordh
 ok the som födas aff ith blodh
 2000 jngin är them andhra godh
 the hwar androm skulle hielpa
 the ärw nw the sik nidher stielpa
 hielpir ok nagor hin andra op
 then welloge slar hin a sin krop
 2005 jnghen är ok wärre sälle
 en een vsul kommer til welle
 forradilse ok swika kast
 the brwkas nw j werlden fast
 then som mest forradha kan
 2010 han heter nw een godher man
 skal ok nagor til welle gaa
 een forradare skal th; först at faa
 jak radher allom se for sik
 som han giorde för, saa gör han tik
 2015 jnghen lagh ok inghen troo
 jngha eedher ok inghen roo
 jnthe löpthe ok inghen saan
 find; nw sköt medh nagan man

man födher nw vp vnga pilta
 2020 the först ephther sin husbonda gilta
 hans god; stiåla röffwa ok rāna
 som honom haffwa swrit j troo at tiena
 Swa löna the godhgerninga j geen
 han wil wara herre som skulle wara swen
 2025 thy kan nw jnghen wara sääl
 th; är alt warom synda geel
 wiliom wi ather aff syndom wendha
 ok bidhia gud sina nadher sendha
 oc göra hwar androm som han wil haffva
 2030 saa faa wi ather godha dagha

De pietate marskalci qui dicitur rok

Een marsk bör wara miskundsam
 41 hwar strange rettin ganger fram
 miskundh mon inthe annat wara
 en rät;sens twang m; hofwe spara
 2035 ok medhlidningh haffwa tha
 man seer sin jämcristin nagat ganga paa
 ok eller wrangwisom nagat hielpa
 en menlösom nidher stiålpā
 Valerius scriffwar thetta
 2040 at een konung saat for rettha
 ther kom een qwinna hafde illa giorth
 th; witnade the th; haffde sporth
 konungin lät ey retten brista
 han dömde hon skulle liffwit mistha
 2045 marskin tog henne tha hon war dömdh
 ok sattena j torn ther hon war gömdh
 marskin böriade warkunna sik

öwer thenne qwinno sanneligh
 ok lot ey hona strax tha dödha
 2050 tog wille han henne liff sa ödha
 at hon skulle inthe äta ffaa
 sa skulle hennes liff for gaa
 then quinna een dotther haffde
 m; graat ok bön hon marskin krafde
 2055 at hon matte gaa til sinna modher
 han stadde til som een marsk ful godher
 en han lot görla th; ransaka
 hon skulle inthe m; sik taka
 th; hon kunde henne til äta giffwa
 2060 thy hon skulle ey lenger liffwa
 hon kom til the fanga boodh
 som henne modher jnne stöodh
 ther war pa ith litith windöga
 ther mwnde hon sit bryst til föga
 2065 hennis modher sögh sinnas dotther spena
 sin hunger ok törst hon mwnde sa lena
 sa giorde hon hwar dag een tidh
 hon födde sinna modher langa ridh
 ther äpther nagra manga dagha
 2070 mwnde then marsk th; ey behaga
 th; hon skulle swa lenge liffwa
 han sag henne ingen nagat giffwa
 Sidhan fik han th; fforsta
 at hon sina modher födde saa
 2075 ok tykte thetta wara wndher
 at moderen skulle suga modhers mwnder
 tha konungin thetta höra fik
 medh alt sith hersskap han tidh gik
 alle menthe marskin liwga

mater
 suxit
 vbera
 flie

- 2080 at modheren skulle dotteren suga
 tha konungin ok alt hans makt
 42• fwnno sant th; nw är sakt
 tha giorde konungin stora miskundh
 medh modher ok dotter thessa lundh
 2085 modherne han liffwit an
 hennes dotter gaff han en riken man

Aliud exemplum de apibus

- Seneca han scriffwar om bij
 som ey är sijn eller skäl vthi
 theras konung wi kallom wisa
 2090 Naturen gaff honom thenne lisa
 at han haffwer jugin hwassen styng
 som annar bij honom boo om kringh
 tha han wardher wredher ok bös
 tha är hans wredhe wäria lös
 2095 tog kan han annar bij regera
 at the sik ephther hans wilia thera
 herre ok förste j blyens ey widher
 aff thenne sma fugla lära sidher

Aliud exemplum de pietate

valerius libro v^o

- Pompeius war een kesare j rom
 2100 mäktog wellog stark ok from
 th; hende at konungin aff germania landh
 han wart gripen til hans handh
 han haffde giort honom mykit j moth
 ok romarom bade m; stridh ok hoot
 2105 ffor miskund kunde han ey at lidha

at konungen lagh for honom aa sidha
 han talade til honom medh blidh ordh
 ok resthe honom vp aff jordh
 oppa hans hoffwd een krona aff gul
 2110 then lath han skina dygdha fwl
 ok satthen j siin staat j gen
 ok giordhen inthe mera meen
 th; tykte honom at arlikhet wara
 ower winna herra ok herrom spara

De hvmlitate marskalci

2115 Aa thes hogre een herre ar
 thes mera haffwe odmykt kar
 hon satther een man j aro lofft
 som henne alskar m; stoor fornoft
 j rom war een heet publius
 2120 han lot byggia j rom saa hogt ith hws
 han sag th; war bygt sa hogt op
 ok pa annars hws tha ful thes drop
 odhmykt mwnde honom rora
 han sadhe jak skal ekki th; hora
 2125 at mit hws skal haffwa saa hogt ith tak
 at th; skal gora mina granna omak
 han brot aff badhe tak ok tinna
 ok giorde sidhan halffino minna
 nw madhan thu haffwer odhmykt kara 43
 2130 testhe storre ar thin ara
 thessom man saa widher foor
 thy hans odhmykt war sa stoor
 the willo honom til kesare taka
 budhu honom the krono han skulle draga

- 2135 tha han the dyra krona saa
 nw merken hwat han sagde thaa
 thu esth een krona aff gulle reen
 tha haffwer thu m; tik mykit meen
 then tik skal medh äro dragha
- 2140 han skal haffwa manga bedröfda dagha
 ok for menogha bestha mykit omak
 ok stora awndh a sin bak
 han skal lidha buller ok skri
 ffra sörghom äs han oofri
- 2145 hoffmodh fölgher tik ok medher
 th; togh illa herrom klädher
 laghe thw nidhre j thesse mvl
 Ok jak skulle tik draga sorga fwl
 jak skulle tik ey draga op
- 2150 at komma tik oppa min krop
 swa bleff han th; hersskap qwit
 ok liffe m; sith hiarta frith
 jak tror man skal ey manga finna
 som sik nw saa wilia besinna
- 2155 kunno the heller m; wal ok oreth
 höia sik ok sina äät
 eller sik köpa til högwelle
 at the kunno komma til welle
 the göra th; medh slag ok kiiff
- 2160 ok skulo the waagha siäl ok liff
 jak menar tok ekki alla herra
 waaret saa th; waare werra

De tollerancia dominorum

Ok skal waar en herre goodh
 gerna haffwa tolomodh

- 2165 Reth tolomodh man merkia skal
 badhe aa gerninga swa a tal
 Wi lasom aff kesare tiberius
 som romara krönika sägher ws
 Han waar een tidh ¶ een stadh
- 2170 med sina vndhersaata gladh
 then sama tidh th; hende saa
 hans riddarskap lot honom forsta
 som the saato ower bordh
 the gaffwo honom hastog ordh
- 2175 ok sagde at han giorde illa
 om han wille th; ey stilla
 at hans fogata til hans handh
 swa lenge rado städher ok landh
 the sagdo han skulle thom aff skilia
- 2180 ok lata ok andra haffua sin wilia
 at the matto theras foog
 ffaa thaa andre haffdo nogh
 han tigde qwar leedh theras tal
 tolamodh war hans hogswal
- 2185 han gik ok tenkte wid sik eena
 honom folgde badhe riddare ok swena
 som han m; thom om stadhen gaar
 ther lag een man war siwk ok saar
 flwgwr ok myg the sugw hans vndher
- 2190 ther hans krop war saar ok synder
 the slogo the flugur aff then man
 hwi gören j thetta sagde han
 kåre winner gören ey thetta
 j slan bort fluger som ärw metta
- 2195 ok the hwngruga komma j geen
 the göra mik werra ok mera meen

j kunne wäl merkia then hungruger är
 dywpare en then mette skär
 kesarens men the alle tigde
 2200 the merkto hwad then mannin sagde
 tha böriade kesaren them at swara
 mon ey saa om fogata wara
 the som inthe torffwa widh
 the halla almogan wid lag ok fridh
 2205 säthiom wi vp girwga ok arma
 the wilia sik ower jngen forbarma
 tha bado sik alla kesarens nadha
 ok leto honom sielffwan radha
 swa forwan then kesaren goodh
 2210 thera straff medh toломodh

De humilitate rectorum

Tha nero nequam han waar dödher
 som war een ondher man ok snödher
 han war een kesar j romara rike
 j oretwiso fand; engen hans like
 2215 Alle gladhos aff hans dödher
 thy han giorde mangom nödh
 han lot brenna room for thy
 han wille see thes rök j sky
 ok hurw stor eld ther kunde aff ganga
 2220 aff them breda stadh ok langa
 han skar vp sina modher med een kniff
 at see hwar han laa j hennes liff
 han mwnde sin mester ther til nödha
 at han skulle honom lata ith barn at föda
 2225 mestaren swarade honom saa

th; kan engen man besta
 fafeng oordh tha talen j
 j haffwen ey kaar at taga wt j
 thu skal göra som jak badh
 2230 eller thu skalt lidha dödh i stadh
 han blandade honom een sirop
 nero han drak honom op
 honom skede strax som jak tik sigher
 hans buker böriade wexa digher
 2235 barnith böriade honom krattha
 th haffwer mik mester giort eena katta
 wthan tw skil mik strax wid henne
 jak skal tik latha vpbrenne
 j skulen j xl wikur m; thy gaa
 2240 eller th; magh wanskapnad faa
 gör nw mester som jak tik bidher
 tw skal mik strax her skilia widher
 han gaff honom annad drikka
 keysaren böriade spy ok hikka
 2245 ginom sin mwn han mondhe födha
 eena paddo stoor ok snödha
 Hwi ar mith barn swa illa skafft
 thy th; fik ey annar krafft
 haffden j idhra tidh wt gangit
 2250 andra fakt th; haffde fangit
 han giorde tha en meer oskäl
 han lot thæn mester slaa j hæl
 han bedreff bade last ok skam
 thy kallade the honom nero nequam
 2255 tha nero nequam han war dödhær
 then ondhe wrange man ok snödher
 j room war een het vespasian

45

- een ödhmyk milder dande man
 Al menighet hon ropade tha
 2260 at han skulle keysarens krona ffaa
 th; wille then dande man ey höra
 ok engaledis th; at göra
 m; nödh the mwnden ther til driffwa
 at han skulle kesar bliffwa
 2265 the sagdo tw skal tenkia paa
 medh äro th; tik bättre staa
 at tu esth nöddher krona bära
 en thu thik sielfwan budhi til ära
 Han styrde rom i sina daga
 2270 at allom mwndet wel behaga
 th; han radhe rom swa wel
 alle bade for hans siäl
 epher honom kom een annar
 godher man som scriften sannar
 2275 han war stadder j een swala
 46 han hörde men illa om sik tala
 ther wart han ey widh ond eller wredh
 tululiga han thet ledh
 vtan bad them tia ok sagde saa
 2280 min herre matte th; wetha faa
 swa matten j ther for fara illa
 sa mwnde han theras tal at stilla

Aliud exemplum

- Wi läsom ok aff een tululigen man
 een oretwis han pinthe han
 2285 han sagde tw skalt meera pina bära
 jak skal thina tunga aff tik skära

tw haffwer ey wald ower mina tunga
 at tik brista hierta ok lunga
 han bet sina tunga aff m; sina tendher
 2295 ok tuggade henne alla j sendher
 ok sputtade hona j hans syn
 ful bade enne ok ðgna bryn

Princeps iratus non vliscatur

Een hërre tage th; til wara
 at han skal sina wredhe spara
 2295 tha wrede wil hans hog forwinna
 tha skal han sik fulwel besinna
 ðpta gör een man th; wredher
 th; honom sidhan lenge år leedher
 thy haffue m; wrede tolomod
 2300 hastoghet år inthe god
 Seneca giffwer oos thessa lära
 at wrede haffwer lithen ära
 Een wredher man mena sik alt wel standa
 tog gör han sik opta wanda
 2305 ðpta tykker enom manne gram
 göra wel ok år stoor skam
 Plato giffwer oos eptedöme
 then wredher år han th; ey glöme
 platonni mwnde th; for tryta
 2310 enom hans tianare hende bryta
 mot hans bwd ok mot hans edher
 ther aff wart han illa wredher
 ok slog then drengen widh golwidh nidher
 hans klädhe honom affdraga bidher
 2315 tha drengin naken for honom stood

- han hoff vp een gisl m; hastokt modh
 m; ophoffne hand han mwnde staa
 som han drengin wille sla
 swa stood han een halwan thima
- 2320 medh then gisl ok hwassa lima
 ther kom til matto hans wen ful godh
 ok sporde hwi han saa ther stood
 thy jak wil hempnas m; slag ok hoot
 th; thenne dreng gör mik j moot
- 47 2325 nw tenker jak at jak är wreder
 ok wil ey hempnas som mik edher
 jak rädiss mattona offwer ganga
 som honom for sakena bör at fanga
 thy bidher jak tik godhe ween
- 2330 at tw medh ordh neps thenna swen
 wil han ey som jak wil liffwa
 tha wil jak honom orloff giffwa
 skal jak honom föda ok kläda
 han skal epther minom wilia qwäda
- 2335 th; jak honom eentidh sägher
 gör han th; ekki th; mik träger
 ok lata sik ey th; for tryta
 at han faar hwg tha han wil bryta
 wil han alt haffwa sin egen wilia
- 2340 tha kan jak honom fra mik skilia
 eller giffwa honom ther epter lön
 som jak finner aff honom rön
 gör han th; min nytta är
 jak skal honom löna ok haffwa kär
- 2345 skal jak honom nöda ok bidhia
 tha han wil hafua skal jak quidia
 litit giffwa ok minne loffwa

tha han wil inthe vtan äta ok soffwa
 wil han plokka mina steek
 2350 tha halle th; for engen leek
 han skal wara paa mith besta
 eller han skal jern ok kisto gesta
 eller faare tha honom bläser bör
 jak faar then wel min wilia gör
 2355 then drikka wil medh godha daga
 han hielpe ok nagat samman draga
 then som wil swälgia daga ok nätther
 han köpe sielffwer öl ok rätther
 thy hwart han ridher eller hwart han rindher
 2360 han altidh bondan for sik findher
 then som haffwer een swen sik nestha
 ok obidhin gör sins herra besta
 Är herren nagar dandhe man
 a swenssens bestha tenker han
 2365 ok giffwer honom th; han fortiana
 kläde päninger ok heste wana
 ok then som ekki wil thiäna j tima
 han sla honom m; then langa lima

¶ Nota de vna nobilitate voluntarie paupertatis

Nw fölgher här j thessom ordom
 2370 hwad gammalt hersskap älskade fordom
 Al theras hog ok theras akt
 Alt theras sin ok thera makt
 th; lagdo the alt ther oppa
 th; mena besta regera saa
 2375 at almoghen ok rike badha
 skulle wara j fridh ok nadhe

the fikto ey ephther rikedom
 ok ekki ephther sin egen froma
 mest tha war theras begära
 2380 at koma j stoor rykte m; ära
 the älskade th; for silff ok gwl
 at theras frägd gik dygda ffwl
 han sik rikast wara tykte
 som widast sporde sith goda rykte

Aliud exemplum

valerius libro iij^o

2385 Scipio wan affrica landh
 vndher romska manna handh
 ffor romara war han känd
 at han haffde hwad;ske päninger eller werdh
 the spordo hwi han fatik war
 2390 han gaff them ather thetta swar
 jak wan affricam wndher room
 jak behölt ey rikedom
 jak wille them ey mera walla
 wthan eth fregdelikt nampn behalla

Aliud exemplum

2395 Artagelega waar een förste
 j dygd ok äro ok frägd then störste
 han sagde at nytia kaar aff leer
 kopper messingh äller eer
 war saa got som aff gulle giordh
 2400 eller silff eller waar aff jordh
 ok bätre är heetas dygda fw
 en agha bade silff ok gwl

aff jordh kannom ok leer fath
 nõt han bade dryk ok math
 2405 hans vndher sata honom sporde
 hwi han th; saa opta giorde
 han swarade jak är komen til ära
 ower cicilia land nw krona bära
 min fadher tog en portare war
 2410 han tiänte os mat ok giorde leer kar
 thy mon jak aff leer kar ätha
 jak wil ey mina byrdh forgäta
 wiliokt armodh är mik reth
 ok tänkia jak är aff fatik äth
 2415 kan jak haffwa mith landh j froma
 jak wil ey andra rikedom
 thy sigher augustinus saa
 at ho som wil sik reth forsta
 han skal mera sörghia room
 2420 at wiliokt armodh thädan kom
 en the miste alla gaffwor
 silff ok gul ok rika haffwor
 Thy fatigdom hiolt rom widh welle
 girwghet slog nidher thera höga welle

49

De munificencia principum

2425 Herra skulo swa at liffwa
 wel at tala ok gerna giffwa
 loffwa got ok got at halla
 th; gör them j ryktidh balla
 tha theras folk skal arbeyd driffwa
 2430 tha giffwa them ätha ok drikka riffwa
 hans blidha laat ok milda taal

th; är herrans folkx hugswal
 swa skal han th; ginom ganga
 th; hans hierta epthe laanga
 2435 for konung totilos kom inghen man
 vtan han skulle begaffwa han
 eller naghät got at loffwa
 ekki wille han forra soffwa
 thetta giorde han alla dagha
 2440 th; monde somom ey behaga
 ok sporde hwi han saa wilde liffwa
 meer loffwa en han kunde giffwa
 han swarade them ok sagde saa
 at inghen bör fra enom herra gaa
 2445 med sorgh eller bedröfft enne
 vtan han herrans godhet kenne

Aliud exemplum

Aff jvlius keysare sigx i scrift
 at han war mil j dygd ok giff
 han til inghen sagdhe saa
 2450 thu skalt nw borth fraa mik gaa
 han loot sina riddara altidh kalla
 ok badh them til sik ganga alla
 ok sagde j staan m; mik j nödh
 thy niwtom alla god; ok brödh

Aliud exemplum

2455 En gamal riddare kom j nödh
 for harda domare til sin dödh
 han badh keysaren medh sik staa

aff sinne nödh sik hielpa thaa
 keysaren sagde jak tik faar
 2460 en wisan man som laghen for staar
 han skal tik fra the domara hielpa
 for them skalt thw ekki stielpa
 O hërre ropade then saloge man
 tenk a thetta sagde han
 2465 At jak togh inghen annan for mik
 tha jak j nödh wnsatte tik
 j the stridh j waren wt j
 giordhe jak tik aff dödhen frij
 tha löste han sin klädher op
 2470 see här a min bara krop
 thessen ärw ok stora wndher
 jak fik for tik j the stundher
 tha gik fram then keysar baal
 ok halp then man aff domara wal
 2475 hwad skulom wi arma syndara swara
 tha gudh sin wndher wil openbara
 som han leed for wara skul
 som ärom inthe vtan sandh ok mul

50

Sequitur de popularibus

J thesse bok aff hersskap scriffwa
 2480 wil jak om stundh nw latha bliffwa
 hwat finnor betyda j thetta spil
 ther jak nw aff scriffwa wil
 then högre rok aa konungx sidha
 som skal ginom rikit ridha
 2485 ok altidh ginom landhet wanka
 spisningh ok kost til konungx sanku

- han sa haffwer for sik en aker man
 som ärwode saa ok plögia kan
 han skal haffwa eth annat welle
- 2490 vthan bruka werldsins oppehålle
 en plog han haffwer j sinne handh
 j the andra en köre wandh
 medh plojen skal han tråda jordh
 m; wanden driffwa sina hiordh
- 2495 ther til en hwassa skära
 skal han widh sith bälta bāra
 m; skāron skal han sik latha warda
 rensa wiin ok humbla gardha
 Adams son som gar aff ordh
- 2500 böriade först at dyrka jordh
 han het cayn ok war ey godher
 ok jordhen hon är hwars mans modher
 mādan människien lifwa skal hon them fōdha
 hon skal ok them hysa dōdha
- 2505 thy skal bonden dyrka honu
 ok ey sin krop til arbeyd skona
 ok altidh bedhas aff gudhi nadher
 som alt got giffwer ok alting radher
 at honom wāxe korn ok kerna
- 2510 ther bidhi gudh om altidh gerna
 sidan om boskap til hans boo
 gether faar hest ok koo
- 51 at th; maghe wel at truffwas
 til hans nyttha ok ey for driffwas
- 2515 han alske gudh ok haffwe kār
 som alla werldsins skapare är
 ok giffwer honom liffs oppe hålle
 morgon middag ok at qwålle

han skal retthan tiända giffwa
 2520 reth offer ok medh skälom liffwa
 at han mothe gudhi inthe bryther
 födha ok kläde honom aller tryther
 Thy dauid scriffwar ok sigher swa
 at han retwisan aldrigh sa
 2525 eller hans barn lidha nödh
 eller owergeffwa ok gaa om brödh
 han skal th; besta til tiända föra
 ok reth offer gudhi göra
 ok wakte th; han ey gör som cayn
 2530 wardher forsmadher eller bort slagin
 eller i örlog sith god; misther
 tha gud; reddoghe honom brister
 th; är reth at honom misgar
 ok motegang ok stundom faar
 2535 som menar aff sith eghit snille
 fanga th; gudh giffwa wille
 wi läsom aff dauid tha honom gik wel
 tha giorde han hoor mordh ok oskäl
 en tha lykkan wendis ok gik j moth
 2540 tha giorde han strax gud; budh ordh
 m; ödmiwka böner ok offer bade
 swa fik han ather af gudhi nadher
 swa war th; folk j jwdha landhe
 stundom godhe ok stundom wandhe
 2545 tha the haffdo for godha dagha
 tha kundo the ey gudhi behaga
 en tha the lidho törst ok hunger
 tha thiento the gudhi bade gammal ok vnger
 för fetha hedradho the en kalff a studh
 2550 ok magre thianto the sialffwm gudh

lantbom bör wara äro saam
 medh wilia göra sit offer fram
 ok göra sin herra jw th; besta
 ok lana them härberga som them gesta
 2555 swa haffwer herren lantbon kära
 ok faar aff gestom prijs ok ära
 th; skär offtha then ära weth
 han gömer then besta math ok feet
 til sins herra eghit behoff
 2560 ok siälffwer äther math swa groff

Exemplum

landbom bör sin herre wara troo
 ok aldrig hielpa til hans oroo
 ok altidh m; sin herra halla
 hwar hans herre a honom kalla
 2565 Valerius scriffwar j sin ottanda bok
 at antonius war en mester klok
 ok en tho han war wel lärðher
 togh war han for hordom kärder
 han kom for ret ok sagde nee
 2570 the honom kärde hwad giorde the
 the skuto oppa en hans lantbo
 han war tho sinom herre troo
 the sagdo han skulde lykto bära
 tha hans herre gik til sinna kära
 2575 the spordo lantbon ok wille förhöra
 om herren skulde the gerningh göra
 thenna swar han for them tede
 at then gerningh aldriigh skede
 the pintho honom m; eeld ok jern

2580 togh hafde han for sik samma wern
 ok sagde altidh nee j moth
 ok sporde ey epter thera hot
 swa frälste han sin herre tha
 at han gik them osaker fraa

Aliud exemplum

2585 Panapenis war en man
 tenius hans swen swa heet han
 han thienthe j tro sinom hosbonda
 badhe j lost ok swa j ondha
 ther komo fiende ok willo slaa
 2590 hans hosbonda, tha giorde han swa
 han togh a sik sins herre klädher
 oppa sin hand hans gulringh mäder
 han lagde sik j sins herre sengh
 the menthe sla herren th; war hans dreng
 2595 th; leed han for sins herre saka
 han lot sit liff ther aff sik taka
 swa halp han sin herre aff nödh
 han leedh for honom ther sin dödh
 man finder nw siellan tolka swena
 2600 som swa sin herre medh troo mena
 en tha een faar een grönan stak
 swa ropa han strax wale wak
 han wil strax litidh sin herre wika
 ok mena sik wara hans widher lika
 2605 en alle wisa ära herra al ena
 ok alle fawiske thianiste swena
 thy radher jak allom göra wel
 ok liffwa m; wishet ok m; skäl

58 Thy dödhen han gör alla lika
 2610 swa wel the fatigha som the rika
 alle skulo sik dödhin for modha
 jnthe bliffwer vtan gerninga godha

Rustici semper laborant

Bondhen skal ärrfwode m; sina dränga
 them bör aldrig wara fafenga
 615 honom bör ok först af sina arsåde
 drikka ok ätha ok haffwe glädi
 them skal ey swa arbeyd behaga
 the skulu jw halla helga daga
 ok bidhia tha gudh om sina nadhe
 2620 for sik ok for sin boskap badhe
 Abel war förste som gömde hiordh
 cayn war först som dyrkade jordh
 abel offrade gudhi th; besta
 cayn tiende jw th; wärsta
 2625 ffor thy gudh vnthe abel wel
 thy slog cayn honom j häl
 tha cayn giorde thetta mordh
 thy forbannade gudh hans jordh
 at hon bar jnthe vtan tistil ok torn
 2630 som forra bar bade rogh ok korn
 jngen är abel nw om sidher
 vtan han komber onskon widher

De sapiencia artificum

Ämbit;men bör wisa wara
 sit ämbit wel lära ekki spara

- 2635 ok wara ingen awnd; man
 at en annar kan swa wel som han
 ok kome a ingen nagra mistro
 som kan wel göra hwar han skal bo
 gudh han giorde j menniskian thetta
 2640 at han skal girnas tw tingh m; retta
 ith at renliga swa at liffwa
 at ingen skal honom laster giffwa
 a hwat en idkar eller hwat han gör
 got rykte han gerna aff sik spör
 2645 ok girnas hwar gerna wara wijs
 Thenna tw tingh halla th; är prijs
 thetta pläger manga swika
 han wil th; ena fra the andra wika
 han wil lathas fanga wiisdom
 2650 ok j androm thingom ey wara from
 th; kan han göra m; enga maath
 the skulu jw baden fölgias aath

de invidia

54

- enom rätwis man th; eghit är
 ey tala ey göra fierre eller när
 2655 eller koma nagan tidh j th; qwal
 at göra th; honom angra skal
 ok wakte th; han ingaa lundh
 j sik haffwa naghra awndh
 Awndh är inthe annat bandh
 2660 en hata th; androm gaar wel j handh
 esth tw ekki awndh siwker
 ok til mattho gerna ödhwiker
 tha wardher tw til äro rykter

j awndh bliffwer tu nidher trykter
 2665 en then som är m; godhet fwller
 han är vtan awndh allom huller
 Awndh siwker sigher saa
 altidh skal bätre sädh a sta
 a annars aker ok annars trä
 2670 ok större jwuer a annars fää
 en th; staa ok är a mino
 thy awndas han j hierta sino
 th; gudh mik giffwer kan jak ey mista
 skulle togh hans fendens hiarta brista
 2675 han äther sik jnnan som en laki
 ok sorgher th; honom fendhen taki
 Jak legger glädi ok frögd mik nesta
 ok äther ok drikker jw th; besta
 Seneca sigher at j hwariom een man
 2680 gelnas wt j eller girnas kan
 han mena then sama tanka ok tingh
 j hwariom manne wara al wärldin om kring
 thy är santh thetta här
 hwar tror om annan som han siälffwer är

Exemplum de eodem

2685 Wi läsom at dionisius war en man
 ey i cicilia konung vtan een tiran
 han war swa mistroen ok tanka fuller
 han mente ingen sik wara huller
 han gaff ower winner ok frendher
 2690 ok gaff sik grekom mannom j hender
 som skullo honom thiäna ok wakta
 han wille sith eghit folk inte akta
 han war swa redder om sit lif

han torde inghen lata sik raka m; kniff
 2695 vthan sina dötther han loot them lära
 sik badha raka ok swa kring skära
 ok tha the mör the aldrades badha
 han reddes the skullo honom forradha
 ok trode thom sidhan enga lundh
 2700 sik at raka nagra stundh
 vtan badh them heta ith iern m; radhe
 at swidha sik skegh ok haar badhe
 then sengh han skulle hwilas aa
 ther loot han diwpa grawor om ga
 2705 ok leste sielff then windebro
 thy han wilde ingom androm troo
 the grymme hedna hullo wardh
 vtan for hans senga gardh
 mesther plato kom ther til falla
 2710 han saa the manga men at halla
 han ropar til konungen oppenbara
 ok sagde honom wara een dara
 eller hwad han haffde swa illa giort
 eller hwat ondh han haffde sport
 2715 hwi han skulle swa reddher wara
 at han behöfde then stora skara
 honom wakta m; wardh ok wäria
 han saa honom inghen häria

De fortitudine laborancium

Arbedera skulo haffwa starka hoga
 2720 mest til siöös som skulo dogha
 ok altidh giffwa godha trösth
 ok wakte badhe styre ok östh

komber wedher ok storm vppa
 tha biddhe jw alla fasta staa
 2725 ok biddhie them wara widh got modh
 m; frögd them loffwa härberge godh
 then är ey godher skippa drengher
 som miströster tha om trengher
 han komber manga j wanhop
 2730 swa giffs ower skip ok owerlop
 swa thor inghen skippit hielpa
 swa skal th; siwnka eller stielpa
 En godh skippare är widh trösth
 a hwat th; bläs om war ok hösth
 2735 han haffwer stor hog som ey wil wika
 hwat th; gaar wrankt eller lika
 nw är sagt aff timbermen
 aff skriffwarom sighia, staa ather en

Sequitur de scriptoribus

Ollin som för är saght
 2740 bethyder domara ok theras makt
 tha han sitther for radh ok reth
 ok dömer wranga sakar sleth
 tha han skal haffwa the som scriffwa
 at doma skulo ey glömde bliffwa
 2745 thy skal scriffware for ollan staa
 scriffwa saka ok höra oppa
 j högre handh han haffwer en sax
 blek ok papir stil ok wax
 j the winstra yxe ok kniffwa
 2750 en penna a öra man skal m; scriffwa
 m; scriffwaren teknas embit mera

- badhe the ther wl ok skin hantera
 kötmangra ok the ther söde sla
 ok the som hudher barka ok fla
 2755 them bör thera embitt trolig göra
 the latha ey falskheyt af sik höra
 the skulu haffwa godha sämia
 sanhet ok höwidjska skal them främia
 aff scriffwarom ligger mykit makt
 2760 om the haffwa godha akt
 Ärw the godhe tha ärw the beste
 ärw the ondhe tha ärw the werste
 tha the sakar skulu scriffwa
 tha lathe them iw swa bliffwa
 2765 som domaren m; retto haffwer sakt
 han wrenge ey th; eller göra skakt
 at han faar ret som oret haffwer
 ok scriffwaren gaffwor ok muta tager
 thy them bör alla saken bötha
 2770 som m; falskhet rettin nidher stöta
 stad;lag at läsa skal han ey spara
 som stad;sens scriffware skal at wara
 thy kan han finna nagat seth
 som mot gudh ok retwiso är oreth
 2775 th; skal han m; rad;sens radh omwenda
 at olag skulo enghen skenda
 th; haffwer ekki lagxsens bandh
 som mot tro scrifwar then falska hand
 oppa sit besta ok sina wanner
 2780 ok andra ey j retthen lener
 thy wer th; nw offta skeer
 at tolke scriffware stempla meer
 menighet; wersta ok thera skada

- th; sker nw swa manga stadha
 2785 gud; reddoga the ower giffwa
 fatiga swika som wilia reth liffwa
 j parti sik saman swäria
 the alskas skuldo the skulo sik bäria
 twedräkt the göra ok stora missämia
 2790 som skullo frid ok wenskap främia
 En wil tw godher scriffware wara
 ok thit embit m; ärom swara
 tha bruka här om alla städher
 at fridh ok endräkt stadin glädher
 2795 ther tw kant spöria twedräkt wara
 ther gör sämia lat twedräkt fara
 om tw alt ting til bestha wender
 swa älska tik alle men j sendher
 Tulus scriffwar ok sigher swa
 2800 at hoo som wenskap wil forsta
 tha är han en vili godher
 thil sin wen som til sin broder
 for godgerninga han wil opbära
 medh sama wilian ather ära
 2805 En godh wili han är besth
 ower al thing som til ära mesth
 jnthe är naturen swa beqwemt
 som ret wenskap for vtan skemt
 kerlek ok wenskap haffwa sik swa
 2810 ey minner wara ma en mellan twa
 m; innerlig kerlek ok goda endräkt
 hwar androm göra got thes haffwa akt
 wenskap liggher j hiertat besloten
 som han ware ther jnne goten
 2815 hwad är söther en haffwa then wen

som honom bewisar kerlek j gen
 ok som widh sik sielffwom wid honom tala
 hwar annan m; glädi ok frögd hugswala
 ¶ wilt tu wetha wenskaps grundh
 2820 th; merk j trenna handa lundh
 grundas wenskap pa lustokt got
 tha haffwer han m; sik thessa moth
 at han komber af ena heta blode
 swa ärw vnge wenner gode
 2825 hitin är lostans fundament
 th; wetha the th; haffwa kent
 at vngdoms wenskap han är heet
 th; hafwer forsökt han th; weet
 wara tik tw som then hetan känner
 2830 at tw tik ey for sara brenner
 gör ey hetan alt for groff
 at tw faar skam for heder ok loff
 ¶ Annat är got th; howist är
 dygdelikit är thetta här
 2835 är höwiskhet wenskaps grundh
 dygdoge menniskior i thessa lundh
 pläga wenskap ok kerlek halla
 wtan wank ok al misfalla
 Tulus sipher hoo som qwidher
 2840 th; hans wen m; retta torffwer widher
 eller giffwer th; ey är jemth
 tha är wenskaps bandet skemth
 stoor hogwelle ok rikedom
 giffwa gaffwor pa rosn ok froma
 2845 th; synis wel een wenskap wara
 en han haller ey lenge, lat han fara
 han synis nyttog ok är ey saa

- thy lät bort then wenskap for tolkit ga
 thw merk ok thetta mot retwisa
- 2850 skalt tw ey swa wenskap prisa
 eller mot retta edher eller menoga besta
 skal tw thin wen til tik swa festa
 at tw gör moth rettha troo
 eller then som reth haffwer faar oroo
- 2855 tolkit plägar ey wenskap wara
 vtan en samanswerning mot ret ok ära
 thy th; nyttogast är j ret wenskap
 th; skal höwist wara for vtan tap
 merk här wenskaps rettha laga
- 2860 at inghen skal bedhas til sit behaga
 oärlig tingh eller scimelig sidher
 ey heller at göra om nagar han bidher
 th; är en orseght een odygda fwl
 haffwa giort mot ära for wena skul
- 2865 ¶ Swa scriffwar oss valerius
 at en man heet duelius
 han badh en wen sik wara hul
 at göra oretwist for sina skul
 han sagde ney ok sagde swa
- 2870 hwad dogher mik then wenskap thaa
 59 han sagde thin doger mik halfwa minne
 om jak gör mot ära m; falska sinne
 ¶ Th; tridhia got oss scripten ther
 th; är nyttogkt got th; opta skeer
- 2875 at then wenskap som haffwer grundh
 pa nyttoghet han ey lenger stundh
 bliffwer en som här nytto faar
 aff then wen han swa omgar
 een man han kan godgerninga vpbära

2880 han lather sik hans win at wära
 en tha godgärninga böria skorta
 tha är ok hins wenskap borta
 thetta find; nw mesth blandh qwinner
 thera wenskap ey lenger winner
 2885 en som the fa eens mans gaffwor
 päninga klädher ok andra haffwor
 en ta man findher thera wenskap fal
 tha köpen epher alna tal
 meel henne j gen m; samma span
 2890 ther hon thina gaffwor mädher wan
 lät henne ther at ekki lee
 hon gör tik for godhwilia spot ok spe
 een falsker wen ey wenskap haller
 vtan som th; gaffwor waller
 2895 eller han haffwer aff androm neeth
 swa scriffwar seneca som th; weth

Exemplum

At keysar nero hafde m; sik en skara
 storan hwart han skulle fara
 som flugur pläga honug fölia
 2900 ok fisken fölgher haffsens bölia
 lywen aas mulwerpil mwl
 swa fölgdo the honom for peninga skul
 mannen monde them litit behaga
 mera hans päninga ok goda dagha
 2905 tolke ärw falske thiänista swena
 som sin herra medh troo ey mena
 tha the fa sin wilia all
 the akta ey herrans nidherfal

en wilia the akta som falskhet pläga
 2910 th; skal them jw en tidh träga
 ffa the ey lön som the ärw werdh
 tha fa the heluite for vtan fierdh
 som judas som forrade cristh
 swa bliffwe ok hine th; är wisth
 2915 Thy thiäna gudh ok thin herra j troo
 tha fanger tw m; gudhi roo
 60 retfärdog thianist hon aldrig forgar
 antiggi m; gudh eller lön far
 ¶ Wilt tw pröffwa thin wena sidh
 2920 thw lat tik torffwas nagat widh
 ther tik ligger a stoor maght
 haffwer han til thin wena akt
 ok haffwer han th; vt j sit welle
 som tw wilt haffwa tik til oppehelle
 2925 tha far tw th; for vtan gnar
 är han ey wen han tigher qwar
 eller sigher han kan th; ey göra
 ffar thw th; aff honom höra
 lat honom fara sök annan j gen
 2930 then tw röner een fultroen wen
 Ouidius sigher folk wenskap söker
 ther som nyttan gaffwor öker
 han sigher ok sa nw är mik we
 aff wener är ey ather twe
 2935 al the andre falska skara
 mwndo minne lykkos wener wara
 tha tw esth säl ok gar wel j handh
 tha haffwer tw wener j alla landh
 en tha thin lykka bort forskinner
 2940 hwar wen bort fra tik rinner

- hoo som sigher sik elska en man
 å mådan han gaffwor fanga kan
 ok jnte gör hans besta j gen
 han är fiende ok ekki wen
 2945 hans akt en falsk köpenskap kallas
 swa pläger ey ret wenskap hallas
 aker angh fää päninga gwl
 th; elskas swa for nytto skul
 menniskia kerlek skal tåkkelig wara
 2950 ok inthe widh sin wen at spara
 ffiru venus scriffwar wt j sit breff
 huru paris skulle hafva fru elena leff
 reth elskog han skal haffwa trinne
 hwar ith brister tha är han minne
 2955 han skal först wara hiertaligh
 stadeligh ok hemeligh
 til thäs j skule mik alle tro wel
 wil jak th; pröwa m; fulgodh skäl
 Alfoncius scriffwar aff en man
 2960 j arabia landh tha war föddher han
 sin endha son han til sik kraffde
 sik sighia manga wener han hafde
 han sagde sik haffwa wener manga
 hin badh honom til hwar en ganga
 2965 ok j en säk en dödh galt hafwa
 ok bidhia sina wener honom nidher grafwa
 ok sighia th; wara en dödher man
 framdelis sik sighia hafwa mört han
 han badh sina wener th; mord at hölia
 2970 ok ingen wilde m; honom dölia
 Tha han kom til sin fadher jgen
 han sagde sik hafwa engin then wen

som honom wilde wara swa hul
 at dylia th; mordh for sina skul
 2975 hans fadher sagde til honom igen
 gak nw borth ok forsök min wen
 tha han kom til then godha man
 hwat är thit wärff swa sagde han
 han swarade min fadher sände mik
 2980 j minne nödh hith til tik
 Thy jak slo en man j häl
 j hastocht modh ok giorde ey wal
 han badh tw skulle mik wara hul
 ok graffwa honom m; mik nidher j mul
 2985 swa at engin täs worde war
 han gaff honom tässin swar
 thin fadher han är min wen swa godher
 jak an honom swa got som minom brodher
 thy skal jak m; tik thetta mordh dylia
 2990 ther skal ey rykte ephther fölia
 han tok then dödha galt fwl rath
 ok groff honom nidher samma nath
 ok mente wara en dödhan man
 en fetan galt han for sik fan
 2995 han takkadhe honom th; han war hul
 ok giorde the dygdh for hans fadher skul
 sidan togh honom ey behaga
 manga wenner j sina dagha
 Ok märkte th; lykkan war honom mädher
 3000 tha hafdin vnder sik landh ok städher
 än tha lykkan gar honom j moth
 tha far han enga wena both

Exemplum morale subtile aliud

Wi läsom framdelis af twa köpmen 63
 the waro stora wennir th; siger jak en
 3005 j en tidh th; hende saá
 then ena wille sik hustru faa
 ok han sik ena jomffru fasthe
 som han wille bliffwa näste
 Swa for han j annath landh
 3010 forwärfwa god; til theras handh
 tha then andre th; for stodh
 hans wen hafde fast the iomffru godh
 tha böriade honom strax forlanga
 til the samma jomffru ganga
 3015 tha han fik the jomffru see
 tha wardh honom om sith hierta we
 ok wart aff älskog swa sorg fwl
 han swartnade j äne som en mul
 ok lagdis nidher aa sotta sengh
 3020 aff the soth then godhe dreng
 ther komo til honom mestara wisa
 ok mente skola hans hierta lisa
 tha kunno the strax wel at see
 at aff älskog war hans we
 3025 tha han laa j samma twanga
 ephther sin wen togh honom langa
 lithet ther ephther tha kom j gen
 hans stalbrodher ok godhe wen
 stora sorgh han ther saa
 3030 thy hans wen ther siwker laa
 han böriade sokka ok illa latha
 aff hans siwkdom ther til grata

ok sagde jak bedher mik gudh swa hul
 kan jak tik redda m; silff aller gul
 3035 ok alt th; god; ther jak kan agha
 th; wil jak alt for tik wagha
 tha swarade then som laa j mödha
 ok wilde sörghia sik til dödha
 jak takkar tik min käre brodher
 3040 at tw wilt mik wara godher
 en thy thw mik hielpa maa
 tha kan jak ey the hielp at faa
 thy th; gaar tik alt for när
 latha th; aff som tw haffwer kär
 3045 hin sagde saa at th; är ey til
 jak jw tik ther medh hielpa wil
 om th; är j minne makt
 thit lifff at redda th; är min ackt
 68 Thy sigh mik hwad tik hielpa ma
 3050 är th; mith th; skalt tw faa
 tha then siwke thetta hörde
 at hans wen th; ordh framförde
 tha wardh han j sith hierta röödh
 ok skilder fra halffwa sinne nödh
 3055 til sin ven han sagde swa
 min siwkdom monde jak här aff fa
 for then möö tw haffwer fast
 hon är mik lagdh til mödho mesth
 sidan jak fik hona först at see
 3060 tha haffwer jak haft thetta hiarta we
 kan jak ey hærne til hustru faa
 tha dö jak snart af thenna tra
 tha hans kompan thetta hörde
 at han tolkin ordh fram förde

- 3065 tha togh honom hiisna widher
 hans hender fiöllo honom vidh sidho nidher
 ok togh medh sik tänkia swa
 huru wil nw thetta ga
 antigia mina hustru mista
- 3070 allir min wen liffwit brista
 han är min wen th; weth iak wist
 hafth mik kär vtan arga listh
 ok quinnor ärw snarth omwendha
 som widh laar theris eghen slendha
- 3075 jak faar wel ena hustru igen
 än aldriqh tolkin godan wen
 han badh honom ey lengher sik bedröfua
 then iomffru skal nw wara thin höffwa
 hon skal nw wara thin käraste wen
- 3080 oc jak söke mik en annan i gen
 han stodh strax op bade röster ok kater
 borto war bade sorgh ok grater
 ok takkade honom for sina äro
 ok mesth for sina hiärtalig käro
- 3085 theris bröllop giordis rikt ok kat
 the stalbrödher skildis tha aat
 han wandrade tädan j främada landh
 sidan kom motegangh til hans handh
 honom gik lykkan fast j moth
- 3090 han viste tha sik engha both
 han wardh tha fatigh han böriade tiggia
 j riffnom klädom bade ga ok liggia
 han kom fwl serla for en stadh
 hans stalbroder bade rik ok gladh
- 3095 han kom ey i stadhen in
 thy laa han vta j thetta sin

j en ödhe kirkio vtan staden stodh
 ther hwiltis han thy han war modh
 the nath th; hände ok war ey wäl
 3100 ther wart en man tha slagen j hæl
 om morgonen sölen op ran
 ther wardh funnen then dödha man
 then pelagrim wardh gripen ther
 thy ther war ey annar när
 3105 ok war pinther for th; mordh
 tha sagde han fra sik tolken ordh
 thässin man tha monde jak sla
 thy lathen mik min reth at ffaa
 the leddho honom for retthen thär
 3110 hans stalbrodher stodh ther tha när
 han lönte tha godgerninga j gen
 oc frälste swa sin godhe wen
 han ropadhe j retthin ok badh höra
 thenne man monde ey thetta göra
 3115 han alla sakena til sik togh
 ok sagde jak then mannen slogh
 thenne man haffwer ey meen
 thy sätten mik j järn j gen
 then tridhi som rätther morder war
 3120 han ropade for sik thetta swar
 thesse twe the ärw menlöse
 thy är th; räth the warda löse
 jak siger for wisth san är min ordh
 jak är then som giorde thetta mordh
 3125 thy döden mik gudh vacte min siäl
 ok lathen thöm andro fara wel
 alt folkit togh ther vndra paa
 hwi then mannen sagde swa

ok wille ther tha lidha dödh
 3130 ok frälsa the andra twa aff nödh
 tha then domare thetta forstodh
 at the waro swa wenner godh
 then ene wille for annan ganga
 ok then harda dödh vutfanga
 3135 han böriade ok then mordara prisä
 th; han hafde sa stora rethwisa
 ok loth ey wtgiwta menlöst blodh
 thy heth han aff allom godh
 domaren gaff honom liffwit ther
 3140 th; prisade alle ther waro när
 heem gingo ta the twa stalbröder
 skilde widher theris stora nödh
 han giorde tha sin brodhers froma
 gaff honom halfwa sina rikedomä
 3145 ok ena möö som jak haffwer sport
 thy han honom hafde sa forra giort
 the liffdo sidan rik ok kaat
 ther til at dödhén skilde them aat
 jak tror th; skal nw nögha skeep
 3150 at naghör wil göra thetta giorde the
 mädan wi läsom af them som scriffwa
 tha bör them kysk ok höwiska bliffwa
 ok sa the flere m; scriffware menas
 theris höwiska skal wt grenas
 3155 the skulu opta quinnor om gaa
 thy vakte sik wel för älskoga tra
 ok göme wäl sin renlighet
 at them ey windher okyskhet
 ok tänke oppa joseps daadh
 3160 at han togh fore sik eth fulgodh radh

tha pharaonis hustru honom elska wille
 m; okyskhet koma honom til spille
 ok hölth honom j sin kaka fasth
 han wille tha ey än göra lasth
 3165 hon badh honom sigh liggia när
 Frw jak gör ey thetta här
 ok skulle th; än gälla mit liff
 jak soffwar ey när mins herra wiff
 han haffwer til mik sath sina troo
 3170 otroo hon skal ey j mik boo
 alth th; han agher är j mith wal
 for thy skal jak hafwa atherhal
 ok inghen stad; wara oppa hans skada
 jak nekar edher thetta j gören edher glada
 3175 tha the frvn thetta fan
 hennas wilia forsmade thenne man
 tha fan hou oppa en annan lish
 kom honom j skyl th; war wisth
 66 hon hiölt han lästan när sik inne
 3180 ok böriade ropa the ondha quinne
 hennas folk kom ther löpande j stadh
 ok josep hon ther gripa badh
 ok sagde han wille henna skända
 sina sak wille hon pa honom vända
 3185 for engin sak han sattis in
 j fanga torn j samma sin
 ther satho for honom inne twe
 brwtlige waro bathe thee
 them drömpde baden om samma nath
 3190 josep han radde theris dröm sa brath
 then ene tykte sik en falka wara
 ok flyga j blandh en fogel skara

then andre at han skänkte win
 for sin herre klar ok fiin
 3195 josep sagde til then förste swa
 j morgen skal tw til galgen gna
 th; räknas m; the fogla vii
 som tw tykte tik wara wtii
 til then andra sagde han swa
 3200 tw skalt eth större wälle faa
 ok koma j thins herre tykke
 tw tänk a mik nar tik ske lykke
 ther äpter drömpde then herra godh
 engin mäster hans dröm forstodh
 3205 tha then skänk th; for nam
 tha wardh josep kalladh fram
 wt thyda konungx dröm ful rath
 thy warth han ey ather j tornit sath
 then konung war tha ospar
 3210 hans wälle mera göra en th; forra war
 satthe honom ower alt sith hofwa sinne
 riddara swena men ok quinne
 swa frälste gudh then menlösa man
 som okyskhet m; kyskhet wan
 3215 swa gör gudh ok andra fler
 som for vtan bröth swa oreth skeer

Aliud exemplum

Valerius han scriffwar af en man
 vngh ok dygdeligh tha war han
 han war vänist ower alla
 3220 thy monde hans tykke til manga falla
 Frwr ok iomffrur monde langa

kärlek aff then mannen fanga
 thy alle willo m; honom omga
 mistro fik han af mangom thaa
 3225 tha then swen han thetta fan
 at honom mistrode swa marger man
 for sina dotther ok hustru badhe
 tha warth honom th; til radhe
 han tog en kniff ok war stort vnder
 3230 han skar selff sith anlite sunder
 han skar sunder sin eghen kinde
 swa monde han fågrindh strax for winde
 thy monde han sin fågrind spilla
 at honom skulle ekki quinnor willa
 3235 hans fågrindh monde han fra sik vānda
 thy honom skulle ekki quinnor skenda
 gregorius scriffwar at litla stundh
 ār werld; sins glādi ok henne fundh
 ān th; som syndena hāmpna skal
 3240 th; ār ewikth for vtan tal
 nw ār sakt aff tridhia finna
 aff then fierda wil jak beginna

Sequitur de quarto populari

For konungen then herra klaar
 kōpmen ok vāslara fore staar
 3245 j synne handh then finna godh
 haffwer en wāxskal m; sin lodh
 j winstre handh en alin rāth
 widh bālte pungh m; pānniga māth
 thy skal han for konungh standa
 3250 han skal alla lōsa aff wandha

the j konungs gardhe thiäna
 sa then fatiga som then wäna
 ok giffui hwarion sin rättho lön
 äpther konungx bwdh oc saa hans bön
 3255 them bör ekki giruge wara
 m; skälighet badhe giffwa ok spara
 hwat the loffwa th; skulu the halla
 här skal inthe men j valla
 wilia the nokot m; androm liwfua
 3260 tha hänge them ofwer alla tiwfua
 wakte sik for girughet som the skullo dö
 thy girughet är diäffulsens thiänista mö
 Tulus scriffwar at girugh mans sidher
 är at begära mer än han torf vidher
 3265 päninga god; vp vndher sik slaar
 m; reth ok oreth hwat han for mar
 thenna last är ingen wärta
 ok mest m; konunga ok werldsins herra
 giri är al ond;sko modher
 3270 thy fly henne hwar herra godher
 thy är th; last th; säger jak än
 at girughe bliffwa gamble men
 tha kunne the hänne offwer gifwa
 the girnas iw m; the ma lifftwa
 3275 thes mer en girugher komber til wälle
 thes mer han girnas m; sit högwälle
 han aktar ey at lit;le stundh
 mister alt werlds god; for heluitis grund
 wise mannen sägher thetta
 3280 en girugher gör räth lithit wätta
 vtan tha han bliffwer dödh
 ok werlden alt hans god; for ödher

inghen kan honom wärre giffwa
 vtan önsko th; han skal länge lifwa
 3285 en girugh är engom godher
 sik sielf är han en synda modher
 fatigom han wärster är
 han besliker theris god; bade här ok tär
 en girugh han kan allom neka
 3290 ok annars god; aff androm leka

Exemplum

Seneca sägher en konungh war
 j girughet ilt klok ok swa swar
 en dare han til honom kom
 ok ith pundh gul bad honom om
 3295 konungen swarade th; är mera
 än pläga wara en daris thera
 69 Daren fan ith annat wärff
 han badh then konung om ith skärff
 konungen swarade th; är minne
 3300 en konung pläga gifwa naghot sinne
 then konung fan the arga list
 at neka mera ok minna wisth
 th; war tha ondh konungx fwndh
 som motte som en konung giffwa ith pundh
 3305 en pänig then fatiga th; war hans höfwa
 sa motte han then konung bedröffwa
 alle forste skullo thetta ey forswma
 epther hwad stadh engom glöma
 betänke alle som meer som minne
 3310 lathe ey girughet sin mildhet winne
 mildhet for sin herra bidher

girughet slaar honom nidher
 inthe är enom höfdinge wärra
 en göra pänniga til sin herra
 3315 alle önska en girugh mans dödh
 ok alle giffwa radh til hans nödh
 at the matto aff hans päniga faa
 thy bid; honom ilth th; skee ok swa
 tha han är dödh tha se man marga
 3320 slita hans god; som andra warga
 ok engin for sielinne bidher
 thy gör hwar wel th; är godh sidher

Et sic est finis libri skakorum

Anno mundi 4634 ludus skacorum reperitur
 in babilonia ab xerse philosopho pro correccione
 regis evilmerodach tiranni qui suos magistros et
 sapientes occidere consweuit et hoc solacio in-
 directe attractus fuit ad emendacionem, quia
 quem aperte crudelem corrigere non audebat,
 hujus industioso solacio manswetum reddere
 procurabat Et iste evilmerodach fuit frater na-
 bogodonosor, hic joachim eleuauit de carcere et
 magnificauit eum et corpus patris effossum iuxta
 consilium ejus diuisit trecentis wlturibus ne re-
 surgeret a mortuis qui de bestia redierat in
 hominem &c

(Efter Askaby-codex eller Arnæ Magn. 191 folio, på Univ.
 Biblioteket i Köpenhamn, från 1492; med rättelser och
 tillägg efter fru Elins bok från 1476, förvarad i Kongl.
 Biblioteket, med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets)
 D 3.)

Rättelser.

Vers	
6	som os <i>r. fr.</i> som aaff os
51	mangskons <i>r. fr.</i> manskons
58	rättraadughe " rattraadughe
92	mästare " mastare <i>Likaså</i> 94
106	strax " trax
107	lära " lara
115	och 116 <i>omflyttade</i>
115	ederth waald m} stå i orätt ordning och äro framflyttade <i>före de tre sista orden</i>
160	mäden <i>r. fr.</i> maden
167	then bethra inbytt ur <i>B</i> i <i>st.</i> för them lata
171	tänk <i>r. fr.</i> tank
183	fafenklighet <i>r. fr.</i> fafenkghet eller fafenlighet
202	är <i>r. fr.</i> at
289	Haffwer <i>r. fr.</i> Haffwen
297	werdoghet " werdoget
—	menas " mens
310	säte " säta
323	mötthe " motthe
324	tokt " tok
338	them <i>upptaget</i> ur <i>B</i>
362	sik <i>tillagdt</i> i <i>hds.</i> efter gaffs men här <i>utelemnadt</i>
432	smitto <i>r. fr.</i> mistto
445	mins " minnes
—	wenstre <i>upptaget</i> ur <i>B</i>
447	sägher <i>r. fr.</i> sagher
471	misdräkt " mistdräkt
475	<i>Rubriken tillagd</i>
522	wilia <i>r. fr.</i> wil
579	matte " matto
601	läre " lära
635	haffde " haffda
694	<i>i hds. står ta efter stoppar här utelemnadt</i>
695, 722	<i>2 bokstäfver felande i kanten, tillagda</i>
751	<i>hela versen upptagen</i> ur <i>B</i>
765	han <i>r. fr.</i> hon
797	myrdha <i>upptaget</i> ur <i>B</i>
802	th} <i>tillagdt</i>
803	koma rykte <i>r. fr.</i> kome rykta
838	enne <i>r. fr.</i> ennes
889	tesses " tessos

Vers		
931	ware <i>r. fr.</i>	wara
932	thit " thet	
958	<i>af det som efter denna vers gått förloradt återstår i B</i>	
	<i>en rad: och liifdo samman for wthan waudha</i>	
959, 960	<i>äro upptagna ur B</i>	
984	tykte <i>r. fr.</i>	tyke
1019	honnom " nonnom	
—	rät raada	åtskiljda
1032	häluitis <i>r. fr.</i>	haluitis
1034	rätten " ratten	
1042	skrud " skud	
1090	älska " alska	
1091	äller " aller	
1095	ath " athe	
1100	städer " stader	
1104	älla " alla	
1119	bröder " broder	<i>Likaså 1137, 3086</i>
1130	giordo " giodo	
1138	konst " kons	
1141	haltene " haltene	
1143	wäl " wal	
1145	lyfte " lyste	
1156	halfua " hafua	<i>Likaså 2871, 3144 (haffwa)</i>
1164	spegelen " stegelen	
1212	Oärlig " Oärlig	
1261—1328	<i>upptagna ur B</i>	
1263	spelet <i>r. fr.</i>	spedet
1273—79	<i>felande bokstäfver och ord i kanten af hds. tillagda</i>	
1306, 1319, 1321	<i>bokstäfver felande i kanten tillagda</i>	
1345	met <i>r. fr.</i>	mot
1352	landen " landem	
1363	<i>ö upptaget ur B</i>	
1403	han tillagdt	
1547	är "	
1601	mathin <i>r. fr.</i>	mattin
1673	bör tillagdt	
1703	matte <i>r. fr.</i>	matta
1716	th} " then	
1739	skippe " skippo	
1752	tha " tho	
1791	radha " radh	
1846	the " tha	
1851	waare " waara	<i>Likaså 2814</i>
1856	ey " en	

Vers			
1861	fangne	<i>r. fr.</i>	fangno
1864	en	»	ey
1949	foor	»	foordh
2021	stiäla	»	stiälo
2049	hona	»	hono
2124	sadhe	»	radhe
—	höra kan ock läsas		göra
2129	ödhmykt	<i>r. fr.</i>	ödhmyk
2150	komma	»	kommo
2180	lata	»	lato
2195	hwngruga	»	hwngraga
2356	samma	»	samma
2385	Scipio	»	Sipio
2440	somom	»	somon
2469	han	»	tha
2518	morgon	»	morgom
2524	aldrigh	»	altidh
2535	ett som i hds.	<i>efter menar utelemnadt</i>	
2540	han	<i>r. fr.</i>	hans
2548	thiento	»	thienta
2590	hosbonda	»	hosbondo
2674	skulle	»	skullo
2695	döttber	»	dotther
2798	tik	»	til
2857	nyttogast	»	nyttagast
2883	qwinner	»	qwinnar
2969	mord at	»	mordat
3179	honom	<i>utelemnadt framför</i>	han
3182	hon	<i>r. fr.</i>	han
3193	skänkte	»	skänkto
3197	the	»	th}
3232	han	»	hans (<i>s är orätt tillagd</i>)
3284	önsko	»	onsko

Utom dessa många små rättelser är en stor vidtagen derigenom, att verserna 172—256 blifvit införda på sin rätta plats, tväremot ordningen i de båda handskrifterna, der de stå såsom 868—952. Denna starka omkastning torde ej kunna förklaras på annat sätt, än att de 85 verserna uti en äldre handskrift fyllt jemt ett blad, som blifvit lösryckt och åter insatt på orätt plats, samt sålunda gifvit anledning till det grofva felets fortplantande.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR

innefatta hittills:

- Flores och Blanzeſtor.*
Sanct Patriks-Sagan.
Peder Månſſons Stridskonst och Stridslag.
Vadstena Kloster-Reglor.
Herr Ivan Lejon-Riddaren. (Fullständig i 3 häften.)
Namnlös och Valentin.
Ett Forn-Svenskt Legendarium. (Fullständigt i 11 häften.)
Konung Erik XIV:des Krönika.
Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. (Fullständiga i 6 häften.)
Sagan om Didrik af Bern. (Fullständig i 3 häften.)
Hertig Fredrik af Normandie.
Konung Alexander. (Fullständig i 3 häften.)
Skrå-Ordningar. (Med fyra plancher.)
Heliga Birgittas Uppenbarelser. (Första — nionde häftet.)
Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne. } (I ett
Legenden om Gregorius af Armenien. } band.)
Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)
Helige Bernhards Skrifter. (Fullständiga i 2 häften.)
Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. (Fullständiga i 7 häften.)
Suso, Gudeliga Snilles Väckare. (Fullständig i 3 häften.)
Själens Tröst. (Fullständig i 4 häften.)
Skrifter till läsning för klosterfolk. (Fullständiga i 2 häften.)
Gersons bok om djefvulens frestelse.
Klosterläsning. (Fullständig i 3 häften.)
Svenska Medeltids-Postillor. (Del. 1, 2.)
Gersons Lärdom huru man skall dö.
Medeltids-Dikter och Rim. (Häft. 1, 2.)

Mera har ej utkommit intill Januari 1882.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR:

1. *Flores och Blanzeflor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Mårnssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Reglor.*
- 5—6. *Herr Ivan Lejon-Riddaren. Häft. 1, 2.*
7. *Namnlös och Valentin.*
- 8—9. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 1, 2.*
10. *Konung Erik den XIV:des Krönika.*
11. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. Band. I. Häft. 1.*
12. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 3.*
13. *Herr Ivan Lejon-Riddaren. Häft. 3 (slutet).*
- 14—15. *Sagan om Didrik af Bern. Häft. 1, 2.*
16. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. Band. I. Häft. 2.*
- 17—18. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 4, 5.*
- 19—20. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. Band. II. Häft. 1, 2.*
21. *Hertig Fredrik af Normandie.*
22. *Sagan om Didrik af Bern. Häft. 3 (slutet).*
23. *Konung Alexander. Häft. 1.*
24. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. Bd. I. Häft. 3 (slutet).*
25. *Konung Alexander. Häft. 2.*
26. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. Bd. II. Häft. 3 (slutet).*
27. *Skrä-Ordningar.*
28. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 6.*
- 29—30. *Heliga Birgittas Uppenbarelser. Häft. 1, 2.*
31. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 7.*
32. *Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne.*
33. *Legenden om Gregorius af Armenien.*
- 34—38. *Heliga Birgittas Uppenbarelser. Häft. 3—7.*
39. *Konung Alexander. Häft. 3 (slutet).*
40. *Sveriges Dramatiska Litteratur. Häft. 1.*
41. *Helige Bernhards Skrifter. Häft. 1.*
42. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 8.*
- 43—44. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. Häft. 1, 2.*
45. *Helige Bernhards Skrifter. Häft. 2 (slutet).*
- 46—49. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. Häft. 3—6.*
50. *Suso, Gudelige Snilles Väckare. Häft. 1.*
51. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. Häft. 7 (slutet).*
52. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 9.*
- 53—54. *Suso, Gudelige Snilles Väckare. Häft. 2, 3 (afslutad).*
55. *Sveriges Dramatiska Litteratur. Häft. 2.*
56. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 10.*
- 57—60. *Själens Tröst. Häft. 1—4 (afslutad).*
61. *Ett Forn-Svenskt Legendarium. Häft. 11 (slutet).*
62. *Heliga Birgittas Uppenbarelser. Häft. 8.*
- 63—64. *Skrifter till läsning för klosterfolk. Häft. 1, 2 (afslutad).*
65. *Heliga Birgittas Uppenbarelser. Häft. 9.*
66. *Gersons bok om djävulens frestelse. Tryckt 1495 (facsimile).*
67. *Sveriges Dramatiska Litteratur. Häft. 3.*
- 68—70. *Klosterläsning. Häft. 1—3 (afslutad).*
- 71—72. *Sveriges Dramatiska Litteratur. Häft. 4, 5 (afslutad).*
- 73—76. *Svenska Medeltids-Postillor. Del. 1, 2.*
77. *Gersons Lärdom att dö. Tryckt 1514 (facsimile).*
- 78, 79. *Medeltids Dikter och Rim. Häft. 1, 2.*

B

Ant

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORSKRIFT-SÄLLSKAPET.

MEDELTIDS DIKTER OCH RIM.

(TREDJE HÄFTET.)

STOCKHOLM, 1882. KONGL. BOKTRYCKERIET.

Pris för köpare 3 kr. 75 öre.

För bokbindaren.

De detta häfte åtföljande 10 sidorna 171—172^h insätts
i stället för den ensama sidan 171.

5

Historia sancti Olaj

229

Aff fader oc son oc then helge anda
 vj bidions hielp aa vatn oc landa
 Gud giffwj oss noget saa ath böria
 at vj mottom hymmerike spöria
 5 om helga men nogat seya
 thera loff oc priiss man bör en tigia
 om sancte olaff j Norge var
 oc konungh; namn ther lenge bar
 Han kom norge til Christendom
 10 j himmerike bär han Crona from
 Aff Nörges kroneca haffwer iak vtsökt
 th; mich haffwer besth aatnögt

Arj heet een viis man
 fride oc qwäda tha kwnne han
 15 han screff om flere konungx riike
 tha spörde man huariens hans liike
 han screff om Norge oc yslandh
 Swerike danmarch och ängelandh
 han kom eth barn til Hökedall
 20 haffde ey meer än vij aar till tall
 ther bygde Haralder Sigord;son
 viiss och snäll m; storom mon
 Thaa ysland vor Chrisnad aaret nest
 th; mintes Haralder aldra best
 25 ij^e aar var ysland bygth
 for än till Norges kom th; rikth

- Olaff tryggeson vtan meen
 bygde köpstadh Troondheem
 th; myntes alt then same haralder
 30 iiij aar och xc var hans allder
 Naar honum var aaren j fiortande aar
 mongh tidende och freyd om värdenne gar
 han nam ther frogde oc quäde mongh
 seya them all the vore longh
 35 Arj seger om gamall lagh
 at engen döder laa j graff
 alla döda skulle brennas
 at ey been eller bryske skulle kennas
 velbyrdoga men j iord höga
 40 Steen rör om thera graff söga

- Arj screff om norges landh
 ther vaaro saa monga herra j bland
 Greffwa oc ierla the villo at styra
 engen ville androm fyra
 45 monge varo konunga j norge
 som råde baade land oc borge
 Haraller Harfager räd om alt
 monger ther mäd liffruit galt
 229 v. Somma han drap oc somma fordreff
 50 oc somma tha j hans minne bleff
 Han fik Järlom land oc län
 oc bleff konunger offuer alla them
 Engen torde konung kallas
 om han ville ey för swerde fellas
 55 han otte sielffuer xix synj
 alla aff hans egna kynj
 the elsta Gottorm oc Haldan

Erich blodoxe th; var en man
 Ragnil tha het modher thera
 60 *konungs* dotter aff *danmarch* th; vetna flere
 gyda hans *hustru* fødde twa bröder
 th; var Rorik och gudröder
 thera moder var aff hede landh
 sedan var swarte oc huite haldan
 65 *Hakons* ladierls dotter hon haffde flere
 Trondhem var tha bygder breder
 tha föddes gudder oc sigrider
 swa var olaff biorn oc trygder
 Torgils oc hin frode sigrider
 70 *Ostens* dotter thera moder heth
 Hylla aff *danmarc* iak ey annat veth
 Sedan voro än flere bröder
 Sijgwrder hrissi oc gunroder
 Ragual oc haldan sedan var
 75 *Smefrid* fin;ska them alla bar
 Aleff gwnnil och Ingeborgh
 varo henne döther vtan sorgh
 Thera syster hestrid haffde en son
 Stenkil *Suerikes* *konung* m; storom mon
 80 *Harall* *konung* sina dotter gifte
 Järlom oc herrom som honum tyckte
 Vell siwtigio och iij aar
 han j Norge *konung* var
 A satte tinge han riket skipte
 85 *sinom* *sonom* som honum tykte
 mith j landit han sielffuer bleff
 som en *konung* offuer alla redh
 Erich blodoxe vnte han best
 han satte honum sik *aldra* nest

- 90 Sedan böriade bröder trätta
 tolkit kwnne ey goda sätte
 saa bytte han en annen tiid
 th; stod och en lithen riid
 Haralder fødde en son j alder
 95 honum glömer norge aldrig om aaller
 han het hakan hans moder vrong
 var kallat thore margstongh
 til adelsten han honum sende
 angilst maall ther honum kände
 230 100 Likaster war han sinom fadher
 siellan vreder altid glader
 Haralder giordis tha vid alder
 blodixe vart til konung valder
 tha trondhems men the varo thes var
 105 at haldan swarte krona bar
 Olaff hans broder thetta sporde
 at vikungx verka honum til konung giorde
 haldan huite vart förgiffuen
 bleff brot döder han haffde lithet liffuet
 110 Sedan togo the hin sigredh
 Nogra stwnd han j trondhem reed
 Haralder harfager bleff tha döder
 hans graff är en iordhöger
 vid hoga swnd som tha var seed
 115 sedan var ey lenge fridh
 Samma vinter ther epter var
 hakan allan skatten opbar
 xxvij aar för norge rädh
 frid oc frelsje mädan bleff
 120 god aar varo till syö oc landa
 ingen giorde androm vonda

han satte tingh oc giorde lagh
 aro ey förgäthen an j dagh
 han gaff sigworde ladaiarl
 125 om Trondhem raada vell
 hakane föddes son om Jwla nat
 gaff honum namn som honum ga; aath
 epter sielffuom sik tha kalladen han
 vexte op oc vart mectiger man
 130 blodyxe söner m; honum stridde
 oc eptest för honum flydde
 om sidhe vart han illa saar
 iak venthe th; honum till döden gaar
 J hakana halla the lagde han
 135 th; greet j norge margen man
 blodyxe söner fingo tha land
 the loffuade baade m; mwn oc hand
 at holla the lagh som hakan satte
 oc ey gaa aff j nogre motthe
 140 Sigworder som offuer trondhem råd
 vart brender oc m; flerom döder bleff
 Olaff konung j vikene var
 Trygger hans son vart full snar
 godroder oc han the talades vider
 145 huat skolom vj göra om tolken ofrider
 Eric; soner the vilia m; voll
 raada offuer rikit oc landit alt
 the lagde sik till bröder saman
 Erikx sönom th; var ey gaman
 150 tha erikx söner the tidenden kende
 them alla saman inne brende
 Haralder grönske flydde borth
 till Swerikes saa haffuer iak sport

- han fik sik hielp oc storan skara
 155 oc lat saa in till danmarcs fara
 lagde till syös och togh till röffua
 vart starker som man maa pröffua
 aa land oc siö vart myken nöd
 köt vart dyrt fisk och brööd
 160 Hakan som var hakans son
 räd thronnhem alt eensam
 Han kom j haral grönska fwnd
 oc bleff m; honum longa stwnd
 Danmarc fik harald Ericson
 165 gudbrande th; illa kom
 Thy drap gudbrand honum m; swerd
 han tykte honum tess vara verdh
 Hakan iarl honum grep
 hengde gudbrand m; eth reep
 170 Haralder gormson oc hakan iarl
 Haralder grönske oc jemwell
 kommo till tonbergh m; storan skara
 drogo för Erix sonom enga fara
 Haralder gormson fik tha landit
 175 ther han ville ther satte han bandit
 Haralder gormson framdelis gaff
 Haralde grönske th; han badh
 Vikuswerk och Vestfalla
 ther till nampn oc konungx velle
 180 han vart sedan mektiger man
 xvij aara tha gamal var han
 Then tiid han vart konung j Norge
 räd bade för land oc borge
 han vart helge olaff; fader
 185 som flere viste han vart häffuer mader

Tha Haralder harfager j norge var
 och konungx namn ther lenge bar
 Ödmund; son Erik
 var tha konungh i Swerik
 190 Tha som han var xx aara
 tha monde han döder till jorden fara
 Biorn konung råd j swerike epter han
 saa olaff hans son vart tha man
 Saa kom Erik seger säle
 195 bar krona i suerige oc konungx kläde

Nw är sakt aff olaff; helge slächth
 hon gat nw ey lenger räkt
 Sagiom nw huru han var födder
 huru han var bitida mödder
 200 Harald grönske var vida kender
 sancti olaff; fader j vpsala brender
 Sigrid drotning th; göra torde
 Norges men th; rat spordhe
 Aasta sancti olaff; moder var
 205 Then tiid honum j liffruit bar
 han föddes när sin moderfader
 huar en var then dagen glader
 aa tridia aare han döpter var
 Rani honom namnet bar
 210 Aasta fik sedan annan man
 Sigworder syyr saa het han
 han war haldans swarte son
 råd j Norge m; storom mon
 Olaff helge föddes op
 215 m; sinom stiuffader starker j krop
 Olaff tryggeson konung forra var

primus rex
cristianus
in norvegia

- först Chrisna thro j norge bar
han vart dräpen för findland
giorde tha myken cristen landh
220 Sigworder syyr sin stiußson badh
sadla sin hest j sama stadh
Olaff hitte ey högre hest
han sadlar en bok som han kunne best
Sigworder sagde aff rettom harm
225 huat vill vara aff thetta barn
ey skall iak tik göra mera meen
at oftaren vara myn stalswen
Olaff loo oc gass; vell aath
at sigword togh ey verra laat
230 Sedan olaff vart mera mader
antwardades sinom döpefader
han vexte op oc vart saa snäll
skiwta m; boga th; kunne han vel
han heter aff honum olaff dyger
235 thy han bar priiss j allom seger
tha han var xij aara
tha sorgde han sin fader saara
han faar sik skeep ee huar han kan
och ranj var hans forman
240 han talar till folk j stora nödh
iak skall hempnas min faders död
mellan swerike oc norges land
stora osämia var ther j bland
engen torde till anners fara
245 Saa framt han ville sit lifff bewara
Olaffer foor m; sinom här
vestan m; swerike oc härger ther
han böriade bränna oc härgia

th; kwnne engen för honum värya
 250 Olaff skotkonung tha j suerige råd
 olaff; degre färd vart honum ledh
 han foor saa in gönom ööraswnd
 skinnade suerige alt j grund
 skotte konung lagde folk j stocka sund
 255 at möta ther olaff degre fund
 Olaff degre sporde sueriges här
 oc torde ey thiid komma när
 han lat tha graffua agnäfit
 om ena nat m; folkit sith
 260 kom i siö och silgde borth
 konung i swerike haffde th; sport
 at herstäk vart saa illa wart
 th; tykte honum vara saart
 ath vectara the saa illa giorde
 265 honum bud ey senda torde
 konungx hampn th; kallas än
 ther olaff kom gönom oc hans män
 Stor skip ther ey gönom gaa
 vtan floden seger saa

231 v.

270 Han seglde sedan till gutland
 bar ther aa bade roff oc brand
 the gaffwo honum bade sylffwer oc gull
 han var them sedan god oc hull
 allan vintren han ther laa
 275 loth sidan til ösislo gaa
 han van ther sigher som mik är sact
 sidan til finland haffde han lath
 ther monde han mista mykit folk
 oc rymde brat til skip och holc

- 280 drogh saa vt m; danmarchs sido
 aff storm oc blast han haffde qwido
 Sedan kom han till frid;land
 framdelis meer till angeland
 han van a seger huar han foor
- 285 förty hans framgong han var stoor
 tha spordis tidende full stark
 at swen konung aff danmarch
 haffde fördriffuit adilradh
 konung aff angeland m; mykit haad
- 290 Th; hempdis helge Jätmwnder
 Swens hierta gik brat swnder
 som mercurius m; gud; krafft
 drap iulianum oc hans makt
 Adilrad han thetta sporde
- 295 böd allom gull som komma torde
 Olaff helge kom oc ther
 m; nordmannom oc myken här
 Lagde sik för lwnthertwna borg
 giorde ther dänom stora sorgh
- 300 van och kantilberg igen
 th; giorde dänom mera meen
 körde dany af landit bort
 som the adilrad haffde forra giort
 olaff a konungx vegna far
- 305 aff bondom skat han ther opbar
 oc bleff när honum j iij aar
 tog till orätta ey eth faar
- 232 Saa bleff adilrad konung döder
 sedan fingo riken twa bröder
- 310 Jatwarder och Jätmwnder
 som voro hans synj th; var ey vnder

Olaff foor sidan sudher m; haff
 thog then froma gud honum gaff
 Grisoppollo oc säwpalla
 315 m; strid oc storm han van alla
 j Gwnwald; borg ther grep han iärlin
 beskattade han och satte j iärnen
 för then skull han ville ey cristin vara
 förty monde han illa fara
 320 Olaff fik ther xij twsende skillinga gull
 aff tolko vart hans sekker full

Sedan kom han till karlsaa
 van seger å huart han saa
 Tencthe sik fara till iherusalem
 325 meente sidan fara heem
 Honum drömde om ena nat
 huat han skulle haffuas aath
 hanum sagdis lat aff then reesa
 saa framt tw far ey mere neeso
 330 far till norgis til tith ödalla
 the skola tik konung j norge kalla
 Tha olaff foor till norgis igen
 tha kom ängeland j mera meen
 knuther konung aff danmarch
 335 kom aather m; här oc var ful stark
 haffde m; sik erik iärl
 han bleff ther död th; vet man vell
 Adildrad; synj the motte tha ryma
 the kwnno th; ingelund forsyma
 340 thera moder foor till normandia
 ville sik folk oc hielp om sigia
 hon fik ther folk som ville hielpa

Olaff helge han vill ey stielpa
 han halp them mādan han tröste stonda
 345 tha monde ā makten offuer konst gonga
 knuther var tha alt offstarck
 bleff tha mektoger qwar a mark
 helge olaff siglde tha fram
 alt nordan m; āngeland
 350 kom sa in till norges strand
 som heter siāla stegh ther a land
 oc gik aa öö oc stegh j leer
 androm fote en halffua meer
 Han böge knā m; andro been
 355 tha sagde Ranj vtan meen
 Tw fester fott j Norges riike
 th; ma nw vara ingen thin like
 Olaff loo oc vart glad
 at han var kommen j then stad
 360 norges krönika siger aff thy
 at norges rike var skipt j thry
 232 v. för an helge olaff kom ther till
 the sagw iak ey längia vill
 Olaff fan tha haakon iärll
 365 han slogh tha honum j hāl
 Somma grep han till fonga
 somma till sina tieniste gonga
 vlffuer m; sit fagra haar
 haffde om gullad som androm traar
 370 han loffuade thro oc holt hona illa
 thy monde lygnen mykit spilla
 Olaff foor land om kring
 böd almogen holla tingh
 marge motte honom sagde

375 marge oc m; honom sämia lagde
 Tha han kom j vikena in
 satte sin skip j th; sama sin
 han sende bud sinom stiwffader
 fik tidende oc var fulglader
 380 Modren gladdes halffua meer
 at hon sin son m; õgon seer
 sende bud bade karla oc quinna
 för stora glädj the monde ther finna
 the mötte honom m; äro oc priiss
 385 haa thet kunne alt segia han vore viiss
 Modren kyste oc togh j fampnen
 [Tha gladdes hwar wid annars nampn]
 the gjorde vä;lo oc stora gaman
 at tolke frender komma til saman

390 Olaff bleff ther nogra daga
 tha monde än honom sin fader träga
 haffde än rad m; sina frender
 ville hempnas än framdelis lenger
 sagde iak haffuer vtländis varit
 395 oc margh landskap om kring farit
 mina swena haffua mik tient j thro
 oc m; mik lidith mykna oroo
 lidit baade ont och hart
 sit liff god; hafft alt ospart
 400 miik tykker här är en ond sidh
 th; myn fader haffde for mik
 harald grönske offuer reed
 mik til arffua epter bleff
 th; haffua alt vtlenke män
 405 vtan mina tak th; korrer iak än

- sedan är än mera möda
 iak sörger än myn faders döda
 iak klager th; för vener oc frender
 m; vtlenskom vil iak ey vara kender
 410 at sa draga them jn j rikit
 sedan rada mäder them lithit
 iak vill ey stedia them rada lenger
 vtan vora egna frender
 tha swarade signuord hans stiuiffader
 415 mik tykker tw vilt varda mader
 238 Lat th; vitha flere herra
 th; kan oc ey vara tess verre
 sent them bud oc lat them kalla
 hör om the vilia m; tik holla
 420 Asta swarar oc var ey seen
 vell är mik th; tw kom heem
 Tw ma tit rike sielff forsta
 huat ther kan oc epter gaa
 harald; harffagra fränder
 425 kalladis alla saman j sendher
 the swarade alle aa sina vegna
 vj viliom at tw skalt oss hegna
 vtlenska haffua ey hollit ordh
 vj haffuom ey mykit sköt huss eller iord
 430 ville tw ey oss försmaa
 tw motthe än thin vilia faa
 somma sagde th; vara besth
 at en försökther man han råda mest
 at harffagra släcthe kommo fram
 435 th; vare oss heder oc ingen skam
 The vordo saa alle offwer ena
 vordo alle hans trogne swäna

The loffuado tienist oc retta thro
 m; hanom bade byggia oc boo
 440 almogen stempdis tha till tingh
 Olaff foor alt rikit omkringh
 swor them eed oc holla them lagh
 tha var huar j sith hierta gladh
 för vtlenksom landit väria
 445 at the skullo them ey lenger häria
 m; mykit folk om landit foor
 th; tyckte them vara tunga stoor
 Han hiölt väslo alt aff stora
 the varo monga mot honum sworo
 450 twe hedne iarla en het swen
 then andre Enar the sagde igen
 The vildo ey m; honum holla
 the vildo förra till march falla
 The vissado striid oc foro til siös
 455 oc var noget fran nidheross
 ther fiöll folk aa bada sido
 iarla fingo ther mesta qwido
 Swen iärl han vart ther fongen
 oc olaffue sedan aa hand gongen
 460 Enar flydde m; stora oroo
 loffuade om side at holla thro
 Thy han ville ey cristen vara
 thy monde han lenge fran rikit fara
 thera god; oc thera land
 465 th; kom alt till olaff; hand
 Han hiölt landit j storum ffiid
 tha törfte engen rädas om sigh
 Sigworder syyra hans stygfader
 skeldis vid honom oc var glader

470 Olaff honom gaff hest oc haaffuer
ther m; monga dyra gaffuor

233 v.

Olaff in j vikena foor
landit honom ther tienist swor
Saa foor han till Trondheem
475 mädän arlig iarll kom ey heem
almogen togh olaff till herra
Iärlen var borta var ey tess verra
om then vintren olaff ther bleff
ingen skat han offuer rädh

480 the vänte iärlen aather heem
th; [var] olaffue till mera meen
Iärlin foor till suerikis in
oc kerde sik för konungen
han fik hielp honom var sacth
485 om iämtha land foor han m; makt
lönlige foor m; stora liste
Olaff ther aff inthet viste
Järlin bleff döder j samma vägh
olaff reed j Norge om th;

490 Konung j Swerike han th; sporde
at ingen mot olaff seya torde
th; han rädh om Norge alt
sinom swänom gaff och galth
konung i Swerike vnthe th; illa
495 thy ville han honom skatten spilla
sagde mik bör arff aff iemta land
aff byrd vegna skat j bland
Han sende bud oc kraffde skat
ther sat tha före en snäl kath
500 Olaff lat the buden ophengia

m; basta reep the haffde ey strengia
 behölt saa sielff sin skat
 oc aat j fridi sin egin math
 Sedan fik olaff ath spöria
 505 j ysland vanthro opböria
 färögia och hielt landh
 the [hullo] alle saman eth bandh
 Han sende tith bud bade munk och prest
 lat them lära then helga lest
 510 kom them aather till cristendoom
 äro nw crisne som vj throm

twaa herra [varo] vtsände
 aff swerge som vel voro kende
 Olaff skotkonung ville raada
 515 swerge oc norge rikin baade
 aff sinne moders släkt
 th; tykte olaffue ey vara rät
 the toko skattin samma stad;
 olaff ther aat illa gad;
 520 Lönliga the honom vtkraffde
 som härade motthe sagde
 tha olaff th; spöria fik
 tha lata budin feela sik
 aff swerige ärom vj vtsende vth
 525 m; sämia oc venskap oc ey m; spiuth
 at seya eder myns herra vilia
 eder fran thetta landeth skilia
 Honom bör th; aa synna moders vegna
 thy torff th; engen för honum hegna
 530 Olaff swärar iak vet th; vell
 till norgis haffuer han ingen skäll

234

mädan iak är til forman gör
 iak skall väria myn egin döör
 Budit swarar th; är ey vnder
 535 aff tolka varder venskapin twnder
 Tw kallas thy olaff dygre
 tw lat; vara man j huarlom sigre
 nar konungen j swerike far th; spöria
 tha fan j snart eth örligh böria
 540 kom till honum oc var hans man
 sidan han tik rikit an
 gör honom ther aff rekenskap
 saa bliffuer tw j hans venskap
 Olaff vreddis aff the ord
 545 gik saa rät till sith bordh
 Stengde them vtan döör
 var them vreder tha som för
 I segen eder herra huat iak meenar
 j somar vill iak oc myna swenar
 550 komma ther landit skeldis aath
 at huar vet sith th; är räth
 huar swerige oc norge haffua enda
 tha vet huar, huar han skal landa
 the monde än skatten sidan opbara
 555 th; togo bönder för olaff j kära
 han buden hengde somma bortdreff
 skatten aller aather bleff

Tha konungen j swerige thetta sporde
 at olaff thetta gjorde
 560 vart mykit vreder oc mälte saa
 om iak liffuer iak än hempnas ma
 om vaarena böd olaff ledung aa
 till land och siö aff huarie vraa

framdelis till yslandh
 565 foor han baade m; här oc brandh
 The ey ville elska *crisna* thro
 the motthe ey j landit boo
 dömde them til hielm oc sköl
 förty marger till *crisna* thro föll
 570 The höllo a sedan *cristen* lagh
 som tha stonda än j dagh
 Sedan foor han landit om kringh
 hölt m; bondom lag oc tingh
 gud; budord oc the helga läst
 575 lat han them lära *aldra* mest
 än noget mothe sagde
 stora nefst han aa honom lagde
 fieligder mothe throne gik
 vidh siön lata alle seya sik
 580 Sedan foor han till *karmswnd*
 ther kommo monga j hans fundh
 aff *swerige* oc *danmarcs* rike
 the viste ey annan vara hans like
 tolken man vara om alt
 585 som *swänomen* bade gaff oc galt
 Sedan kom til honum *viikuerke*
 viste honum landa merke
Brynnolffuer han vell kände
 visso heffd aff allo grunde
 590 j *Sarsborgh* giorde han köpstad
 giorde kirkior oc satte lagh
 förböd j köpstad ath föra
 till *swerigis* eller nogit röra
 verdöra sill eller salth
 595 for än *sämia* var offuer alth

234 v.

- Almogen talade aldra mest
 at sãmia oc frider vare best
 at frider j landit vorde
 men ingen förra sigla torde
 600 En marsk het biorn stallare
 almogen honum tilkallade
 han sagde konungenom the göra illa
 som frid oc sãmia vilia spilla
 Almogen beddis gerna friid
 605 mellen land th; törfifte vell vid
 lot konung j suerige th; första
 at han vill sãmia m; honum aga
 aga hans dotter oc göra eth band
 at sãmia vorde j mellan land
 610 Tha som konungen th; hörde
 huat almogen fram förde
 han tog raad oc setthe thera budh
 at frider varder th; giffui gud
 han gaff biorne fingher gull
 615 gulbordh swerdh at vara honum hull
 Sagde th; gaff mik rawal ierl
 far til honum iak tror honum vell
 bid honum leggja til th; besta
 om venskap aldra mesta
 620 Serdelis om min faders dödh
 tingen ther om mädan iak th; böd
 konung j swerige är ey sa man
 at [han] myn faders dödh opfylla kan
 Biorn stallare saa til suerige far
 625 ther ragwal iärl för honum var
 Ragwal iärl them vel vndfik
 till olaff skotkonung m; honum gik

tha konungen hörde thera komma
 vndfik them ey m; storan froma
 630 Han gaff them engen god answar
 thy han var till vrede snar
 buden ville ey afflata
 baado om venskap huat the gata
 Ragwall iärl han talar om sidher
 635 herre konung var ey oblider
 at skylskap vore mellom eder satther
 at frid oc sämia vore tess bather
 giffuen honum edra dotter till ekta
 han motte eder fulwel släcta
 640 tha wart konungen illa vreder
 thy olaff var honum mykit ledher
 ey skal olaff degre vara konung j suerige
 iak skal th; m; makt affwergia
 herra haffuer och saa framfarit
 645 konunger j vpsalom mektoger varit
 offuer alla konunga j Norge
 baade aff land och torge
 vtan harfager haralder
 hoo var hans like aff aldher
 650 th; haffuer forra varit j färd
 at suerigis konung van norge m; swerdh
 buden lata lithet vndwika
 at konungen skullet ey illa lika
 the baado drotningena ga thera bud
 655 at leggja konungenom stora hugh
 konungen vreddis aff henne ordh
 th; skeer ey j aar eller än j fiord
 at olaff digre far myn dotther
 th; motte mik vara flere sotther

285

- 660 iak skal ther baade hãria oc brenna
 sa at Norge skal th; lenge kenna
 The togo konung vtan myn vilia
 iak skal them fran huss oc heem skilia
 buden lato ey aff forty
- 665 the fwnno eth annet rad aff ny
 drotningen gaff them et lönligit ia
 gaff sina samtykkia oc sagde saa
 år han saa mektiger man
 som huar en mik sigia kan
- 670 han motte mina dotter vel åga
 hwj skulle myn herre th; tråga
 th; the vara hion th; vare skáll
 ville myn herre th; vnna vell
 buden varo borta nogre stundh
- 675 Olaff helge kom mädan j sin moders fund
 Aasta hans moder fik honum see
 aff rätta hierta togh hon lee
 Olaff satte sin broder aa knä
 kärare än nokot ligiande få
- 680 han togh th; barn j haar top
 haralder lit;le saa tha op
 grep tha konung aater j haar
 som han haffde hafft flere aar
- 235 v. Konungen sagde tw est iller
- 685 m; tolko tw van venskap spiller
 Annan dagh han gik till strand
 hans broder lekthe j huithan sandh
 haralder giorde skip aff spanom
 som barn än plåga haffua j vaanom
- 690 Olaff sagde huat menar tw

- viltw köpslaga och segla nw
 pilthen togh til at swara
 mith härskap skal thetta vara
 Haldan swarte var en broder
- 695 Olaff sagde till sina moder
 aff honum föder tw en konung vp
 th; är myn thro oc mith hop
 Olaff tencthe vid sik alleena
 huat mona thenna barnen mena
- 700 Budin som till swerigis vaaro
 sit arende the fulwell foro
 drotningen sina dotter bort sände
 m; enom iarl som hon vell kende
 konungen ther aff inthet viste
- 705 at drotningen foor m; tolka liste
 han sende m; henne god; och haffuor
 tolka barne goda gaffuor
 mådan [gik] almogen aller til saman
 th; var them aluar oc ingen gaman
- 710 Sagde till konungen tolkin ord
 herra j gören ey mera mord
 En tolkin man j taken till magh
 th; tycker oss allom vara raad
 Saa ma frider lenge stonda
- 715 edra slächth till saman blanda
 Vilin j eder ey segia latha
 mest skal th; eder tråga oc hata
 för än vi seem nokot kiiff
 th; geller forra edert liff
- 720 konungen lat seg tha segia
 ville tha almoganom vägia

- gaff sina dotter j olaff; hand
 ther m; frid oc venskap; band
 Jomfrun tha hon thetta hörde
 725 the glädin henne hierta rörde
 The dyra gaffuor honum sende
 ther m; voro the j älskogh kende
 bud kom hem aff ärendet sagde
 huru konung aff swerige venskap lagde
 730 Olaff gläddis j hiertat loo
 han loffuad Jomfru oc sagde thro
 om vaarena som ther epter var
 Olaff vt till tonsberg far
 tha vordo ther alle fagne
 735 olaffue ther vell vegne
 286 at frider var aa alla sidho
 alla motto fara vtan qwido
 th; glädde almogen mest
 at konungsens dotther var olaffue fest
 740 Konungen sina dotther vtsender
 m; marga herra vener oc frender
 m; stora äro oc myken heder
 alla gläddis oc engen var vreder
 Tha var landit j chrisna thro
 745 bygdo m; fridh och roo

Lönlige varo swmmi herra
 som mothe stode th; var värre
 the sända bud till rika knuth
 at han skulle driffua olaff vth
 750 The kerdo sik vara trengda
 oc fran sinom affgudom vara vända
 han haffwer oss trengt aff gamal lagh

th; träger oss än j dagh
 Segwrder greffua aa olaff; vegna
 755 haffde land j sinom hegnad
 furöyar och yslandh
 oc örknö ther j blandh
 Olaff sende tith om skath
 greffuen buden ey förgath
 760 han buden lat all fördarffua
 oc skatten lat han allan til sik swarffua
 tha olaff konung th; forstodh
 han var saa illa j hiertad modh
 han nöt till vener och frender baade
 765 greffuen vart hengder vtan nadhe
 th; ärendet gör krönikan mykit lankt
 th; alt vtseya vaare mik trongt
 Olaffer om side sporde
 at somj mot throna segia torde
 770 han formen alla för sik stempde
 aff huaria härade men vtnempde
 Tha sanning och retter kom j bland
 tha miste somme fot oc somme hand
 thera god; oc peninga lat han röffua
 775 thy han kunne thera falskhet vel pröffua
 Lat saa byggia kirkio och closter
 saa växte gudj mykit foster
 tha vij aar the varo lidin
 fran th; han var til konung bidin
 780 baarder och han tagbronder
 Olaffue tha aa hand gonger
 aff örknö the bade vtforo
 helge olaff the tienist sworo
 konungen foor tha kring om land

- 785 bød chrisna thro m; harde hand
 vid lifff oc god; at holla thro
 them j norge ville boo
 tha voro an ather gudbrand; dala
 the mote troonne monde an tala
- 236 v. 790 Olaffuer ther en bonda gesta
 ther var ey öll j hans neste
 som christus vände vatn j vin
 saa giorde han nad m; olaff ffiin
 tha som smaswennen vatn frambar
- 795 th; vendis j vin j samma kar
 tha han haffde drukkit först
 hans tienara slecto oc allan sin torst
 gudbrand; dala togo vid thro
 bygdo sidan m; frid och roo
- 800 Archebiscopen ödmwnder
 döpte them th; var ey vnder
 thy liwngelld affgud al opbrände
 tolkit vnder them throna kände
 oppo viij aar han konung var
- 805 Jorden litla fruct tha bar
 folkit loffuade holla thro
 an gud gaff aar aa land oc siö
 Sedan vordo saa god aar
 at engom fatigom j mote gaar
- 810 Hans swär skottakonung bleff tha döder
 margen th; j swerge möder
 th; timde om en middagh
 olaff sat vid bord oc var glad
 Esbiorn böriar op eth kiiff
- 815 th; galt olaff; kögamestare lifff
 han giorde ther eth stort moord

han hog huffuod aff at th; sprang a bord
 han blygdís ey at konung th; saa.
 ther fore han j iernen laa
 820 han haffde marga vener omkring
 thy fik konungen ey sätia ting
 at göra hans rät som han haffde tenkt
 thy han haffde vänom budskap senth
 the toko böther epter then döda
 825 th; mona tog hans frender möda

Tionde aarit han j norge räd
 stora nöd hans hustru ledh
 hon födde barn m; stora nödh
 engen viste th; vtan hon var död
 830 th; laa döth j thry dygn
 var saa sant oc engen lygn
 Olaff bad tha gud om lifff
 th; fik tha anda j sama tiid
 the döpto barn oc gaffuo nampn
 835 magnus gode the kallado han
 j angeland var tha knuther riike
 engen konung var tha hans like
 han haffde oc tha rikit j danmarc
 m; thy monde han vara fulstark
 840 Han var mildher aat sinom gaffuom
 bade j hestom oc androm haffuom
 han lath; haffua nokan rät
 till norgis m; sinne släkt
 j Norge waare somma herra
 845 the kärde för honom mykit värre
 at olaff konung ofrelse gjorde
 oc mot thera lagom segia torde

The sagde knute tienist oc thro
 oc leffua m; honum the villo thro
 850 Olaff konung inthet aff th; viste
 at the fooro m; arga liste
 konung knut han sende ord
 tha helge olaff sat vid bord
 han thera ärende vell förstodh
 855 thy var han ey j swarom odh
 j twa daga the dwaldis ther
 för än the kommo olaffue när
 j Tonsberg var han tha stadder
 tha breffuen kommo han var ey rädder
 860 buden oc breffuen lyddo saa
 vilt tw knute vndher gaa
 tha ma tw landen all beholla
 huar man skal tik konung kalla
 Helge olaff swarar sköth
 865 th; skal förra gella mit egit köt
 [än] iak nogrom tienist seger
 vtan enom gud mädan iak liffuer
 knuther vil mik vnder sik twinga
 som höna kyklinga vnder sina vinga
 870 th; skal ey skee mädan iak ma raada
 för lider iak än mera vaada
 the buden fooro ather heem
 förde knuthe the swar igen
 Olaff the buden brot sende a stad
 875 hielp aff swerikis konung badh
 Anunder konung swarar th; bud
 th; ma aldrig vilia gud
 at knuter konung skal fa norgis rike
 tha varder ingen sedan hans like

880 Sedan komer han oc til mik
 at trengia mik oc vnder sik
 han gjorde m; olaff helga band
 the ville baade vāria sin land
 Saa kommo breff aff āngeland
 885 binda m; swerige fridzēns band
 at han skulle ey m; olaff holla
 vtan hielpa til at han kunne falla

Olaff helge sankade hār
 til sarborgh oc [kom] ther
 890 sedan in til vesterģōtland
 konung anund kom oc ther i bland
 the taladis vid oc gjorde raad
 huat the villo haffuas aath
 Bwndo venskap bemannado sik
 895 thy at the villo liggia j frid
 knuther foor in till danmarch
 fik ther folk och gjorde sik stark
 thetta stod j nokor aar
 tha ath huarians j ordom gaar
 900 huru knuther ville Norge vinna
 tencker sik ingen vilia finna
 olaff kring om rikit foor
 sporde rad mot vada stoor
 the gaffuo honum alla goda trost
 905 sagde eder vande varder vel lost
 Han kom j vtbygd ther vore trol
 m; myklo ohyra the varo full
 en rikan bonda monde han gesta
 hans kāra var th; aldra mesta
 910 aff troldom haffuer iak mykla nōd

237 v.

iak venter at the varda min död
 Sedan iak tog vid chrisna thro
 iak haffuer hafft huaske lisa eller roo
 Olaff ther tha korsit giorde
 915 trolleu tha vägen tädan sporde
 en diaffwol tog til at ööpa
 nöduger skal iak hädan löpa
 engen haffde mik kommit bort
 haffde mik ey degre olaff sport
 920 eth troll som drap x män
 han giordet j stena oc stonder än
 flere troll oc han bortdreff
 sedan folkit j fridj bleff

Aa trätande aare han konung var
 925 m; sinom här han vart sa snar
 kom sa in j öraswndh
 ther kom oc konung anund
 The togo skaane vnder sik
 säland oc them vnder gik
 930 danmarcs herra them marge sökte
 och thera knä för them mökte
 the sagde them tienist m; förordom
 än vj för konung knute tordom
 komber han för thyma heem
 935 alt landit skal eder gaa igen
 oc tiäna eder j retta thro
 m; eder bade byggia oc boo
 ther fore bleff landit öröffuat
 th; var rad som vell var pröffuat
 940 Rike knuther han th; sporde
 at olaff helge han torde

liggia m; här j öreswndh
 oc m; honum konung anund
 vare bado till örliq reedo
 945 rike knute th; illa edde
 Han böd vt ledungh aff sith rike
 ville engom städia vara sin like
 han kom til saman mykit folk
 bade m; snäckior skip oc holc
 950 han haffde m; sik hakan iärl
 var hans frende oc trodde honum vell
 huar thera haffde eth stort skip
 j vestra siön ey större gik
 foore til the varo som andra draka
 955 the meento all land m; swerde taka
 mong huffwd aff gull ther vare oprät
 forgylda flöga vaaro aa them sath
 the draka vaaro grymä baade
 möta tolkom th; var vaade
 960 Seglen vaaro gull och blaa
 the lata saa til danmarcs gaa
 The lagde in j lima fird
 marge bade m; sköl oc swerd
 th; hende tha for fierom dagom
 965 som än aff segx j margom sagom

Äma drotning j ängeland var
 Vlff j danmarc för en iärl far
 Äma sinom son screff eth breff
 Vlffue iärle j ängeland bleff
 970 om harda knut som haffde han
 til tess han vart mera man
 at harda knut när sik haffde
 til tess konung j danmarc honum kraffde

- vtan faders vitu oc ia
 975 thy monde th; alt annars gaa
 Vlffuer iärl och harde knuth
 the buda storan ledungh vth
 The skaaro budkaffla j sama stad
 reeddo sik til eth suetto badh
 980 tha var tha thera mesta qwida
 the tordis ey m; olaffue strida
 han sporde sin fader ther
 hans moder äma var tha när
 Langliga han screff sinne moder
 985 än hans fader var honum goder
 han räddis tha faders vrede
 om han j danmarc råde
 drotningen gaar för konungen staa
 oc böriar hon sin talan saa
 990 var son raader offuer danmarcs rike
 thino hierta th; ey illa lika
 tw torff ey vndra ther oppo
 tw haffuer saa lenge varit fra
 haffde en annar treng; sik in
 995 tw finge ey rikit aather om sin
 konungen lot sin son kalla
 han monde aa sin knä falla
 Han lagde breff j sins faders hand
 huru han fik konungx land
 238 v. 1000 han tager sin son j fampn
 tha skal tw afflaggia konungx nampn
 huat tw haffuer giort th; är min mon
 tw esth tha myn egin son
 Rikit gik aather till rika knuth
 1005 huat han bød th; motthe vth

Olaff oc anund konunga baade
 giorde epter sino raadhä
 sigldo östan m; skaane
 thogo alt mest till lane
 1010 huat landit haffde forra sakt
 thy gaffuo the sedan inga makt
 Lagdo sidan in till helgaa
 thoko alt huat the kunno faa
 the boriade *graffua* en *stora*n dampn
 1015 m; *sinom swānom* giordo sik *gangn*
 dempde vp saa *högan* siö
 han var *langer* oc *inthe*t miö
 vatnet *gik* offuer *berg* oc *dala*
 mykit *högre* än *iak* tör *tala*
 1020 *Konungh* anund var *förman*
 för *skip* oc *folk* som *han* vel *kan*
Olaff lath *tha* *graffua* *iord*
 th; giorde *dānom* eth stort *mord*
 rike *knuther* kom *tha* *ther*
 1025 *seglande* m; *storum* här
 han haffde slijkt *try* *mera* *mæn*
 än *bade* the *konunga* th; *seger* *iak* än
Anunder j *sina* *horne* *bleste*
knuter m; *sinom* här *them* *geste*
 1030 *Olaff* slepte op *dampn* *bord*
tha *talade* *dāni* *mindre* *ord*
försen *vart* *tha* *deger* oc *stoor*
saa at *skip* oc *folk* th; alt *förfoor*
vtan the *degre* *draka* *twa*
 1035 the *lata* *vndan* *försen* *gaa*
them *hiolt* *ey* *ankar* eller *feste*
 the *skullo* *tha* *sökia* *annat* *nesta*

- Olaff oc anund konunga tve
 sigla aff helgaa vtan vee
 1040 stwnge sik offuer ena sidho
 ther the laago m; mindre quido
 konung anund; men skingrades fast
 vtan hans ia th; var thera last
 han saa sit folk varda ferre
 1045 han talar til olaff min kere herre
 tw wet th; vell myn kere broder
 j sommar haffuer iak tik varit goder
 iij^c skip bade stoor oc sma
 them haffuer iak tik til hielp latit gaa
 239 1050 hundrada skip haffuer iak nw qwar
 ey doger iak nw strida thy v̄ar
 mot rika knut m; folke lit;la
 vj motte ther om sielffue ga til gisla
 farom til swerigis th; ar [mit] radh
 1055 sa framt vj vardom ey annars haad
 tagh aff rike sa mykit tw torff
 m; tit folk liff vtan sorgh
 viltw til norgis fara aather heem
 far offuer land vj gerna th; seem
 1060 vintren stonder oss til handa
 liggiom vj här lenger vj komme j vanda
 Olaff tacker m; store gaman
 vj hollom eller folkit saman
 iij^c skip iak förde om stad
 1065 nw haffuer [iak] lx oc ar an gladh
 Vj haffuom an qwarre vora besta men
 föda och kost offuer vintren an
 tha somaren kommer vj viliom finna
 huat knut torpare kan här vinna

1070 Knuthter sporde dagh fran dagh
 at olaff konung var minne rad
 han sende lönlig bud lat lokka
 fik aff olaffue flere flukka
 allom them knut ville tiäna
 1075 them ville han gull oc silff förläna

knuter var ey mesta stark
 thy lat han draga til danmarch
 j helgaa miste han skip oc men
 then skaden glömde han ey än
 1080 han kom saa j örasund
 oc vlfuer iärl j hans fund
 giorde mot honum gingerdh
 fagnede honum vtan ferd
 dag för sancti michils dagh
 1085 han kom til roskil oc var glad
 konung [oc] ierl lekte skafftauel
 ther aff börias thera draffuel
 iärten skaker m; en ridder
 förty han lat; vara hans bidder
 1090 konung bad leka en annen lek
 iärten vart vred oc aller blek
 Järten slo th; tauell om kull
 konungen vart ther aff vrede full
 konungen sagde til iärten orden thenna
 1095 hwj mona hin ragj nw sa renna
 Järten swarar aff rettan harm
 tw gaff mik inthet tolkit nampn
 tha tw vast j helga swnd
 olaff konung körde tik som hund
 1100 konungen vreddis aff the ord

- ther fore lād tha iarlen mord
 239 v. J lucio kirkio vart han slagin
 vt fran hōga altarit dragin
 kirkian vart ther aff oskār
 1105 och tidegierd giordis ther
 konungen gaff ther rānto till
 som ān ligger till Roskill
 gōda Vlff̄ syster heet
 otte godan iārl som man veth
 1110 thera son het haraldher
 j ānglande til konung valder
 dōden togh honum for hānder
 kwnde ey konung vara lenger
 Vlffwer atte ān sōner twaa
 1115 tosta iārl swen och saa
 Swenss dotter aasa var
 som var moder at iātwar
 han var konung j āngeland
 het goder offuer siō och land

 1120 Olaff oc anund
 sporde knut j öreswndh
 The talade till sina mēn
 viliom vj bliffua j vinter ān
 knuther haffuer th̄ till sidh
 1125 han torff om vinthren ey folkit vid
 th̄ ledis honum saa vell som oss
 liggia bade j yss och frost
 vaara men tha aa honum sōkia
 peninga och harnesk til oss ōkia
 1130 Swerigis men the sagde ney
 frysom vj hār inne th̄ ār oss vee

- vj viliom eller fara heem
 konung Anund sagde igen
 Anund foor heem m; sin här
 1135 Olaff laa än qwar ther
 th; hende saa om ena nath
 at vaktaren hörde mykin graat
 aff fangom som ther satho j häcthe
 the them vaktade them vtsläpte
 1140 the them pinthe the fingo vrede
 oc vardo olaffue alle leede
 Egell och toste the vorde siwke
 haarde vid fonga än sedan miwke
 Olaff togh m; sina handh
 1145 m; fader och son oc then helge and
 J stonden op oc varden til råka
 gud sielffwer maa eder vel lekia
 j samma stund the stode op
 oc kende ey onth j sinom krop
 1150 Valgöter het en heden man
 tha han the iärteknen fan
 han lat sik döpa j samma stund
 kom j danska konungens fund
 olaff talar til sina män
 1155 huat tagom vj till rada än
 huat viliom vj bliffua eller fara
 j varden nw oss ther till swara
 the sagdo [vj] viliom segla heem
 gaa till fott th; är oss meen
 1160 Olaff monde tha vell första
 the ville till knute konung gaa
 Sin skep the ville ey offuergiffua
 ville m; them bade döo oc leffua

- tha han hörde thera stora othro
 1165 han önskar sik tha hema boo
 the mik vilia fölia the göra reda
 offuer vestergylland vil iak them leda
 vj sendom vor skip till kalmarar by
 vj mostom nw litit vndfly
 1170 han gaff orloff them ey ville fölia
 thera stora othro the kunne ey dölia
 the fooro tith them sieluom langer
 late; som the vaare fonger
 Olaff talar till swäner han tror vel
 1175 mik tycker th; at vara skäl
 Latom oss rida till sverigis rike
 at ey varda flere the oss vilia swika
 han foor sedan ather hem til landa
 oc giorde engom manne vonda
 1180 the fägnade honum ee huar han kom
 giorde honum ära oc mykin mon
 tha han kom til sarsborg; stad
 sit folk tha hem han ferdes badh
 kuar bleff när honum segwatter skald
 1185 han kunde monga handa mall
 visor sagor oc äwentyr
 ryma oc siwnga frido dyr
 han foor opta herra mellan
 konung olaffue var han throfullan
 1190 Olaff konung var honum vreder
 för sina othro mykit leder
 Segwatter lagde skönt för dör
 vart hans ven sedan som för
 Olaff gaff stora iwla gaffuor
 1195 huariom som höffdis tolka haffuer

saa vart han budin til hedmarch
 till tora kalffson iarla stark
 honum folde dager ringhsson
 trogen som hans egin son
 1200 thore giorde konungen ära
 I äne ätil konne ey mera vaara
 dager giorde ey mykin sangh
 han viste ther var falst i bland
 konungen vndrade a hans tysta lath
 1205 oc sporde honum lonliga aat
 forra haffwer tw varit glader
 nw estw som tyster mader
 dager swarar vilin j th; löna
 iak siger eder sant j faan th; röna
 1210 Thore som eder böd till gest
 forraader eder alra mest
 han tog gaffuor aff konung knut
 at driffua eder aff norge vth
 Till mera vissa en gulringer
 1215 sither aa hans lengxta finger
 han lather honom engen see
 ee mädan han faa seya ney
 Olaff sat vid bord
 giorde sik glädj m; gamanss ord
 1220 kallar them fram for sik
 th; iak bider th; segen j nw mik
 iak vill veta tin aller all
 men vj äre glade j thenne hall
 Thore sade sik xviiij aara
 1225 saa sagde myn moder sant vara
 olaff grep hand hölt om hart
 thore sagde th; är saart

240 v.

thy haffuer iak hanska om th; saar
 at värker oc swede ther aff gaar
 1230 lat mik see haffver tw sväll
 iak kan läkia tw vest th; vell
 konungen rykte hanska aff
 fingergull ther vnder laa
 tha fan; th; som dager sagde
 1235 at thore othro j hiertat haffde
 konungen lat honum tha fonga
 m; dom oc lag fran liffuit gonga
 hans frender lagde sik til at röua
 at hempnas honum the ville pröffua
 1240 giorde kongen stora nöd
 th; vart oc thera egin död
 kongen grep them alla
 lat them m; swerde falla
 böd saa konungen ledung aa
 1245 hans skip varo borta fik sik sma

Olaff helge fik tha vaanda
 Landit monde fran honum gonga
 j öresunde knuter ther laa
 xij^o skip haffde han thaa
 1250 Til norgis han tha sedan foor
 m; mykit skip hans här var stor
 Lagde in til agdo sidho
 Landen tog honum vtan qwido
 j Tonsberg tha olaff laa
 1255 marga honum gingo fra
 knuther siglade til trondhem
 Landit gik honum ther igen
 viij lagsager han saman stempde

- the alla honum för konung kende
 1260 gaff them gaffuor svor them eed
 fik them land oc härede bred
 offuer norge satte han hakan iärl
 hans frende var han trodde honum vel
 Harde knut han togh j fampn
 1265 sin son gaff honum konungx nampn
 J danmarc skulle han styra oc raada
 m; lagh oc rät vtan vada
 knut foor sidan til danmarcs rike
 ingen spordis tha hans like
 1270 Olaff helge thetta sporde
 sidan til oxla sigla torde
 Landit var honum gongit j fraa
 th; illa j hiertat laa
 Olaff ville aa landit gaa
 1275 Land;herrane the villo ey saa
 ärlinger skälge oc thore hunder
 slogo alla sämia swnder
 han gik a land vtan thera tak
 lagde stoor hug aa thera bak
 1280 ärling skälge bleff ther död
 flere m; honum th; var ey nöd
 han gik saa offuer dala oc fiäll
 the honum fölgdo the varo snäll
 Han gestä tha en rikan man
 1285 brwse bonde swa het han
 Aff honum sporde olaff tidende
 at rikit var honum ey lydande
 sagde almogen vill eder tiäna
 herrana rikit aff eder räna
 290 brwse sende bud om kring

- grannom oc flerom holla tingh
 The fågnade alle olaff vell
 th; han rådhe vore god skåll
 brwse sagde tha m; raade
 1295 bliffwen j lenger th; år vaade
 Land;herrana spöria eder här
 j varden slagne th; år vår
 vägen var hard aff stenom tronger
 ena stora mill var han longer
 1300 man fik ey rida eller gaa
 för bergh oc stena ther aa laa
 Olaff helge tröste aa gudh
 thy at han gömde vars herra budh
 han tog sit folk och bönder m;
 1305 kom sa till then harda väg
 ena höga bryggia han opstegh
 sag nider j landit vith oc breth
 sagde m; sik j store qwido
 gud nade alle norges sido
 1310 sa illa j haffuin mik vtdriffuit
 iak togh vell m; eder liffuit
 Han föll a knä oc bad ther om
 at trange vägen vorde rwm
 köyamestaren tog at kära
 1315 at folk haffde ey förtära
 j^c bönder iiiij^c men
 koster oc föda brast them än
 som christus j ögnene m; v bröd
 födde v tusend vtan nöd
 241 v. 1320 Saa helge olaff m; sin bön
 födde sith folk oc fik god lön
 The satto til eld; kätla oc suda

- lithet aff mat till kättil biwda
 giorde sa kors offwer alth
 1325 räcte vel aat bade värmt oc kalt
 the komma saa til then harda steen
 them stod tha inthet bergh igen
 Th; hundrada kwnno ey forra
 th; monde tha iij eller v föra
 1330 Then vagh het säffhuwth
 han foor then offuer th; giorde gud
 han sporde sidan brwsa aath
 huar han finge liggia om nath
 huar folkit fingo nogra huilo
 1335 the sagde haffua farit ena harda milo
 Brwse swarar m; fulle röst
 här är ingen god trost
 här är en valler han vore vell hull
 vore han ey m; diäfflom full
 1340 folkit laa om nat oc soff
 Olaff giorde gudj loff
 han laa aa knä oc bad sin bön
 dieffwllen bran han bar aa röön
 Olaff; böner the brännan saara
 1345 iak ma här ey nw lenger vara
 iak skal nw fly ey aather komma
 till helffruitis aater til lithen froma
 om morgonen folk alt opstod
 Olaff talar til brwsa godh
 1350 här skal tw byggia en storan by
 troll oc dieffla the scola fly
 här skal aldregh frysa korn
 ey vexe tistel eller torn

- Tha xv aar the vore förliden
 1355 at olaff vart til konung bidin
 Arij som först var sakt
 screff hans ferd m; alle acth
 han foor sidan in j gulbrand; dall
 m; stoore rädde offwer landet all
 1360 kom saa till hedmark
 hans folk var minne stark
 han bad them vara hull oc thro
 mädan han motte ey j norge boo
 han sagde sik til swerigis fara
 1365 j taken rikit vell till vara
 han gaff them orloff fara hem
 tha gud vill iak komber igen
 m; gud; makt han tog at spaa
 huru haquon iärl skulle gaa
 1370 at han skulle ey lenge liffua
 m; tolken orät j rikit bliffua
 tha han haffde orden sacth
 han foor astat m; sinne macth
 somliga aff hans gode men
 1375 the skildis ey fran honum än
 242 Saa foor han till ända skogh
 drotning hestrid hans hustru godh
 Jonkar magnus hans enga son
 vlfyller hans enga dotther foor m; them
 1380 Haakan stallare j landit bleff
 marge andre samaleedh
 The skola honom tidende fööra
 än j rikit varder nogit röra
 han hopadis komma rät igen
 1385 om gud hulpe vtan meen

han foor sa in til nārikis land
 geste Sigurd hans folk j bland
 han bleff nār honum alla vaar
 alt till tess ath skepin gaar
 1390 hestrid och hønne dotter kār
 bliffuo tha j swerige qwar
 han foor til gardrike öster
 til konung Jārsleff som honum var tröster
 han haffde helge olaff; syster
 1395 thy han m; honum bliffua löster
 konung Jersleff böd honum m; sigh
 aff rikit saa mykit han torffte vid
 han reed honom ey fara heem
 aff sinom owinom ey tola meen
 1400 han bleff ther tha longa stund
 tiente gudi aff hiertans grwnd

Saaken hwj the honum vtkörde
 rätwisan honum j hiertat rörde
 Norgis men the haffdo en sidh
 1405 at the torffto altid annars vid
 rōwade han som mindre förmotte
 för än olaff konung rikit aatte
 Tolkin sid han fördreff
 thy vaaro herrane honom vred
 1410 Allom them som orät giorde
 m; lag oc rät han neffza torde
 j ryd;land var han flere aar
 marg tidende vtaff norge faar
 hans tienara varo tha han foor vth
 1415 the toko tienist aff rika knuth
 biörn stallare sagde lenge j moth

han skulle m; fierom draga soth
 eller mista god; eller ryma landh
 heta forrädere riddara bland
 1420 Olaff sporde om haquon iärl
 han sank j haff honum gik ey vell
 tha han foor til rika knut
 til danmarc föra skatten vth
 ther sank han tha nider j qwaff
 1425 han fik ey thaa andra graff
 tha sannadis ord som olaff sagde
 Norge tha engen forman haffde

Biorn stallare thetta sporde
 honum angrade tha huat han giordhe
 242 v. 1430 Sagde iak skal myn herra sökia
 myn troskap m; goda ökia
 han kom til gardrike til iwla vist
 han fan sin herra han haffde mist
 Olaff fagnar honum vell
 1435 sigher honum tidende m; god skäl
 Rikit är nw hosbonda löst
 j magen eder giffua goda tröst
 han sporde epter fierom vinom
 om the stodo fasta j synnom sinom
 1440 the varo gangne knute aa hand
 giorde sik sielffwom mera band
 Biorn föll aa knä tok at bidia
 herre mik bör ey lengre tigia
 iak nekade tik th; giorde mik nöd
 1445 th; gör iak ey mer forra tool iak död
 helge olaff swarade thaa
 th; war ey vnder at flere giorde saa

mädan tw som var mit höxta hop
 sagde manskap saa bitida op
 1450 Thet gjorde gyryn silffuer oc gwill
 at norgis men varo mik ey hull

Konung aff gardrike olaffue böd
 wlgaria land til konungx ööd
 th; var tha mykit hedith
 1455 han böd honum th; till egith
 Ingegerd hans syster sagde saa
 bliff här broder th; är mit ia
 biorn han swarar oc flere swäna
 vj viliom honum th; förmena
 1460 vilen j herre göra swa
 Riddara oc swäna lata förgaa
 offwergiffuen ey Norgis rike
 huar vilin j aaterfinna tess like
 Olaff swarar till gud; nad
 1465 star alt mit hop oc alt mit rad
 Han haffde sik tencth til Jherusalem
 för än han foore ather heem
 [hon]om syntis om nat j sina seng
 en storan herra oc dyran dreng
 1470 j konungx hampn han skinande var
 j sinom ordom var han snar
 Olaff tw est en rädder man
 annars hwss tw eller gesta kau
 än bliffua j thinna egno ööd
 1475 tw skulle eller tola dödh
 för rättwisa dö th; är tik krona
 flyr tw for rädde skul tw mister hona
 han wagnade brat oc sag sik om

honum tykte th; vara olaff trygge son
 1480 som honum lat döpa til cristendom
 sedan vart han j hiertad from

243

En qwinna var j gardrike
 aff byrd oc god; ey henne like
 henne enga son fik qwerka böld
 1485 sa at han haffde enga töldh
 honum venta ingen vtan död
 hans moder staaar j store nödh
 oc beddis af drotningene raadh
 hon var henne j swarom braadh
 1490 Olaff helge myn käre broder
 gud är honom j alla goda
 bid honom göra för myna skull
 tw torff ey biwda honum söloff eller gull
 vill han ey mera göra
 1495 än pilthen m; sina hand röre
 qwinnan olaff helge bider
 bradeliga han ney sigher
 drotningena bön hon förde
 then gode herren henne bön hörde
 1500 han tog om hals m; sinne hand
 ther barnet haffde mesta bandh
 pilthen han tog mwnnen röra
 sith maal sidan vell framföra
 han giorde m; hand korss aa bröd
 1505 pilthen swalg th; vtan nödh
 vart til raka moderen glad
 loffuade gud j allan stadh
 Ther marg iertekne j landit giordis
 in till grekin th; vida spordis

- 1510 J constantinopolim then stora stadh
 staar hans domkirkia an j dagh
 Om j sonedagh han j tancka stodh
 j sino hierta mykit modh
 han telgde eth trå vtan acth
 1515 hans smasuen gat tha ey tagt
 herre varen j hiertat glader
 j morgon är monedagher
 han sökte spåne lagde j hand
 tände j eldh m; fullan brand
 1520 hans hand bleff heel th; giorde gud
 förty han gömde vell hans bud

- Olaff tog tha oppenbaara
 th; han ville til Norgis fara
 konung Jersleff oc ingegierd
 1525 the villo neka honum the färd
 sagde j haffuen saa lit;la makt
 j varden slagne th; haffue vj sakt
 bliffuen här myn kära broder
 myn herre skal eder vara goder
 1530 han sagde them aff sinom dröm
 som han haffde görla giffit göm
 the fwnno th; han ville heem
 honum var ey got at seya igen
 om Jwla tiid han redde sigh
 1535 m; folk oc skip han torffte vid
 han redde skip ty ysen aff gik
 ij° folk Jersleff honom fik
 m; stora ära folgde honom til strand
 antwardade honom then helga and
 1540 j go; land lago the nogra stundh

243 v.

til at bören kom j thera fwndh
 han seglde saa j loogö in
 som swia skär kallas om sin
 Olaffz son som magnus heet
 1545 var qwar j gardrike som man thz vet
 Anunder konung j Swerige var
 til sin mag var han snar
 j vestraaris the koma tilsaman
 ther var glädi oc mykit gaman
 1550 hans dotter oc hestridh
 möttis ther m3 glädj oc frid

Tha kommo tidende til danmarc
 at olaff han var komen stark
 thz fingo oc Norgis herra at spöria
 1555 the villo m3 olaff örligh böria
 kalffwer j ägiom oc thorer hwnder
 thera venskap han var twnder
 Then tridie var Enar tambeskalle
 för Norge vare the förmen alle
 1560 Marge vaare Norgis men
 m3 olaff helga höllo än
 The foro alle honum j moth
 sommj til hest oc sommi til foth
 Serdelis haralder sigwrson
 1565 hans broder var til honum kom
 xv aar var han gamal
 vj° men han haffde till tall
 Anunder konung sagde tha
 iiiii° folk vil iak tik faa
 1570 ther alla kwnno fulwel strida
 Nordmen äro ey gode bida

- han bleff j aris j alla vaar
 freyden thy aff honom gaar
 saa kom dager ringson
- 1575 harald; harfagra sonason
 xij^o folk han m; sik förde
 var olaff; frende som iak hörde
 Olaff; dotter oc astryd
 j Swerige bliffuo igen m; frid
- 1580 Olaff bød bade sölfwer oc gull
 them honum vilia fölia oc vara hull
 the haffde baata som krönikan siger
 förde harnisk älfua offuer
 han kom sik in til iempta land
- 1585 Land;men gingo honum aa hand
 twe hedne men til honum kom
 beddis tienist han nekade thom
 vilen j tage vid Chrisna thro
 tha vil iak gerna m; eder boo
- 1590 j varden herra j norgis land
 oc skelien eder fran dieffla band
 The voore twe kempa the sagde ney
 Olaff viste ther aff ey
 at the folgdo m; lönlig list
- 1595 tha at han haffde them eller mist
 Tha olaff kom högxt aa fiell
 tha kom en syn j hans siell
 han sagh alt landit om kringh
 som th; lage alt j enom ringh
- 1600 städer oc bya han haffde varit
 saa oc ther han haffde ey varit
 han swkkar oc sörger oc sagde m; sigh

- Norge haffuer giort illa mote migh
 biscopen honum lönlige aat sporde
 1605 hwj sörgin j herre om iak segia torde
 j thenne väg sa var han longer
 varen j ey saa tyster och aanger
 Th; bliknar eder röda kin
 gud rade huat valler j thetta sin
 1610 konungen svarar iak siger th; eder
 scriptamall th; torff saa vidher
 th; är ey vnder iak är bleker
 thetta är mik engen leeker
 Norge var mik förra got
 1615 th; är mik nw alt j mot
 mik syntis offwer värdhinne alla
 rade gud huru th; kan falla
 biscopen swarar oc sagde saa
 en blind syn eder syntis thaa
 1620 varen frij j hiertad gladh
 th; varder got alt om en dagh

- Sedan kom han j landit fram
 böd sinom swänom oc huarion man
 vägia bade aaker och angh
 1625 th; laa tha nidre som en sengh
 En rikan bonda han geste om qwäl
 torger flecker han fagner honum vell
 han sporde tha th; vtan meen
 hans owinj lago tha j trondheem
 1630 bönder klaga om sina sädh
 gräss och höö var trampat m;
 th; tycthe konungen vara illa
 at the saa gud; laan skulle spilla

- Olaff m; sinom heste reed
 1635 om aaker oc ång bade vit oc bret
 sagde gud fyller edan skada
 iak th; hopes innan viij daga
 kornit växte vart oc saa
 som ingen haffde ther trampat oppa
 1640 Han ville tha veta huru han var stark
 xix^o haffde han till march
 vtan hedninga han bortdreff
 sommj m; döpile quarre bleff
 ix^o dreff han bort
 1645 som han haffde hedna sport
 iiij^o lata sik dööpa
 ij^o til sith heman löpa
 Twa hedna herra ather kom
 fröste oc rörik thoreson
 1650 The bwdo tienist han sagde ey vilia
 vtan the villo sig fran afgudom skilia
 Torchil biscop then danske
 honom almogen satte ganske
 han råd them seya olaffue j moth
 1655 takin j han j bidin ey both
 han giorde eder sa myken olagh
 j mogen them minnas an j dagh
 Olaff gaff bondom peninga oc gull
 bidia för dödom oc vara them hull
 1660 serdelis för them som föllo j stridh
 hans owinj varo j sama ridh
 Sancte staffan stenther var
 bidia för owinom var han snar
 hwar som doo vtat hans här
 1665 han viste han var gudj när

244 v.

- Sedan for han til Stekilstad
 gud om trost oc retwiso bad
 Ther kom haralder broder hans
 var ey komeñ an til man;
- 1670 Olaff helge honum förböd
 j strid tola nogra nödh
 Tw est ey starker slaa m; swerd
 bewara eller tith lif; värd
 han swarar mädan iak är ey man
- 1675 bint swerd vid hand iak gör huat iak kan
 Torgils bonde j Stichilstad
 honum olaff helge bad
 binda saara oc döda graffua
 m; sielffuom gudj sin lön haffua
- 1680 hwitan sköll och gulkors j
 förgyltan hielm oc brynio ny
 haffde käsio j sinne hände
 m; swerde girder huart han vende
 bad alt folkit falla aa knää
- 1685 loffua gud som är oc ää
 Lagdis siälff j eens mans sköt
 huiltis braat oc sompnade söt
 som Jacob patriarchen
 sagh han stegan starkan
- 1690 ängla fooro bade op oc nider
 honum hördis the taladis wider
 Stegen syntis olaffue saa
 sik sielffuan jn j hymmerike gaa
 sielffwer gud bad han komma
- 1695 tik skal varda äronne krona
 han väctis brat aff then man
 thina fyande komma sagde han

- Olaff sagde tw giorde illa
 saa fagran dröm tw monde spilla
 1700 drömen sagdis spaalap finne han red 245
 thenne strid han varder oss leed
 th; teknar th; tw dör j dagh
 swaa faam vj alle eth ont slagh
 hans owinj kommo a andra sido
 1705 m; storm oc slag oc stora quido
     kälffwer j ägiom oc knarrer smeder
 Thorer hunder m; them var ey frider
 Almogen var them allom til tröst
 olaff haffde tha minne röst
 1710 xxx twsend the haffde til march
 meente vara them jämstark
 Striden stod en odensdagh
 mädan var mörker j allan stad
 Olaff helge fik eth saar
 1715 at han nider till iordhenne gaar
 Olaff hiög til Thora hund
 th; bet ey a j then stwndh
 een yxe staddis j olaff; knä
 th; blödde swara th; var ey trä
 1720 Th; giorde torsten knarre smider
 Olaff helge fiöll ther vider
 Thore hwnder m; sit spiwth
 stak gynom brynio in aat bwk
 kalffwer [hiög] j olaffs hals
 1725 hans bana men vore the vtan fals
 dager rinxson ther han stodh
 hempdis sin herra som hälad god
 marge fiöllo för hans föther
 thera frender fingo aldrig böther

1730 tha hwffwodit stalp oc förmannen do
folkit flyddo m; stora oroo

Thore hunder till likit gaar
j sinne hand tha var han saar
saa braat han kom vid olaff; blod
1735 hans hand vart brat hell oc god
the förbwdo at dödan iorda
them motte engen til graffua forda
Thirgils holmasson j stikilstad
han grijm sin son m; sik bad
1740 seent om qwällen skwmult var
j ödís ladw hans lik bar
the lagdo aa ryss oc gingo fra
een blinder man ther kom aa
kröp j dör oc kende vath
1745 kom vid ögon fik see braath
han seger th; huaríom man
iärtekne olaff göra kan
Torchil tog lik om ena nat
satte j skip som han gath
1750 andra kisto han fylte m; sand
lagde om hona flere bandh
245 v. Satte hona j bwnkan höcth
som likit vore ther j fögt
han segelde sa til niderros
1755 till danska biscopen var han foos
om olaff; lik han tha sporde
hwar han th; graffua torde
biscopin hether a sina swäna
bindin vid kisto stora stena
1760 sencken hona ther diwpt är mest

skeligens fran henne som j kunne best
 sander senctis och the kista
 saa monde the olaff; lik mista
 Torgils sonne folgdís aat
 1765 fordo likit ena nath
 op j aana oc groffuo j sand
 ierteknen giordis ther j bland
 dwmba döffue halte oc blinde
 bot oc helso aather fingo
 1770 kistan stod ther nogra stwnd
 böriar vexa aa thetta grundh

Rike knuter j then thima
 gaff tha Norge en annan lima
 sin egin son han het swen
 1775 han giorde Norge mera meen
 herra oc iarla fördo han in
 toko han til konung j th; sin
 alla lagsagwr sagde iaa
 han böriar nw leggja skatten aa
 1780 hardaren lag tog han tha fram
 an norge nokan syn forra fan
 hwar som foor vt aff th; land
 vtan konungx minne han kom j band
 alt sit god; han skulle mista
 1785 th; skulle alt komma j konungx kista
 hwar som annan sloge död
 hans löst oc fast vore konungx öd
 hwat biltogom manne domdis fra
 th; skulle alt til konungen gaa
 1790 thry pund smör oc j span malt
 om iwla tid oc huat th; galt

- ther til tryggia aara koo
 om han ville j fridj boo
 aff huarion han vtkraffde
 1795 oc huat bonden ather haffde
 om Jwla tiid th; skulle vtgaa
 winatoller th; kalladis tha
 sānga tha huar hustru gaff
 renth lin oc handa tagh
 1800 sidan lagdis vij om gārd
 th; til konungx vithuss werd
 alle the som vare v aara
 skullo alle j gārdhinne vara
 huar som epter fisk vtroodde
 246 1805 fām gylla fiska konung giorde
 the som fooro m; kōpinskat
 konungen them ey förgat
 eth rwm twärt offuer huar skip
 th; god;it kallade konungen sit
 1810 the som seglade till ysland
 landet kom j konungx hand
 ther var ingen fore fry
 huat han var v land eller j
 x normen mot en dān
 1815 the varo tha ey mera ān men
 tha lāsın varo thenne lagh
 huar korrar om j sin stad
 ingen tordis motte segia
 ena stwnd the villo tijgia
 1820 monge sagdo sik j bland
 vij giordom olaff helga band
 vj drapom eth meenlöst faar
 ther ār [ey] vnder oss illa gaar

- Landzherrana tordis inthet swara
 1825 the baaro för knute stora fara
 thera barn haffde konung knut
 sin vilia the tordo ey seya vth
 thetta stod j noger aar
 till helge olaff [wart] oppenbar
- 1830 Sedan iärtekne stor ther hende
 the brutit haffdo sig viderkende
 Sigwrder biscop aff landit dreff
 kalffwer j agiom samwled
 herra j landit giordis stark
- 1835 sende op j hedmark
 toko grimkil biscop in
 satte honum j Trondhem
 tha han fik bud tha var han glad
 reedde sigh foor aastad
- 1840 Jach troor olaff är heloger man
 ther ingen mothe segia kan
 konung swen haffde m; herra rad
 huat han skulle haffuas aat
 biscopen fik ther till loff
- 1845 at olaff; lik han opgroff
 Torgils oc grimber visto en stad
 huar kistan stod j enne graff
 mykit folk th; vnder saa
 kistana op aff grundin gaa
- 1850 vndj var holt offuan täfft
 inthe gömde vtan torffuan slät
 biscopen lifte vp kisto lok
 dyrasta lukt slog ther op
 Laa än som han liffuandis vaare

- 1855 hans nägle vaare vexte skäg m; haare
 konung swen oc alla hans men
 til sago huat vnder ther skedde än
 th; biscop affklipper kastar j eld
 ellen förgar hint bleff alt helt
- 246 v. 1860 J Clement; kirkio baaro the th; lik
 otalig iärtekne kommo tith
 ther först likit lagdis nider
 ther var en bron m; vatne vider
 tilkomme marge som haffde sot
- 1865 drukko ther aff the fingo bot
 the bygdo kirkio ther var aff thrä
 cristkirkio ther star nw oc ää
 hona lat byggia biscop östeen
 alla aff skornom telgesteen
- 1870 the kirkian var bygd m; blä;art alla
 gaff loff olaff helogan kalla
 huar gudj oc honum gör sina böen
 han faar aff gudj m; honum löön

- nw haffde swen konung iij aar varit
- 1875 m; stor olag j Norge farid
 Troste aa sin fader knut
 foor oc starker m; sköl oc spiu
 land;herra oc bönder kendis tha vider
 tha olaff räd tha var god sider
- 1880 lagen vaaro god oc skatten milder
 then fram kom han var giller
 nw böria them angra tolkit skipte
 th; giort var them illa tykte
 the togo tha mot konung strida
- 1885 vildo honum ey lenger lida

- konungen van the första strid
 th; stod oc j lithen riid
 the kommo tilsaman j huarion by
 tha borde konungx swenne fly
 1890 Tha han rymde aff Norge vt
 tha liffe hans broder harde knut
 thera fader bleff tha död
 swen han led oc sama nöd
 bleff döder om th; aar
 1895 harda knut tess bäter gaar
 han råd tha om danmarc alt
 swenom bade gaff oc galt
 offwer ängeland oc danmarc
 var rike knuter oc ä fulstark
 1900 xxiiij aar råd han th;
 oc vij aar norge med
 xxx aar oc ther til siw
 hans aller var ey mera nw

- twe land;herra aff norge drogo
 1905 m; folk ginom swerge fooro
 kalffwer oc Enar the vore twe
 helge olaff; son the vildo see
 thera bud kom til konung iersleff
 som sielff j holgard bleff
 1910 The sporde epter magnus iärl
 til konung j Norge them nöge vel
 besitia th; epter sin fader
 konungen aff the ord vart glader
 The fingo alle eth sampnad raad
 1915 at magnus iärl han folde them aat
 kalffwer giorde sik from för alla

han lat sik hans fosterfader kalla
 The sagde honom tienist oc troo
 m; honom baade byggia oc boo
 1920 the giorde sik redo oc foro heem
 om helsinga land til trondhem
 förde han hem m; priiss oc loff
 hwar dagh öktis a hans hoff
 Tha Norgis men the honum fingo
 1925 m; glädj mote honum gingo
 huat the brwto fadrenom j moth
 the giordo sonenom fulla both
 han kallas aff allom magnus gode
 ty almogen honum vell förstode
 1936 han bleff saa vid samna namn
 haffde alt rikit j sinom famn
 Lat sin fader helogan heta
 monge kranke monde honum letha
 aff sylffuer oc gull han skrinitt giorde
 1935 som olaff; been j huilas borde
 m; dyrom stenom oc full stort
 aldrig var tolkit forra giort

Magnus tha konung var stadfester
 konunger och ingen gester
 1940 Till stikelstad han tha far
 ther hans fader slagen var
 kalffuer j ägiom folgde mäd
 huat han meente han viste ey th;
 konungen sporde om rwm oc stad
 1945 hwar hans fader liffuit gaff
 kalffwer swarar oc sagde saa
 j tesse rwme han döder laa

hwar stod tw tha konungen sagde
 tha the myn fader dödan lagde
 1950 kalfwer sagde j thetta fiät
 iak ma ey seya vtan räth
 konungen swarar th; vet gud
 thin yxe racte til hans huffwod
 kalffuer sprang snar a sin hest
 1955 flydde bort som han kan best
 m; sinom swänom flydde bort
 sedan haffwer honum engen sport
 Thorer hunder foor til room
 sedan aldrig aather kom
 1960 Magnus foor till heden land
 m; härsköll oc storan brand
 mykit folk han slo ther nider
 hans egne men them leddis vider
 mykit folk foor honum fraa
 1965 otte hans mag han halp tha
 hedninga vordo om side sa stark
 at full var bade skog oc mark
 Magnus konunger böriar qwida
 torde ey lenger m; them strida
 1970 th; var sancti michils nath
 sompn oc dröm tog konung brat
 olaff hans fader sa ärliga kladder
 sagde til honum hwj estw rädder
 Tha tik om tränger tha är iak när
 1975 the stund tw är gudj kär
 om morgon tw höre myn egen lud
 var tha reda m; vänctom skrud
 tha vill iak sielffwer komma til
 m; gud; makt tik hielpa vil

247 v.

- 1980 arla om morgon han drömen sagde
 alla glädj j hiertad haffde
 tha hördis klocker j nidaros
 som the varo hart j hoss
 m; glat hierta the gingo fram
- 1985 sancte olaff var baners man
 th; motte alle crisne segia
 the främsto fiollo som hö för lya
 the eptersta the toko tha at fly
 som sky för väder oc moln för sky
- 1990 konung magnus kom til sina syster
 vlwille m; henne tala lyster
 hertigh aff s;assen var henne man
 [Hertog Otte the kalla han]
 magnus het oc thera son
- 1995 vart oc land;herre m; mykin mon
 Marge greffue oc hertoge baade
 helge olaff; frender vaare
 bade aff s;assen oc brwnsvik
 siellan finder man släcte slik
- 2000 nw är ende huat arij screff
 huat sancte olaff sielffwer dreff
 han varj oss hull m; sinne bön
 rykte oss m; sik j hymmerike lön

Amen

(Efter Spegelbergs bok i Kongl. Biblioteket; med gammal
 signatur (Antiquitets-Arkivets) D 2; den yngre delen
 är från år 1523.)

Rättelser.

Vers			
7	sancte	r. fr.	sancti
28	köpstadh	»	köpstaff
60	vetna	»	vetra
61	bröder	»	broder <i>Likaså</i> 90, 148
65	ladierls	»	ladierij
73	hrissi	»	brissi
120	varo	»	vora <i>Likaså</i> 311, 674, 1414
125	Trondheem	»	Tromdheem <i>Likaså</i> 161, 474, 1837
130	blodyxe	»	bloxyxe
149	sönom	»	sänom
170	gormson	»	grönson <i>Likaså</i> 174, 176
200	grönske	»	gronske
208	döpter	»	dopter
247	härger	»	häriker
252	ööraswnd	»	öoraswnd
258	agnäfit	»	agnäsit
266	hampn <i>har ett onödigt förkortningstecken</i>		
272	the	r. fr.	tha
317	beskattade	r. fr.	beskattada
321	hans	»	han
333	kom	»	kam <i>Likaså</i> 335, 359, 376, 475, 1305, 1596, 1668, 1743, 1811, 1881, 1908
—	ängeland	»	angeland
342	hon	»	han
353	halfua	»	hafua
369	traar <i>är illa skrifvet, som triar</i>		
371	lygnen	r. fr.	lignen
385	thet	»	the
386	fampnen <i>har ett onödigt förkortningstecken</i>		
387	<i>hela versen är upptagen efter den förlorade Rålamska hds.</i>		
388	våjlo	r. fr.	våxlo
433	försökther	»	försokther
455	nidheross	»	nidherross
481	var <i>tillagd</i>		
501	the	r. fr.	tha <i>Likaså</i> 554, 654, 981
507	hullo <i>tillagd</i>		
512	varo	»	

Vers			
521	härade	<i>r. fr.</i>	harade
542	rekenskap	»	rikenskap
560	mälte	»	mälta
577	nefst	»	nesft
595	for	»	var
598	frider	»	fridder
—	vorde	»	varde
607	sämia	»	sanna
614	fingher	»	sigher
615	at	»	oc
623	han	<i>tillagdt</i>	
628	hörde	<i>r. fr.</i>	horde
689	barn	»	bar
708	gik	<i>tillagdt</i>	
764	nöt	<i>r. fr.</i>	not
777	foster	»	folster
782	bade	»	bado
815	kögamestare	<i>r. fr.</i>	kogamestare
824	böther	<i>r. fr.</i>	bother
827	nöd	»	nod <i>Likaså</i> 828
866	än	<i>tillagdt</i>	
867	mädan	<i>r. fr.</i>	madan
889	kom	<i>tillagdt</i>	
917	nöduger	<i>r. fr.</i>	noduger
942	öreswndh	»	oreswndh
944	örligx	»	orligx
953	större	»	storre
955	meento	»	meenta
966	Äma	»	Änia <i>Likaså</i> 968, 983
967	far	»	fad <i>eller</i> fao
977	buda	<i>har ett onödigt förkortningstecken</i>	
1008	sigldo	<i>r. fr.</i>	siglo
1011	the	»	thy
1014	dampn	<i>har ett öfverflödigt förkortningstecken</i>	
1019	högre	<i>r. fr.</i>	hogre
1054	mit	<i>tillagdt</i>	
1065	iak	»	
1067	föda	<i>r. fr.</i>	foda
1079	glömde	»	glomde
1086	oc	<i>tillagdt</i>	
1158	vj	»	
1173	late}	<i>r. fr.</i>	latet}
1184	skald	»	skol
1185	monga	»	moga

Vers		
1201	vaara	r. fr. vaaro
1204	vndrade	» vndrada
1223	glade	» gläde
1228	hanska	» haska
1239	pröffua	» proffua
1268	danmarcs	» dalmarcs
1283	the	(<i>det 1:a</i>) r. fr. them
—	snäll	r. fr. syäll <i>enligt den förlorade Rålambska hds.</i>
1300	ey	<i>är tillagdt i hds. af yngre hand</i>
1348	morgonen	r. fr. morganen <i>Likaså 1976, 1980</i>
1363	motte	» mötte
1378	Jonkar	» Janka
1386	närikis	» närikio
1439	stodo	» stoda
1441	band	» bond
1442	föll	» foll
1450	Thet	» the
1468	honom	» om
1476	rätwisa	» ratwisa
1488	oc	» aff
1540	land	» land}
1543	swia	» swina
1551	möttis	» mottis
1573	freyden	» feyden
1588	tage	<i>har ett onödigt förkortningstecken</i>
1608	bliknar	r. fr. blliknar
—	röda	» roda
1619	en	» än
1623	swänom	» swanom
1629	trondheem	» trandheem
1651	afgudom	» aagudom
1661	varo	» vara
1664	här	» har
1666	for	» för
1679	lön	» lon
1711	jämstark	» jamstark
1724	hiög	<i>tillagdt</i>
1736	dödan	r. fr. dodan
1811	fore	» forra
1822	meenlöst	» meenlost
1823	ey	<i>tillagdt</i>
1829	wart	»
1836	grimkil	r. fr. grimkkil
1852	lifte	» lifto

Vers			
1867	o ää	uteslutet efter oc ää	
1889	konungx	r. fr. konung	
1911	nögde	» nogde	
1923	öktis	» oktis	
1954	a	r. fr. aff	
1955	best	» best;	
1969	them	» then	
1979	makt	» mak	
1980	drömen	» dromen	
1982	nidaros	» midil ros eller nadil ros	
1987	fiollo	» fiolla	
1988	tha	» the	
1993	hela versen upptagen efter Rålambska hds.		

Olika läsarter

antecknade af J. Hadorph efter en nu förlorad handskrift, som 1675 tillhörde C. Rålamb. (Se Hadorphs upplaga: *Sanct Olafs Saga*, Sthm 1675; en hop försämringar utelemnas dock här.)

Efter vers 10 förekommo följande 4 verser:

Norges Maal thet kan ej hwar
 Åå Swensko tala thes är jak war
 Jak niuter ath en annar man
 Som Norges tungo tala kan

samt efter v. 12

Ty beder jak bade Karl ok Qwinne
 Än the orätt i min ord finne
 Göri thet rätt med fulla ackt
 Jak bider thet af alla mackt

v. 33 frijde för frogde 37 kroppa för döda 52 män för them
 55 xx för xix 134 hol för halla 309 twa rätte bröder 313
 säläpalla 330 Adilhalla för ödalla 347 i Danmarck för a mark
 429 niutit för mykit sköt 431 wäl med för än thin 475 män
 Järling för mädän ärlig iarl 556 greep för bordtreff 568 fran
 för til 657 men thet war ey för eller än 668 fulthoga för
 mektiger 701 baro för foro 707 tolka för goda 759 förgiorde
 buden som han gaat 764 han nöt ath bade wänner och fränder
 765 som en förrädare wart grefwen hängder 793 saa giorde Olaff
 med nader sin 829 annat för th; 849 och wille med honom

lifwa och boo 851 tolka för arga 889 Sarpborgh för sarborgh
 984 lönliga för langliga 1040 lago för stwnge 1041 waro för
 laago 1121 Knutz här för knut 1134 The foro astad för Anund
 foor heem 1164 saa för hörde 1197 Kalf för kalffson 1201
 weel för ätil 1207 ensörjande för tyster 1263 känder med för
 han trodde 1303 hans helga bud för vars herra bud 1318 biugg-
 bröd för bröd 1390 o. 1550 Astrid för hestrid 1466 Jorsala
 för Jherusalem 1486 wiste för venta 1504 han gjorde i hand
 korss medh brödh 1542 Kaghem för loogö 1571 Norges män
 för Nordmen 1594 rad för list 1619 Harlg (sic) för blind 1721
 hafdes illa för fiöll ther 1729 bijda för fingo 1751 slagde för
 lagde 1798 sänga twa (fel i öfversättningen från bryggjar to) för
 sänga tha 1820 sumi för monga 1866 capelle för kirkio 1904
 landit för norge 1939 konunger gör 1953 käsia för yxe 1967
 all Hedin marck för bade skog oc mark

*Efter v. 1384 har Hadorph i sjelfva hufvud-handskriften
 antecknat: Hic 54 lineæ inserendæ sunt ex antiquiori codice.
 Men ett sådant tillägg har han alldeles bortglömt, och de 54
 raderna äro således förlorade, så vida ej ett misstag ägt rum,
 hvilket är sannolikare.*

6

Julens och Fastans tråta.

205 Här effter star huru jwll och fasta the trättä

[Fastan]

Jach är skyldug först at mälä
 konunga och biscopa sitin hele och säla
 jach är then som heter fasta
 jach är wan wakta synd och lasta
 5 then som sik wet wara brutlik
 honum är radh at komma til mik

206

Julen

herre konung och biscop badhä
 jach bedhis aff idher hielp och nadhä
 jach är hon som heter jull
 10 jach kryper ey for fasto j skiull
 fasta wil mik wara mot
 Herra konung war min bot
 mik hopär at jach liffuer wäl
 herra konung j warden min skäl
 15 th; weth badhä fatik och rik
 aldre warder fasta slik

¶ fastan

jach skal kenne tik än fågrä sinna
 drikkä och ätä nokot swa minna
 Sith ey lenge wid thit bord
 20 gak och stundom och hör gud; ordh

¶ jwlen

jach sigh tik fasta hwat thu gör
 gak til predican nw som för
 lat mik sithiä widh min mat
 fyll mit horn wi skilioms ey at

¶ fastan

25 man warder ther aff litit böt
 at man täffkär offmykit söt
 thu föder m; krasom thin wanda buuk
 och siälden är m; syndhum siwk

¶ jwlen

mik thykker tik fasta wara skarp
 30 och blek och mio och mager och jarp
 th; skal nw gud withä giörst
 hwar som fanga himmerikit först

¶ fastan

jach förer os en tolkan tima
 latum alle waar bak at lima
 35 wi skulom warom scriptefader mötä
 och allä sina synder ödmiuklik bötä

¶ jwlen

th; är thin syslä scriptamal at hörä
 Sithiä j kirkio och ey annat görä
 komber jach thil thin langafredax nat
 40 mik thykker th; wara öffrit brat

¶ fastan

tha komber en som heter spak
 han skal swepas om thin bak
 thu giter ey tha vnt flyt
 thu gälder tha badhä gamalt och nyt

¶ jwlen

45 sannelik warder iach thäs war
 han swepis ey om min bak bar

(Efter Fru Märetas bok, eller codex Verelianus, från 1457;
 i Kongl. Biblioteket.)

Rättelser.

*Första öfverskriften Fastan är tillagd och alla de öfriga
 öfverskrifterna uppflyttade, skiljda från versen. v. 7 herre r. fr.
 heter*

7

Engelbrekt och Karl Knutsson.

Af Biskop Thomas i Strengnäs.

Thet war en man *han* heet Engilbrikt
 aff honum nw börias thessa dikt
 j Swerghe war *han* föddir
 Han fördhe vm land klubbo oc swerd
 5 *han* fäktadhe fast forvtan flerd
 oc ther til war *han* nöddir

175

Vthlänske rädho swerighe tha
 th; kunne ey wärre j rikit sta
 the styrdhe land oc feste
 10 Swenske men hafde tolka nödh
 the willo tha hellir wara dödh
 än liidha lenger slika geste

The lidhu waald oc stoor armodh
 the guthu vth thera swett oc bloodh
 15 th; kunde engen böta
 ffor än gudh m; sinne nadh
 gaff them ther til hielp oc radh
 then orätt nidher stöta

Jsrails folk vnder pharao
 20 kunne ey mera liidha oroo
 än swenske tha försöktho
 engen man kan wara swa klook
 at scriffua th; j breff eller book
 hwat armodh them tha tröktho

23 Konung Eric th; ey akta will
 skatt oc tunga ökadhe han til
 175 v. oc landhit läth han häria
 han läth swa raadha onda men
 at swerghe bär stoor skadha än
 30 han wille th; ey wäria

Guld oc söloff th; förddhis alt bort
 lagh oc rätt elskadhis ey stort
 rooff oc waald;wärk öffddhis
 han leet th; wara sith testament
 35 at then fik wärst som bäst hafde tienth
 th; kunde tha m; sannind pröffddhis

Manger man ward tha swa arm
 at han forwart aff sorgh oc harm
 ther honum kom tha til handa
 40 vnger oc gammal ä hwo th; saa
 oc än th; barnit j waggona laa
 matte wäl graata then waandha

Th; bleeff swa j femtighi aar
 at tolken owerwelle staa
 45 th; war nogh hart at liidhä
 gudh ther wägher m; jempne wikt
 han gaff th; til synda plikt
 tok giordhe han nadhe vm siidhe

Han wäkte vp engilbrikt then lit;la man
 50 som til th; ärende litid kan
 han gaff honum makt oc snylle
 176 Slott stedher folk län oc land
 the gingo honum fult snart j hand
 gudh fögdhit som han wille

55 Hwat gudh wille th; matte alt skeep
 han vtdreff endogh alla the
 som rikit wille argha
 war han beem oc war han ryd;
 war han paall oc war han pryd;
 60 han älskadhe thöm som wargha

Tha han hafde swa manligha striit
 oc ryktid gik ower wärldinna wiit
 tha fik han th; til löna
 een tiidh han foor aff örebro
 65 tha wart han slaghen j godha tro
 swa pläghar man troskap röna

Han wart keruat som then fisk
 som stekara leggja a sin disk
 th; war en omildh gärning
 70 han fik vti sik wel xv skutt
 th; war een sorghfull erffuelutt
 hans hustru fik til werning

Göksholm ropadhe badhe wa oc we
 at the gärning skulle skeep
 75 th; war thy nidher brutith
 Alle the som gaffuo ther til raadh
 oc hulpo til th; ondo daadh
 th; haffua the litid nwtidh

Ther togs vp the meenlösa been
 80 oc fördhis swa til orebro j gen
 gudh gör ther stora nadha
 manger pelegrim sökir tith
 han wardher ther sin waanda qwit
 oc gaar heem vthan waadha

Her mag-
 nus benkt-
 son inter-
 fector

176 v.

85 Sidhan Engilbrikt war tha dödh
 tha stoodh än riikit som för j nödh
 thy konungen wille ey halla
 th; han hafde m; dekinghan jätt
 at halla riikit widh lagh oc rätt
 90 gudh wille at han skulle falla

Han giordhe sik oppa swerghe wreedh
 til danmark giordhe han samwleedh
 til norghe oc thess liika
 th; spordhis om landit siit oc wiith
 95 at han wart fult snart try riike qwiit
 hwar finnär han annar sliika

Han lagde ther til sinne oc akt
 oc brukadhe badhe konst oc makt
 at twädrekt matte komma
 100 han fik alt th; han epter foor
 twädrekt wexte j riikit stoor
 tok honum thil lithin froma

177 Niels stensson giordhe han til marsk
 thy han war en man til ordh swa karsk

105 han fördhe in danabroka
rex
postea karl knwtsson wille th; ey städhia
 vtan eller moot then orätt wädhia
 han sätte sik moot the kloka

Man ma th; sighia for vtan fals
 110 han böge mangan hardhan hals
 som ej wille styrit lydha
 makt pläghar opta klokskap winna
 oc nödh kenner nakudha kona spinna
 th; hauer togh noghot tydha

115 Karl waghadhe ther om gotz oc liiff
 oc satte sik til prang oc kiiff
 at swenske skulle foreenas
 gudh gaff honum ther til makt oc sin
 at kōra then som wil ey sielffuer in
 120 at riikit skulle ey greenas

Riddara oc swen å hwo han är
 han hafde them alla liika kär
 som ey wille epter fölghia
 liiff oc gotz han engom spar
 125 thess wordho riike oc fatighe war
 the kunno sik ey swa dylia

Huilken wille ey ellers fram
 han matte fly m; last oc skam
 han sökte tha th; bät;sta
 130 At hwa m; friiheet bliiffua wil
 gotz oc gaffuor loot han till
 gul sölffuer oc godha hesta

Äå hwem gudh giffuer ther lykko til
 han ma wel öffua wagha spil
 135 tok skal han altiit tenkia
 at engen hauer nw swa stort wald
 ey swa riikir oc ey swa bald
 at gudh ma th; altiit krenkia

Äå hwo th; gör han bliiffuer widh makt
 140 th; laat tik wara for sanna sakt
 huilkin th; oc wil glōma
 han ma wel liknas widh ith faå
 oc widh eth fruktsampt fallande trä
 swa withna Danielis drōma

177 v.

145 Slipper en foghil aff snara eller quist
 han tagher sik wara for tolke list
 Swerghe thu ast nw sluppit
 wilt thw j the snara j gen
 som for war bundhin vm thin been
 150 th; ma wel sta tik vppit

O edhla svensk tw statt nw fast
 oc bättra th; som förra brast
 tw latt tik ey omwändha
 178 Thw wagha thin halss oc swa thina hand
 155 at frelsa tith eghit fädhernes land
 gudh ma tik tröst wel sända
 Een foghil han wäär sin eghin bwr
 swa gör oc all willena diwr
 nw märk hwat tik bör göra
 160 gudh hauer tik giffuit sin oc skäll
 war heller fry än annars träll
 ä medhan tw kant tik röra

Rättelser.

v. 10 Swenske r. fr. Swenke 33 waald;wärk r. fr. waald;wärl
 35 bätst r. fr. bätst; 47 efter til står ett utstruket t hvilket man
 orätt läst tin

8

Friheten.

Af Biskop Thomas i Strengnäs.

Nota de libertate.

178

Friiheeth ar th; bet;ta thing
 ther sökias kan all wärldin vm kring
 then friiheet kan wel bära
 wilt thw wara tik sielffuer hull
 5 tw alska friiheet meer än gull
 thy friiheet fölgher ära

Friiheet ma wel liknas widh eth thorn
 ther en wäktar bläsir aff sith horn
 tw tak tik wel til wara
 10 nar thw aff th; tornith gaar
 oc en annar th; j hendir faar
 ther fellir tw om thaara

Ok ar friiheet liik then stadh
 ther all tingh fölghias wel j radh
 15 ther ar fullgott at byggia
 wardher friiheet fra tik wilt
 tha ar th; bet;sta nidher spilt
 swa later jak mik hyggia

178 v.

The gambla script oc swa the ny
 20 the biwdha fridh j hwariom by
 togh kan ey fridher bliiffua
 ffor vtan friiheet ar ther när
 som fridh oc frelse vppe bär
 oc ofridh maa fordriffua

25 Haffuer tw friiheet j thinne hand
 tw lykt wel til oc bint om band
 thy friiheet liknas widh en falka
 Ath hwo som friiheet giffuer vpp
 han skulle taghas widh sin twpp
 30 oc sathias j bland skalka

Flygher friiheet bort fraan tik
 hon kan wäl sidhan wakta sik
 a hwart tw reedh eller rände
 tw kant ey giffua swa stort roop
 35 tw sither togh qwar j kapo snoop
 oc bort flögh hökir aff hende

Jak radher nw tik haff friiheet kär
 om tw kan merkia hwat friiheet är
 hon är ey godh at mista
 40 fridh oc frelse dragher hon heem
 hugnat oc glädhi allom them
 som skylas vnder henne quista

179 Fryheeth är en sigher hampn
 thz wiisar friiheet m; sith nampn
 45 thöm som henne kunno lydha
 een hampn wär for windh oc wagh
 friiheet beskirmar badhe högh oc lagh
 thy bör man friiheet prydha

Hec Thomas pie memorie
 quondam Episcopus Strengenensis

Libertas perdulce bonum bona cetera condit
 qua nec condita nil sapit esca nobis
 libertas animi cibus est et vera voluptas
 qua qui diues erit dicior esse nequit
 non bene pro toto libertas venditur auro
 hoc celeste bonum preterit orbis opes

9

Troheten.

Af Biskop Thomas i Strengnäs.

Thet märke m; sik
 swa fatigh som riik
 ä hwo som wil
 han sigle oc roo
 5 han findir ey tro
 j wärldinne til

174

Som mik är sagdt
 tro hauer vtlagdt
 j th; willena haff
 10 ther bleste swa fast
 m; owerkast
 hon sank j qwaff

Thro gik sik til strand
 oc skött fra land
 15 j swa harde stund
 th; är stoor waande
 henne komma til hande
 hon sank ther j grund

Thro hauer sik holt
 oc inne dolt
 20 j swa hardhan steen
 th; är stort meen
 tro är nw seen
 at finna j geen

- 25 Thro hauer sik fäst
oc inneläst
j swa tiokkan mwr
th; är stoor skam
hon tör ey fram
- 30 bland herrar oc frwr

Ware thro thöm kää
hon booddhe them näär
hon hal; for spott
man borde ey swiika
35 fatigh eller riika
thöm man sigher gott

Thro är bort wend
oc fierran sänd
j fremedhe land
40 Thw riidh oc sök
m; hund oc hök
badhe skogh oc strand

Thu sök m; makt
oc alle tinne akt
45 ä hwar tw far
hon find; thy wär
ey fierre ey när
tw wardher thess war

Thro är nw minna
50 m; frur oc quinna
swa tykker mik än
thro är forwnnen
fals är vprwnnen
bland quinnor oc män

55 Th; skedde j fiord
tro giorde eth mord
hon rymde swa bort
hon siter oc grater
60 hon komber seen ater
th; hauer jak sport

Fals oc swik
the finnas for tik
i hwarie wraa
the finnas först
65 ther makten är störst
hwo som meer forma

Them faller fast
sees j hwart kast
sink quarter ther nest
70 een tröya forgaas
oc dws oc aas
them kaster hon mäst

Hwar fals kombir widher
hon bryter ther nidher
75 sannind oc tro
är hon a tingom
hon spar jngom
ey oxa eller ko

Gaar fals til retta
80 oc böriar träta
m; hweem th; är
henne kan engen winna
ey man eller quinna
här eller thär

174 v.

- 85 Fals swik oc ferd
the drogho sin swerd
oc gingo j striid
sannind oc tro
the magha ey boo
- 90 j wärldinna wiidh

Thro krypir j skiwl
oc warder swa fwll
som rykande tråk
ootro gaar in
- 95 m; çabelskin
oc peninga säk

O fals tw snödha
tw gör them mödha
tik thiena mäst
- 100 thro gör them ära
som henne haffua kära
hon löner them bäst

Driiff falshet bort
som tik hauer giort
- 105 swa stoor orätt
tak gudh til hielp
oc nidher stielp
then fula wätt

Falskheet sik öffuar
hon stiel hon röffuar
- 110 badhe stund oc riidh
A tro tw sköna
lat tw nw röna
th; är wel tiidh

115   Han är jw säll
               som fals ey qwäll
                  ewinneligh
               hallir tw tro
               thu faar wist roo
 120   j hymmerik Amen

Hec Thomas Episcopus Strengenensis

Rättelser.

v. 33 hal} *r. fr.* hal}t 102 bäst *r. fr.* bäst} 109 Falsk-
 heet *r. fr.* Falskeet

(Dessa trenne sista dikter äro tryckta efter Kongl. Bibliotekets handskrift, Christofers landslag, med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) B 35; från senare hälften af 1400-talet. Handskriften har väl uttryckligen blott för två af dem uppgiften om biskop Thomas i Strengnäs, † 1443, som författare, men sannolikt inbegripes deri äfven den tredje, längre; här den första.)

10

Konstens och Dygdens förakt.

Af Biskop Thomas i Strengnäs?

Annor gamle öfwelige Rijm emot Konstens, Dygdens
och Ähras förachtare och Galenskap}, Lasters och War-
ähros älskare, för ett Memorial.

Gammel och vng
karsk och så sund
tänk uppå
huru konsten är
5 förachtat här
jag skrifwa må
Kommer konst till ett hus
i fullan dus
att leta gå
10 och spörjer der
om husfrwen är
wid huset tå
Konsten är aldrig
så gäf och snarlig
15 ther hon är
af huset husbonden
han är utgången
och är ey här
Thet swarar man
20 snarest han kan
achte ho som wil
Th} är wist
theras argelist
kärlek är ey till

- 25 Kommer wijsheet
och gångendes med
tro wisserlig
tå finner hon
tilslagen med bom
30 dören hårdelig
- Kommer tucht och ähre
eller dygder flere
i lijka måtte
hon måtte än gå
35 för wind och wåg
på gator och stråte
- Kommer ehrlek
med kärlek
i samma sinn
40 han blifwer utkörd
med staf uthförd
och slipper ey in
- Kommer tro
med ro
45 will gärna ingånga
dören bli stängde
tron illa fagne
och skal bortlånga
- Lofwen wil gå
50 kärlek och så
till den som will
dörn uplåte
hwilan effterlåte
det fins så till

55 Kommer sanheet
och redlighet
och klapper der på
hon får wäl länge
bulte och dängie
60 och för dören stå

Kommer rättwijs
som föder prijs
der utan för
dören fins läst
65 med starkt befast
stång och stör

Men kommer baktal
squaller och rall
then tager man an
70 Så afwund och spott
som kommer brott
af qwinnor och man

Orättwijsheet
och snålachtighet
75 när de komma fram
Tå uplåtes port
med buller stort
och dör försan

(Efter en afskrift gjord af E. Wennæsius c. 1671. I
Kongl. Biblioteket, med gammal sign. (Antiquitets-
Arkivets) D 80, sista skrifna bladet.)

11

Erik förste kung i Göthaland.

Erich han war den förste Kong
I Göthe landett wijde
Aff sinne och modh dhå war han from
Som någon dher kunne rijde
5 Så låther han först ergie vthi Juthland
Wanart och wrenske war honom leed
Den kunne han icke lijde
De spakom war han aldrig wred
Ty monde han saller bliffwe
10 Så låther han först ergie vti Jutland
Med lagom rådde han landett sitt
Saklöse tarfde ey qwijde
Hin giorde han kärom frij och qwitt
De wanne finge ey bijde
15 Så låter han först ergie vthi Juthland
Ey war i Danmark någon till
Som ploger monde wände
Sitt Folck straxt denne Konung mild
Dogh vthan Konge dijtt sände
20 Så låther han först ergie vthi Juthland
Vthi hans Rijke mången war
Som lag ey wille sköta
Ty war han dhem för snill och snar
Der från månde han dem stöte
25 Så låther han först ergie vthi Juthland

- Så sände han dem åth Juteland
 Först börjede de der bygge.
 Och med den hoop så wijs; en man
 Som dem skole hålle trygge
- 30 Så låther han först ergie vthi Juthland
 Så wore de vnder rättare hand
 I mange åhr fast klände.
 Till thes Kong Himmel den onde man
 Sin son Kong Dan dit sände
- 35 Så låter han först ergie vthi Juthland
 Han war sin fader med allom lijk
 Hans dygd kunne han snart lære
 Aff sig då kaller han Danmark; rijk
 Ded har af honom sin åhre
- 40 Så låther han först ergie vthi Juthland
 Dogh kunne han icke blifwe frij
 Att skatte Gøthe mannom
 Eij torde han heller fhøre krig
 Ty han hade lithet af landom
- 45 Så låter han först ergie vthi Juthland
 Ty skole dhe Konger i Danmark væl
 Besinne sin plicht och åhre
 Adt de med rätt och fulgod skål
 De Swenskom skatt skole bære
- 50 Så låther han först ergie vthi Juthlandh.

(Efter Elai Engelberti Terseri otryckta öfversättning af
 Johannis Magni historia, bevarad i Kongl. Biblioteket.
 Handskriften är från 1600-talets första årtionde; visan
 finnes intagen å bl. 7 v.)

Rättelse. v. 27 börjede r. fr. beröyede

12

Striden om Visby 1449.

Gottlandia a Swecis ablata anno 1449.

Wij klaghe thett alle
 för herrar och welle
 och för wttlendsche städer
 hwad Swerighe är scheid
 5 medh swech och falscheett,
 som danar fara medh.
 Swenske män
 j acthe thett änn,
 när i hörenn thett quedhas.
 10 Huru thett börias
 thett må weell spörrias
 öffuer konungha riche thry,
 allt huru the danar
 Swerigis venner
 15 the fingo wisby
 Swenske men
 the monde och eij [än]
 for daner fly
 Wisby war belagdt
 20 medh Swerigis macht
 för Stadzens portt,
 theris werio wåre harde,
 the manligha sigh warde
 theris hiertta war stortt,
 25 Swenske män
 j wachte eder änn,
 for falscheett eder är giord.

- The waro thes rösthe
 på muren the trösthe,
 30 på torn och borgh,
 thett hende sigh så,
 the lwpu ther ifrå
 medh ångest och sorgh
 Swenske män
 35 the komo sigh ånn,
 på Stad;ens torgh.
- The fingo till tanchar
 och stigho theris planchar,
 thenn mur så widh
 40 bode vthan och innan
 the kunde eij winnan
 med her skold eller strijd
 Swenske män
 the wuno honom ånn
 45 for midnat; tijd
- Thett wåro ey riddara
 ther waro theris swenne
 som stigho thenn mvr,
 man skal them prijsa
 50 med hoffwit;sko wijsor
 bland riddara och frwr
 Swenske men
 j wachtenn eder ån
 for danskes natwr.
- 55 The satte vp blidor
 på alla sidor
 bodhe skerm och skragha,
 thett lotte the herrar,

och thett war thes werre,
 60   medh dagtinghann bedragha.
 Swenske men
 the må änn
       nw thett hoghelighenn klagha.

The fattigha swenna
 65   the wåro offuer ena,
       the stridde med troo,
 the warde thenn stad
 som konungh Karll them badh
       till land och sio.

70   Swenske männ
 j wachte eder änn
       som j Swerighe boo.

The herrar kommo
 till al; ingen froma,
 75   sidan fich thett wårre lagh,
 the gripo till semio
 och meenthe sigh fremia,
       och satte j dagh.

Swenske men
 80   j wachte eder enn
       för itt epter slagh.

Her Oloff Axelsson
 hann dagtingha må
       for iuncher christiernn,
 85   the Swenske thet soghe
 att the daner på lade
       bode harnisk och iern
 Swenske men

- thet ångrar them än
 90 the togho ey til wärnn.
 Her mons greenn
 han fruchtade för meen
 hwi daner så kläddes,
 her Oluff fick swara
 95 j tarffuen eij fara
 eller nogott redas
 Swenske män
 tenchenn thett änn
 när j hören thett göras.
 100 Thett är konungha sedh,
 när her hann tarffuer wed
 leggia harnisk vppå,
 thett må så skee
 hans tienare see,
 105 the göra och så.
 Swenske män
 the fruchtadhe änn,
 som blotthe monde stå.
 The Swenske the stridde
 110 med byssor och pilar,
 med harnisk och swärd.
 danska manna ordh
 är werre än mord
 the daghtingha medh flerd.
 115 Swenske män
 j wachtenn eder [än]
 for tolchin ofärdt.
 The daner äro kloche,
 the föra dane broche,

120 the ryckia sin breff,
 som otroo men loffua
 the daner fögho dogha,
 medh falscheett är theris schriff
 Swenske men

125 j tenchen thett änn
 hwad falscheett är skeep.

Wij scholom bortt fly,
 the fingo Wisby,
 med dagtinga falsch,
 130 the wåro thess wårde,
 att med itt suerdh
 sloges offuer theris hals
 Swenske män

j tenchen thett änn,
 135 när j kommenn till tals.

Jagh will thett tro
 hwad swenske men seya,
 the bliffua ther wedh,
 the plegha inghen swicha,
 140 hwarchenn fatigha eller rijcha,
 thett ehr enn godh sädh.

Swenske män
 j wachten eder än,
 thett råder iagh eder.

145 Wåra men åhro slaghne,
 våra werior borttagne,
 bodhe skeep och skott,
 thett är for Gudi kærtt
 thett är intett wærtt
 150 daner göra edher medh spott.

Swenske men
 j laten eder ey än
 annan tijd loffua så gott

155 Daners tro är bortt giffuen
 på paper schriffuen
 beseget medh wax,
 [uthan] the oss åther få,
 thet te togh oss ifrå
 honn aldrigh åther tagx.

160 Swenske men
 the holla henne än,
 her epter tro iche strax.

165 Tronn är innelycht
 på paper trycht,
 wed lagh så starch.
 the få henne eij ighen
 aff Swenske men
 för twsend twsende march.

170 Swenske menn
 beholla henne änn
 på papers arch.

175 Bette är dö
 j eldenn rödha
 änn ähra löss leffua,
 tronn sattes i panth,
 the sade iche sant
 slicht pläger daner bedriffua.

180 Swenske men
 j wactenn eder änn
 för breff the schriffwa.

- Migh tycker thett så
 thett kann wäll bestå
     thett är monghe lundom skiff
 danskom är gott
 185 haffua land och slott
     wij haffuum enn schriff.
 Swenske män
 j wachtenn eder änn
     for tolchenn wthgiff.
- 190 Troo giffuer brödh
 falscheett o dödh,
     som nw giorde the,
 the monde oss swijche
 och Gottland borttrijche
 195 så monde thett ske
 Swenske män
 her epter skwle j änn
     edher well om see.
- 200 Danska manna ord
 vthi herra hoff
     skall man så kära.
 the föra eenn strima,
 så illa the rima
     the haffua henne så kär.
 205 Swenske menn
 j wachten edher änn
     edher högheligha ähro.
- 210 The wilie trogha
 och neder bwgha
     och hiolla os för wrack.

- the göra oss wända
 till watn och land
 för ingen wår saach.
 Swenske män
 215 j wachten edher änn
 for tolchitt omach.
- Herrar och förstar,
 bodhe minste och störsthe,
 bode Riddara och Swenna,
 220 bönder och bokarla
 bodhe sentt och arla,
 j hållen offuer ena.
 Swenske men
 j wactenn eder änn
 225 och warer iche seena.
- Warer edher land
 medh weriande hand,
 som daner wilia tagha
 Gudh giffue fredh
 230 som j tarffuen wedh
 j wåra lijffdaga.
 Swenske menn
 j lathenn edher änn
 offwer ena dragha.
- 235 Scorpio pleghar lekia
 med tungone smekia
 med stierttanom stinga,
 så göra the danske
 så Gud them wanske
 240 allt när the dagtingha

Swenske menn
 j wachtenn eder änn
 the wilia eder twingha.

245 Al;mechtigh Gudh
 hann haffue them wisth
 som Swerighe ähro tro,
 bodhe nw och förra
 förwthän allt twisth,
 Gudh giffue them roo.

250 Swenske men
 j seyen Amen,
 som j Swerighis riche boo. Amen.

(Efter en uppteckning från 1500-talets slut, befintlig i "En wijse book" uti Kongl. Biblioteket, sid. 43—48. Två andra ungefär lika gamla uppteckningar äro kända: i den Stjerneldska handskriften (nu i Upsala Univ. Bibl. ?), aftryckt i Afzelii samling af Svenska Folkvisor; samt i Harald Olufssons Visbok i Kongl. Biblioteket. Några förbättringar efter båda äro här införda.)

Rättelser.

I öfverskriften är årtalet rättadt från 1444. v. 17, 116
 än tillagdt 38 planchar r. fr. planghar 50 hoffwitzsko r. fr.
 hoffwitzsko 75 wärre r. fr. wåre 93 kläddes r. fr. gläddes?
 94 swara r. fr. swar 114 fierd r. fr. flere 131 suerdh r. fr.
 suedh 157 uthan tillagdt 159 tagx r. fr. dagx 175 sattes i r. fr.
 satte sigh 190 brödh r. fr. brodh 218 minste r. fr. miste
 220 bokarla utbytt mot borgerska 238 göra r. fr. gora 239 så
 r. fr. sa 252 som r. fr. såsom riche r. fr. riches

Af olika läsarter kunna möjligen följande ur Harald Olufssons visbok förtjena anföras:

v. 121 som otro loffuade 122 Oähra dictade 123 falskheten skreff 126 hwad falskheten bedreff 147 både skip och wergior 150 the dener monde sweria 153 en annan tid sneria 162 till domedags 168 otalighe tusend

Thord Bondes mord. 1456.

Her Tord bonde huru han yncheligha
förrodder bleff.

- T**he heligha trefaldigheett medh sinn nådh,
the verdigis till att wara j vårt råd.
Jhesus christh vår frelsare kär
tu prijsar thett hiertta som trofasth ar.
5 Gud giffue vårt måll enn godh enda
bodhe vthe och inne ehwar wij oss wende.
Årenn epter Gud; födelse tijd,
well fiortton hundrad thenn longhe rijdh,
och sex och femptijo wij legge ther till.
- 10 I Swerighe war woxen enn rosende quisth,
then honom fordreff fördriffwe honom christh.
then war well planterad j rosenne gård.
Ther frwor och Jungfrur the sittia wid bord
ther wexer en annan hwass tistell ibland
15 på borch holm vppå öland.
Thenn annan hwass tistell fich mychin framgongh,
hans stora falschett giorde honom förfongh,
the danske män the Slottit bestalte.
The Swenske men, the lastade them,
20 men iche forty the reddes for nödh,
menn mesth för thett att marschenn war dödh.

Her marschenn war trött aff storm och strijd
thett war och honom giordt mesth till hwila.
hann [trodde] Jons Bosonn fasth att stonda.

25 Migh lysther nw till hwilo gå,
iagh tror tigh besth aff alla mina swenner
aff rättann kerlech iagh thett till tigh menar.

Hann lönthe honom illa sinn kerlech ighen
han kloff hans hwffwd j axlenn nedh.

30 all Sweriges macht honn gaff; ther widh.

Ähn gwll och peningar togh hann med sigh,
skeep och skenchkor så sades för migh.
så seglade hann åth dannmarch inn.

Ther grätho the frwghor wnder sin skindh,
35 som Judas förrodde wår herre christh,
så förrodde Jons bosonn marschenn forwisth.

Gudh forbarma sigh thett yncheligh mordh,
Gud fader, Gud Sonn och thenn Helghe and,
Hann styre och rådhe offuer Swerigis landh. Amen.

(Efter nyssnämnda handskrift, s. 41—43. Finnes äfven i
den nämnda Stjerneldska handskriften, enligt hvilken
uppteckning några få förbättringar införts.)

Rättelser.

v. 7 födelse *r. fr.* fodelse 14 annan *r. fr.* annad 17 för-
fongh *r. fr.* forlongh 21 dödth *r. fr.* dodh 23 giordt *r. fr.*
giordes 24 trodde *upptaget* 30 honn *r. fr.* hann 33 åth *r. fr.* j

14

Slaget vid Brunkeberg 1471.

En wisa om Brunchabergx slagh anno 1471

Willen j höra
 huadh jagh will göra,
 jagh quädher förty,
 huru the Suenske stridde
 5 oc manneliga bidde,
 för Stocholms by,
 the Suenske hoffmän
 the sadhe th; an,
 the wille icke fly.

10 Konung Cristiern
 låth resa en värn
 på bärgit högga,
 bösser och pijler
 hadhe ingen huile,
 15 the skottho till nöie.
 the Suenske hoffmän,
 the säya th; an,
 the falla ey till fögha.

20 Bössor och slangor
 giorde gatornar trånga
 j konung Cristierns krijgh,
 the fattige Suenske
 the måtte th; säya
 om hans partij.

25 The Suenske män
the säya th; än,
th; war een hårdan strijdh.

Tug hundradhe bösser
leth konungen lossa,
30 han håller stort fyr,
Her Erick Karlsoon
han månde thett wolla
och hans partij.

The Suenske män
35 the säya th; än
the wille ey för danske fly.

Riddare och Suäner
the wille förmena
medh wäriande hand,
40 the hadhe th; spordt,
att falshet war giordt
på Suerigis land,
thee Suenske män,
th; hiälpe them än
45 Gud; wäldiga hand.

Thän adle her Sten
han war ey seen,
ty han hade th; sagdt,
han ville them wäria,
50 the danske wille häria,
thes hadhe the tröst,
The Suenske män
them görs och än
hoghen så stark.

55 Thån Edele herre, en Ridders man,
 Her Gostaff hether han,
     en man så tröst,
 han suerdett rörer
 han baneret förer,
 60   han ropar så högdt,
 j Suenske hoffmän,
 j waren nu alle [ån]
     j hoghen full tröst.

Th; begynte fast bläsa
 65 j konung Christierns näsa
     medh haka bysse lod
 [fyra framtender]
 ruko bort all j sänder,
     ther effter rinner blodh,
 70 The Suenske män
 the sade th; ån
     the tidender voro fullgodh.

The togo honom op
 och ledde honom bort
 70   alt till sin hålk
 the dane Suener,
 honom månde tiåna,
     the foro så wille,
 The Suenske män
 the sade th; [ån]
 80   [the] wille sigh ey stilla.

Daghen ledh fast
 och winde bron brast,
     them gaffs ey well åth,

85

800 folk
th; ridher sig j sánk,
theres jacka wart våth,
The Suenske män
the sade th; än
90 th; war en ynkeligh låth.

95

Tugh hundradhe män
hadhe han igän,
han trodde them wel
them kom j hogh
att hugga sijn togh,
och segla så hem,
The Suenske män
the sade thett än,
the hadhe well vunnet sin harnesk igän.

100

Thän Edle her Steen
han stodh ther igän
alt medh sina fånger,
Nu haffue j funnit
huadh j haffue wunnit,
105 th; j effter länge,
The Suenske män
the säya thet än,
th; hadhe vell m; them gångit.

110

Nu haffuen j hördt,
huadh her Sten haffuer giordt,
mädan jag så quäther,
Gudh nådhe theres siäl
ther slogos j hääl,
jagh trolighen bidher,

115

j Suenske män
 j wachten idher än,
 j torffuen idher well vedher.

(Efter nyssnämnda Vijsebook i Kongl. Biblioteket, sid. 35, 34, 33, 32. Dersammastädes finnes, sid. 39—41, en annan uppteckning, som ehuru sämre, dock på 3 ställen förbättrar texten.)

Rättelser.

Öfverskriften är inbytt i stället för den mindre passande:
 Een wisa om konnung Christiern v. 6 Stocholms r. fr. Stochols
 12 bärgit högga *inbytt mot* bärg och höggher 21, 65 Cristierns
 r. fr. Cristiers 32 wolla *inbytt mot* säya 62, 80 än *tillagdt* 80
 the r. fr. th; 81 the *upptaget* 67 *tillagd enligt den andra hand-*
skriften. Ur denna kunna ock möjligen förtjena anföras dessa
 läsarter:

v. 23 the monde thett finna 24 som misthe sijtt lijff 27
 the wille iche fly 30 the giorde stoortt skrij 35 bör änn 36
 att achta edher strijdh 62 the wåro [än] 63 frimodighe på
 march 81 the wille siinn weria ey stille 85 otto hundrade män
 86 ther fwlo j ström 99 the hade wel bundit sin harniske rem
 102 han fich sina fongar seya 105 kompne så longh wegh 107
 the monde them än 108 j fengelse flya

15

Konungen.

(Med särskildt afseende på Karl Knutsson.)

Biscop Henriks Rim.

267

Then Konung vtföre sölf oc gull
han är rikit lithet hull
eller kööpe godz oc slaar sölfkar
mot Rikit är thz eth ont par
5 med skat ma han faa mykit köpa
ath frelsit ma aa landena lööpa
Konung Karl aff foglevik
han var offuer alla infödda riik
haffde han manliga striit mot rydzen
10 tha haffde han ekki flyt til pryszen
Otroliga gömare funnes och ther
tess minne bleff hans bade ther oc här
fienda göra sik ther aff gaman
at thz gar bort som sa legx saman
15 Vill konungen stadugt j landit bliffua
han skall ey m; sina rade kiffua
oc vara ey sielffuer eensinna
om han vill nogen godan seger vinna
haffwe visa domara mäder sik
20 oc lektom oc lärdom skee ey swik
ee huart han far tha late them fölia
hans oförstand tha kunna the hölia
oc lata them till domana swara
oc han siit hoffwit til annan spara
25 holle lagen oc sina edher

oc vare ingom heskeliga vreder
 vethe likauell sielffuer lagen
 thy ther aff gonger aller agen
 eet got mynt offuer riikit gaa
 30 är konungen god th; skeer vell saa
 vare ther mest som best torff vidh
 at the ther boo ma niwta sin frid
 267 v. Th; hörör oc till konungx belle
 ey minska riikit oc tess velle
 35 th; vaare elligis mykit flat
 han skulle opbara Rikesins skat
 Konung Karl vart enkil oc led stort had
 at han giffte sik mot Rikesins raad
 huar stadge haffwe serdelis kläde
 40 oc ey osid vor herra häade
 Slita dyr kläde oc fara m; bram
 oc vara matlös th; är stor skam
 slita vanmall är landzens sider
 almogen tha han torff tess vider
 45 gamalt folk j huarie soken
 swerer th; aa messe boeken
 at the [i] vanmal vigdis tha
 högfärden ödmiwktena nw försmä
 tha främände bud the sökia hiit
 50 lata sina fölgia tiith
 haffwe scriffskola j huariom stad
 ther om vise mannen badh
 huru embet;men sit embete sköta
 ther ey haffuer koo m; kroppe böta
 55 Longt örlig oc mong herra möte
 the swaka frelsit oc th; förnöte
 tha finska herrana plägede komma

folkit i flothen var stor swmma
 tha bygde ey rysjer här in oppa
 60 en stora aga haffde the tha
 Konungen störke Rikesins träsell
 eller han varder om side väsell
 Skenke eller söloff oc gull
 en han giffuer bort Rikesins tull
 65 som myntheset plega oppeholla
 j söloff vtan gyrj th; volle
 oc j huarie gruffua noget par
 som gamal seed aff aller var
 Ther kan ey noget goth regement vara
 70 then dryk oc dobell vill försuara
 En drukken man oc en galen
 them skell ey aat vtan dualen
 öffue sit folk oc sina hesta
 then sina fienda vill at gesta
 75 fructande är rysjeer oss vinne
 om vi oss ey annars besynna
 hedninga leffua m; atherholl
 thy the haffua ey annath voll
 then län haffuer eller festa
 80 geste ey frelsit eller presta
 thera herra bera storan twnga
 med konungen tha som noget aabunga

(Efter Spiegelbergs bok med gammal signatur (Antiquitets-
 Arkivets) D 2 i Kongl. Biblioteket; senare delen deraf
 är från 1523.)

Rättelser.

v. 33 hörör r. fr. horör konungx r. fr. konugx 39 kläde
 r. fr. kläd 45 soken r. fr. saken 47 i tillagdt 57 plägede
 r. fr. plagede eller plogede 65 myntheset r. fr. mytheset

Sveriges Lag.

Biskop Hendrichs i Linköping Rijm öfwer
Sweriges Lagh.

- R**een läre och kyrckiones lähre
gifwer land namn och thet förmere.
När boot skier effter bruttom,
då är rättwijsan rijkast i luttom,
5 då allskas och fordras konunger rätt,
när han hållder sin eed allan slätt.
Hvem undersåthe konungens eedh bryter,
gifwe Edzöre och ingen frijd niuter.
Men land och rijke då stielper och undan hwälfwer,
10 när Edzöre brytes af konunge sielfwer.
Mere man, mer lycka stoort land gifwer,
ty tarfwes gifftermål och sänge alster wijder.
Effter een faller af, och then andra wexer till,
bör lag skifftha arff, hwariom sin dehl.
15 Mannahelgan will gudh hafwa wist,
ty förbiudes dråp och såramåhla list.
hwariom och enom bör sitt qwart wara,
finna, stiähla och röfwa lätt fara,
Jorda arff, affrade, köp och skiffte,
20 bör lag hafwas, att arme ey mister;
Köp bör fult och uthan flärd wara,
så och wadsättning, borgen och giästning uthan fara.
Så skall hwar wid annan byggia,
att hwar skall åth sinom lott och lagom hyggia,

25 och thet är god granne och måger,
som lyter åt ty som han rätliga äger.
Fougde, domare och ländzmän wijsa
skole tingmåla saker och saköre med lagom lysa.
När wij thetta giöre, will ähra och frijd hijt komma
och wara,

30 här wistas och aldrig hädan fahra.
wthi frid blifwer konunger, landh och lanmader,
så och then lagsagu den lijtt hafwer.
frid wari stält åt lagum och laga fallom
wari gudh med oss allom.

Amen, Amen.

(Efter en ung afskrift i Upsala Universitets Bibliotek,
Palmsköldska samlingen 390, ny nummer 403, in
quarto, sid. 9.)

Klokskapsråd för hushållning.

Biskop Henrichs i Linköping Rijm.

- F**olket minnes att thet är funnet
 Sweriges Städer offta brunnet.
 The stå ännu i samma fahra,
 Ty äre the rädde som andra hara.
 5 Then ther bygger ett tråde huus
 Han skall rädas som en Muus.
 Thet är största sorgh och harm,
 Att vara allt i sender både Rijk och Arm.
 The som byggia af Kalk och Stehn,
 10 the lijda alldrigh tolket mehn.
 Hwilket seyes i Tyske Land
 ty går them ey så illa i hand.
 För än Sool går vpp om Sommar dagh
 Arbeeta the strax thet är theras lagh.
 15 I theras kiöpstäder och så i byy
 the tända eld allt opp i skyy.
 The komma ther till i hoopa samman
 thes högre han brinner är thet theras gamman.
 Thet må hvar wijss man besinna
 20 Sweries Städer offta brinna.
 Kåhl och aska blifva the åter
 tu sitter igen både kaller och våter.
 Then Steenhuus hafver med tegel taak
 han lijder alldrigh tolckin omak
 25 Jagh råder hvariom danne mand
 han wari hemma både währ och kornand.

- Thet är bästa Råd och sinn
 När kornet är tort så haf thet inn.
 Then wäll mälltar han well brygger,
 30 then well täcker han well bygger.
 En dagh Barnsööl och Bröllopp i twå
 hoo orkar länger suupa såå.
 Thet är wist een Oåhrenes bruthe
 the plåga wist sieldan wården niuthe.
 35 The orka och intet mehra wijdh
 ann fylla thesas usla qwijdh.
 Thet är sant och vtan flårdh
 flera döö af swalgh än af swårdh.
 I Island räknas ingen nödh,
 40 the hafva ther hvarken öhl eller brödh.
 Eld, öhl, ökiör giöra Swerie värst
 Och så Landareed med mongen häst.
 Then böör ey sittia i dannemans bordh
 som råkar tahla ett fampnlong; ordh.
 45 Swalgh giör margfalls soot,
 återhåld råder mången manne boot.
 Kämpas om Arbete och ey om dryck
 Så blifwer tu säll och hederlijk.
 För Lättia och Swalgh tå siunka stedh
 50 thet går ännu vtaf ondt wedh.
 Stad; barn lähra bullra och dricka
 tollkom händer sieldan lycka.
 Ringa bågning lähra the
 ty blifwer them och om åldrom vee.
 55 Hvij bijta Bij wattudrumbar i hiäl
 hvij löper Laxen i åhena säl.
 Lappa män hafva ey stooran Muur
 the löpa try blå och åta skog;diuur.

Förr än tu till hofwa rijder
 60 lära bergning doger om sijder.
 Foglar byggia för ty thera boo,
 the achta ther hvijlas med stora roo.
 Och glädias tå af sina Vngar
 the bära lätta sorgh och tunga.
 65 Giör tu så som mehra är säll
 så skall tigh alltijdh gånga wäll.
 Tree rätter ära nogh med hvijlo till natt
 begärer tu mehra så är thet flatt.
 Ahlsmans barn bör lära book
 70 the warda ther af wijse och klook.
 Tå mässat är och hördt Gud; ordh
 Och folket är mått och gåå ifrån bordh.
 Tå see om åcker, gårda och jordh
 Om thet är bättre än thet war i fiord.
 75 Tå tu fahr i tijna giengård
 Kom med gagn och ey med flärd.
 Lätt tigh om god;ens tillägor wårda
 Om humbla, rudadamb och gård;gård.
 See Rå merckie, och rödia wägar,
 80 förgiät och icke förderfva onda seeder.
 I kyrkiones gamla Stadgar står
 Stugu och Ladu står för try åhr.
 Jorda huus och tegelltaak
 väria offta för stoort Omaak.

Finis.

(Efter sist anförda handskriftsband, sid. 5. En annan dylik afskrift i Kongl. Biblioteket, gjord af A. J. Prytz, är jemförd och en rättelse derifrån intagen.)

Om Bohag med mera.

Verdige fader byskop Hindrick; lerdom j Lin- 215
 köping stelt i Rijm om bohagx handell allom
 nyttig som begynna willia bohag; regement
 först att bruka

All;mectige gud med sin nådh
 Vare med os i råd och dådh

Allt såsom t; war fordom
 Både medh gerningh oc ordom
 At allt ting moste haffua sin tid
 Så må t; och nu wara i thenna ridh
 5 Then brygger alt well som mellter grant
 Si ther till fuluell alt om tu kant
 Bryggias skall i nedan och ey i ny
 Ock teras skal t; i godom sedom i huarior by
 J rettom tid melta tit korn i malt
 10 At t; ey blijffuer för het eller kalt
 Om heta sommeren bliffuer t; fult m; enger
 Ner tu t; melter akta tu t; till hopa menger
 Ther aff får tu öll som later tig fast spy
 Och spörs vit om kring all vår by
 15 Then sit malt vel melter han vell brygger
 Then sin [hus] vel tecker han vel bygger
 Then sit tak vel acter han ligger för dråp trygger

- Acta god råd^h och tina stund i rettom tima
 At andra skola tig icke för mykit flima
 20 Tagh tiden vell grant altid grant till vara
 Och gör tin sysla m; flit vtan fara
 216 Actar tiden ey tig så acta tu honom
 Så bliffuer tig lycka i vånom
 Så varder tu hulpen och bliffuer säll
 25 Å tit hela bohag och far ter aff wäll
 Tu bliffuer vid mact allt som en man
 Om tu min lerd^{om} vell acta kan
 Om tu hugger i nyno baruedh
 Och i nedan hugger tu löffuid
 30 Så får tu aska och glödh nok
 Ther med ödar tu och onyttog skogh
 Timber skall tu hugga i blå nedan
 Och bygge varactig hus i godom tidom
 Så skader tig ey gerna te marker eller mår
 35 Och husen bliffua varactig i monga år
 Rödia eng hug skogh och mark
 Ther till haff yxena vell huassa och skarp
 Thet gör i mars månat j första prim
 Och foracta ey min lerd^{om} och rim
 40 Och stryk yxena vell med biura tan
 T; är pröffuat vppå min san
 Quista bärande trä at te ey förderffuas
 At fructen må mera för ökas och förueruas
 T; skall ske emellom pauli tidh och skolastica dag
 45 T; bär åt och tager godh lagh
 Ther aff vexe trån i högdenna fast mer
 T; huar man vell för sin ögon ser
 För många tellninger och vtan quista
 Gör tredh stor men till sina fruct at mista

- 50 Them skall man bortnefsa them ey förgeta 217
 Om tu wilt nog peran och äple äta
 T; moste så ske tig till gagn och besta
 Siukt folk till velöst och alla tina nesta
 God fruct tienar allom och tina helbregda vell
- 55 Herrom och förstom och tin arma träll
 All bärande trä rycta vatna rensa och omsköt
 Om tu vilt smaka fructa om hon är sött
 Gerda vell om tin trågård och om tin åker och
 engh
 Så må tu trygger om natten soffua i tin sengh
- 60 Bruka fast plogen och gödt fast tina iordh
 Så må tu i år som tu måtte i fiordh
 Och foracta ey mijn lerdoms fatiga ordh
 Monga telninga quista och torra grena
 Te stå bärande trä fast mykit till mena
- 65 Them skall tu off quista i mykil; messo nynom
 Sammalunda i mars månat med godom sidom
 Ten äple och fruct i nyno till vext aff hentte
 At the ey snart förråttna och bliffua förskemdt
 Ner the hentas i nyno thes snarane rottna the
- 70 Och ey liggia så mykit lenge frij
 Nunc remento tu carpe poma memento
 sed dum de[c]ressit si caperis omne putressit
 Then som vill haffua gagn aff sin åker oc bärande trä
 I sit bohag aff sin boskap och aff sit få
- 75 Han moste tenna förnempda lära vell acta
 Och alla sina stunder m; flit ther till grant vacta
 Ther till bidia gud innerlig om sin nåde 218
 Att han honom och hans bohagh styre vel och råde
 Förhoppandes ther till m; ena stadiga troo
- 80 At herren gud med honom verdigas byggia och boo

- Giffuandes oss th; törffteligit är till lifff och siell
 Han befaler os alla våra anslag full well
 Han föröker vår barningh så till t; alra besta
 M; koo och soo gris gås och goda sköna hesta
 85 At vtdraga vår plictige tienist skatt och skull
 Ther med at vara vår öffuerhet vis tro och hull
 Och hålla vår hörsamhet ret som ås bör
 Som goda ynbyggjara sit herskap haffua gjort för
 At affuenda rikesesens fiender till land och vatn
 90 Som uillia förarga m; stort krigx röstningx bandh
 Ther emot bör os för vår herre och rike våga
 Liff leffuerne alt t; ui haffue och åga
 Guld sylff och penningar skall man ey tå spara
 Om tu vilt i ryket boo trygger och säker vara
 95 Och fast falla ned till gud som forma aldra mest
 Han är och then aldra krigxknecten best
 Han hielper altid i ångist och nödh
 Han beskydder sina christtroгна ifrå then euige
 dödh
 Han beskermer vår nådige herre och alt hans
 rike
 100 At ingen wtlendis herre th; vnder sig besuike
 Som förra är her i landet både sket och sport
 Som förra är her m; tuist och tuedrect och
 mandrån stort
 Sidan kreffuer alt slet till stort straff och skuld
 At ui ey elske gud och äre ey vårt egit rijke
 tro och huld
 105 Herren vare euig heder loff priss och ähra
 Genom vår frelsare christum iesum hans son
 then kära
 219 Giffue os gud en kristelig lydna och innerlig tro

At ui ma i euig salighet medh hans helgon boo
Hann vnne oss frid och nåde i alla våra daga
110 At ui måtte i yttersta timan honom vell behage
Och anama os till sig ner vi skolom hädan dö
Jfrå then vsla verdenne och sorgfulla öö
Antvardendis gud lifff och siell ner ui hädan fare
Förty vi haffua her i verdenne ingen longactig vara

Amen amen thet är ia'

Ther till seie vi alle samens alleluia

(Efter en handskrifven samling af hvarjehanda, med gammal sign. (Antiqvitets-Arkivets) D 27, nu bevarad i Kongl. Biblioteket. Är från senare hälften af 1500-talet. De här aftryckta sidorna äro, enligt anteckning i slutet, skrifna af en Birge: Steno: Kalmarnensis, sannolikt 1558, ty omedelbart under rubriken står: Anno 58; hvilken årsbeteckning icke kan tillhöra sjelfva stycket, och därför ej är intagen här ofvan. Några få nödvändiga rättelser äro gjorda, utan vidare anmärkning.)

19

Skara Biskopskrönika

af Biskop Brynolf III Gerlaksson.

120 **S**anctus sigfridus aff ängelandh
 kom försth swerie gwdi til handh
 han vighde frigëraker gerem oc agnistada
 sydan mwnde han til vexiö fara
 5 effther honwm sende konwngh olaff i hwsäby
 ath han skulle crisna hans rike aff ny

Wnno episcopus

Then andre biscop hedh her vnne
 han sin ordh oc konsther wel kwne
 kom aff engelandh oc war archebiscop ther
 10 han war gwdi oc hwar man ker
 han predikade saa lenge oc thalade wel
 ath swenske men stånade honwm i hiel

Asmundus episcopus

Byscop asmwndh war i scara sath
 oc regerade wel saa lenge han gath
 15 tha fwnderadis biscops stolen aa milleshedh
 oc sagde honwm lydone m; sworn edh
 Domprosthen bleff wedh sith forsthe raam
 thy han war for en biscopen kom

Stenfridus episcopus

Stenfridus war spaker oc stadwgh i sin räth
 20 han lagade sticthen effther sith säth

togh gwdi til aro loff oc hädher
 han wirthe ey hoo ther om war wredher
 J scara liggher han oc bleff ther dödh
 saa frelse honwm gudh aff alle sin nödh

Haluardus episcopus

120 v.

25 Halwardh gamble kom ther nesth
 han sleth sin tidh som han kwæne besth
 jnthe kan man om honwm scriffwa
 hwath han loth i sin tid bedriffwa
 honwm war vppa th; sista dödhen i wonwm
 30 thy bleff han dödh som flere for honwm

Haluardus vnge episcopus

Epthet then gamble kom halwardh vnge
 allom til dygdh oc inghen til twnge
 han war aff gwdi önsther
 han lagde försth grwnual vndher warfru mönster
 35 han bleff dödh oc ligger i scara
 oc segs fwkomeligh hellegher wara

Roduluardus episcopus

Then siwnde biscop roduluardus heth
 han regerade stiktith som gudh th; weth
 J scriffthen oc kronikan man th; fynna kan
 40 jnthe kirkiona förbättrade han
 han do i scara oc ther hwilas hans ben
 forlathe honwm gudh hwem han giorde meen

Ricolphus episcopus

Ther nesth kom Ricolphus en engilsk man
 fryboren oc ädla sagdis han

45 hwad hans regeringh eller idka war
th; ey i scriffthen bewises eller star
th; war th; sista ther han om badh
ath han fik i scara sin ligherstadh

121

Hedwardus episcopus

Hedwardus kom aff angeland; rike
50 han lath inghen vara sin like
kono oc barn haffde han ther
oc biscop mwnde han wara her
m; gwil oc sylffwer saa han sith ram
han siglede ther heden som han kom

Storbernus episcopus

55 Byscop storbiörn radde ther both vppa
han lagde til kirkion oc inthet i fraa
halward vnge oc han woro förste infödde men
hwad the giorde th; synes en
gudh see nadelike til thera siel
60 forty the giorde til kirkiona wel

Ödgrimer episcopus

Ödgrimer elloffthe biscop war
j sin ärende oc gärninger klar
scara domkirkio wigde han tha
hwar bonde gaff ther til v peningha blaa
65 J Scara mwnde han paa th; sista dö
saa bidie for honwm maria mö

Benedictus episcopus

Byscop benth gode kom nesth effther han
han war gwidi liwffwer oc dande man

hwad han til kirkione i gud; nampn giorde
 70 jnghen th; til fwlnad scriffuar eller seya torde
 manghä godgärninga han giorde tha
 klockor oc clenodia en synes maa

Jerpulphus episcopus

121 v.

Byscop jerpwlff war födher i hwarffs by
 han giorde landeth en stadge a ny
 75 hwar bonde skulle göra tiende aff th; gudh them
 gaff
 om han skulle bära hath eller byscops staff
 Richesens radh epther kirkiona lagh
 samtikthe th; vppa en herredagh

Benedictus hyrne episcopus

Byscop benth hyrne war i wärenth födher
 80 han war koradher oc icke nödher
 han war godher oc wide kendher
 thy walde the honwm alle i sendher
 han war retwis oc allom myldh
 han skipthe lagen wthen wildh

Bernardus episcopus

85 Sidhen kom bernardus en biscop godh
 sactferdogher man oc vthan modh
 hwad gud honwm gaff haffde han vsparth
 honwm gik oc en aldrik saa harth
 han sparde hwarken bröskal eller kannä
 90 thy haffde han hyllisth aff alla manna

Benedictus vnge episcopus

Ther nesth biscop benkther the kallade han wngen
 aff honwm fik landeth mestha twngän

han förde myketh folk oc agalösth
 han twingade sticthen bode vinther oc hösth
 95 han wille alth effther sith egeth sin göra
 han lath sik aff vplandh oc til warnem föra

122

Stenardus episcopus

Siden gaff gudh oc then helliandh
 warfru en biscop aff östergötlandh
 han heth stenardus aff friboren slekth
 100 hwad han regerade war gwdi tekth
 Lecthe oc lärde bade for hans siel
 thy han vndhe them allom wel

Laurencius episcopus

Byscop Laffrens heth then ther nesth kom
 han war sactferdogher oc gantzske from
 105 han warade lenge oc motthe wel
 oc war en god man tel syna siel
 nitthen ar i ämbethet war hans aller
 sidhen gich honwm som then aff werdene faller

Waldemarus episcopus

En ther kom ephther honwm en strax
 110 allom til wilia oc inghen til wmags
 han heth biscop wallemar
 han war i ordom bade sniller oc klar
 i fem ar regerade han oc ey mär
 gudh sy forclaghet saa optha sker

Raualdus episcopus

115 Byscop Rawald heth then ther nesth kom
 m; ena hasth saa han sith ram

som i kronikan ther aff scriffwad staar
 han regerade ecke länger en eth ar
 han byriade snarleka til ath wandra
 120 han bleff strax död han som andra

Wlffo episcopus

122 v.

Swa walde the en til [biscop] i scara
 han mwnde för aboth i warnem wara
 han war en gwdeligh oc ärligh man
 biscop wlff tha kallade the han
 125 han liffde ey vthæn aren try
 sidhen do han i scara by

Ericus episcopus

Byscop erik heth then ther kom nesth
 han sleth sin tidh som han kwne besth
 j elleffwe ar tha tolde han wedh
 130 oc skickade sin sticke som tha war sedh
 lenger motthe han ey biscop wara
 han bleff dödh oc liggher i scara

Sanctus Brynnolphus episcopus

Gudh han förde ther böther vppa
 han wtkorade sielfwer en biscop tha
 135 lagmandzens son aff westergötlandh
 hans tömare war then helliandh
 han mwnde biscop brynnolff hetha
 alth vestergötlandh mwnde honwm hedher vetha
 han regerade wel til tes han do
 140 thy mwn han nw i hymmerike bo

Benedictus episcopus

Prosth benkth kom nesth gud th; wille
 han forbäthrade sätidh alth m; sin snille
 han bytthe saa lenge m; hwghen wel
 ath biscopen bleff wedh bestha deel
 145 han warade ey lengher ephther sith eyeth kor
 han leffde ey lengher en try ar

123

Ericus episcopus

En skede aklwnga saa dane heel
 biscop erik warth koradh aff th; gel
 oc th; skede i saa stora trongh
 150 hans tydh war ey mestha langh
 tha han ey lengher leffwa torde
 do han som flere for honwm giorde

Petrus episcopus

Byscop pädher i forsen kirkioherre war
 han war i sin sticker sneller oc klar
 155 sancte byrgitte prebenda fwnderade han
 oc en ena andra som en man
 hans öghen worde krank for en han do
 ty korade han biscop kwñnar sek til roo

Gunnarus episcopus

Byscop gwñnar twñna war födher i retzfella
 160 han haffde fornwmsth oc twnga snilla
 han förbätrade kirkiona inghelwndh
 for ty han liffde saa litle stwndh
 han gwdi sin kerlik thedā
 han gaff domkirkiona eth messärāde

Siggo episcopus

165 Sigge stacka en friboren man
 i mosaboda i kind ther födis han
 han waldis til biscop endrächthelegh
 han stod ty före saa hedherligh
 sin sticke wille han saa til wända
 170 ath the motthe grypa en godh ända

Smichinus episcopus

123 v.

Smichinus ther nesth biscop warth
 spe oc spoth haffde han wparth
 strax han anamede biscops hampn
 gaff han hwar kanik eth wedhernampn
 175 saa loffwade han them en mera men
 han [foor] saa borth i visterningh oc kom inthet igen

Laurencius episcopus

Byscop Laffrens aff bärgh i wat3bo
 kom ther nest sik tel litla roo
 han leffde ey lengher en aren try
 180 ty lath han lithet göra a ny
 twa mwlloger aff silffwer clara som sool
 gaff han til scara biscops stool

Nicolaus episcopus

Byscop nielss aff köllen aff friboren slekth
 ledh i örlogh dröuilse oc myken wräth
 185 aff sin empne giorde han wel
 han gaff try flwgels sticke for sin siel
 eth til wastena annad til sködwe tridi til scara
 sidhen mwnde han dö oc til iordenä fara

Rodulphus episcopus

Tha kom skara domkirkio til sorgh
 190 biscop rodulphus aff mekelborgh
 domkirkione klenodia silffwer oc gwl
 loth han borth komma swike fwl
 tha konwngh Albrith bleff grypen wart han reddher
 pakade sikh saa tho sin frvndis waddher.

124

Torstanus episcopus

195 Sidhen kom aff erik3bergh biscop torsten
 sactmodogher man oc godher gud3 wen
 han war sniller oc i hwghen fry
 tha twyngde honwm 3rligh oc mykith kry
 thel kirkiona haffde han hwghen godh
 200 en tha th3 lithet til honwm stodh.

Brynnolphus secundus episcopus

Byscop brynnolff then andre kwnne wel sina bok
 han war stridher man oc i laghen klok
 han toch vp heliä biscop brynnolffs been
 oc sidhen fik han i sith maal eth meen
 205 han korade her sigge otson sikh til trösth
 m3 capetalsens samtikkio oc alles there rösth
 th3 giorde han sina siel tel roo
 han köpthe setegardhen brynnolffs boo

Siggo episcopus

Byscop Sigge war klok i dekingen oc alsacions lagh
 210 thi warth han forgiffwen vppa en herre dagh
 han forarbethade i sancte brynnolffs werff
 oc bekostade th3 mädhen han haffde en skerff
 sina mödo oc windh lade han ther aa
 gudh bethre oss flere wi göre ei saa

Sueno Grotte decanus

215 Ther nesth koradis her swen grotte
 han forbäthrade kirkiona han wel formotthe
 jerngrindär lectare oc helie licame kor
 lodh han göra for en han borth foor
 han wnwek kirkiona halwegis nöddher
 220 oc for til östergyllandh han war ther föddher

Benedictus episcopus

124 v.

Byscop benkth war en friboren man
 ey lenge m; roo regärade han
 han war fordriffwen oc flere hans frendher
 bleffwe skenade oc röffwade alla i sendher
 225 en kom han ighen m; stora nödh
 oc bleff m; sorgh oc wedhermöda dödh

Bero electus

Tha fans eth raadh som gudh th; weth
 mester biörn war koradh for sin klogheth
 han wille ey taka sek th; omak vppa
 230 oc ey fwlleliga sigia segh ther i fraa
 her hans marquardson togh ther manligh vti
 kom honwm ther aff oc giorde stikthet fry

Johannes episcopus

Sidhen koradis her hans oc war i room
 loth sigh ther wigia och biscop hem kom
 235 han ledh mothegangh som tha war i wanwm
 fik mikith ighen som borthen war for honwm
 sith herskap oc rike war han tro
 saa giffwe honwm gudh ewynneliga roo

Brynnolphus tercius episcopus

Jak brynnolff then tridhie kom effther alle
 240 thi wil jak gwdi myn sticke befalla

oc hans modher maria the millasthe mō
 hon bidie for mek nar jak skal dō
 epther th; jak kom oc ecke för
 tha byr mik nw ganga försth aa dör

Resignando clauēs

- 245 Maria tw wet; medh en godh acth
 jak haffwer tik tienth epther myn makth
 fint; nokor bristh jak flyer til nade
 war tw myn frelsirska fran allan wade
 125 her haffwer tw tina nikla ighen
 250 gudh lathe mik ewynneligh bliffwa thin wen
 ath jak motthe saa myne sticke wendha
 th; jak motthe glädis for wthen ändha

(Efter en handskrift, Christofers Landelag, från slutet af 1400-talet, förvarad i Kongl. Biblioteket; har gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) B 35. Ur de två förlorade yngre afskrifterna, som E. Benzelius begagnat för sitt aftryck 1709, kunna anföras följande läsarter.)

v. 71 Broo och wägha han lät giöra thå 105 lefde för motthe
 146 try för fyra 159 i Twna för twanna 194 til sina fränder
 wede 202 stränger för stridher 228 mester Biörn war korader

Sist uti en af dessa handskrifter fanns denna underrättelse:

Compilata est hæc Chronica Episcoporum per venerabilem in Christo patrem & dominum Brynolphum Gerlaci episcopum Scarensem, per quem & domus lapidea erecta est Huseby, in qua episcopi superius scripti cum rhythmis notabiliter sunt depicti.

Rättelser.

v. 11 predikade r. fr. predekade 32 dygdh r. fr. dydh 38
 regerade r. fr. rigerade Likaså 100, 118, 139 61 Ödgrimer r. fr.
 Odgrimer 74 stadge r. fr. staduge 82 walde r. fr. wolde 108 gich
 r. fr. gith 121 biscop tillagdt 135 westergöthlandh r. fr. werster-
 göthlandh 167 endrächthelegh r. fr. endracthelegh 174 hwar r. fr.
 war 175 mera men r. fr. mära män 176 foor tillagdt 198
 twyngde r. fr. twynde 203, 217 heliä r. fr. hiliä hielie 214
 ei r. fr. i 235 motegangh r. fr. motegandh 242 bidie r. fr.
 bidia 248 frelsirska r. fr. frelsiska

Riddar Paris och Jungfru Vienna.

Här börias een lustelich historia aff en ¹⁸⁴
 eddla Riddara i francariike ther heet pariis
 Oc then sköne Jomffru vienna then war en
 velldig herras dotter her godwart dallenson
 delphin i ffrankarike och bannerherre Och
 war han aff gamelt konunx slecte, holchen
 paris och vienna ledö mikin bedröffuise oc
 motegang ffor troo höffuisk kerlech skull
 som the haffde them emellen oc kom dog
 alth til en good enda

J ffrancharike war en kung
 kung karl tha monde han heeta
 ganst dygdesaman bade gamal oc vng
 ää hwem th; lyster veta
 5 ¶ epte gud; byrd xij^e aar
 oc lxx som the scriffua
 baade aff mandom oc dygde claar
 then stund han monde liiffua
 ¶ en bannerherre j hans land
 10 som man delphinien kalla
 bland kungens men oppa min sand
 tha war then ower alla
 ¶ hans namn war her godwart dallenson
 aff gamla konunx slecte
 15 kung karl hylt aff honom mykin mon
 ffor andra riddere oc knecte

- ¶ aff land oc borge war han riik
 185 oc mectelig rikedoma
 kungen hylt honom mest när sig
 20 ffor raad til hwars mans fromma
 ¶ han war tyst oc dygdesam
 oc stadig i sin sinne
 han brade m; tokt a konunxstam
 oc loot sik altid finne
 25 ¶ til mandom oc miskunneligheet
 a hwem som th; behöffde
 goduiligan oc aldrig m; fortreet
 han nogen man bedröffde
 ¶ hans hustru var bade fager oc viis
 30 henne nampn th; war dyana
 hon bar for andra ffruor priis
 som solen gör ffor mana
 ¶ dygd oc fagrind foldes aath
 j the adla quinna
 35 hon hylt m; ära en ffrue staat
 som en hommesterinna
 ¶ the waro samman j vij aar
 ffor wthan barn oc blomma
 oc baade gudh som alt fformaar
 40 th; motte til bättring komma
 ¶ waar herre hörde theres böön
 th; attende aar vm side
 han gaff them ene dotter skön
 ther löstes med thera guide
 45 ¶ alt delphinoy's gladdes thaa
 oc fader oc moder baade
 oc äpther then staad hon föddes aa
 thaa vort them saa til raade

- ¶ the kallade tha then lille jomffru
 50 ephther stadsens namn vienna
 hon fostrades aff en edla ffru
 ther dygdelic skötte henne
- ¶ en dotter hade then edla ffru
 som kallades ysabelle
- 55 aff aller som then vnge jomffru
 thy wordo the goda selle
- ¶ the föddes op m; mykin vakt
 ther til m; goda lära
 oc aff opfödan fingo then act
- 60 the ville ey aatskild vara
- ¶ the lecte sammen oc finge then maat
 ath ingen kunne them skilia
 skulle the skilias daag eller natt
- th; war fast moot theres vilia
- 65 ¶ hwar therā hade the andra sa kär
 som hoon ware henne systher
 ath huad then enes var begär
 the andre ther aat lyster
- ¶ Vienna vaxte daglige til
- 70 m; växt oc skönheet lica
 oc ther m; dygd, iak säya vil
 ath i alt frankariike
- ¶ war ey then tiid en fagre möö
 th; skede m; gud; vilia
- 75 war röd som roos oc smal som röö
 oprunnen, hwiit som lilia
- ¶ ffor ffruor oc jomfrur bar hon priiss
 ath hon var skönst for alla
 thy monde henne hwar man j paris
- 80 the sköna vienna kalla

185 v.

- ¶ then fågring spordes ower alle land
 oc skönheet aff vienna
 thy mangt ett bod til siö oc sand
 kom skoda fågrind henna
- 85 ¶ fran kungesöner oc hertoge
 man ma m; sannind säya
 ther alle hade j hoge
 the sköna vienna ffryya
- ¶ her delphin godwart vnder sik
 90 hade mectoge riddera monga
 som waro aa land oc städher riik
 doch kunne man bland them fanga
- ¶ engen ther saa mectig war
 som en j staden bode
- 95 han war til tokt oc ära ospar
 her delphin then best trode
- ¶ han heet her Jacob en ridder good
 j striid oc törney baade
 han hade j sig ett hommans mood
- 100 til hoffuerk oc til raade
- ¶ her godwart elskedä rett for san
 her jacob ffor then bestä
 ffor thy han war en tröster man
 oc riik paa slott oc feste
- 186 105 ¶ Her iacob hadhe en wngan son
 baade ffager och skön m; alle
 huar man han hölt aff honom mon
 the monde honom pariiss kallä
- ¶ han hölt honom aff barndoom tiil
 110 alskons hoffwerk lära
 medh dyst torney oc riddars spiil

- och sik omgaa medh ära
 ¶ med steen m; stong och ffaktarij
 ther til monde han sik öffua
 115 m; springan oc m; brotarij
 ee hwem th; lyste pröffua
 ¶ han war m; mandom dygde ffull
 ee huar th; skulle wara
 bland selskap snak eller päninga oc gull
 120 th; wille han aldrig spara
 ¶ Thy wart han aff her delphin
 med ärlig tjänist fframtagen
 och wngher fför räth mandom sin
 aff honum til riddara slagen
 125 ¶ man ffan honom altid alla stad;
 ther mandom skulde pröffues
 fför sloth oc städher pa then plat;
 ther torney skulde öffues
 ¶ han hadhe sik saa bland alle the
 130 th; loff gaff man parise
 the man j torney kwnno see
 ath han reed aff m; priise
 ¶ paris elskade gerni iakt
 m; höker oc med hwnndhe
 135 til kostelig örss tha war hans akt
 the han haffde alla stwndhe
 ¶ han brukade them saa innerligh
 bade m; ffalk och hesta
 ath rykthet gik i ffrankeriigh
 140 ath paris haffde the besta
 ¶ Thy wort han känd offuer alle landh
 bland herra och fförsta thäre

fför hans manheet man aff honom fand
the hade honom alle käre

186 v. 145 ¶ Th; haffde nog wäd en hertog riik
sith ridderskap saa fföra
aff the besta j ffrankeriik
som paris monde göra

¶ m; clenod oc harnisk kostelic
150 stofferat j th; besta
m; hwite falcha aff fremmende riik
oc aldre skönste hesta

¶ En vng riddere tha war ther
man monde her edwart kalla
155 then hade her paris synnerlig kär
bland sina stalbröder alla

¶ han war vid aller som paris
oc manlig swa til sinne
bade stark oc ther til viis
160 oc kunne vel holla inne

¶ vid sig siälff oc hemelig
th; vener war til vilia
thy lade the venskap mellan sig
at them kunne ingen skilia

165 ¶ the hade hwar annan aff hierta kär
oc huar til annars besta
thy waro the eens oc aldrig säär
m; clednig oc m; hesta

¶ m; skafftauel oc strenge leek
170 oc mesterlige siwnge
engen aff them for nogon veek
gambla eller än vnge

¶ The öffuade th; alt vnder sig

oc brucade th; som meste
 175 alle daga hemmelig
 doc war paris then beste
 ¶ Edwart; kerlig ffallin war
 aff hog oc hierta baade
 j braband til en jomfru klar
 180 thy wart honum saa ath raade
 ¶ ath han wilde the Jomfru riik
 til äcteskap ath fryä
 oc lata sik om ath wara henne lik
 med henne til äcthe wya
 185 ¶ han dolde th; fför huaruom man
 fför wtan paris al eena
 ath hans hugh saa heetlig bran
 alt til the iomfru reena
 ¶ paris war än wngher thaa
 190 aff amor han ey wiste
 thy radde han ther edwart ffräa
 och hoffwerk han mer priste
 ¶ han sagde til eedwart sälle myn
 huat kan th; yppara wära
 195 til mans lust aff hierta och sin
 än bruka hoffwerk m; ära
 ¶ Th; sade paris thy all hans akt
 war huargens ythermera
 än til mandom oc riddhershapt
 200 och sik prislik regera
 ¶ han wiste ey aff huat wenus war
 eller amor hadhe inbära
 dog war wenus ther til ospar
 ath paris skulde th; lära

187

205 ¶ med tidhen monde th; och saa ske
 sedan paris kom til manna
 ath ffor the ting han fför sagde ney
 them monde han sedan sanna
 — — — (fortsättning felar) — — —

(Efter Spegelbergs bok i Kongl. Biblioteket; med gammal
 signatur (Antiquitets-Arkivets) D 2; den yngre delen
 är från 1523.)

Rättelser.

v. 37 waro *r. fr.* wara *Likaså* 91, 167 50 *öfver* ephther
 står i *hds.* m; 51 fostrades *r. fr.* folstrades 88 vienna *har ett*
 orätt förkortningstecken 119 selskap *har sist en ofärdig bokstaf*
 158 manlig *r. fr.* menlig 175 hemmelig *r. fr.* hemnelig

21

Om ett gyllene år.

(K. Hans' nederlag i Ditmarsken.)

Huilckenn som her will grantth till lydha 413
 for honnom will jagh etth wnder wttydha
 Thetta her war dictath om etth gyllene år
 ho som thett läs hann thetth höra får
 5 hwru the dittmerske sloge konungh hans wth
 aff theres landh m; skioll och spjutth
 Hann satte them eenn wissann pantth
 medh dödhe menn thetth er allt santth
 Enn longann säch som er wiidh och otätth
 10 hann må well lichnas wedh etth näth
 honnom kann mann icke fylla m; enn hasth
 Thy seger jagh att thetth holler fasth
 Huilcken mykith will haffua och ther effter står
 hann komber offta y nödh och ett fallen diffuell får
 15 ho som will fölia enn gerugh man
 Ey kläcker enn säch effter thenn andra på min san
 geroge mhenn åhre slike
 thw them ey nöger m; flanderen eller hollans like
 Wy läsom aff y testamente gamla
 20 huru folckett segh plega till gyllene årett sambla
 m; mykinn glede och werdigheth
 folckett till gyllene åhrett far jagh th; well weth
 J them timanom war så sedh
 att alla fongar och landflyctiga finge thå fredh
 25 Thett ehr icke så nw thett kunne wy see
 Ther fore giör thenn ene thenn andra mykith wee

homodtt er nw stortth och rumtt wppå min san
 Jagh th; m; megh besinna kann
 Thy monne the offta ett ontth år fåå
 30 Som iagh nw sagde så plåger thett gåå
 Huilckenn som ey will gudh eller gyllene årett acta
 eller råtthetena någetth betracta
 wtann faller effter slott och många städer
 m; sålsynt folch och mongh forräder
 35 ho som icke fructar al;wolliger gudh
 och ey fulkomnar hans lagh och lyder hans budh
 thett komber honnom till lithett gåtth
 att hann thett haffuer hafftt for spe och spått
 Thå enn höuisman er sielff enn Tyrann
 40 hann forderffuer thå så mongen degligh man
 The friborne åhre haffua stortth sinne
 the troo att ingenn kann them winne
 414 her m; wilia the gå genom mura fyra
 The mena att them kann ingen styra
 45 For åhnn ett år fulkomnatt ware
 sanckadis folch tilhopa eenn storan skare
 The fructade lithet gudh fader, son, och then
 helige andh
 thå the foro inn y dyttmerske landh
 The passade huaske på lagh eller reth
 50 them wille the wnder segh tuinga allt slått
 These her rytters meningh honn war så
 att the dyttmerske skulle them hylla och till handa gå
 Thenna her danska wille thett wåga så ringa
 att the them frå bråmens domkirckia wille tuinga
 55 The begynte op ett stortt kiiff och wall
 thenn helga kirckie till ett niderfall
 Theras gamla edar the monde bruka

- på th; senaste the motte th; sielffue wtsupa
 The röffuade fasth och allt opbrände
 60 mördhe och ihielslogo allt th; them kom for hände
 The lothe theρας store hoferdh bethe
 ther fore giorde the mongan dyttmerskan wee
 Thy schriffuer iagh så thessa her mina dict th;
 er wist
 huru the danske och the rytter hade skickat thera
 spet;
 65 Thenn thiidtt the danske m; the rytter jn y landet
 komma
 som y skolinn få höra them till lithenn froma
 The komme thiidtt wthann skell och lagh
 thett skedde y enn weko på thenn 3 dagh
 Thett war y theρας sinne såå
 70 Medeltorp stadenn wy snarlige fåå
 Thett war huattske meer eller minne
 Medeltorp stadh the hade y thre daga jnne
 Thå the hade fått medeltorp stadh
 the allt opbrende ther omkringh och wåre gladh .
 75 The brende icke op ett torp tw eller try
 Eldenn stodh wppå alla sider op y sky
 Så ginge the tre milar y landett jnn
 jagh tror lithett till froma sinn
 Tre dagar for sancte valentine dagh
 80 the drogo mott the dytmerske till slagh
 The foro jnn m; stortt homodtt
 thera högferdtt wartt them lithett godh
 The foro aff medeltorp iij tima på dagen
 både till hest till foott och wagenn
 85 Thå the 3 fierding; mila frå staden komma
 ther slagett stodh så sagde somma

The foro m; 3 stolt; häre
 och sagde the wille the dyttmerske forfare
 Wy haffuom mykitt gåtth th; kann oss ähn meer
 gagna

- 90 wy ärom till hest footth och wagna
 gudh gaff the dyttmerske enn synderligh styrcke
 for the monde gudh mykith dyrcke
- 415 The komme icke meer ehnn iij^c åstadh
 m; allt sitt folch the wåre well gladh
- 95 The slogis mott theras fiender och ropade på gudh
 the låffuade altiidh gernu att holla hans budh
 The rytter m; thera longa stänger
 holle thett for spåtth alle y sender
 The monde thett sielffue på thett senaste betala
- 100 huadh kann jagh her lenger om tala
 The haffde giört mongom quala och pine
 the finge ther lönn for gerninger sine
 The ryska och danske plåga kirckier röffua
 thett skulle the suenske och dyttmerske pröffua
- 105 The spara huaske kloster eller kircker
 ther fore them färden y heluete styrcker
 Huar och eenn fick ther sin deell
 hundrade wåre såre och een war heell
 Ther låge quarre flere döda kroppa
- 110 ähnn the som helbregde thådan sloppe
 Ther war storm och mykith gny
 the danske skickade theras spet; på ny
 Ther störde thå så mongen ådelle man
 både dansk och tysk hann thett fann
- 115 Ther war guy och mykith rop
 the dyttmerske sine fiende sloge nedtt for fotth
 The danske wåre sagde så

- thett monde mykith på wår pantt att gåå
 Wy wele rycka fram m; wårha hesta
 120 mädann the dyttmerske welia oss så hårdelicha
 gästa
 The till hästa wåre war thenn tridie här
 huilcke som thå segh manliga warde ther
 Haffde the icke til hesta wareth
 the hade alle samman illa farith
 125 Ther war medh mongh herre stolt;
 thett seger iagh forutan fals
 Mongenn ridder war ther starch
 hann motte ther lära ett nytt hoffwerch
 The wåre icke forthenskull komne ther
 130 thett må jach well nw seia här
 Att the skulle ther sådant bytte fåå
 som the sielffua finge rönn vppå
 Sannerlige iagh thett nw betheer
 wdaf iii sochner the th; gjorde thet war ey meer
 135 Jnthett kann iagh her mer om rima
 thetta slagh thett stodh y tre tima
 iblandh xx tusindh folch wåre mhänn full froma
 jcke mera ehnn 3 tusindh thedan komma
 The hade gerna ståtth the hade ey macth
 140 the flydde thädann som iagh haffuer sagtth
 The finge ey annatt for thera spe och spott 416
 iij tusindh hestar och wagnar bleffuo ther quar
 m; mykith gått
 Ther monger kropper på marckenn lååg
 jagh honnom känner som thetta sågh
 145 Ther bleff quartt gull, silff och kläder
 iij forklädde wagnar m; mykin heder
 her passar iagh ey mhera wppå

- holckinn ther war han monde stor hugh att få
 Ther bleff quartt mykin hest och harnisk
 150 och mykith folch både danst och tysth
 Gudh till heder loff och ähra
 the såge på korsett m; jinnerliga act
 och både till thett som iagh haffuer sact
 The wörde ey ho thett hörde eller sporde
 155 likeruis the dyttmerske som Judana giorde
 Thenn ormen som Judana lotho ophengia for sich
 så haffuer gambla testamenthet sagtt for mich
 likeruis som Judana till ormen både
 så dyrckade och the dytmerske gudh m; hogh
 och råde
- 160 Them ganska mykith sörgde och längde
 the låffuade gudh på korsett hängde
 J andra måthe the dyttmerske hade skickat segh
 ähnn fast wnderligh så er sagtt for megh
 Eenn jomffru gich främmerst y theras spes
 165 på himmerikis rike måtte honn wara wis
 honn ey skonte sitt egith liff
 gladeliga gich honn fram till th; kiiff
 Sitt liff passade honn inthet påå
 Hoo som hennes napn will wetha
 170 jomffru heyne monde honn heta
 Thenn samma jomffru bar baneret m; sinne hender
 två
 honn låffuade jomffruskap så lenge hon skulle leffua
 om ähn wår herre wille henne nådenn giffue
 Om gudh thett haffde fogatt såå
 175 att honn måtte buct på sina ouenner fåå
 honn wille gerna tienna jomffru Maria möö
 och sedann y henna tienist gerna döö

Honn badh till gudh och hans werdiga moder
 att the skulle winna och wara them goder
 180 jfrå the omilde mhänn och stora nödh
 att the icke skulle bliffua så skamliga dödh
 Thenn iij^o skickelse the dyttmerske haffde
 war wndarligh och stoor som iagh nw sagde
 Thenn thiidtt the sine fiende skulle möthe
 185 om sitt lifff the inthet monde sköthe
 The tråde till the danske m; fötter bare
 och ropade till gudh thw oss beware
 The trädde till och begynte skrie 417
 och ropade alle hielp jomffru Marie mille
 190 The kastade ifränn segh både kräue the och hatt
 m; skioldh och harnisk gjorde the bratt
 Thå så somma wåre tilhopa
 the danske rytter monde så att ropa
 på thenn stadenn som slagett stodh
 195 her er tusindh diffuels tiidende och icke godh
 Thett rumeth som slaget stodh monde så hetha
 tusindh diffuels tidende iagh kan ther effter icke
 letha
 Thett heter så y åhr som thett heette y fiordh
 ther monde ske ett ynckeligt mordh
 200 Thett finnes både m; skell och lagh
 att thett haffuer så heett mangen dagh
 Eenn thime for quellen the dyttmerske fram komme
 till medeltorp och th; finge segh till fromme
 och toge medeltorp manliga igienn
 205 th; seger iagh forutan meenn
 Mykinn matth och monge dyra dricke
 the ther funne segh till mykin lycke
 iij stor fatt wiin the funne ther

- the gjorde segh gladh thett seger iagh her
 210 The sattis neder och finge segh matth
 och sagde the danske gode natth
 the åthe och drucke och wedh segh sagde
 gudh giffue them gode natt som wineth hiith haffde
 J gamla testamenthett ständer schreffuet såå
 215 aff moses och pharao som leffde thå
 wy nw i schriften lese och see
 huru wår herre gjorde wnder m; them twe
 medh thenn ena war gudh m; thenn andra aff-
 guda waro
 tolckenn jertechn pläger åhn nw y werdenn wara
 220 Thett skedde och så y thet dyttmerske landh
 somme motte well och somme gich illa y handh
 På thenn samma dagen som slaget stodh
 the danske kunne jngenn annan warha godh
 The dyttmerske wunne seger och danska skam
 225 m; tolckett fore the y danmarch fram
 The dyttmerske sade wedh segh sielffua såå
 gudh haffuer thett fogatt att them skulle så gå
 Thett iagh for sanningh seger och weeth
 haffde icke gudh weleth thett haffde ey skeeth
 230 Att the dyttmerske skulle så sina fiender öffuer-
 winna
 thett ma troo både man och quinna
 The dyttmerske ropade alle m; ena act
 thetta haffuer gudh giortt m; sin guddoms macth
 The danske wille oss haffua nedersäncth
 235 thy the haffde oss mykith onntth att täncth
 418 Wy må thett seia thy thett er wisth
 the wille oss forderffua m; thetas falske listh
 Thett finnes m; thetas rådth och breff

- så sade hann samma som thetta forst dictade och
skreff
- 240 Thett gjorde hann y thett dyttmerske landh
gudh honnom beware och thenn helge andh
Wnderligh tingh er mongelundh
så skede och m; the dyttmerske på samma stundh
Thå the skulle mott theras fiender gå
- 245 wppå theras helgonn the ropade thå
besynnderlige dreff them ther till nödh
ellers hade the alle bleffuith slagne dödh
The ropade på jomffru Maria theras herra och första
och wppå sancte örian att hann skulle them trösta
- 250 The kallade på sanct valentin
så äreth sagtt for min
The danska och the dyttmerske dagtingade så
att y tre månatt skulle freden stå
The danske på theras gamla artt att fulle
- 255 och them dyttmerske huatske dagtingan eller
breff hulle
The danske pläga så holla theras ordh
som enn gammall wlff ther leffde y fiordh
The funne ther sielffue rönn wppå
thenn tiidh the monde åter jnn wppå de dytt-
merske slå
- 260 Ther störtc både lätth och tung
så mongenn ädla man både gammall och wnggh
Them danska gich ther illa y handh
the miste ther folch och monga handa landh
Thett war huattske rätt eller lagh
- 265 att danske satte the dyttmerske falskan dagh
The satto dagenn till eenn tiidh
thess forjnnan ginge the m; them till striidh

The danske ähre pläga så giöra
 å huar thett will hälst y werden höra
 270 Hann loffuar thegh gätth y alla stundh
 och all falsheet ligger y hans hierta grundh
 Så monde the och m; the dyttmerske giöra
 thett mågen y well her att höra
 Huilckenn enn hoffman ehr förer ett tolckett mordh
 275 hann er icke werder gånga på iordh
 Hann skall ther wisselicha suara till
 thett iagh for sanningh seia will
 For alle them ther bleffue dödth
 jagh tror hann thett suarar y häluetis glödh
 280 Thett haffuer hann sannerligh foruerffuatt
 for allt thett hann haffuer forderffuatt
 Hann skall suara for thenn minsta höna
 så mågh honnom fannen y heluete löna
 419 Hann skall gudj rekenskap giöra
 285 som hann får well sielffuer höra
 The danske passe ther ey mhera wppå
 först the få brenna och ihieslå
 Danske mhänn wilia allt truga wnder segh
 thett haffuer iagh funneth m; sielfffuan meggh
 290 The wilia sittia högtth thett er thera seder
 the wetha icke for ähnn the slippa neder
 Jngenn latha the warha theris like
 ther m; the forderffua så mångtt gått rike
 The mena thett ey mhera wertt warha
 295 att the så illa m; landenn fara
 Thett suarar så theras fader och theras moder
 jämwell syster som broder
 Theras barnn får ther fore stortt hinder
 huar och eenn m; segh thett fuluell finder

300 Huilckenn m; sina onda acth
 som nw giör thett som iagh haffuer sact
 hann får well lönn for sith kiff
 thå wår herre asker på hans liff
 När dödenn klapper wppå hans döör
 305 hann thå eenn annan tidende spöör
 Thå komma annan tidende y by
 ner allt meenlösth blodh ropar y sky
 Hann setter thå eenn wissann panth
 m; sine siell thett bliffuer allt santt
 310 Hann fanger thå enn hårda botth
 thett wercker honnom y handh och footth
 Thenn al;mectige gudh som ehr rettuiss
 honnom ware altiidh låff och priiss
 The dyttmerska monde gudj fructa
 315 forthy the monde segh alla skriffa
 Thå the finge sådanne tidende
 att the skulle mötha theras fiende
 The segh allesamman berätte
 och allt sith hopp till gudj sätte
 320 Så giorde the 3 månade thå
 for ähnn slagett skulle ståå
 The både till gudh m; hierta och sinna
 att gudh skulle latha sina nåder m; them skina
 Att hann skulle them retteliga hielpa
 325 och thenn orettwisa neder stielpa
 The wåre lätte och icke tunggh
 till att fasta både gammall och wnggh
 Jagh thett well så månggh bethee
 the så fastade huar dagh y månader tree
 330 Thenn helga Chrisna troo the haffde kåra
 thy leffua the gudh till åhra

- 420 och jomffru maria till heder thenn werdiga frw
 theras patroner till priis thett seger iagh nw
 wppå thett gudh skulle them beuara
- 335 att the icke skulle illa fara
 J dyttmerska iagh thett dictade och schreff
 megh ther till sorgh och bedröffuise dreff
 Aff mongenn mhann iagh thetta hörde
 som m; allerstörste sorgh thett for megh rörde
- 340 The sanneliga thetta kenna m; sielffue sich
 som y slagett war the thett sade for mich
 The sagde o gudh haffuom wy rätt
 thå latt icke forderffua oss alla slätth
 Wy bidiom till thegh m; thinn helga skara
- 345 latt oss icke forderffua eller illa fara
 Haffuom wy oretth så latt oss döo
 huadh thett ehr hälsth till landh eller siöo
 Haffue wy och rätt sade huar m; sich
 så frels os; thett bidiom wy thegh
- 350 Jomffrw maria enn jomffru så skönn
 hon haffue for os; sina werdoga bönn
 Thenn haffuom wy for wår patrona
 honn werdigas oss att skona
 Wy seie thett på wår tro och sann
- 355 will honn oss hielpa wy rädis ingen mann
 motte wårha fiender thett wetha fåå
 att the icke måtte på jomffrw maria slå
 Effter the ther effter leetha
 gudh giffue the th; aller forgätta
- 360 Sannerliga jagh nå thett well betee
 the danske haffue mongom giortt wee
 a huor y sökenn eller lethen
 thå acta the lithett på Christennhetenn

The fructa ey thenn al;woldige gudh
 365 thi the inthe holla hanns budh
 gudt; helgonn the holla for spee och spåtth
 ther fore taga the lönn y heluetes pottth
 The ropade och sagde hör her till bonde nw
 huar ehr nw Maria thinn drottningh och ffrw
 370 Thinn drottningh Maria m; sinn helgonn flere
 kann thegh ey nw hielpa mere
 Thinn handh skall aff y thessa stundh
 som thw nw skaltt få see margelundh
 The danske och the rytter ropade huar m; sich
 375 som eenn hundh skall iagh morda tich
 Jagh skall haffua thitt godt; och penninga monga
 thinn hustrw skall döð ehuru thett kann sich gånge
 Thina penninga och godt; skall iagh till bytte haua 421
 och giöra megh ther aff goda daga
 380 Medh sådantt mykith folch och stoor skam
 så seia the danske wele tuinga wnder oss quinna
 och mhann
 Wy wilia wnder oss tuinga landh och städer
 så få wy både glede och heder
 Kunna the städer wnder segh tvinga thett gör
 them gåtth
 385 the thett sedann miste m; spee och spåtth
 Motte thett ehnn her weder bliffua såå
 the y dittnerske bleffuo dödtth the ingen ihiell slå
 The ther quar bliffue liggendis på march
 jagh tror the aldrih meer driffua houerch
 390 The liggia nw ther quar them till lithen helssa
 så skall man the danske lera springa till pölssa
 The leggia them på marckenn som annen swinn
 schriffen haffuer så sagtt for min

- Wy pläga så till gudi kalla
 395 att hann segh forbarma offuer Chrisna sielar alla
 om thett er mögeligith lönn for them tiggia
 som y dyttmerske bleffuo slagne och ther liggia
 Ehuatt thetta er dictatt m; glädi eller aff harme
 gudh hann sich öffuer alla Chrisna siela forbarme
 400 Thett er mitt aluar wtann allt snach
 monger war thiith dreffuen wtan all tack
 Monger for thiitt iagh seia will
 hann war ther sannerliga twingatt till
 Ther monde monger sinn glädi spilla
 405 thi the warthe ther sargade illa
 Jnthett annatt ehnn hoffmodtt dreff them ther jnn
 ther fore finge the ett riffuith skinn
 Herre och förste toge till flycte
 for stora nödh som them tycte
 410 Ther ligga döde quarre tre eddele greffua
 thett war thett hoffuerch the ther bedriffua
 xxx riddare stolt; och starch
 bliffua ther liggendis quarre på march
 The som droge både silff och gull
 415 the kunne jngenn nw warha hull
 lx forgyлта daggerte och ther till suerdh
 gudh nåde them for tolckinn ferdh
 iij wagnar m; höns som stekas skulle
 the dyttmerska thett alttsammen behulle
 420 Them wille the haffua lathitt steka på eenn dagh
 om them hade fallett lyckenn y lagh
 Thett wulte att the danske hade onde lyckia
 the höns the hade lathet alsammens plyckia
 The wåre allt fylte m; krydde och rusinn
 425 Jagh weett thett samma sade far thinn

- Thett må jagh well seia wtan tolch
 the dyttmerske ehre selsynth folch
 The danska haffua icke tiidh ther till
 att steka theras höns thett iagh seia will
- 430 The danska lagde rådenn såå
 wy skolom snarlige råda få
 Thå wiliom wy både stekia och siuda
 och the dyttmerska inthet aff biudha
 Wy wiliom biuda the dyttmerska ett wellogtt budh
- 435 sedann mågom wy ätha vår höns och supa war sudh
 Ther wåre tre wagnar fulla m; tonisser
 jagh wethh thenn som thett well bewissar
 som plåger beras for herrer them till ähra och heder
 thett schriffuer jagh nw her for ider
- 440 The wåre giordh m; monga konster
 the brinna nw y try jomffru Marie mønster
 henne wåntt till ähra och priis
 m; tolckith bliffua the danske wiis
 Jagh haffuer sett the ähra aff wax
- 445 thett seger jagh for ider strax
 Så wist som iagh er födh y suerigis landh
 så hielpe megh gudh och then helge andh
 Att thett er santt som iagh haffuer sagtt
 thett will iagh bewisa m; alla machth
- 450 Thenn dyttmerska härinn gich wnderligh till
 theras skickelighet hofferch och spill
 som the brukade y theras slagh
 thett spörs her effter så mongenn dagh
 Thett första artickell the dyttmerska hade
- 455 ther folgde ödmiuct m; som iagh nw ågde
 Ther war ett mykith ynckeligtt kors
 the folgde ther effter y fullan fors

thett läthe the ödmykeliga for sich bära
 The warthe jämmerliga slagne there
 460 thenn er y danmarch som effter kär
 Thenn herre bör ähra och mykinn priis
 thett betyger så mongenn mäster wiis
 som Christenhetena beständh will begera
 honnom bör altiid priis och ähra
 465 En herre bör tänckia natt och dagh
 huru hann skall halla Christenhetena weedh lagh
 Hann skall betrackta the longa natth
 Christenhetenn halle wedh mact
 Thetta fattas mykith the herra som nw leffua
 470 the monde ganska lithetth om Christendomen giffua
 The skulle her och först tenckia wppå
 för ähnn the theris stora gerighet wille på slå
 423 The heta for then skull nådige herre
 att the skole beskerma Christenheten när och fierre
 475 Mer ähnn the passa ther lithett nw uppå
 kunna the latha mörda och ihiell slå
 The giöra Christenhetenn altiidh emotth
 the tråda henne snarliga wnder theras footth
 monge herra och första giöra thetta her
 480 jagh fruchtar the bliffua seentt gudi kär
 The latha mörda och ihelsla
 ther fore monde them illa gå
 Konunger och herrer skulle slå jnn på Ryslandh
 så måtte them gå well y handh
 485 Sinom iemcristnom the nw forgätta
 effter godz och penningar the nw lätta
 Säger både quinner och mhan
 att herrer och förster ehro geruge på min sann
 Thå herrana haffua opburett landzjens renta

- 490 Sedann skall bondenn segh ett fallendiffuell wänta
 Komber sedann örligh och krij
 bonden skall ther sielff wdj
 thå borde hans herre honnom weria
 Om ähnn nagenn wille honnom häria
- 495 begynna almogenn tala såå
 jagh tror herra och forsta passa ther lithett wppå
 The giffua ther på lithenn acth
 att beskerma therajemchristensom jagh haffuersagtt
 Thett giöra the som geruge ähre
- 500 kongh hans aff danmarch m; tolcka flere
 hann will m; sina stora hofferdh
 bliffua eenn herre offuer alla werdh
 Om hann will granneliga skoda till
 hann skall ey wetha huartt han will
- 505 Them går aldrigh well som högferdige ehre
 thett må iagh thegh for sanningh läre
 Så skolin y och höra konungh hans skeer
 for sanningh iagh eder thett beter
 O y adla städer och landh
- 510 gudh lathe ider altiindh gå well y handh
 Betencker gudt; welgerninger monga lundh
 thett råder iagh ider y thenna stundh
 Jesus wår herre och wår broder
 hann will oss altiindh wara goder
- 515 Och hans werduga moder jomffru Maria
 honn will oss altiindh från onda friia
 Honn er full m; nåder alla
 for alla the hellgonn thw kann på kalla
 Warom henne willige m; enne ödmyke acth
- 520 honn hielper oss thett haffuer iagh sagtt
 Så mange som henne wilia på kalla

- the aller neder till heluetis falla
 Thett finnes y thenn helga lästh
 nest gudj er jomffru Maria besth
 525 O menniska huar fore will thw högferdigh wara
 thett komber thegh till storan fara
 Effter högferdh følger æuerdeligh pina
 thett seger jagh på sanningh mina
 Enn högferdigh menniskia ey lenge leffua mhå
 530 så plegar thett gerna henda och gå
 Honn faller snartt neder thett seger iagh tigh
 thett kann iagh begrunda m; sielffum megh
 For gudt; åsynn ehr homodtt euinnerligen skam
 chuatt thett ehr mheer quinna eller man
 535 Hofferdh forderffuer bådhe landh och steder
 herrer och förster och theras wnderdåue mäder
 Wppå thett att oss ey motte så skee
 wy bidiom till gudh hann oss forsee
 Thett er rådth atth wy see sielffue till
 540 huar och eenn m; segh thett iagh honnom råda will
 Randsake segh sielff sinn barnn och hustrw
 thett råder iagh honnom for sanningh nw
 skoda till allt grantt som honnom er befaltt aff gudh
 och lyde sedann hans helge budh
 545 legge bortt mordh, affuundh, m; flere synde tancka
 thett gudt; tiensth till hörer han skall sanman
 sancka
 Thett thw weth gudh kann warha emotht
 thett skaltt thw tråda wnder thinn footth
 Fortörna icke gudh jagh råder thegh såå
 550 om ähnn thegh skall någentiidh well att gåå
 Huilckenn som her will mhera om wetha
 hann skall y schrifftenne lenger lethä

Läsinn Esaiam thenn helge propheta
 ther få y nogett mera wetha
 555 Läs thett tridie cappitell till ända
 så får thu se huadh som monde henda
 y thett samma cappitell ther står såå
 huar fore Jerusalem monde forgå

Nw haffuenn y hörthh min ordh och stieth
 560 y thenna her samma forschreffna dichth
 honn war snartt tilhopa sätth
 thett haffuer iagh ider nw berättth
 gudh till loff heder och ähra
 theslikest iomffru maria hans moder kåra
 565 och alla werdoga herra till loff och priis
 att the skole thess heller bliffua wiis
 och att almogenn skall segh forwara
 från allann högeligenn wada och lifffara
 Thetta war dictath om ett gyllenn år 425
 570 som her fremsth y bokenn står
 Gudh giffue oss alla enn euigh fredh
 thå wy så bidia thett er godh sedh
 Gudh giffue oss fredh m; sielffuan thegh
 och sedann säll euinderligh
 575 Thenna her ordh som y haffuenn nw hörthh
 them haffuer enn tysk man for megh rörtt
 Hann dictade them först wppå sitt måll
 haffde iagh winn iagh drucke hans skall
 mher ehnn som thenne ordh sedann påsuenske wende
 580 jagh honnom haffuer hörthh som honnom kändhe
 Jagh kann ther ey meer effter lethä
 Suenn månsson monde hann heta
 Hann omwende thetta aff sorgh och möda
 y Stocholm war hann födder

Slaget vid Brännkyrka 1518.

En wijsa om brennekirchio slagh anno nostræ
salutis 1518

Swerighis menn achtar iagh att loffwa
om Gudh will migh nåd giffwa,
theris dygd framföra medh acht och hogh
thenn stund iagh må leffua,
5 thett kann migh ingen formena,
Herre Gud medh thinn nådh migh hielpe ther till
han är minn trösth allena.

Thett år epter thenn födelsetijd
femptenhundrade och adertonn man talde,
10 Konungh Christiern aff Danmarch förde eenn stridh
och sigh för Stocholm ladhe,
then stadh wilde han forderffua,
medh storm och skott bodhe natt och dagh,
sigh achtade hann prijs forwerffwa.

15 Ähra och loff alþwoldigh Gudh,
som gerna hielper j nødhe
han stiltte wthaff hans hetþskelige trwgh,
the danske spilte ther sina mödo,
alt thett the ther bedriffue,
20 thett kom them allt till skadha och sorgh,
och fölier så lenghe the leffwe.

När danske fornummo wthan fordeel att wara
allt thett the for them togho

till brennekirchio med storan skara
 25 till hest och foott the drogho
 the Swenske män ther fore them wåre,
 the slogho the danske aff marchen så
 the fingo både dödha och såra.

Snarligha funno the danske till rådha,
 30 om natten till skipen dragha.
 The rytter bliffwo quar j storan wådha,
 thett war theris hogheligha claghe,
 allt om enn aftonn stunde
 thå bliffwo så monge bodhe gripne och fongne,
 35 som iche ryma kunde.

Thenne wijsa lyder så och quedes
 att danske män thett wel kende,
 thett her Steenn stwre war hoffwit;man thå,
 när thetta j sanningh hende,
 40 hann gaff sikh bodhe medh macht och sinne,
 och stonda emott medh Swenske mäns hielp,
 the danske skwlde eij få winna.

Vthsende Konungh Christiern dagtingen fal;
 och bad bode titt och offta
 45 sitt rådth med her Steenn stwre till tals,
 att fredh mellan them wara motthe
 och thet war eij aff hiertans grund
 the Swenske bliffwo draghne ther med,
 och beswekne så monghe lunde.

50 Rumidh ther till beråmadt war
 Konungh Christiern skwlde att komma
 medh her Steen stwre att wara j tall
 om beggis theris froma

Konunghen Gislemen för sig hende
 55 hann greep them j een feligh dagh
 och neder till Danmarch sende.

Ewinnerligh tijd hann är så longh,
 ho thett will rett betenckia,
 ho falscheett brukar han komber j twongh
 60 och j syndene sencher,
 Gudh Swenske män beware,
 och lathe them så j werdenne leffwa
 och finnes bland Gud; englar skare. Amen.

(Efter förut anförda Vijsebok i Kongl. Biblioteket, sid.
 37—39. Tjugusju rader af en äldre, med slaget nära
 samtidig, uppteckning äro bevarade i Bures anteck-
 nings-band Sumbla, i Kongl. Biblioteket, bl. 644; de
 följa här.)

— — — — —
 37 [The danske] scole th; alle bekenne
 Ath her sten stwre war höffwit;man thaa när
 thetta j sanningh saa hendhe
 40 han gaff sig baadhe m; makth och synne
 ath staa emoth m; swens;che mens hielp
 the danske skwlle ecke faa wyne

Uth sendhe konungh Crisiarn ath dagtingha göra
 siith raadh baadhe tyth och offtha
 45 och gaff thom th; för her sten in föra
 Millan thom fredh bliwa motthe
 Th; war ey aff al hiärthans grwndhe
 the swenske men bliffwe bedraghne ther m;
 ok swekne saa margelwndhe

50 Rwmeth ther til berameth war
     kwnungh Crisiarn schulde ath komma
     medh her sten Sture ath wara j tall
     paa begges thera fromme
     kwnwnghen gyslemen for segh hendhe
 55 han grep them alla j en feligh dagh
     och nedher tijl danmark sendhe

     Ewinnerligh tidh han ar swaa longh
     hoo th; wil rath betankia
     Then falskheth brukar for honom ar twangh
 60 j pinone nidher sencthe
     gwdh swenske men wel beuare
     och wnne thom her saa leffwa theris tidh
     [ath the] maath glädhes j angla skara Amen

Rättelser.

I första uppteckningen:

- v. 8 år *r. fr.* är
     9 femptenhundrade *r. fr.* femptehundrade
     21 fölier *r. fr.* folier
     50 Rumidh » Roñidh

I andra uppteckningen:

- v. 37 The danske *tillagdt*
     63 ath the »
-

Peder Månssons förspråk till Läkebok.

Apostolen scriffwer aff wärdenas lop 91
 ath wj ärwm alle betyngde m; warum krop
 oc gratom aff sywkdom ey wiliandis dö
 aller skelyas fran tässo wärdenas dö
 5 Natwrlike mästara före the sak
 Stwderande göra segh mykith omak
 til ath förlängia liffwith oc th; bewara
 oc härrana ther til ey pänigana spara
 then the konstena kan är wärder pris bära
 10 oc faa god lön m; hedher oc ära
 fakwnoger läkiare gör twfwogan kyrkiobakka
 thy läkia folk är ey skämpta oc snakka
 Än tha ath gwd haffwer sat äwärdeliken stadga
 ath alle skwla dö swa wnge som fadga
 15 then tid han adam aff paradis monde kasta
 läthandis segh ther wm mykith hasta
 ath adam ey skwlle äta aff liffsens trä
 oc sidhan kwanna liffwith ää oc ää
 m; brinnande swärd satte waktaren cherubin
 20 ath adam til liffsens trä kom ey jn
 thy kwne han ey finna moth dödenom both
 oc jnge andre som födas af hans roth
 Job sägher, Allom är giffwin vis liffsens tidh
 til thas syalen skal wth aff likamsens slidh
 25 oc offwer then tidhen kan ey läkedom hiälpa 91 v.
 thy hwar skal tha ändelika j döden stälpa
 män then liff; thiman förstækker manger

ath han ey äffther gwd; stadga bliffwer langher
 m; swalg, okyske oc androm waadha
 30 ey lathandis skälen regera oc raadha
 Män är lif; thimen ey lidhen til halffwa
 tha tarffwas j sywko läkedom oc salwa
 til ath rädda lifwet oc th; förlängia
 oc m; lifsens vathn döden vthe stängia
 35 th; är yppasth j allom menniskios läkedom
 som en mästare scriffwer mykith from
 Han kallas Johannes de rupe Cisa
 han giorde thässa bokena Christnom til lisa
 J swärike är thetta stor skam oc skadhe
 40 när nokor bliffwer sywker redis skofwel oc spad[he]
 wm läkedom the aljnthē wilya tänkia
 th; röna faderlös barn oc hwar en änkia
 läkedom doctor är jngen j thetta rikith
 swa äther hwar sin math illa j spikith
 45 ey håller Cirurgus som stwderat haffwer
 wtan äffwentyrara som fresta hwat lagh th; tagher
 sylogismos stwdera alle oc emptimema
 ey witandis hiälpa för ena lithla blema
 Wtsände thy konwngen godha män
 50 til ath stwdera läkedom th; raadher jak än

Vers 49 är af författaren ändrad sålunda:

Wtsändis thy nokre godhe män

Peder Månssons förspråk till Strids-Konst.

Twisth, twädräkth, örlögh, oc stridh 190
haffwer waridh bland menniskior arliken jdth
ffran wärdlennas wphoff, oc jamlika bliffwer
Ther före jak tässa bokena scriffwer
5 Suärikis jnbyggjarom til styrk oc bestandh
oc konwngom som wärna m; wäpnada handh
hwilkom tilhörer betänkia rikesens wälfärd
beskärmande m; byssor, sköl, oc swärdh
ath th; bliffwer rolikith fran örlögis nödh
10 jamwäl twsanda aar äfter theras dödh
Sina eghna wälfärd glöma, oc rikit framforda
lagh oc räthwiso m; allom fwlborda
ey molkandis swa rikith j sinom tidh
ath han jnthe förtänker tilkommanda strid
15 mange köpa got; til släktingannas arff
m; rikesens skath som gaar aff plog oc harff
försymandis rikesens häghn oc beskärn
ärlighetennas blod är jnthe j theräs ärm
hwar eldh til sina kako skrapa
20 oc rikith ther m; landh oc sloth förtapa

---

v. 13 swa är skrifvet öfver raden i st. för det utstrukna ordet
kona v. 15, 16 äro utstrukna af författaren.

25

Peder Månssons förspråk till Strids-Lag.

220 v. **S**tor glädy ware j swärike bliffwa
 vm herrana atherwändo jnbyrdis kiffwa
 män th; smältis aldrig aff theras magha
 ath hwar herre wil jw rikit styra oc lagha
 5 Thy binda the band m; rotenskap
 rikeno til skam oc sith eghith förtap
 wthländska herra jnkalla segh til hiälp
 ey tänkiandis th; warda theras egen nederstiälp
 Nar twa hwnda bitas wm eth been
 10 then tridyde th; borth taker han är ey sen
 swa som osanna moderen the begära
 liffwandis barnit j twa dela skära
 görandis sigh ther wm största omak
 tw skalt ey håller wara öffwerste än jak
 15 Mith oc tith the ordhen baadhen
 ärw allom then swedhen oc orolike kladen
 aff hwilkom herrana örlögh börya
 th; rikesens almoghe ma väl sörya
 Thy ärw hafwandis qwäm lagh til stridh
 221 20 oc annor särdelis j fredsens tidh
 thy widarla samnas stridsens skare
 somme ärw dyärfwe aller rädde som hare
 Then ene wil then andra haffa oc härya

---

*I v. 1 är af författaren swärike utstruket och wärdlenne öf-
 verskrifvet. I v. 2 har han ändradt herrana till alla v. 3—8
 har han alldeles utstrukit. I v. 18 är rikesens almoghe ändradt
 till aller almoghen*

Swa börya the segh jnbyrdis bärya
25 hwrw mang ärw hoffwod swa mang synne
then ganger til dörena som j hwseno är jnne
oc bryther segh vth j härenom snarth
hwar äffther sinne jnfwnd oc arth
Stadge thy konwngen moth twädräkt
30 bescriffwen strid; lag til at lefwa m; späkt
Hwrw hwar skal j sith ämbete standa
Seg arlika brwka konwngenom til handa
Swa andre konwnga haffwa giorth
Som här äffther scriffwas jak haffwer sporth

(De 3 sista styckena äro tryckta efter författarens original-
handskrift från 1522, befintlig i Linköpings stifts bi-
bliotek, under n. 8 af Juridik.)

Peder Månssons förspråk till Barnabok.

- 1 **T**hå Salmon vngher till konung; dömith komm
 Beddes han aff gudj sannann wisdom
 Thill att wäl kunna styra Jsraels almogha
 Tijll huilken wisdom haffuer honom inthett noga
 5 Wisdom stodh altidt weder hans domstool
 Som en quarn iemlige i hiertona mooll.
 Ther medh fijck han alle godheet; tarff
 Som thett haffde waritt hans fädernis arff
 Han satte konungom till gott effterdöme,
 10 Wisdomen skole the älsche och göme.
 Haffde huar konungh M ögon klar
 Och så monge fötter till att bliffua snaar.
 The torffuedes honum för menighetenes bästha
 Att wackta löpendes rikjet stadfesta.
 2 15 Ty törfvues honum lerefädher som kunne hielpe
 Att honum ey hender vnder byrdene stielpa.
 Rådgiffuere han pröffues som gull på sten
 Att the ähre wise vthen sueck och mehn.
 Mångh swin löpa effter en korn wagn
 20 Wenta ther aff falla både ax och agnn.
 Från dödom kroppom bortlöpa lyss
 J tomom husom duelias ey myss.
 Så effterfölia konungenom många när
 Huilke honum ey haffue annerledes kär.
 25 Them han giffuer peninga kledij och brödh
 Förware sigh them pröffua i sine nödh.
 Ty wådesampt är åtskilia huete och klint

- Smekrarens tunga är werste mynth.
 Som skuggen sigh effter kroppen lager
- 30 Han taler och gör alltt thett tigh behager.
 Retferdiger wen som giffuer god råd
 Wårder ey effter wenskaps nådh.
 Ty taler han stundom konungenom moth 3
 Medh sannom kärlek vtan all hooth.
- 35 Ey åhr altidt giffuandes honungh och soker
 I lekedoms konst medh saffran och koker
 Bäffuergäll, odyrt och beske galle
 Åhr giffuendes effter siuckdoms falle.
 Retta, straffa, föruara och lära
- 40 Thill sanna dygd, nytto och åhra
 Ther åhr stor konsth kunna göra
 Och herrena ey till wredhe röra.
 Höffuelik tilfelle achtet time och ordh
 Och göres lönlige, som thett ware mordh.
- 45 Medh arbete bliffua ey all diur tham
 Trä och örter ey heller fruchtesam.
 Seneca war wijs och öffuer andre klock
 Han lerte Neronem the wrångaste spock.
 Eth onth empne åhr wändesampt retta
- 50 Som ingen kan tegelstenen renet tuätta.
 Som haffuendes quinner äta koll och lehr 4
 Wider godhan maath wemmier them mehr
 Retuisones kennedom smakar ey ondhom
 Huadh heller han giffs fribornom eller bondom.
- 55 Man må lære vlffuenom pater noster
 Han biter ju lamb när honum äthe lyster.
 Herre barnn vel lære och tucktelige vpförda
 Bör göres medh åtwackt och största mödha.
 Thet vnger lærer han gammal håller

- 60 Far rikkit illa, lärefaderen thett wåller.
Let köpter hesther gör lille dagyleedh
Lerefaderenom giff, litedh effter herrenes sedh.
Then rikket skall regere törffues ware wijs
Annars är han ey werdher bere konunge prijs.
- 65 Han vpbar rijcksens skatt och mykit fickta
Köpa god, och sina slecht rijchta.
Sloten stå tacklös och niderfalla
Kronones agher vtarmas alla.
- 5 Bonden som skulle plöija och äria
- 70 Han nödgas vtgå och rijcket wäria.
Vngom skriffs boken, gamble äre vtlärde,
Som rijcket styra medh laagh och swerdhe.
-

Peder Månssons förspråk till Bergsbok.

- B**önder åtskilia kornitt ifrån halm, 123
 Bergzmen vtsmelta aff stenomen malm.
 The Embetenn ärw i Swerige bäst,
 Ty medh them rycktar landett mest.
 5 Aff bondens tilrådelse menige mann leffwer,
 Bergzmannen vtråner huadh hytten giffwer.
 Är bergzmannen ey i konstena snäller,
 Han snarlige sigh i fatigdom feller.
 Ty bergitt är hans åker och angh,
 10 Hwilkitt han bruker medh margen drångh.
 Honum inthet tilwæxer thå han går soffwe,
 Ty bergens affwell ligger j doffwa.
 Hwadh heller bonden soffwer eller waker,
 Effter åårs gången wexer hans ååker.
 15 Ty schriffwer iagh Bergzmennemen thenne book,
 Att han henne läsande må bliffwe klok.
 Thill att vtrage aff stenom sølff och gull 124
 Aff hwilkom mångh bergh äro i Swerige full.
 Koper, qwecksölff, lasur, alwn, thenn och bly,
 20 Och jernn malm offte är i mosse och dhy.
 Som hanen lether effter sine födho,
 Skraper mullene och gör sigh mödhe
 Wråker bak vm sigh dyre stene,
 Sankendes sigh biugg, kornn allene,
 25 Så gör och i Swerige månger mann,
 Som sigh på fåå tingh förstånde kann.
 Godh tingh liggie offte för hans fotth

Som kunne råde fatigdomenom booth.
 Ty rijkitt är ymnogt aff naturens gåffwer,
 30 Haffwendes tilfelle wårffwe rikedomens håffwer.
 Men fåkunnigheet är ther så mykin och stor,
 Som hwar mann vtröner i rijkena boor.
 125 Få ferdas vtaff rijkitt och lära
 Embete till konnsth frome och ähre,
 35 Vtan till Rostock lära homo currit,
 Ter medh är alltt både klipt och skuritt.
 Konungenom borde inskaffwe och komme
 Alskons ämbete rijkene till frome.
 Tå fördes eij aff rijkena så mykitt gott,
 40 För hwilkitt the haffwe offte spe och spott.
 Sāyandes thett the äru Swenske apor,
 Och riffwe aff them som hors medh skrapor.

(De 2 sista äro tryckta efter en afskrift från 1500-talets slut eller början af 1600-talet, befintlig i Upsala Univ. bibliotek under n. 252 qvart i gamla handskriftsamlingen.)

Rättelser.

v. 29 ymnogt *r. fr.* yssmog^t 31 ther *r. fr.* thett *Dubbelt*
 ss i början af ord tryckt som enkelt; stora bokstäfver på olämp-
 liga ställen tryckta som små.

Linköpings Biskopskrönika.

Cronica episcoporum Lincopensium

Paa Svensche

Hur mange biskoper vti Lincopings domkirkja haffwa waret aff förstha byrielse och til then tid wij scribe gut; aar tusindha femhundredha tiughu oc try.

- W** Elsigned wari Gud i alla stundh
 Then Östhergylland saa margelundh
 Beteth hafuer margfallelige nade,
 I andelig [motte] och wertlig badhe.
- 5 Meth rethe tro oc Christnä lära,
 Meth domkirkia, oc biscops ära,
 Meth wijse men i alskons konsth,
 Them Gudh hafwer giffuit stor fornumst,
 Meth thet riderskap som haffua kera
- 10 Them mandom bruka meth togt oc ära,
 Meth skoger oc watn oc starka ströma
 Ther diur oc fiska pläg sik ath gömma,
 Meth alsköns trä både ek oc lindh,
 Meth maardh oc loo, både hiorthter oc hind,
- 15 Meth malmberg, koper, staal oc jern,
 Meth ffultaga hoffolk som grijpa til wern,
 Meth höffuiska jomfruer oc gode quinnor,
 The nogh waro ffor lant; fforstinor,
 Meth honag oc faa, oc stora hesta,

- 20 Meth godvilog almoga tiil ath gesta,
 Meth städer oc slooth, oc gode sider
 Som noket land kan torffva widher.
 Om lincöpingx sticth vil jak först röra,
 Oc then deel ther mera tiil höra
- 25 Af wrmind; häffd som huar wet wel
 At ingen kan anath pröwa met skel.
 Östhergylland, Tivsth, Kindh, och Ydre,
 Sevidhe, Wedboo norra och sydre,
 Ölandh, Möre, och Gullandh,
- 30 Ambyrdhe, Niwdungh, och nörra strand,
 Findwidh, och Asbolandh thet fetha,
 Westra härade, Wist och Twetha.
 Nu huru monge och hoo the ära
 Som ther ero kompne til biscops ära,
- 35 I Lincöpings stickt med biscops mackt
 Thet schal vara her epther sackth.
 Thet godha the giorde i jorderik
 Thet löne them Gudh i himmerik,
 Oc for sin hårdha dödh och pina
- 40 Han unne them alla nadher sina
 Och allom Christnom samaleedh
 The Linköpings kyrkja holla i freed.
 Oc vid henna gamla frijheeth,
 Som konga och första hafva henna weet.
- 45 Oc alla the Östregylland stiörkia,
 Hielpe them Guth och the helga kirckia
 At the måge krönas i hemmerik
 Oc ther at glädias ewerdelik
 I Guth; beskodning alla samman
- 50 Och alle the ther sigia till Amen.

Herbertus förste biskop i Lincöping.

- Herbertus förste biskop war
 Ther biskops namn i Lincöping baar.
 En vel lärder vtländsker man
 Ther elskade gerna reth och fan.
- 55 Sidan Christendomen var fulkomith
 I Niderlanden hafwer iak fornummit
 Thaa war han then fempte biskop
 Then undfik Christendom och dop
 Efther Gud; byrd påå nijonde hundradt aar
- 60 Som i gamla böker staar
 Giötha voro faa sik till honom lotho
 The andra voro flere öfwer mothe.
 The flere fingo raade, som verre ville,
 Ty monde the Christendomen spilla.
- 65 Vid then tijd var pafve Leo then tridiä
 Then verdis för oss i hemmerijk bidia;
 Then keisaredömet fran greken vende
 Och then ara till Karl i Franckerike sände.

Then andre biskop i Lincöping.

- Then annen biskop heth Rikard
- 70 Efther her Herberth biskop wardh,
 Wid halfnionde hundrade aar
 Sidhen Ihesus Gut; Son fød war.
 Tha sanctus Ansgarius her monde prädika
 Christna thro för fattiga och rika.
- 75 Konung Erich Ericson tha för riket stod
 Sielfuer Christhen och Christnom godh
 En almogen blef i sina villa,
 Oseedh lather sik siellan stilla.

- Frote konung noget epther kom
 80 Han sende til pafua Agapith til Rom
 Epther lärda men til Christendom.
 Han doo för bådet aterkom.
 Ty blef hedendomen starck
 Til konung Swens tijd af Danmarck,
 85 Och til tess Popo bar eth brinnande jern
 Sik vthan skada til throna wern.

Gislo, tertius Lincopensis.

- Biskop Gislo war then tridie
 Then Ostgiöta lärde goda sidie,
 En erlig herre och mykith blid,
 90 Han var wid St. Sigfrit; tijd
 Och prädikade fast mot heden lag,
 Sedan tron var kastat mongen dag.
 Nydala kloster monde han sticktha
 Och thet af biskop; bordena ricktha;
 95 Thy hafuer han ther til faderlig rät
 Som biskoper är, ey anar äth.
 Konung Swerker gaf tha Alwastra by
 Med Biskops rath til closter aa ny.
 Sin almoga monde han gudelika lära
 100 Huru han skulle sin Gud ath ära
 Met tionde och offer i hans kirckia,
 Gut; bodord hollan och trona styrckia,
 Hedra fader och moder, oc wigde men,
 Och läna herberge som the giöra en.
 105 Celestinus war tha paffue
 Och keisser Conradh af Gut; nade.

Kolo, quartus Lincopens.

Then fierde som biskops namn bar
 Biscop Kool han kallader war.
 En fuldtaga man till örlig och fridh
 110 Eehwilket som best torptis widh.
 Kolsbro fick af honom namn,
 Som han lät huelfua till lantzens gangn.
 I Härestade war hans mesta wara
 Eehuart han mellan ath kunne fara.
 115 Onside tog han sik pelegrima staaf,
 Och döde wid then helga graff,
 Widh iiij mindre än xijc aar
 Sidan Jhesus Gut; son födder war.

Johannes, quintus Lincopensis.

Biskop Johannes monde ther nest komma
 120 Som war then femte mäd mycken fromma,
 Wid xii hundra och ellofwa aar
 Fran Gut; byrd, som schrefuit staar.
 Wid then tijd ther Erick
 Dödhe, nu är ij hemerik,
 125 Honorius tredie war tha pafue,
 Och biskopen do och gaf gode gafue
 Til biskopstolen oc Linkopung; kirckia
 Gud gifve them lön som henne styrckia.

Karolus, sextus Lincopensis.

Sidan wart biskop Karl then siethe
 130 Then mycken orät halv at rätha.
 Store Gut; tienest sticktade han,

Och war en megtog örlig; man.
 Ty vart han af sanne sagha
 Med hertog Karl tagen af dagha,
 135 Mad andra Swenska biskopar flere,
 Then Christne throo willo förmere,
 Af Rytza ther sik monde sammankasta
 I Rekalom [Rotala], Gud then stunden lasta.

Benedictus, septimus Lincopensis.

Then siunde biskop war her Bengtther
 140 Försedder af Gudi oc ther til tenckther.
 I hans tid kom sancti Dominici
 Ordhen, och sedan sancti Francisci.
 Han stiktade sancti Nicolai prouenta
 Och canika geld meth ewige renta.
 145 Sidhan war han biskoper widher 12 aar,
 Tha gik thet hanom som flerom gaar.
 Han huilas i Linköpfung ther han doo,
 Gud gifve hans siäl ewärdelik roo.
 Gregorius Nionde war paue then stund,
 150 Keisser Henrich then Siette sammalund.

Laurentius, octavus Lincopensis.

Efter her Bengt vart biskop walder
 Biskop Laurent; i lagligom alder,
 Han var then 8:de i Linköpfung war
 Wid xijc. ij och xxx aar
 155 Sidan Gut; Son lät sik föda.
 Byarwmss closther ladis tha öda,
 Och flötis tädan och till Skoog
 I Upsala stickt ther the nu boo.

- Ierlerum ercke biscop wigde han
 160 The gjorde skiäl både huar för en man.
 I hans tid tha sticktades bade
 I Scheninge och Kalmarne af hans rade
 Brödra conuenth som en staa.
 Konung Erich; bryllop stod och thaa
 165 Then tredie, ther ey längher war
 Afther hans död blef Waldemar
 Krönter til konung i Linköpfung; kyrcka,
 Össgöta mände ther fast til styrckia.
 Biscopen sticktade ena prouenta
 170 I Linköpfung; kirckia mäd sina ränta
 Gud och sanct Laurent; till ära,
 Them han hafde synnerliga kära.
 Sidan doo han som alla pläga
 I Linköpfung keiste han sina lega.

Henricus, nonus Lincopensis.

- 175 Then nionde biscop ho thet will wetha
 Biscop Henrich monde han hetha.
 Wid Gut; byrd xiic aar
 Femtio och atta som skrefwit staa.
 Han war rätwijs och gerna ville
 180 Alle oskiäl och trätta stilla.
 Han lade ty mellan prosten laag
 Och capitel som hålles i daag,
 Om tionde, oc ath korpresta
 Schullo lönnas af honom the geste.
 185 Then lag staaifestis af Pafuens makt
 At ej skulle brytas med förackt.
 Her Jacob erche biscop i Lundh

War grepen wid samma stund
 Konung Waldemars bryllop ther vid stod
 190 I Oninge mäd hans drotning godh.
 Cardinal Guido till Kalmarna kom
 Pafuens legate sender af Rom.
 I hans tid konung Ladelaas kröntes
 Ther alla Ossgötom vel om syntes
 195 Af konung och biskop war så dicktat
 Oc systra closter i Scheninge sticktat
 I xxiiii aar war han full
 Biscoper, för han ladis i muld.
 I helga landit ther han doo
 200 I Akaron stad hans been hafua roo,
 Epther Gud; byrd xiic aar
 Ottatio oc ii som skrefuit staar.

Bofuo, X. Lincopensis.

Then tionde biscop i Lincopung war
 Heet biscop Bofuo som skrefuit staar,
 205 Tha man schrefuade aar xiihundrat
 iiii oc ottetio oc wart thet wndrat,
 At Lincöpfung; kirkia war biscop löss
 Full iii aar, af margom höss.
 Ty biscoppen do i fremmande landh
 210 Thi wiste ey nokor ath sigia försand.
 Lithet ar af biscop Bofuo schrefuet
 Thii litet war af honom bedrefwit,
 En han döde oc lagdis i graf
 Bade fran stickt och biscop; staaf.
 215 Honorius fierde tha pafue war,
 Rodolphus keissare krona bar.

Benedictus, XI. Lincopensis.

Then adede herre kom ther nästh
 Ther Lincöping; kyrkia sagnade mästh
 Her Bengt then ellofte biscop war,
 220 Och hertoga namn i Finland baar.
 Birge Järl af Biälbo hanss fader,
 Af honom böriadis Stockholms stader.
 Hans brödre waro megtoge herre
 Oc hafde missämia thet var tess werre.
 225 Them lade han win om at förlika
 Oc drog ther til bade fattiga och rijka.
 Thet mothe dog alt; inthet hielpa
 Ty the willo hwarannan stielpa
 Mycket got tha sticktade han,
 230 Och elskade gärna fred met san.
 Leena sit goo; i Vestregyllandh,
 Som honom inschöth then Helge Andh,
 Sik til evigh [tj]id böne hålla
 Lagde han oppo döt;ens quälla
 235 Til Lincöping; kirkio sent komber hans like,
 Miskunne honom Gud i hemmerjike.
 Man schreufade m. och iic. aar
 Oc nijotio tha han ladis aa baar.

Laurentius, XII. Lincopensis.

Then tolfte biscop ther kom epthe,
 240 Sidan biscop Bengt han schlepthe,
 Thet mona biscop Laurent; wara
 Ther i Septembri månat wigdes i Skara,
 Nykomen hiem af the helga land
 Mäd her Bengt Össgöte lagman.

- 245 Lithen stund tha var hans tijd
 Och inthet merkelickt han bedriif,
 Dog stood i hans tidh Motala aa
 En dag och flere i Norkopung daa.
 Honom gick som flerom tha döden komber
 250 Och hielper för honom ey lekedomer.

Carolus, XIII. Lincop:

- Then trettonde biscop som stonder ather
 Biscop Karl war kallad Bather
 Han war födder af mektog slekt,
 Och elskade them som foro med spekt.
 255 Oskel wille han ej lida,
 The ther mäd foro the fingo qwjida,
 Han sticktade i Wexio ena prouenta,
 Til Gut; tienist mäd ewig ränta.
 Biscopen af Lincoping til faderlik rät
 260 Och ingen af sine egne ath.
 I Lincöpfung sticktade han sammaleed
 Sancti Ericks prebendam oc sancti Sigfreed
 Med Skellwig; öd til Lincöping; kirkia
 Monde han biscops bolet yrckia
 265 Tha man screfuade m. och iiii. aar
 Oc xxxviii han lagdis aa baar.

Petrus, XIV. Lincopensis.

- Tha biscop Karl war [tagen] af daga,
 Tha monde sik pafuens vilja saa laga
 Ath capitel fik ey biscop; wald,
 270 Och thij wart stikit mekit quald.
 Dog bad capitel thet besta the kunne,
 At pafuen wille them til biscop unne

Her Niels som war erkediagne tha
 Som mente thet ärende vell begaa.
 275 En som han kom i Flander til Bryga,
 Ther börjadis arandet gaa til rygia.
 Han blef ther död thet war tess sämber,
 Ey waro the hema nogot tess nember;
 Wtan bade på nyt med ena farth
 280 För her Peder som biscop wart,
 Ther fiortande war i Lincöpfung; sticht,
 Oc saa thet styrde som wäl war likt.
 Han war konung Monsse canceläre
 För en han kom til biscop; äre,
 285 Födder i Skenninge af good äth,
 Och älskade allom [i] sin aller räth.
 Sidan a sin besta aller
 Wardt han til erkiebiscop walder,
 För sina dygder och [stora] mandom
 290 Thet lofua och mange ther han kom

Nicolaus, XV. Lincopensis.

Sedan Peder kom til Upssal
 War biscop Niels keyster i wal,
 Dog mesth för herra trug och bön
 Som han fan sielfuer omside rön.
 295 Til örlig sette han al sit sin,
 Och lagde sik altid ther om win,
 Med monga listher som han foor meth,
 Omside galt han sielfuer theth.
 Stickthet dog tog pafuen af honom,
 300 Som then ther motegong war [i] wanom
 Och fik honom stikt i Sklawonia,
 Han skulde sik ey utan rente seia.

- Dog gaf han aldrig ther til samtyckia,
 Tage lithet och ont för sodant stykia.
- 305 Humblarums ägor köpte han
 Til biscops bordet i retha san
 Holka konung Albreckt til kronan tog
 Och lofuede kirkione fyllist nog
 Thet står ännu til baka,
- 310 Kirkian oc flere må wel klaga.
 Met konung Monss tha blef han hart,
 Som til Norgis utdrefuen wart.
 Domprosten war konungens canceler,
 Och hafde sin herre ganske kär,
- 315 Han flydde med honum som bispen giorde,
 Huru kirkian foor thet ingen worde.
 Til sköfling war thet gifwit tha
 Til biscop; stolen och prosten laa.
 Then skada som kirkian hon fik mädan
- 320 Thet forwunno the aldrig sedan.
 Eemäden bispen lefde laa [han] i Norge
 Och doo pa Bafuehuss af sorge.

Got;scalculus, XVI. Lincopensis.

- Biscop Gotscalck kom til Lincoping snart,
 Sidan biscop Niels fördrefuen wart,
- 325 Inträngdher och aldrig ther til walder,
 Ty blef och ekki längher hans aldher.
 För än han til Linköping; kom
 War han screptafader i Rom.
 Biscop; ränta wille han förswara,
- 330 Och hafua the god; som borta vara,
 Tha biscop Niels utdrifuen war
 Och god;en hafde intet förswar,

- Ty ath fogder och embetzmän
 Hafde mycket borttagit, som the giöra en,
 335 Kirkana wardnad, skada och skinna,
 At biscop; saköre wart thess minne,
 Moth kirkiana ret oc gamla frijheet,
 Som herre oc konunga hafde henne vet.
 Ty stack sik up en ondher man,
 340 Som fruchtade hwasken Gud eller ban,
 Mattis Got;stafsson, epther gamla saga,
 Och tog den gode herre af daga
 I Linderaas föruthan skel,
 Och sedan gik honum aldrig wel,
 345 Ey heller slecht eller afföde,
 Ther nu thet neste ligger öde.
 Han war monge aar af landet drefuen
 Til Rom och annor landskap förscrefuen,
 Sedan bötte han starcke both,
 350 Kirkiana som han gjorde emoth,
 Han twinade bort i al sin tidh,
 Ty war herre war honum oblid.
 Thet sintes i sanning margaledis,
 Af thet ärende honom tedis,
 355 I huat husse ther han war
 Ther södh ey grytha, ey giordis öhlkar.
 Epter Gut; byrd xiiic. aar
 ii och lxx som screfuit staar.
 Sancta Birgitta do tha i Rom,
 360 Ther sedan heem i riket kom.

Sanctus Nicolaus, XVII. Lincopensis.

Efter honom kom en helog man
 Then xvii. biscop tha war han,

- Her Nicolaus var han at nampne,
 Han war mången man ath gangne.
 365 I Skeningis stad tha war han boren,
 Af erkediakne til biscop kohren.
 Huat oskel war han straffade thet
 Ehuem thet var mot eller met.
 Konung Albreckt satte han i ban,
 370 Och epher Gut; lagom straffade han
 För mycken oret som han giorde,
 Han wandade inthet hoo thet sporde.
 Konung Hakan giorde han samaled,
 Och achtade inthet at han war vreed.
 375 Then annan dag för han fik wiels
 Dog do then gamla biscop Nielss,
 I Norge, som för war af sagt,
 Som hans tijd war förelakt.
 Bo Jonsson do oc i hans tijd,
 380 Konung Karl [o: Albreckt] tappade i alle strid.
 Then Humblarums ägor fran kirken tog
 I schipthe för stong och twära skog
 Han skipte eij met kirkena wäl
 Ther henna giör skade met slijkt oskel,
 385 Som kronan och giorde för Skelwiks äga,
 Thet skipte mona en kirkiana träge,
 Til thes fult giörs för fulla,
 Som sancte Erick; lag the hulla.
 Ther nokit epher wart skrinlakt,
 390 Sancta Birgitta för saner sakt.
 Han doo oc er i hemmerijk,
 Sent komber en annar biscop slik,
 xiiic xc oc i aar
 Epher ath Gut; Son föddber war,

395 Bonifatius monde tha wara pafue,
Wentꝛslaus keissare af Gutꝛ nade.

Kanutus, XVIII. Lincopensis.

Biscop Knut war ther nest walder,
Af capitel i skäligom alder,
Then xviii. til Lincöpfungꝛ kom,
400 En friburen man och mycket from,
Her Boo Stenson och her Bengt hans broder
Waro biscopens bröder om fader och moder,
The waro honom til mycken - tungå
Och Lincöpfungꝛ kirkia mangalunde.
405 Biscopen lat sik om them worda,
Och förlänte them kirkiana gorda
Och somma pantade the af honum,
Än werdhet gaf han thera konom
Oc theris barnom mädhan thet wan,
410 Som them wenom man wel an,
Therfor han i stor geldh kom,
Både i riket och så i Rom.
Han wart suspensus oftha oc tijt
Til thess han war sinom geldom quijt,
415 Linköpfungꝛ kyrkia stor en tillbaka,
För thet laan thet han monde take.
Han sticktadhe sancte Birgitte prouenta,
Mesta delen af biscopꝛ ränta.
I hans tid löstes af Danmark
420 Konung Abrecht för lxm marck,
Och konung Erich och tha kryntis
Som drotning Margareta wel om syntis.
Her Abraham Broderon lifuit slepthe,
Drotningen hon doo nokit ther epher.

- 425 Lincopingz kyrkia bran i hans tijdh
 Och Engelbricht börja sina strijdh.
 Sedan han xlvi aar hafde warith
 Biscop, och sin aller öfverfarith,
 Wart hans lich läkt uppa baar,
 430 Tha man schrefuade Gutz Sons aar
 xiiijc vi och trätio,
 Sedan lath sik en annan wighia.
 Felix Nionde pafue war,
 Her Sigmund keissare krona bar.

Benedictus, XIX. Lincopensis.

- 435 Biscop Bengt then xixde war
 Then biscopz nampn i Lincopung baar.
 I Jonakopung monde han wara boren,
 Af succentore til biscop koren.
 Af herskap leed han mycken orct,
 440 Och mest af biscop Knutz äth,
 Ther biscopz räntana villo fördarfua
 Gotzet oc intet gellen arfva.
 Sedan i sorg oc mothegangh,
 Blef han död af dötzens twangh,
 445 Biscop war han i iiij aar,
 Til thess han lagdis död a baar,
 Wid tid som man ma sannerliga säja,
 xiiijc aar oc fyratia.

Nicolaus, XX. Lincopensis.

- Sedan biscop Bengt han döde,
 450 Tha kunne ey sticktet legias öde,
 Wthan capitel wari sa til rade,

- At sticktit blifue uthan wode.
 Vart biscop Niels ther til walder,
 En god mogen man af alder,
 455 Kalladher Köning ath wedernampn,
 Oc war han födder wid Kalmarna hampn.
 Han war succentor oc war dog mest
 I Kalmarna ther honum siuntis best.
 Konung Karl var krönther i hans tijd
 460 Som mäd konung Christiern förde strijd,
 Tha gjorde konung Christiern myckin skada
 In i rikket många stada.
 En tijd han ofwer Hållawiden ville
 Tha monde honum biscop Niels stille,
 465 Med sit folck och nogen almoga,
 The moth honum til Narbech drogo.
 The unfingo sa the Danschas komma,
 Them til skada och ingen fromma,
 At the ware glade som atther koma hem,
 470 Borthe varo iiij af hwariom fem.
 Östhergylland hölt han i frijd
 Saa ath ingen dörfdiss ther widh
 Össgötom göra nogen orät,
 Eehuru han var af högen ät,
 475 Stegeborge tha hade han inne,
 Mäd fleere leen i samina sinne.
 Sedan doo han widh siutan aar
 Sedan han wart biscop, och lagd aa baar.
 Efther Gud, fötyle with the mottho,
 480 Halffemtande c aar och ottha,
 Then xx biscop, nampn ther bar,
 Kalixtus tredie tha pafue var.

Katillus, XXI. Lincopensis.

Sedan biscop Niels döder war,
 Capitels samtykkia menliga bar
 485 Paa mester Kättil en ädelig man,
 Vnger at alder, for dog mäd san.
 Til biscop war han postolerath
 För än han fick sticktthet regerath.
 Bispen syntis konunghen giorde vreth,
 490 Ath han grep en herre af biscop; äth,
 Archebiscop Jenss i Upsal,
 Och giorde honum mykit hoon oc qual
 Förutan skäl, meth theras raade
 Som lithet actade konungens waade.
 495 Thet var then ära konungen honum giorde
 För thet han honom til konung smorde,
 Och drog honum in i Swerjes rijke,
 Och konung Karl mothe af landit vike,
 Som räther konungher keyster war,
 500 Ind i Prütjen noger aar.
 Enghen i rikit war betrood
 At wara för erkebiscopen good,
 En tha the mest alla thet giöra wille.
 Thet likade biscop Kättil illa,
 505 Thet hans erkebiscop oc frende
 Sodant homot obrotlika hende,
 Thi slog han konung Christiern aff
 Paa Haraakra, första sommerdag,
 Epther Gut; föt;le xiiijc aar,
 510 lx oc iiij som schrefuit staar.
 Rijkens förståndet vardt han daa,
 The Danske lothe til Danmark gaa.

Rijkit kom ather til Swenska men
 Fran the utblänska som thet är en,
 515 Och erkebiscopen sammaleed
 Fängslöss af Danmarck reed.
 Aaret ther nest, epher Gut; wilia,
 Döden munde bispen skilia
 Fran stickt och god; i jorderik,
 520 Gud gifue honum lön i himmerik.
 Linköpfung; kirkia unte han vel,
 Oc halp henna sina rentha meth skel,
 Som henna hade lenge waret förhindrat,
 Meth welle och uthan [rätt] förmindrat.
 525 Han war ey biscop utan vj aar,
 Meth thet hans lik ther lagdis a baar.
 Fran Stockholm fördis han manga mila
 Til Linköping ther han hafuer hwila.

Henricus, XXII. Lincopensis.

Sedan monde walet gonga
 530 Til biscop Henrik födder i Wonga,
 Ther caniker war i samma kyrkia,
 Oc rätwijsa plägade styrckia.
 Han elskade gärna enfalligheet
 Oc them ther foro mäd skelogheth.
 535 Epher mestermen han til Kolne sende
 Ath koma the nye kora til ende,
 Som langliga hafde olycktade stondit
 Oc inga goda framfert fongit,
 Med finster hwalfbogar, och storan kost
 540 Hugas the stena i snio och frosth,
 I monga aar för kirken blef licktadh,

Ther sa ärliga war bedictadh,
 Han stiktade och meth sine ränta
 Ena dagliga messa meth henna prouenta,
 545 Til ewig tijd siungas i Gudtz ära,
 Huan morgen, och hans moder kiära.
 Han lath sik altid om stenus warde,
 Oc betra meth them alla sina garde,
 I Lincöping, Vasten oc Munkabodä,
 550 Oc Bro meth stenus meth tarfua gode.
 Sancte Brynolf och sancta Katherin
 Lagdis i hans daga i skrin.
 Han lat stenläggia brogher monga
 Kring om Lincopung breda oc langa,
 555 Til gangna bade fattig och rijk,
 Thi hafuer han löön i hemmerijk.
 Och hielper mangan krancken man,
 Then ther stadeliga liter til han.
 Han wart bestallader utan saak
 560 Af sin almoga mäd mycken omak,
 En tha han hafde them altid kiera,
 Mäd lekamlika hielp och andelika lera.
 xvc aar ephther Christi bördh
 Lagdis then helge herren i jordh.
 565 Alexander siette war pafuc i Rom,
 Och Maximilianus keysare from.

Sedan biscop Henrich war dödh
 Kom Linköpingz kyrkia i store nöd,
 Thet ey kune komma til biscopz wal,
 570 Thi doctor Hemming giorte thet qwal
 Mäd påfuens bref och herra böön,
 Oc acktade kirkiana sig til löön

För thet han hafde rikkeno tienth
 I Rom, och ther både ridit och renth
 575 Öfuer xx aar i rikens sake,
 Och hafde thi stoor geld a bake,
 The wore uthöfuer vi M ducata
 Upskrefna stodo paa Romara gata.
 Capitel reddis för hans geld,
 580 At kirkian koma therför i spial,
 Om the fingo til biscop han,
 Thi willo the heller en annan man.
 Dog kom thet ther til omside
 At herskapit worde them så stride,
 585 Meth bön och trug meth blit och hart,
 At the gaato sik ey längher vart,
 Utan togo ta före i samma sin,
 Oc lede honum för biscop in.
 Tha konung Hans thet förnam,
 590 Som doctor Hemming war fast gram,
 Lath han saa i Rom begaa,
 En cardinal monde kirkiana faa,
 Och hindrade saa hans confirmat;
 Oc lithet actade han thet plat;
 595 Utan gjorde cardinalen större hinder,
 Han fick af stickthet hueske mer eller minder,
 Utan förhult honum thet paa xiijde aar
 Mad alla the ränta som ther af gaar.
 Dog war han likewel satter i ban
 600 Met alla beswaring i rätta san,
 Thet han meth örlig stoppade nider,
 Til tess hwar man leddis wedher,
 Oc började at merkia hans oskiähl,

- At han eij actade sina siäl,
 605 Oc almogen han fick inghen del,
 Som biscop; embete lydde till,
 Oc började thi at latha illa,
 Oc sagde han ville trona spilla.
 Oc lata tilsigia capitelet,
 610 Ath utan the komma them af thet qualet
 The villa sik til annan biscop gifua,
 Ther the motte som Christne lefua.
 Capitel gjorde ther til thet bästa,
 Mät hielp och rath som the kunne festa,
 615 At han skulle bod til pafuen sände
 Och komma sit ärende til en ende.
 Han lofuade thet mäd hand oc bref,
 Han hölth dog intthet thet han schref.
 Thii wart capitel saa til raade,
 620 Ath the mester Got;staf baadhe,
 Som ther i kirkian canikh var,
 Oc bodet honum brefuit baar
 Til Kolne, ther han monde stonde,
 At han them lösse af theris wonde.
 625 Oc war dog bodena gifuit stilla,
 Om mester Got;staf ingeledis wille,
 Tha skulle bodet til Rom at rida,
 Af capitels wilia oc lata sik lida,
 Oc werfue thet verf aa prostens wengne
 630 Sa ath thet enghen främmande frägna.
 Boden foro fram som waro utsände,
 Oc komma sith werf til goden ende,
 Sedan the förstodo mester Got;stafs act
 Uppå prostens wegna som för war sagt
 635 Dog willo the kirkianes friheth hentha,

The måste betala alla the ränta
 Doctor Hemming xij aar upburit hafde
 Them cardinal som rentana krafde,
 Som pafuen hade kirkiana gifuith,
 640 Som tilförena staar bescrifuit.
 Tha saa war giort som nu er sagt,
 Wart doctor Gad uttrengd meth mact,
 Sedan a ixde aar ther epthe,
 Fraan thet han biscopdömeth slepthe,
 645 Loot konung Christiern aflifua han
 Måd flere gode men i Finlan
 Oc i Swerige, thet war ey wel,
 Miskunne sik Gudh öfuer thera siel,
 Epther Gut; födsse xvc aar,
 650 Oc ther til xx som screfuit staar.

Jacobus, XXIII. Lincopensis.

I Rom war han en cardinal,
 Tha han fick moth capitel wal
 Lincöpung; kirkia til en commenda,
 Dog wille honum ingen räntana senda,
 655 Doctor Gad han henne förhylt,
 I xij aar oc thet saa wylt.
 Han kalladis Jacobus Arborensis,
 Oc wart episcopus Ostiensis.
 Hyspania war hans fosterland,
 660 Omsider lat han til prostens handh
 Kirckia och räntha mäd en pact,
 Sedan thet war giort som han hafde sact.
 Och monde thi kirkiana från sik skilia
 Til prostens hand meth pafuens wilja,
 665 Sedan Iomfru Maria födde sin Son,

xvc aar och ther til trätan,
 Leonis then tionde första aar,
 Tha han wart pafue som screfuit staar.

Johannes, XXIII. Lincopensis.

(Tryckt efter Benzeliij upplaga i Monumenta historica vetera Ecclesiae Sveogothicæ, Upsaliæ 1709, emedan ingen samtidig handskrift är känd, ej håller något exemplar af den i Söderköping 1523 hos Olaus Ulrici, i liten octav, tryckta original-upplagan. Fyra yngre afskrifter finnas (1 i Stockholm, 1 i Upsala, 2 i Linköping), men lemna föga annat än sämre eller ligkiltiga ändringar; de få bättre läsarterna äro här intagna. I Scriptores rerum Svecicarum III: 2 har C. Annerstedt 1871 gifvit ett med historiska noter riktadt aftryck.)

Rättelser.

I rubriken biskoper r. fr. beskoper och sedan på 16 ställen.

Vers			
4	motte	upptaget	
8	giffuit	r. fr. giffit	
16	som	» oc	
24	mera	» mena	
25	wrmind}	» wordmindt	
30	Niwdungh	» Niwdningh	
40	Han	» Thä	
67	greken	» grefven	
76	Christhen	» Christhn	
78	Oseedh	» Osseedh	
—	lather	» lathr	
83	hedendom	» hededomen	
87	tridie	» triedie	
95	faderlig	» fadelig	
112	huelfua	» huielfua	
119	monde	» mande	
159	Ierlerum	» Ierlerom	
179	ville	» villa	
200	been hafua	» tiil-been	
206	thet	» han <i>Likaså</i> 662	
221	Järl	» Biäl	
—	Biälbo	» Biäbo	
228	stielpa	» stielpha	
233	tijd	upptaget	

Vers		
242	wigdes	r. fr. wigdz
245	Lithen	» Lithn
255	eij	» tha
259	faderlik	» fadlik
263	öd	r. fr. ög
264	styrckia	» stickta
267	tagen	<i>upptaget</i>
269	capitel	r. fr. capital <i>Likaså</i> 609, 619
271	kunne	» konne
286	älskade	» alskade
—	i	<i>upptaget</i> <i>Likaså</i> 300
289	stora	»
294	rön	r. fr. roen
303	ther	r. fr. thet
309	Thet står ännu	<i>inbytt för</i> I reth som en står
310	flere	<i>utbytt mot</i> mera
320	forwunno	r. fr. forwunna
321	lefde	r. fr. lefda
—	han	<i>upptaget</i>
333	fogder	r. fr. fogedr
335	wardnad	» warnad
338	henne	» honum
356	grytha	» griitha
360	Ther heem	» Thet heen
369	Albreckt	» Albreck
381	Then	» Thet
384	henna	» hunna
389	epthr	» epther
407	somma	» samma
419	Danmark	» Dalmark <i>Likaså</i> 512, 516
420	lxm	» lx
429	hans	» han
450	kunne	» kunna
452	uthan	» uthi
466	drogo	» droga
467	Danschas	» Daascha
470	varo	» vara <i>Likaså</i> 631
482	tha	» ther
513	kom	» kam
514	fran	» fram
524	rätt	<i>upptaget</i>
539	hwalfbogar	r. fr. walbogar
540	snio	r. fr. sni
551	Brynolf	» Birnolf

Vers

563	xvc	r. fr.	cxv
564	Lagdis	»	Laddis
600	beswäring	r. fr.	besworing
608	ville	r. fr.	vile trona r. fr. throna
626	wille	r. fr.	willa
638	rentana	»	rensana
664	meth	»	moth

De läsarter som måhända förtjena anföras äro följande:

Vers

9	Meth	ridderskapet som hafua ähran kära
10	The	för Them
30	Molsteråås	för Niwdungh
102	hålla	för hollan
123	tå	konung för ther
124	som nu	gledis för nu är
152	lagom	för lagligom
169	twenne	för ena
181	Och	capitel som hållas ännu i dagh
182	Förordnade	han med en godh lagh
190	Öninge	
205	Thå	man schref ettusend ottatijo fyra
206	War	ingen som Lincöpungs kyrkja kunde styra
250	rikedomar	för lekedomer

Efter 251 tillägg

Och thet skedde thå man scref ettusend tuhundert och ett
 Och nijetije bleef han af werlden sätt
 Och många tusen som med honom lefde from
 Månde följa när döden kom.

263	äger	för öd
286	Och	älskade j allom sin alder th; som var rett
290	Man	lofvade honom ehwar han kom.
304	Han	wille gierna påfvens ord opryckie
335	Kyrchan	blef härjad och skinnadt
336	Endoch	saakören blef ey thes minder.
343	Wid	Tindrabäck för I Linteraas
346	mesta	för neste
384	Vtan	giorde mot henne mycken oskel
410	Therföre	blef han för wen anammet an
451	war	för wari
625	Och	finge buden swar thet war ille
630	skulle	thet ägne för frägna

Gillevisa och skålvenser.

29

Een Vijsa

Jesus Christus war herre
 och han war födder i Bethlehem,
 och alle gud; hælgha ånglar
 the sungo honom lofuen igen
 5 lofsongen sungo the alle jule otto
 så lofwadt ware Jesus Mariu son.

Hwem skal herberghera een wåghfarnan man
 sielfuer Jesus Christus som alle wåghar kan.
 Solen vnder himelen och månen vnder skyn,
 10 Sielfuer Jesus Christus ledhsaghe oss till byn.
 Drickom wij thedh första sinne,
 Wårs herra Drottens minne.

Runfridh biudher lagh för sigh,
 Lagh och rätt retter som Tingzmån de döma
 15 gudh gifue hona lijf och lycko
 dannasuena tyckio
 Gud; minne,
 och alle måge glådhia sigh som här ärv inne

Johan hafuer Christi skål vppå sin hand
 20 Sighne honum gudh fadher, son och så then helghe
 and,

Gudh låthe honom lefua och trijfuas
 Synder och sårgher fördrifuas
 igenom then helghe and

(Efter en uppteckning från 1600-talet af J. Th. Bureus,
 uti hans Sumbra bladet 775.)

Rättelser.

V. 10 byn är osäkert, har kanske varit bys 12 Drottens
 ändr. fr. Drottes 16 dannasuena har ett inkiladt j så att deraf
 blir dannasuejna 22 fördrifuas r. fr. fördrifua

Indelningen af raderna är i handskriften annorlunda; de äro
 der skrifna som prosa i 4 skilda stycken på 21 rader, så att v.
 11—18 utgöra en enda strof. Reenhjelm åter, som aftryckt visan i
 noterna till Olof Tryggvasons saga, sid. 66, indelar henne i 2
 strofer, med 12 och 10 rader, den andra börjande med Runfrid.

30

S. Annas skål.

Aff Sancta Anna mynnä.

Sancta anna moder moder christ
 bidhiom vy til hånne tha hialper hon oss visth
 at hon nadhe sik at bidhia för alt hyonalagh
 at the göra gud; vylia badhe nath oc dagh,
 Sancta anna &c.

31

Brudgummens skål.

Aff brwdgommän mynnä

Hyonalagh j paradys skikkadhe siälffuer gudh
 han vare m; varom brudhgomme ok saa hans
 vnga brudh.

Han giffue them aar oc helsa kärlek ther m; fridh
hymerikis glädhi then tiidh the torffua vidh
kyrieleyson

32

Brudens skål.

Mynnä aff brwdhynnä

Alla hälgha Quynnor m; sancta anna bön
Forvärffua vara vnga brwdh nw hymerikis löön
gudhlikan kärlek j theris hyonalagh
Hymerikis glädhi m; gudhi a domadagh
Sancta anna

33

Glädjens skål.

Aff glädhynnä mynnä

Gladha glade glade, gladhe ärom vy,
Drikkom vy glad; mans mynnä
at oss aal hälghon signe
glädhi glädhi gladha ärom vy.
Kwädhom vy karlmans hela &c.

(Dessa 4 gille- eller skål-verser äro i slutet af 1400-talet
skrifna på 59 sidan af Skokloster-handskriften n. 156
i folio.)

Rättelser.

I första raden af 32 står hälgho Qyunmor

I sista raden af 33 är Kwädhom r. fr. Hwädhom

34

Kärleksvisa.

J mith hiärthä der yppäs än sorgh
 honh tynger mich saa ssaare,
 en ber jach saa storth eth taale maath
 jach taartz; fför jnggen aappenbaare,
 5 min ven hon är mich saa longth i ffraa
 then mich skal trössten geue,
 jach sätter der inggen tro aappaa
 plath [ingen] aaner [kan] geue
 Paa min san
 10 jach fful an
 än venh y dygdh och i äre,
 iach där ffan
 ffast annath vti bland
 huadh kaappar vnder guldh maande vare,
 15 än orm saa grömm
 vnder linden saa grönh,
 thär kan man offtä at ffynne
 vnder söt tal
 ligger ffalskhet y dual
 20 th; ffyns y bland man och kuinner
 En kuinne god
 hon liknes en roth
 aaff huilka alla dygder aaprinne
 Hon älsker sin ven
 25 han henne ygen
 y huartera annan kunne finne

Een klaffer led
 bäär auun der uedh
 han [kan] det ikkå höre
 30 hans onde mund
 i allen stundh
 han pleger ffalskheten ffram fföre
 Th; är nv saa
 ther oppaa
 35 ath sik kan yngen ath käre
 y huilken som onder
 heller goder är
 fför klaffer kan han syk ykkå värriä
 iak kan fförstaa
 40 th; maannä saa gaa
 ath sanheten hon är ondh ath höre
 än tenke en annan
 gerne aappaa
 alt som han pleger siälff ath göre

(Efter codex Askabyensis eller Arnæ Magn. 191 i folio på
 Univ. Biblioteket i Köpenhamn. Visan är tillskrifven
 på bl. 112 v., 113 r. med handstil från början af
 1500-talet.)

Rättelser.

De tre inom klammer satta orden äro tillagda, som försök
 att återställa meningen. I handskriften är visan delad i 3 stycken,
 skrifna som prosa. Den förbistrade stafningen har ej syns värd
 att ändras.

Rim ur lagböcker.

35

Ther man liggher dödher a bara
 gudh radhe tha hwart sielin faar
 Å hwat the latha han ther aff nyutha
 the finnas som gotjit bytha

(Skrifvet i 2 kretsar omkring en bår i midten af slägt-
 tafian i Landslagen. Handskrift med gammal sign.
 (Antiquitets-Arkivets) B 5 b; nu i Kongl. Biblioteket.
 Från senare hälften af 1300-talet.)

36

huar ma se sin spegil här
 dödin komber os visth allom när

(Kring en bår i midt-cirkeln på slägt-
 tafian i landslagen.)

37

J som köpslagha tänker ther vppaa
 ath idher siäll th; ey giäldha maa
 Akthin ey sua rykedhoma i thenna världh
 at i tappin gudz nadher för nakat fiärdh
 Vindher tu nakath m; falz eller vräth
 giff alth th; ather them fatega sa planas släth
 Ey ma gudh them glöma
 som hysa te fatega oc them öma
 Crister vildhe syelffuer mannom när
 fatigher oc gästher gangha
 Han gyui os för gästningh här
 hema hus j hymerike fanga

(Efter köpmala balkir.)

38

The herra so ok förstha ther dom radha
 them bör sik göma före siäla vadha
 The äga skodha badhe sannind ok räth
 huilka the ära vm laghen haua träth
 Vm the vili sina siäl bäuara
 sua ath hon ma koma j himerikis skara
 Ä huath man för sik scrifuat seer
 han akthä görlika huat th; teer
 Aff huat materia th; är vt gifuidh
 a huilkaledis th; är scrifuith

(Efter thingmala balkir.)

39

Nu är talt som J hauin höörth
 Vm tyufnath oc sua vm fyndher
 Naadhe hanom gudh ther illa hauer giorth
 oc forlate os vara syndher

(Efter tyufua balkir.)

40

Kasta vm blad oc läs bygningha balkir räth
 Swa framt wil tw hema hus j hymmerike fa som
 tik är iäth

(Före bygninga balkir i Stadslagen.)

41

Nw är stad; bygnynggha balkir vthe
 gwd wnne os hus j hymerike nywth

(Efter bygninga balkir i Stadslagen.)

42

Kastha vm bladhith och läs raath
om tu vilth hymmerike faa som tik är iaath

(Vid gaardz rättbin.)

(Alla dessa sju småstycken äro hemtade ur Magnus Erikssons Landslag och Stadslagen, handskrift från 2:a hälften af 1400-talet; bevarad i Kongl. Biblioteket, med gammal sign. (Antiquitets-Arkivets) B 1.)

Rättelser.

I n. 37 vers 8 them *r. fr. then*
— 40 — 1 bygningha *r. fr. bygningha*
— 40 — 2 wil *r. fr. til och fa r. fr. far*

43

En Svensk Man.

Ware skall madher
motteligha gladher
Rodher och Röster
weenfaster och tröster
5 Alla onda höghferd förlåta
Hålla sigh j medell måte
Hwad werlden går meera åter eller fram,
Tå haffuer Madher inghen skam
j husett lustugher och gladher
10 på gatun tuchtuger och blydher
j markenne manligh och dygdeligh
j kyrkionne sachtmodigh och gudeligh

(Efter en handskrift af Olai Petri Krönika, bevarad i Riks-Arkivet; skriven vid midten af 1500-talet.)

Efterord.

Denna samlings plan är att i ett band sammanföra alla de fåtaliga minnesmärkena af vår rimmade, jag vågar ej säga poetiska, literatur från medeltiden före reformationen, med undantag af de redan förut i Fornskrift-Sällskapets samlingar sjelfständigt utgifna dikterna: Ivan Lejonriddaren, Hertig Fredrik af Normandie, Flores och Blanzeflor, Rim-Krönikorna samt Konung Alexander. Dermed är hela förrådet uttömdt och gjordt lätt tillgängligt för forskaren.

Mycket är ej att här säga om dessa rimverk, då uppgifter om deras författare och ålder endast för några få kommit till vår kunskap. En sjelfskrifven indelningsgrund syntes vara, att skilja andliga dikter från världsliga; de förra hinna blott upp till 33, inberäknade några helt små stycken och 3 varierande uppteckningar; de senare ej högre än till 43, oaktadt ett dussin smårim äro särskildt räknade.

Original i egentlig mening torde knappast någon af de andliga dikterna vara; men väl äro de fria efterbildningar, sannolikt från latinska texter. Af de världsliga åter torde endast ett stycke, n. 21, vara simpel öfversättning; n. 3, 4, 5, 6, 20 äro fria efterbildningar, de öfriga utan tvifvel originaler.

Af de andliga dikterna är n. 1, Christi pina, hemtad från Legendariet, den äldsta och hinner måhända upp till slutet af 1200-talet, säkert till början af 1300-talet, oaktadt den enda kända handskriften är ett halft århundrade yngre.

Närmast i ålder af de andliga dikterna kommer den första redaktionen af Kroppens och Själens tråta (9 a), som sannolikt tillhör slutet af 1300-talet, ehuru ingen så gammal handskrift finnes i behåll. Dikten finnes på forn-engelska redan från 10:e århundradet, samt i senare redaktioner på flera språk, såsom latin, medeltids-grekiska &c. Som författare hafva blifvit uppgifna Bernhard af Clairvaux, Philibertus Francigena och Walter Mapes, sannolikt alla med lika liten grund.

Till 1400-talets början höra n. 6 b, 8 a, 15, 16 och 20, hvilka, med undantag af 8 a, äro inlåttade i den svenska redaktionen af Själens Tröst.

Till samma tid eller kanske medlet af 1400-talet höra de andl. n. 5 och 6 a. Till denna senare period höra n. 2, 3, 4, 7, 8 b, och 9 b, hvilka hafva sin egen lilla märklighet derigenom, att de äro afskrifna af en norrman och sålunda hafva fått upptaga åtskilliga norska former. Det var brodern Johannes från Nidaros som samlade dikterna i en bok till beqvämt bruk af minoriter-bröderna i Bergen och andra vänner. En anteckning på bokens första blad lyder neml. så: *Jstum librum Frater Johannes de Nidrosia fecit colligere et conscribere ad vsum et commodum fratrum minorum custodie Bergensis et aliorum amicorum. qui eum alienaverit anathema sit.* — Någon rent svensk handskrift af 2, 3, 4 och 7 är icke känd.

Till medlet eller senare hälften af 1400-talet höra de andl. n. 10, 11, 14, 19, 25, 26, 27, 28. Af dem har n. 11 märklighet såsom det sannolikt äldsta, verkligt dramatiska stycke på vårt språk.

Slutet af 1400- eller början af 1500-talet tillhöra de andl. n. 8 c, 8 d, 12, 13, 17, 18, 21, 22, 23, 24.

Af samtliga dessa andliga dikter har endast en enda närmare uppgift om sin härkomst; vid psalmen Een rikir man, n. 25, uppges neml. att originalet är latinskt och att öfversättaren var Ericus Olai, Upsala-dekanen, professoren och historieskrifvaren, som dog 1486.

Af de verldsliga dikterna är n. 1 äldst, eller från tiden omkring 1320 (se samlingen af småstycken på medeltids-svenska, sid. 70, bilaga till Fornskrift-Sällskapets årsmöte 1872).

N. 2 Om Konung Albrekt och måhända afven n. 3 Riddar s. Göran tillhöra slutet af 1300-talet.

N. 4 Schack-tafvels lek är en i senare hälften af 1400-talet, före 1477, gjord, helt fri men oafslutad efterbildning af det platt-tyska rimverket dat Schackspil, som åter är en minst lika fri bearbetning af den vida kända prosaskriften Ludus Scacchorum af Jacobus de Cessolis. Den svenska redaktionen finnes i en handskrift från 1476 och kan således ej vara yngre; men icke håller är dess ålder väsendtligt högre, derom vitnar så väl språket som ock åtskilliga uttryck, hvilka synas hänvisa till de oroliga svenska förhållandena under eller kort före Karl Knutsson och Christian I (se verserna 289—294, 461—474, 1000—1022, 1719, 1720). Den nu aftryckta hufvud-handskriften har fyra blad, verserna 1—183, 974—1168, skrifna med annan och finare handstil än det öfriga af dikten; en omständighet som förklarar några språkliga olikheter. Dessa fyra

blad, som utgöra första läggets början och slut, hafva förmodligen tillkommit för att ersätta de först skrifna, genom någon tillfällighet förstörda bladen. — Särskild uppmärksamhet förtjenar den utmärkt realistiska visan, v. 643—732, som är fullkomligt original, utan någon förebild i platt-tyska texten. Sambandet med denna, som är skrifven af en okänd dichter Stephan i senare hälften af 1300-talet, visas så väl af några rent öfversatta verser, som ock deraf att två af schackfigurernas namn "ollin, ollan" och "finna, finnor" äro helt enkelt lånade från tyskans "olde" och "vinne". Nämnas må här att ollin (lat. *alfinus*, *alphilus*) är löparen; riddaren är hästen; rokken: tornet; och finna: bonden. — Då undantagsvis i detta fall finnes möjlighet att gifva närmare redogörelse om de två redaktionernas förhållande till hvarandra, bifogas här en sådan vid slutet.

N. 5 *Historia s. Olai* är ett mycket knapphändigt och dåligt sammandrag af Snorre Sturlassons *Saga Olafs ens helga*. Förmodligen är det gjordt under Karl Knutssons regering efter handskrifter, som hemfördes på hans hemresa från krönningen i Norge 1449. En af dessa är säkerligen den i Kongl. Biblioteket bevarade n. 2 i qvart af isländska handskrifter; men att icke denna ensamt begagnades, visas af en liten omständighet. Deri förekommer neml. icke uppgiften om Olafs dop då han var "aa tridia aare", vers 208, och denna uppgift måste således vara hemtad från annan källa, kanske en codex af Olaf Tryggvasons saga.

N. 6 *Julens och Fastans träta* tillhör förmodligen medlet af 1400-talet och möjligen äfven drama-

tikens område, då den lilla dialogen gerna kan hafva ingått uti något af de då för tiden brukliga fastlags-spelen.

De fyra historiskt-politiska och moraliska visorna n. 7—10 äro sannolikt alla skrifna af Strengnäs-biskopen Thomas († 1443), enligt hvad vanligen antages, fastän den gamla uppgiften finnes endast vid två: Friheten och Troheten. Man har sagt, att den förre skulle vara öfversatt från Tyskan, men detta har ej kunnat bekräftas; deremot har stycket i vår tid blifvit öfversatt till detta språk; att en fremmande förebild funnits är dock ingalunda otroligt. Den skotske skalden John Barbour († 1395) börjar eget nog sitt lofpris öfver Friheten (uti Bruce) på samma sätt som vår Thomas:

A! Fredome is a noble thing.

Men detta är också allt; sedan finnes ingen likhet.

N. 11 Eriksvisan är sannolikt diktad under Karl Knutssons tid, i nära samband med författandet af prosaiska krönikan och lilla rimkrönikan, der den från Jordanes låntagne Erik (Berig, Veric) först uppträder. Den på Schroderi arkaiserade text (i öfversättningen af Johannis Magni Historia 1620) grundade åsigten, att visan skulle vara ett par århundraden äldre och ursprungligen skrifven med runor, torde icke behöfva vederläggas. Å andra sidan är det visst, att, ehuru ingen gammal handskrift deraf finnes kvar, Schroderi text icke kan hel och hållen vara falsarium, ty Terseri i hufvudsak lika uppteckning på vanligt bokspråk är gjord åtminstone 20 år förut. Då nu ingendera är öfversatt från den latinska, betydligt olika texten på antik meter hos

Johannes Magnus 1554 (*Historia de omnibus regibus Gothorum*), måste denna, såsom han ock uppger, vara bygd på den svenska visan. Men denna förde han med sig då han lemnade Sverige 1526, såsom ett gammalt minnesmärke ("ab antiquissimo ævo ædita"), och således måste visan vara af äldre datum. Till så gamla tider, som Johannes Magnus vill, lära vi väl ej kunna gå; men $\frac{3}{4}$ sekel är icke för mycket, och vi komma då till midten af 1400-talet, dit visans skaplynne hänvisar och konung Erik för första gången uppträder på Svenskt mål.

De tre historiska visorna 12, 13, 14 äro utan tvifvel skrifna kort efter de berörda händelserna, således vid medlet af 1400-talet, oaktadt inga afskrifter från denna tid nu finnas.

De fyra didaktiska styckena 15, 16, 17, 18 uppgifva sig sjelfva vara Biskop Henriks i Linköping rim och tillhöra således senare hälften af 1400-talet. Författaren, Henricus Tidemanni, dog år 1500. Såsom af honom skrifna anföras ock "Gamle Rim om tucht, dygder, höfviskhet och ärligit umgängelse både med Gud och människior." Men sannolikt är detta blott en samlings-rubrik för alla dessa fyra stycken. Stiernmans Tal 1758 om de lärda vetenskapers tillstånd uppger äfven såsom af biskop Henrik sammansatt en psalm: "Then som vill en god Christen vara och lefva i god ynnest och fred." Denna har ej nu kunnat återfinnas.

N. 19 Skara Biskopskrönika nämner sjelf sin författare, biskop Brynolf III Gerlaksson, död 1505. Han har till förebild tagit lilla rimkrönikan och skall egentligen hafva diktat dessa rim såsom under-

skrifter till de biskopsbilder han lät måla på väggar-
arna i Husaby biskopshus.

N. 20 Riddar Paris och Jungfru Vienna är endast begynnelsen af ett helt fritt utdrag ur den liknämnda, vida kända prosa-romanen, som anses hafva sin upprinnelse i Provence och derifrån öfvergått till franska, spanska, italienska, tyska, flamändska och engelska språken, ja till och med finnes öfversatt på armeniska. En mängd upplagor deraf utgåfvos allt från 1482 till 1650, och äfven nyare bearbetningar har den omtyckta dikten vunnit. Det svenska fragmentet tillhör förmodligen början af 1500-talet.

N. 21 Om ett gyllene år, en mot Danmark ogynsam pamflett i anledning af infallet och nederlaget i Ditmarsken 1500, uppger sig vara skrifven af en tysk man och öfversatt till svenska af en okänd Stockholmare Sven Månsson, år 1503.

N. 22 Visan om slaget vid Brännkyrka 1518 är skrifven kort derefter. Ovanligt nog finnes ett blad af en nära samtidig uppteckning i behåll.

Af n. 23—27, den väl kände Vesterås-biskopen Peder Månssons korta förspråk till fem olika uppsatser, tillhöra de tre första året 1522; de två senares ålder kan ej mycket skilja sig derifrån.

N. 28 Linköpings Biskopskrönika är af okänd författare skrifven nära vid sitt trycknings-år 1523. Sannolikt var det den företagsame biskop Brask, som till utgifvande befordrade detta alster af det tryckeri han nyss låtit anlägga i Söderköping.

N. 29—33 Gillevisa och skälverser tillhöra sannolikt senare hälften af 1400-talet och äro af värde för kannedomen af de gamla gille-sederna.

N. 34 Kärleksvisa tillhör ock samma tid. — De här i samlingen intagna visorna äro de enda som, i vår tanke, kunna anses tillhöra medeltiden; alla de öfriga af Afzelius och Arwidsson utgifna äro ej i sin nu kända form upptecknade förr än efter reformationen, huru uråldriga deras anor och härkomst än må vara.

N. 35 af Lag-rimen är nedskrifven redan på 1300-talet. De öfriga, n. 36—42, synas tillhöra 1400-talets andra hälft.

N. 43, måhända skrifven efter 1525 men före 1550, synes kunna här medtagas såsom lämplig afslutning, framställande medeltidens fordringar på en svensk man.

För samligen hafva blifvit begagnade nedan uppräknade tretio-en handskrifter, hvilka nästan alla förut äro beskrifna; hvadan således här endast erfordras hänvisningar till dessa beskrifningar.

- 1 Codex Bureanus, gammal sign. A 34, i Kgl. Bibl.; för andl. n. 1. Se Ett Forn-Svenskt Legendarium, sid. 1327, 28. Sthm 1858.
- 2 Skoklosters-codex n. 156 folio; för andl. n. 2, 3, 4, 7, 8 *b*, 9 *b* och verldsl. n. 30, 31, 32, 33. Se Ivan Lejon-Riddaren, sid. xciii—cvii. Sthm 1849.
- 3 Nådendals-codex, gammal sign. A 49, i Kgl. Bibl.; för andl. n. 5 och 6 *a*. Se Bonaventuras Betraktelser, sid. xxvi—xxxv. Sthm 1860.
- 4 Själens Tröst, i Kgl. Bibl.; för andl. n. 6 *b*, 15, 16 och 20. Se boken af samma namn, sid. vii, viii. Sthm 1873.
- 5 Kgl. Bibl:s codex med gammal sign. A 54; för andl. n. 8 *a*. Se Forn-Svenskt Legendarium, sid. 1333. Sthm 1858.

- 6 Kgl. Bibl:s codex med gammal sign. D 4; för andl. n. 9 a samt verldsl. 2 och 3. Se Ivan Lejon-Riddaren, sid. LXXII—XCII. Sthm 1849.
- 7 Ett fragment af 11 små octavblad från slutet af 1400-talet, i Kgl. Bibl. ur Burei samlingar och fordom inbundet i hans Sumbla. Innehåller:
- i Det här tryckta slutet, 44 rader, af Kroppens och Själens skilsmessa, andl. n. 10; bl. 1, 2 r.
  - ij En rubrik: Epistola petri damiani transtulit de latino in swecum venerabilis pater magister Ericus olauj sacre theologie professor quondam decanus vpsaliensis hoc modo ꝛc.; bl. 2 r. Om dermed åsyftas följande n. 3 är helt ovisst.
  - ijj Speculum missæ i svensk öfversättning, oafslutad; bl. 2 v.—6.
  - iv Slutet af en besvärjelse mot råttor och ormar, på svenska; bl. 7—8 r.
  - v Bön på latin mot ormar och skorpioner; bl. 8 r. och v.
  - vi Nio svenska person-namn, 5 manliga, 4 qvinliga; bl. 8 v.
  - vij Undervisning på latin att finna söndagen Septuagesima; slutar med 19 numererade latinska ord för de 19 söndagarna mellan Nativitatis och Septuagesima.
  - vijj Fyra latinska verser för de 4 väderstrecken; bl. 10 v.
  - ix Medel att "vinna m; terning"; bl. 10 v.
  - x Latinsk bön af 19 numererade ord, ad inueniendum lxx et festa mobilia; bl. 11 r.
  - xi Sympati-kur mot tandvärk; bl. 11 r.
  - xij Elfva namn, 5 manliga, 6 qvinliga; bl. 11 r.

- xiiij Sympatikus mot ögonvärk. xiv Fyra rader halfva latinska ord. xv Två fruntimmers- och ett karl-namn samt latinskt klutter. xvi Den gamla mystiska formeln: Sator arepo tenet opera rotas indelad i 25 små kvadrater, bildande en större; allt bl. 11 v.
- 8 Askaby-codex, n. 191 folio af Arnæ Magn. samlingen i Köpenhamns Universitetsbibliotek; för andl. n. 11 samt verldsl. 4 och 34. Se Sv. Medeltidens Rim-Krönikor, III 274—278. Här må tilläggas att boken, som består af hopsatta stycken, är skriven med 7 handstilar, neml. 1: blad 1, 2, 11, 12, 126—137; 2: bl. 3—10, 13—35, 107 v.—112 v.; 3: bl. 36 v.; 4: bl. 37—93 r.; 5: bl. 94—107 r.; 6: bl. 112 v.—113 r.; 7: bl. 115—123. Alla stilarna ungefär samtida. (Anteckningarna bl. 93 v. äro af 1497.)
- 9 Ingegerd Ambjörnsdotters bönbok, gammal sign. A 43, i Kgl. Bibl.; för andl. n. 12.Utförligare beskrifning skall meddelas i supplementet till H. Birgittas Uppenbarelser.
- 10 Codex Schürer 104, i Kgl. Bibl.; för andl. n. 14. En liten octav från början af 1500- och slutet af 1400-talet. Är till största delen, 43 blad, aftryckt i Forn-Svenskt Legendarium, III 69—107. Sthm 1865—74. Innehåller dessutom med två andra, äldre handstilar 4 böner, bl. 45—50, och den här tryckta rimade bönen, bl. 51—53. Dessa 3 sista blad äro det äldsta stycket i handskriften.
- 11 Christina Hansadotter Braskas bönbok, gammal sign. A 38, i Kgl. Bibl.; för andl. n. 18, 19.

Skall beskrivas i supplementet till Birgittas Uppenbarelser.

- 12 Wadstena-codex n. 4 i qvart på Upsala Univ. Bibl.; för andl. 26, 27. Närmare beskrifning än den sid. 172 *b* gifna är ej här behöflig.
- 13 Magnus Erikssons Landslag i Skoklosters bibliotek; för verldsl. n. 1. Se Uplandslagen, sid. **xxi** och M. E. Landslag sid. **xxxvi**, **xxxvii** af Schlyters upplaga.
- 14 Fru Elins bok, gammal sign. D 3, i Kgl. Bibl.; för verldsl. n. 4, som hjälp-codex till handskriften n. 8. Se Sv. Medeltidens Rim-Krönikor, III 250—254. Sthm 1868.
- 15 Spegelbergs bok, gammal sign. D 2, i Kgl. Bibl.; för verldsl. n. 5, 15 och 20. Se sammastädes III 243—246.
- 16 Fru Märetas bok, i Kgl. Bibl.; för verldsl. n. 6. Se sammastädes III 246—250.
- 17 Christofers Landslag, gammal sign. B 42 (felaktigt står sid. 397: B 35), i Kongl. Bibl.; för verldsl. n. 7, 8, 9. Se Södermanna-lagen, sid. **xxiv** och Chr. Landslag, sid. **xviii**, **xix** af Schlyters upplaga.
- 18 En af E. Wennæsius c. 1671 gjord afskriftsamling ur medeltids-codices, gammal sign. D 80, i Kgl. Bibl.; begagnad för verldsl. n. 10 i brist af äldre källa.
- 19 Terseri öfversättning af Johannis Magni Historia, från första åren af 1600-talet, i Kgl. Bibl.; för verldsl. n. 11.
- 20 "Een vijse book", samling af visor upptecknade af flera händer under 15 och 1600-talen, gjord

- af M. L. Aschaneus och befintlig i Kgl. Bibl.; för verldsl. n. 12, 13, 14 och 22. Ofta begagnad i samlingarna af folkvisor.
- 21, 22 Afskrifter från 1600-talet i Palmsköldska samlingen och Kgl. Bibl., begagnade för verldsl. n. 16, 17.
- 23 Afskrift-samling från senare hälften af 1500-talet, gammal sign. D 27, i Kgl. Bibl.; begagnad för verldsl. n. 18 och äfven för några läsarter till n. 28.
- 24 Christofers Landslag, gammal sign. B 35, i Kgl. Bibl.; begagnad för verldsl. n. 19. Se Vestgöta-lagen sid. xxvii, xxviii och Chr. Landslag sid. viii, ix; Schlyters upplaga.
- 25 Codex Aurivillianus af rimkrönikorna, gammal sign. D 8, i Kongl. Bibl.; begagnad för verldsl. n. 21. Se Sv. Medeltidens Rim-Krönikor, III 268, 69. Sthm 1868.
- 26 Burei Sumbla eller samling af hvarjehanda anteckningar från början af 1600-talet, gammal sign. F a 12, i Kgl. Bibl.; här begagnad för verldsl. n. 22, variant, och 29. Det 1:a stycket är ett lösryckt blad ur en visbok från 1520-talet; det 2:a är skrifvet af Bure sjelf.
- 27 En af Peder Månssons anteckningsböcker från år 1522, bevarad i Linköpings stifts bibliotek under n. 8 af Juridik; begagnad för verldsl. n. 23, 24, 25. Se Peder Månssons Strids-Konst och Strids-Lag, sid. i—Lxxxii. Sthm 1845.
- 28 Afskrift från 1500-talets slut af en annan anteckningsbok af samme man; begagnad för verldsl. n. 26 och 27. Denna afskrift finnes i

- Upsala Univ. bibl. under n. 252 i qvart af gamla samlingen. Se Eichhorns Svenska studier. Ny samling, sid. 120—131. Sthm 1872.
- 29 Magnus Erikssons Lands- och Stads-lag, med gammal sign. B 5 *b*, i Kgl. Bibl.; begagnad för n. 35. Se Södermanna-lagen, sid. XIII, XIV; M. E. Landslag sid. VIII och M. E. Stadslag, sid. VII, VIII; allt af Schlyters upplaga.
- 30 En annan handskrift af samma lagar, gammal sign. B 1, i Kgl. Bibl.; begagnad för de små rimmen n. 36—42. Se Östgöta-lagen sid. XII, XIII; Uplands-lagen sid. XXII, XXIII; M. E. Landslag, sid. XLVIII och M. E. Stadslag, sid. XXIV; Schlyters upplaga.
- 31 Olai Petri Krönika, bevarad i Riks-Arkivet. Utgifven Sthm 1860.

Utom dessa 31 handskrifter äro, i brist af sådana, fem tryck nyttjade som källor, neml.

- 1 Tideboken tryckt i Upsala kring 1525, ny upplaga Sthm 1854; för andl. n. 8 *c*, 8 *d*, 13, 17, 21, 22, 23, 24.
- 2 Psalmen Een rikir man, tryckt på 2 blad i Upsala kring 1515; för andl. n. 25.
- 3 Fragmentum Runico-Papisticum, utgifvet af J. F. Peringskiöld, Sthm 1721; för andl. n. 28.
- 4 Messenii upplaga af rimkrönikan, Sthm 1616; för verldsl. n. 2 slutet.
- 5 Benzeli Monumenta historica Ecclesiae Sveo-gothicæ, Upsaliæ 1709; för verldsl. n. 28, Linköpings Biskopskrönika.

Den platt-tyska Schackspels-dikten, hvaraf endast ett exemplar finnes, bevaradt i Lübecks stadsbibliotek, är tryckt utan ort och årtal, men säkerligen i Lübeck hos Bartholomeus Gothan (eller Ghotan) i slutet af 1480- eller början af 1490-talet. Boken är en större octav och består af 120 blad; det sista, som förmodligen var blankt, felar nu. Den kvarvarande sista sidan är äfven blank. Titel och register upptaga 4 onumererade blad; de öfriga hafva n. i—cxiii; det 115:e ingen. Boken har 30 raa träsnitt, utaf hvilka dock blott 16 äro olika; 12 st. förekomma 2 gånger, och ett, konungens bild, 3. Det sista framvisar en helt fremmande, ej hithörande "figure". Titeln, tudelad af 2 sittande lejon hållande ett schackbräde, lyder så:

Uan dogheden vnde van
 guden zeden secht dyt boef
 wol dat vaßen ouer lest de
 wert of des schaeßpeles floet

Texten är, som dess latinska förebild, indelad i fyra böcker och består af 5756 onumererade verser, inberäknade de fyra följande, som bilda rubriken på bladet i:

Dyt ys dat schakspil to dude
 Dar hebbet na vraget vele lude
 De dat wil leren spelen vnde then
 De schal dyt boek auer seen

Af inledningen må anföras verserna 59—80:

Uan dem ambeginne desses bokes
 (D) It is des bokes ambeghin
 God gheue my al sulken syn

Dat ik my suluen also dwinghe
 Dat ik dyt^rboek vullen bringhe
 Beyde to louen vnde to eren
 Mime(!) leuen werden heren
 Uan darpte dem vorsten her Johanne
 Enem bischoppe vnde enem manne
 Uan wysheyt. vnde van dogheden rike
 Also dat betueghet al ghelike
 Sin name de iohannes ist
 Godes gnade al sunder list
 Uan vyffhusen al dar by
 Dat he vullenkomen sy
 De vyfhuse sint vyf sinne
 Dar vele doghede schulen inne
 Uornuft vnd sachtmodicheyt
 Dult vnde othmodicheyt
 Dar to do ik de warheyt
 Dese vyue de gheuen eyn cleyt
 Der hillicheyt vnde der eren
 Den vorsten de sik dar an keren

Slutverserna lyda så:

Hir gheyt vth ghemaket to dude
 Dat schackspil der eddelen lude
 Des bokes dichter het stephan
 God helpe ene vppe des hemmels plan
 Dat ghesche vns allen samen
 In godes namen Amen

Af dessa verser inhemtar man att bokens för-
 fattare hette Stephan och att han förfärdigade henne
 åt en biskop Johan af Dorpt. Tre biskopar med
 detta namn funnos i Dorpt, regerande 1341—47,
 1357—78 och 1473—86. Den tredje kan icke vara

den af Stephan åsyftade, då ju den svenska bearbetningen finnes i handskrift från år 1476. Det synes således vara säkert att boken är skriven mellan 1341—1378, och kanske tillhör seklets senare hälft.

Olikheterna mellan svenska och platt-tyska texterna äro så många och vidlyftiga, att de icke kunna här redovisas. Båda följa visserligen Jacobus de Cessolis, men äro så fritt behandlade, att de icke kunna kallas öfversättningar från hans text, som är latinsk prosa, och till stor del icke håller annat än compilation. Alla tre texterna innehålla hvar för sig långa stycken, som icke finnas i de två öfriga. Åter förekomma berättelser än gemensama för latinet och svenskan, än för latinet och tyskan, än för tyskan och svenskan, men felande i tredje texten. Den svenske redaktören har sannolikt känt båda texterna och helt fritt efter dessa och andra förebilder än utvidgat, än hopträngt sin bearbetning, som för öfrigt ej ens omfattar två tredjedelar af hela boken, utan afbryter vid versen 3359 i tyska texten (föga öfver $\frac{7}{12}$ af den latinska). Behandlingen af både berättelserna och de moraliska betraktelserna är äfven genomgående helt olika.

Å andra sidan vill det af några (43) här nedan uppräknade ställen synas, att svensken ibland helt enkelt öfversatt från tyskan några rader; men dessa äro försvinnande undantag. Såsom redan är anmärkt har han ock med ringa ändring omedelbart upptagit två tyska ord: olde och vinne.¹ Detta är

¹ Tyska texten begynner sin tredje bok, om bönderna, sålunda:
 Hir volget na dat drudde bok van den vinnen wat
 ere ammet vnde ere handelinge wesen schal
 (U)ort wil ik dichten vnde beghinnen
 Uan den buren dat sint de vinnen

också allt; för öfrigt råder den största frihet. Så är redan inledningen en helt annan; af den märkliga visan, sid. 221—223, finnes icke ett spår i tyskan.

Vidare saknas följande stycken i tyska texten.

Dydimus alexandrinus v. 257—278.

De castitate regine 581—604.

Duelius 607—628.

Lag och rätt hållas illa 1065—1096.

Virgilii spegel 1097—1198.

(Hemtag från romanen om de sju vise mästare.)

Portarik 1389—1446.

Regulus 1841—1870.

Fabricius 1951—2030.

Om bi 2087—2098.

Pompejus 2099—2114.

Nero nequam 2211—2254.

Den tålmodige 2283—2292.

Plato 2293—2368.

Konung totilos 2425—2446.

Kejsar Julius 2447—2454.

Den gamle riddaren 2455—2478.

Antonius 2561—2584.

Panapenis 2585—2612.

Abel och Cayn 2613—2632.

De sapientia artificum 2633—2652.

De invidia 2653—2684.

Duelius 2865—2896.

Joseph och fru Potiphar 3161—3216.¹

¹ Äfven i latinska texten saknas åtskilliga stycken, som finnas i den svenska; de äro följande:

Anna v. 629—642 (och hela den följande visan).

Marcus 939—958.

Virgilii spegel 1097—1199.

Deremot finnas i tyska texten följande, som saknas i den svenska.

I inledningen: Merke iii exempel van dren wisen.
dede straffeden de bosheyt dar se mosten vmme
liden (theodorus tyroneus, demotritus och socrates)

Efter sv. v. 388 förekommer:

van des konynghes barmherticheyt (Philaridys)
38 verser (fins i lat.)

Efter v. 426:

Uan der kuscheit des koninges
36 verser (fins i lat.: Scipio)

Efter v. 868:

van ener vnkuschen vrouwen de heet rosamunda
96 verser (fins i lat.)

Efter v. 958:

Twe exempel van den richteren to rome dede
arm weren 20 verser (fins i lat.)

Efter v. 1064:

van enem riddere de sik suluen dodede
44 verser (fins i lat.)

och

En ander van dem richtere 42 verser (fins i lat.)

Efter v. 1338:

van twen truwen ridderen ioab vnde abisai
22 verser (ej i lat.)

Phiseas och Damon 1465—98.

Kejsar Julius 1511—1515.

Camillus och den trolöse läraren 1881—1950.

Om bi 2087—2098.

Nero nequam 2211—2254.

Vespasianus 2255—2272.

Antigonus i svalen 2273—2282.

Joseph och fru Potiphar 3161—3216.

Efter v. 1684:

Codrus strid dede iegen poliponem 28 verser
(fins i lat.)

Efter v. 1698:

Aldus ridder ioab dede 16 verser (ej i lat.)

Efter v. 2272:

Uan keyser iulius duldicheyt 18 verser (fins i lat.)

Efter v. 2282: det kortaste exemplet i hela boken,
bestående af blott följande rader:

Uan der legaten armode
De legaten wol ghedaen
En scholen nicht na gude staen
Wy lesen van den romeren
Dat se willich arm weren (ej i lat.)

Efter v. 2424:

Uan der legaten mildicheyt 8 verser (ej i lat.)
och

Uan titus de gans milde was 34 verser (fins i lat.)

Efter v. 2632 circa:

wo fabius sinen sone verkofte dat he nicht wolde
werden truweloes 22 verser (fins i lat.)

Efter v. 3242:

En bispil van ener kloster nunnen 26 verser (ej
i lat.)

För öfrigt äro, såsom redan anmärkt, texterna så olika, att de kunna sägas bilda samma arbete endast emedan de följa samma plan och behandla samma ämnen. Då här ej kan ifrågakomma att aftrycka den tyska texten, eller att närmare redogöra

- för de många skiljaktigheterna, må blott en kort öfversigt deraf inflyta.
- v. 182—224 Causa 2:a ludi scacorum: helt olika, endast 30 verser i tyska texten.
- v. 225—252 Tercia causa: helt olika, endast 16 verser i ty.
- v. 831—867 De modestia regine: helt olika.
- v. 869—938 De dispositione alfinorum, motsvarande Dat ander boek van den olden: helt olika.
- v. 939—958 Marcus: mer än olika.
- v. 959—1022 Aliud exemplum, En ander bispil: helt olika, endast 30 verser i ty.
- v. 1033—1046 Cambises: starkt olika.
- v. 1047—1064 Calericus: starkt olika.
- v. 1201—1346 De dispositione militum: helt olika.
- v. 1347—1388 Mulceta: helt olika.
- v. 1500—1578 motsvaras af endast 26 verser i ty.
- v. 1579—1658 Alexander: helt olika, 100 v. i ty.
- v. 1659—1684 De fortitudine militum: helt olika, blott 10 verser i ty.
- v. 1685—1698 en hertog iller: helt olika.
- v. 1699—1766 Milites custodiant populares: helt olika.
- v. 1767—1840 De dispositione rochi: helt olika, blott 32 verser i ty.
- v. 1881—1950 Camillus: helt olika, 87 vers. i ty.
- v. 2031—2086 De pietate marskalci: helt olika, 76 verser i ty.
- v. 2130—2162 De humilitate: helt annan text i ty.
- v. 2167—2210 Tiberius: helt olika.
- v. 2257—2272 Vespasianus: helt olika, 20 verser i ty., hvilka gå framför Tiberius.

- v. 2273—2282 Antigonus i svalen: motsvaras af
22 verser i ty.
- v. 2385—2394 Scipio: helt olika, 18 verser i ty.
- v. 2395—2424 Artegelega: helt olika, 42 v. i ty.
- v. 2499—2560: helt annat innehåll i ty.
- v. 2613—2718: helt olika i ty. De fortitudine la-
borancium heter Uan der schiplude konheyt
- v. 2719 och allt det följande: helt olika.

I trots af denna genomgående olikhet hafva vi bevisen för en närmare beröring i följande tyska verser, hvilka här aftryckas för att möjliggöra en jämförelse med de motsvarande svenska.

- 84 sv. vnder des koninges telde
- 102 sv. De konink sprak ik wil my keren
- 121 sv. worvmme du heuest dyt spil ghevunden
- 127, 28 sv. Were iw de doghet nicht so verne
Wille gy hebben koninges ere
- 134 sv. Wat gy myt welde hebben ghedan
- 136, 37 sv. Unde dencket nacht, vnde dach
Dat welde nicht lange duren mach
- 140—43 sv. Wille gy here in dogheden risen
So schole gy horen dat straffent der
wisen
- Allen heft iw god ghegheuen de ere
En ander heft dicke des sinnes mere
- 146 sv. De hadde eynen meyster gud
- 148—50 sv. De straffede alexandrum sere
Dat he der eren ghirich were
Unde des erdcschen gudes mede

- 152, 53 sv. Hadde vnse here god maket so grot
Dyn lyf also wol is dyn moet
- 156, 57 sv. Unde scholdest roren myt der hant
Seker des hoghesten hemmeles rant
- 160—64 sv. Nu dyn licham nicht ghelik
En is der sele. so bydde ik
Dat du my scheggest effttu bist icht
God. minsche. efte nicht
Bistu god &c.
- 174 sv. Wy seen wol den starken louwen
- 176 sv. En aes der klenen voghelin schare
- 186—88 sv. Seneca secht in syner lere
Ledich gank is en vn ere
Unde is des leuendighen mynschen graft
- 217 sv. Ik mene de ryken vnde de eddelen
- 225 sv. (N)u wyl yk iw wytlick maken
- 253 sv. Wy lesen van demotryo
- 311 sv. Ceneca to neronem sprak
- 335 sv. Uan leue heft he dat ghedaen
- 338 sv. Wat scholde wy doen den. de vns
haten
- 349 sv. (O)k schal ee de koning saghē
- 353, 54 sv. Myn herte schal de warheyt dencken
Unde de valscheyt van sik sencken
- 355 sv. (U)Alerius scrift vns also
- 381 sv. He sprack ik wyl leuer stillen
- 395 sv. Up deme mere. myt ener galeyden
- 417 sv. Wolde dat lucke bet to my ghaen
- 431—34 sv. Up eneme stole schal se sytten
Ghe suuert van der lasters smytten
Uppe ereme houede van golde schone
Schal se dregghen ene krone

- 436 sv. To des koninges lughtere hant
 445, 46 sv. Under myneme houede schal wesen
 Mynes vrundes lughtere hant
 509 sv. Unde hadde so hemeliken raet
 531, 32 sv. Jk were leuer myt dy dot
 Er yk dy brochte yn yenighe not
 533—36 sv. De wysen gynghen dar vmme tho
 rade
 Wer dat der werlde beter were
 Dat en man myt groter ere
 Hadde twe wyue al sunder wan
 578 sv. Unde setten ene myt en in den raet
 747, 48 sv. (A)ugustinus de godes bode
 Secht vns in den boken der stat van
 gode
 749—52 sv. Unde der reynicheyt een hame
 Lucrecia so was ere name
 Constantinus was ere man
 In dogheden ok wol ghedan
 851, 52 sv. Wenten en koning vnghelert
 De is enes esels kronen wert
 855 sv. He leet sine sonen leren
 856 sv. Uechten. scheten. scherimen. steken
 Schot maken vnde sper to breken
 863 sv. Allen byn ik nu eyn keyser ryke
 877 sv. Unde schal hebben en open boek
 1767 sv. (D)E roch de heft des koninges welde
 1891 sv. Unde en weynich spasseren
 Flera sådana bevis-ställen hafva icke anträffats.
-

Till jemförelse samt såsom prof af språket och dikt-arten må äfven meddelas en af de mindre berättelserna: enkan Anna, v. 629—640 i svenska texten och 783—802 i den tyska.

(I)T was en wedewe de het anne
 De wolden de vrunde gheuen to manne
 Went se was yunck vade schone
 Unde aller reynicheyt eyn krone
 Do se de vrunde begunden vrighen
 Do sprak se wedder to eren maghen
 Nu horet my vil leuen vrunde
 Mynes ersten mannes hadde gy wol kunde
 Dat he was redelick vnde vrut
 Neme ik enen anderen also gut
 So moste ick vruchten wor he vore
 Dat ik ene nicht vorlore
 Neme ick ouer enen quaden
 Dar moste ick mede syn vor laden
 Dicke in also groter not
 Det ick ene leuer seghe dot
 Dor desser twier leye sake
 So wil ik bliuen myt ghemake
 Unde holden myne kus;heyt
 Uort in rechter stedicheyt

Att här lemna utförligare underrättelser om och utdrag ur denna tyska redaktion tillkommer, såsom sagdt, icke utgifvaren; men man må hoppas, att en tysk hand måtte snart företaga utgifvandet af detta gamla, intressanta språk-minnesmärke och derigenom skydda det från möjlig undergång.

Slutligen bör här nämnas att planen till denna samling anmäldes redan 1849 af professor G. Stephens, som genom sin flyttning följande år till Köpenhamn hindrades från utförandet och sedermera benäget öfverlemnade företaget, jemte den påbörjade materialsamlingen, åt utgifvaren. Äfven till stadsbibliotekarien i Lübeck d:r C. Curtius, som benäget beredt tillfälle att begagna den platt-tyska Schackspels-dikten, har utgifvaren att aflägga förbindligaste tacksägelse.

---

m

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SANLINGAR

innefatta hittills:

Flores och Blanze-flor.

Sanct Patriks-Sagan.

Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.

Vadstena Kloster-Reglor.

Herr Ivan Lejon-Riddaren. (Fullständig i 3 häften.)

Namnlös och Valentin.

Ett Forn-Svenskt Legendarium. (Fullständigt i 11 häften.)

Konung Erik XIV:des Krönika.

Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. (Fullständiga i 6 häften.)

Sagan om Didrik af Bern. (Fullständig i 3 häften.)

Hertig Fredrik af Normandie.

Konung Alexander. (Fullständig i 3 häften.)

Skrå-Ordningar. (Med fyra plancher.)

Heliga Birgittas Uppenbarelser. (Första — nionde häftet.)

Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne. (I ett

Legenden om Gregorius af Armenien. (band.)

Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)

Helige Bernhards Skrifter. (Fullständiga i 2 häften.)

Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. (Fullständiga i 7 häften.)

Suso, Gudeliga Snilles Väckare. (Fullständig i 3 häften.)

Själens Tröst. (Fullständig i 4 häften.)

Skrifter till läsning för klosterfolk. (Fullständiga i 2 häften.)

Gersons bok om djefvulens frestelse.

Klosterläsning. (Fullständig i 3 häften.)

Svenska Medeltids-Postillor. (Del. 1, 2.)

Gersons Lärdom huru man skall dö.

Svenska Medeltids Dikter och Rim. (Fullständiga i 3 häften.)

Mera har ej utkommit intill October 1882.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR:

1. *Flores och Blanze flor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Reglor.*
- 5—6. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 1, 2.
7. *Namnlös och Valentin.*
- 8—9. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 1, 2.
10. *Konung Erik den XIV:des Krönika.*
11. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 1.
12. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 3.
13. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 3 (slutet).
- 14—15. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 1, 2.
16. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 2.
- 17—18. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 4, 5.
- 19—20. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. II. Häft. 1, 2.
21. *Hertig Fredrik af Normandie.*
22. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 3 (slutet).
23. *Konung Alexander.* Häft. 1.
24. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. I. Häft. 3 (slutet).
25. *Konung Alexander.* Häft. 2.
26. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. II. Häft. 3 (slutet).
27. *Skrå-Ordningar.*
28. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 6.
- 29—30. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 1, 2.
31. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 7.
32. *Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne.*
33. *Legenden om Gregorius af Armenien.*
- 34—38. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 3—7.
39. *Konung Alexander.* Häft. 3 (slutet).
40. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 1.
41. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 1.
42. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 8.
- 43—44. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 1, 2.
45. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 2 (slutet).
- 46—49. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 3—6.
50. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 1.
51. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 7 (slutet).
52. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 9.
- 53—54. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 2, 3 (afslutad).
55. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 2.
56. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 10.
- 57—60. *Själens Tröst.* Häft. 1—4 (afslutad).
61. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 11 (slutet).
62. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 8.
- 63—64. *Skrifter till läsning för klosterfolk.* Häft. 1, 2 (afslutad).
65. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 9.
66. *Gersons bok om djefvulens frestelse.* Tryckt 1495 (facsimile).
67. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 3.
- 68—70. *Klosterläsning.* Häft. 1—3 (afslutad).
- 71—72. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 4, 5 (afslutad).
- 73—76. *Svenska Medeltids-Postüllor.* Del. 1, 2.
77. *Gersons Lärdom att dö.* Tryckt 1514 (facsimile).
- 78—80. *Medeltids Dikter och Rim.* Häft. 1—3 (afslutade).

